

Vasile Surd

Micești (Micuș), un sat transilvănean

Presa Universitară Clujeană

VASILE SURD

MICEȘTI (MICUȘ),
UN SAT TRANSILVĂNEAN

Referenți științifici:

Prof. univ. dr. Nicolae Ciangă

Conf. univ. dr. Ștefan Dezsi

Conf. univ. dr. Vasile Zotic

ISBN 978-973-595-983-8

© 2016 Autorul volumului. Toate drepturile rezervate.
Reproducerea integrală sau parțială a textului, prin orice mijloace, fără acordul autorului, este interzisă și se pedepsește conform legii.

Coperta și tehnoredactarea computerizată: Vasile Zotic

Universitatea Babeș-Bolyai
Presa Universitară Clujeană
Director: Codruța Săcelean
Str. Hasdeu nr. 51
400371 Cluj-Napoca, România
Tel./Fax: (+40)-264-597.401
E-mail: editura@editura.ubbcluj.ro
<http://www.editura.ubbcluj.ro/>

VASILE SURD

**MICEȘTI (MICUȘ),
UN SAT TRANSILVĂNEAN**

PRESA UNIVERSITARĂ CLUJEANĂ

2016

Carte apărută datorită generozității sponsorilor noștri:

- 1. Ec. Mircea-Vicențiu Irimie, deputat, Parlamentul României**
- 2. Ec. Tudor Ștefănie, Primarul municipiului Turda**
- 3. Ing. Elena-Daniela Mănăilă, Primarul comunei Tureni**
- 4. General Manager Grand Hotel Napoca, Petru Ghiran**
- 5. Ing. Horea Crișan**
- 6. Ing. dr. Augustin Todea**
- 7. Ec. Ionuț Neag**
- 8. Fam. Xenia și Doru Chicinaș**
- 9. Jurist Liviu Crișan**
- 10. Prof. dr. ing. fiz. Ionel Chicinaș**
- 11. Ing. cercet. Ninu Coța**
- 12. Fam. Grigor Mercean**
- 13. Fam. Iuliu Avram**
- 14. Ing. Costică Crișan**
- 15. Prof. Zizina Coța**
- 16. Ec. Valer Coța**
- 17. Prof. univ. dr. Avram Andea**
- 18. Ing. Valeriu Bodea**
- 19. Prof. Mihai Buzași**
- 20. Ec. Mihai Cherecheș**
- 21. Fam. Valer Surd**
- 22. S.C. Carmes Alba S.R.L. - General Manager Ec. Nicolae Cristea**
- 23. Transavia S.A. - General Manager Ing. Ioan Popa**

CUPRINS

Cuvânt înainte

1. Poziția satului.....	1
2. Structura geologică și resursele subsolului.....	6
3. Relieful.....	9
4. Condițiile climatice.....	15
5. Hidrografia.....	17
6. Vegetația naturală și fauna.....	24
7. Solurile.....	27
8. Vechimea așezării.....	29
9. Populația.....	36
10. Numele de familie.....	42
11. Porecele (<i>numele de ciufală</i>).....	44
12. Sătenii cu pregătire superioară (<i>învățații satului</i>).....	46
13. Slujitorii satului [<i>ciurdarii, ciobanii (păcurarii), șustării (pantofarii), căuacii (fierarii), tâmplarii și moașele</i>].....	55
14. Oamenii sugubeți (<i>glumeți</i>) ai satului.....	57
15. Horitorii și ceterașii satului.....	60
16. Nunțile și hora satului.....	62
17. Hrana și cutumele casnice.....	65
18. Cutume de igienă colectivă și personală.....	67
19. Luatu-n cătănie.....	69
20. Tributul de sânge în cele două mari conflagrații mondiale (<i>primul război mondial 1914-1918 și al doilea război mondial 1939-1945</i>).....	70
21. File de istorie.....	73
22. Drumuri și destine peste hotare.....	74
23. Firea micușanului.....	77
24. Jocurile copiilor.....	80
25. Mărturisiri și evocări.....	83
26. Oamenii de seamă care au vizitat satul.....	110
27. Vatra satului.....	113
28. Drumurile.....	117

29. Captările de apă potabilă.....	120
30. Dotările de interes public.....	123
31. Școala.....	127
32. Biserica.....	133
33. Administrația.....	139
34. Telefonie și electrificarea satului.....	141
35. Utilizarea terenului și proprietățile funciare.....	143
36. Toponimele și situația parcelară.....	157
37. Gospodăria.....	159
38. Creșterea animalelor.....	184
39. Recoltatul.....	187
40. Practici agricole.....	189
41. Prepararea țuicii (<i>a jinarsului</i>).....	191
42. Colectivizarea și colectivul.....	192
43. Cutumele colectivului.....	195
44. Etapele principale ale evoluției satului după al doilea război mondial.....	198
45. Micuș sau Micești?.....	206
46. Glosar de termeni.....	207
Bibliografie.....	210
ANEXĂ.....	212

Cuvânt înainte

Satul reprezintă locul sacru al plămădirii noastre ca neam, acel spațiu inconfundabil și încărcat deopotrivă de infinită bunătate și căldură, unde ne-am deprins să prețuim din fragedă pruncie, ca nimeni alții, gustul dulce al strujelei de pâine, durată din mâinile butucănoase și crăpate de prea multă trudă a taților și mamelor noastre, locul deselor reîntoarceri după repetate rătăcirii ori înfrângeri.

Pentru noi satul este locul de îngropăciune și al bucuriei revederii, locul de împăcare, de liniște, de muncă neobosită, de reîmprospătare, de reculegere, de dreptate și de putere.

Pentru noi satul este locul sacru de proprietate. Pentru noi patria se confundă cu satul!

Prin satul nostru am făcut, facem și vom face mereu pași drepecți și hotărâți spre lume, întru demnitate și eternă recunoaștere a neamului în constelația civilizațiilor planetare. De aceea, cuvine-se să-l cinstim, la zile alese ca aceasta, să-l sprijinim cu toată ființa noastră și să nu uităm niciodată că numai aici suntem acasă.

Despre viața și locurile unei comunități poate să scrie oricine, dacă le are puțin cu deprinderea utilizării penelului. Dar numai aceia care sunt legați organic de glia satului natal pot scrie cu patos și obiectivitate, numai ei pot readuce în arena timpului actual o lume mirifică pe care o invocăm și o evocăm mai des, odată cu trecerea timpului. Fiecare ființă umană este ancorată în două coordonate majore: timpul și locul. Noi ne-am născut într-un timp și într-un loc anume, inexistent în altă parte pe mapamond, satul Micești (Micuș) pe care îl evocăm, atât cât ne pricepem, în prezenta scriere. Cu timpul și cu locul nostru sacru de naștere suntem logodiți, până facem transferul în veșnicie. Chiar și după aceea! Suntem legați cu invizibile și trainice fire, suntem pironiți, de voie ori de nevoie, de matricea locurilor natale, de la Văratici și de la Soc și până pe Hiș, de la Cherpiniu și până la Alace, și-n tot lungul văii Micușului, pe care curge de milenii, fără încetare, fiorul neamului nostru micușenesc.

Prin prezenta scriere, facem cuvenita restituire a memoriei celor care s-au petrecut prin vreme și s-au jertfit pentru satul natal. Ce dovadă mai peremptorie putem aduce, de iubire față de glia străbună, decât reîntoarcerea acasă a celor cinci „fii rătăcitori” ai Micușului de pe „pământul făgăduinței”, unde sperau în mântuirea lor economică?! (cei care au emigrat în Statele Unite între anii 1914-1920).

Pentru noi satul natal se confundă cu Patria. Îngemănarea sinergică a iubirilor mai multor „patrii”, satele și orașele noastre, generează iubirea de Marea Patrie, supusă astăzi, la nemeritate și grele încercări de către neadecvate națiuni.

Pe aceia care și-au bătut joc de satul natal, de oamenii locului, și nu numai, de pe poziția funcțiilor vremelnice pe care le-au ocupat și le ocupă în jilturile instituționale, decându-se la furtul pământurilor celor nevoiași, la falsuri și la prinderea în horă turbată a jafului local și național, acuzând răul sprijiniți în pungă, cuvine-se să le ștergem numele și urma neamului de pe aceste file. Ei fac parte din tagma mișeilor națiunii, a cărăr rost și loc este hărăzit a fi în latrina spurcată a istoriei noastre.

Ei se află în afara timpului și a locurilor natale.

I-am înserat în prezenta scriere și pe cei care și-au găsit rostul existențial în satul nostru adoptiv, zicându-le binemeritatul „Bun Venit!” Dorim cu ardoare să se înscrie și ei

în acest „melting-pot» rural”, întru bunăstarea lor, a familiilor lor, și a întregii suflări rurale de pe mândra vale a Micușului.

Micești (Micuș), 22 iulie 2013

Prof. univ. dr. emerit SURD VASILE

1. Poziția satului

Satul se află situat pe îngusta, frumoasă și ospitalieră vale a Micușului, la cca. 3 km amonte de confluența acesteia cu valea Hășdatelor, în perimetrul satului Petreștii de Jos. De aici, cele două văi îngemănate dau „asaltul final” pentru traversarea Cheilor Turzii, interpușe maiestuos și falnic în fața spațiului depresionar, care se întinde până la vârful Peana (825 m) și poalele sudice ale Dealului Feleacului.

Din punct de vedere administrativ, satul aparține de comuna Tureni, jud. Cluj. Până în anul 1968, odată cu adoptarea noii legi administrativ-teritoriale, satul a funcționat ca unitate de centru administrativ comunal, având arundate satele Săliște, Deleni și cătunul Casele Micești.

În anul 1935, intrau în componența comunei Micești și satele Crăiești și Deleni. Vecinătățile actuale ale satului sunt: la nord, municipiul Cluj-Napoca, cu colonia Făget, Feleacu cu Casele Micești, la nord-vest și vest Ciurila și Săliște, la sud-vest Crăiești, la sud Tureni și Deleni, la est Vâlcele și la est-sud-est, Comșești.

Din punct de vedere al unităților de relief majore, satul aparține complexului depresionar Iara-Hășdate, ce se desfășoară de la poalele Muntelui Mare și până la cumpăna de ape ce separă bazinul Văii Racilor de cel al văii Micușului între Dealul Feleacului și extremitatea estică a Cheilor Turzii (cariera de calcar Săndulești).

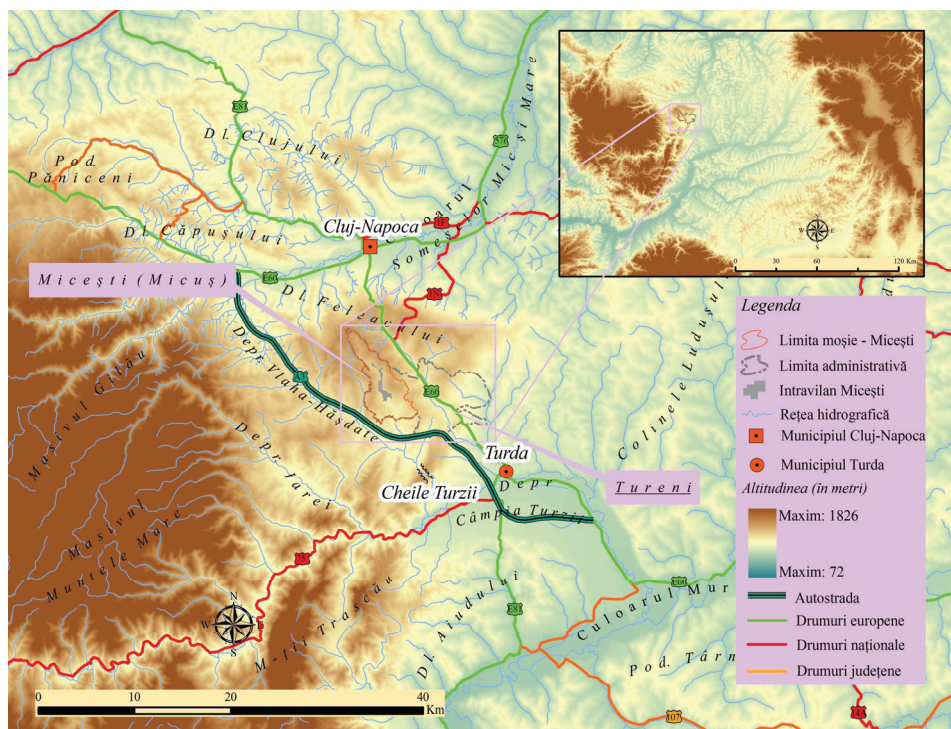

Fig. 1. Poziția satului în raport cu unitățile majore de relief.

Bariera calcaroasă a Cheilor Turzii, Stogul Bertișului și defileul Ierii de la Surduc, închid sectorul depresionar înspre sud-sud-vest. Spre nord, Dealul Feleacului și

Micești (Micuș), un sat transilvănean

cumpăna de ape între afluenții Ierii și cei ai Someșului Mic realizează limita în acest sector. În raport cu coordonatele cartografice, satul se află situat la intersecția paralelei de $46^{\circ} 38' 3''$ latitudine nordică, cu meridianul de $23^{\circ} 37'$ longitudine estică. Paralela de $46^{\circ} 38' 3''$ latitudine nordică intersectează vatra satului pe direcție Est-Vest, prin turnul bisericii satului. Până la Polul Nord distanța este de 5174,4 km iar până la Ecuator de 5830,8 km (arcul de meridian = 111,3 km) (*harta topo L 34 – 80 – A – a, scara 1:25.000, 1962, coroborată cu harta topo L 34 – 60, scara 1:50.000, 1969, Ministerul Forțelor Armate*). Față de meridianul 0° (Greenwich), satul se află la distanța de 2619 km, 754 m. Lungimea vetrei satului în actualul intravilan este de cca 5 km, de la Victoru Ciotului până la Fasolea.

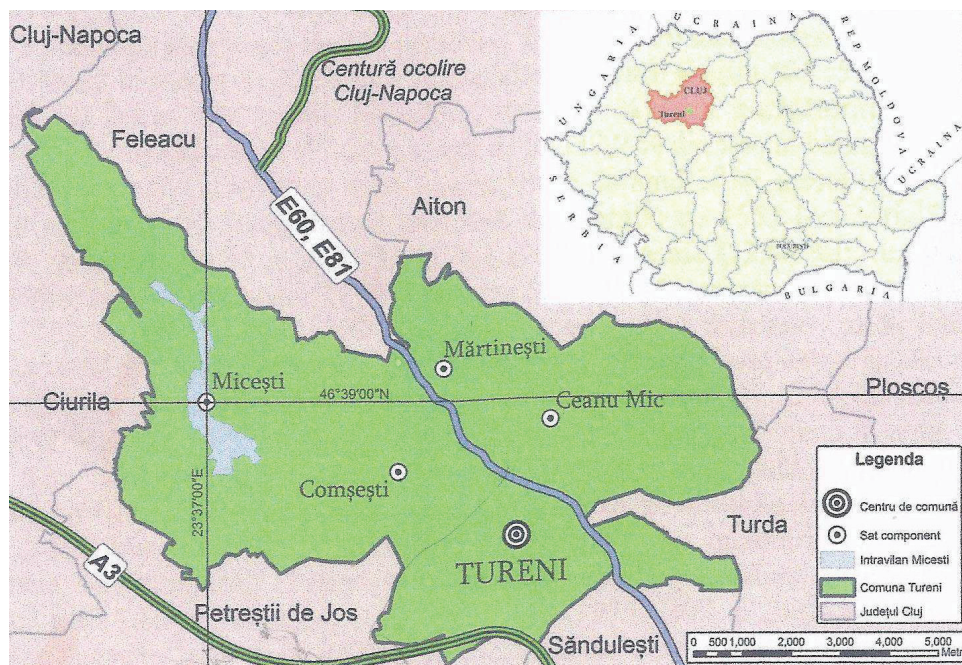

Fig. 2. Poziția satului Micești și coordonatele cartografice.

Lățimea maximă a vetrei satului este de cca 500 m între Labul de la Ciurba și Labul lui Avel. De la Casele Micești, limita nordică și până la limita sudică cu satul Deleni (Indol) distanța este de cca. 10 km. Lățimea cea mai mare a hotarului este între Ogrăzele (vest) și Capu Pădurii (est), (5 km). Din centrul satului, unde se află școala și monumentul eroilor, și până în centrul satului Tureni, sediu de comună, distanța este de 6,5 km iar până la șoseaua asfaltată E 60 (DN 1), de 8 km. Față de Cluj-Napoca, prin Tureni, distanța este de 25 km iar față de Turda, 15 km. Pe drumul sătesc ce urmează cursul văii Micușului pe la Văratici, Casele Micești (Pe Deal), Făget, Dâmbul Verde, distanța între sat și Cluj-Napoca este de 16 km. Față de satele limitrofe, distanțele pe drumurile cele mai scurte, folosite astăzi și în trecut, sunt următoarele:

- Săliște – 3 km, pe drumul de la Șipotul Mare;
- Deleni (Indol) – 3 km, pe drumul prin Bodeș;
- Comșești (Comțâg) – 4,5 km, pe drumul de la Capu Pădurii;

Vasile SURD

- Vâlcele (Banabic) – 3,5 km, pe drumul în pantă de la Vâlcea;
- Crăești (Făgădaie) – 3 km.

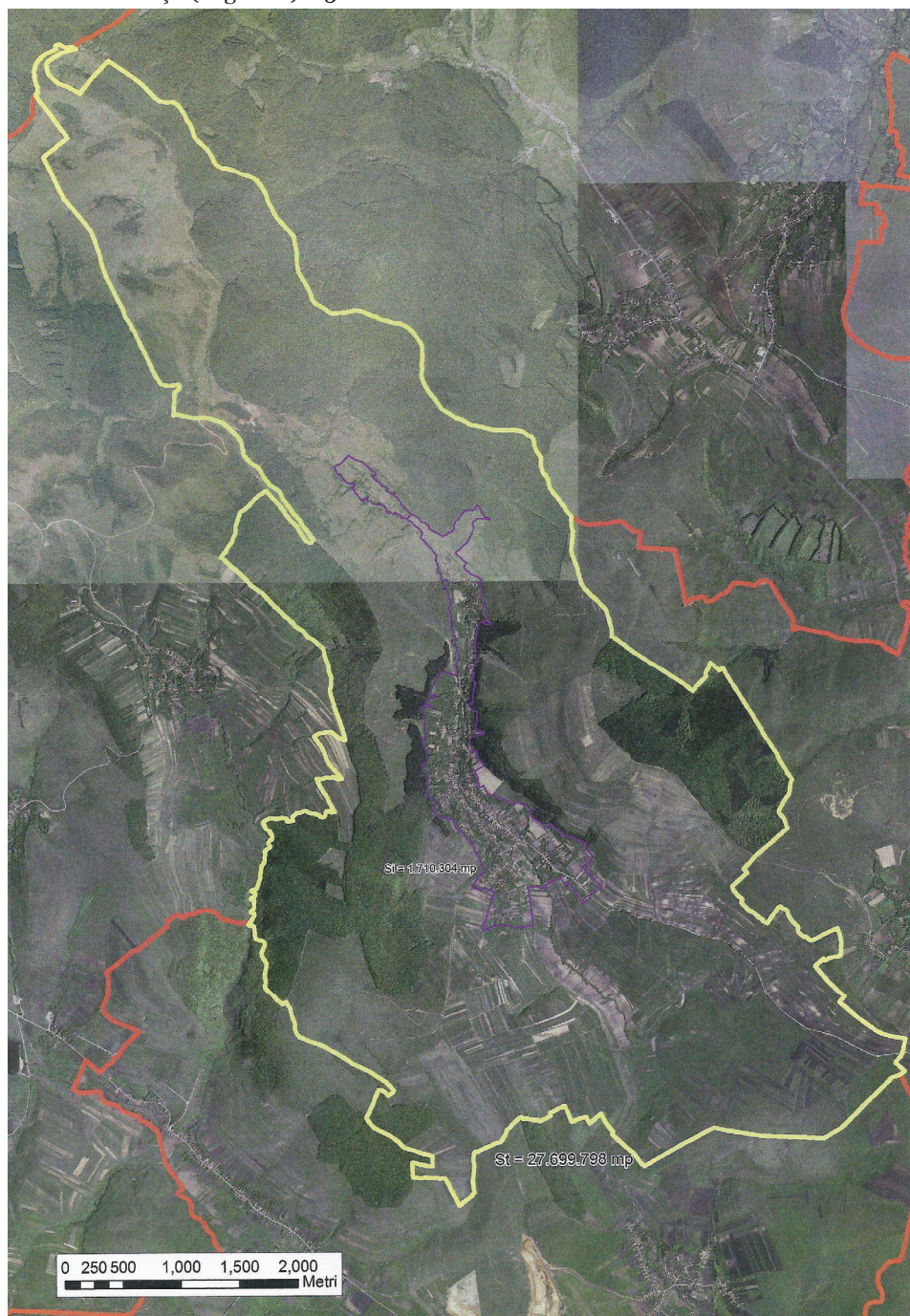

Fig. 3. Extravilanul și intravilanul satului.

Micești (Micuș), un sat transilvănean

Fig. 4. Micești. Imagine satelitară.

Aceste drumuri sătești erau mai active în trecut, când elevii din clasele V-VII din satele Deleni, Săliște și Crăiești (Făgădaie) veneau zilnic la Școala din Micești.

Vasile SURD

În anul 1968, odată cu strămutarea centrului de comună la Tureni și arondarea satelor mai sus amintite la alte comune (Deleni și Crăiești, la Petrești de Jos, Săliște, la Ciurila), interesul pentru Micești s-a redus substanțial, aceste drumuri fiind utilizate ocazional, pentru accesul la pădure ori la hotarul satului.

În anul 2010 s-a dat în exploatare tronsonul autostrăzii „Transilvania” (A 3), între Câmpia Turzii și Gilău, ce se află la cca 2,5 km față de sat, în sectorul sud-vestic.

Suprafața satului în actualele limite administrative este de 26,124 km², din care 1,71 km² suprafața intravilanului. Densitatea generală a populației este de 11 locuitori/km², iar în intravilan de 169 loc./km² (289 locuitori în anul 2013).

2. Structura geologică și resursele subsolului

Din punct de vedere al substratului, predomină formațiunile marnoase, nisipoase, de vârstă sarmațiană ce flanchează la est și la vest hotarul satului, secondate de cele de vârstă badeniană, de o parte și de alta a văii, în aval de sat, formate din argile, gresii și marne.

Interfluviul dintre Săliște și Țăclă este dominat de argile, nisipuri și pietrișuri de vârstă pleistocenă.

În lungul văii se desfășoară depozite deluvio-coluviale, din holocenul superior, cu blocuri de gresie, ce înmagazinează resurse importante de apă.

În ansamblu, sunt formațiuni friabile (ușor erodabile) ce reclamă păstrarea unui înveliș vegetal forestier, acompaniat de suprafețe înierbate, cu intercalații de arbori, în paralel cu obișnuința de a practica un pășunat sistematizat al cornutelor mari.

Cea mai renumită resursă locală este apa sărată (mărătorea), „exploatăată” pentru nevoi casnice, din hotarul satului, de la locul cu același nume (Mărătorea).

Mărătorea (saramura) este utilizată la conservarea cărnii de porc, fiind extrasă mai intens în zilele premergătoare Crăciunului, când se sacrifică în masă porcinele. Așa cum s-a mai menționat, zăcămintul de sare de la Micești este singenic cu cel din ansamblul Depresiunii Colinare a Transilvaniei, ce bordează laturile estică, nordică și vestică a acesteia, o reminiscență a fenomenului de diapirism ce a pus în situ zăcămintele de sare din Transilvania. Sâmburele de sare, scos aproape de suprafață, prin îndepărtarea sedimentarului din axul cutei diapire care-l adăpostește, este dizolvat de apa freatică dulce, aceasta devenind sărată. La suprafață ajunge sub forma unui izvor. Izvorul este captat într-un puț căptușit cu scândură groasă (lodbe), nivelul apei ajungând foarte aproape la suprafață. Mălul negru, sapropelic, din preajma acestui izvor, are calități terapeutice incontestabile.

Încă înainte de anul 1918, în proximitatea izvorului cu apă sărată, a fost ridicată o casă din lemn ce adăpostea familia paznicului acestuia, denumit *contraș*. Acesta (contrașul) era plătit de către autoritățile locale ale timpului. În plus, primea de la fiecare sătean care se aproviziona de la mărătorea, o jumătate de metru cub de lemn pentru foc. Saramura era distribuită sătenilor lunar, în funcție de numărul membrilor de familie.

Tradiția orală a satului spune că această apă sărată a fost descoperită cu sute de ani în urmă, din întâmplare, de către un copil care se juca în acel loc, scormonind pământul umed cu un băț. La un moment dat, din locul unde bățul a fost înfipt mai adânc, a țâșnit la suprafață prețiosul lichid. În acel loc, oamenii au amenajat o fântână și pe copilul ajuns flăcău l-au pus paznic, dându-i numele de „contraș”, de unde și numele de poreclă (a Contrașului), a unei familii din sat.

Aprovizionarea cu mărătorea se făcea după un orar fix, micușenii având acces marțea și vinerea. În schimb, săliștenii erau programați numai marțea, iar indolenii, vinerea. În restul săptămânii, accesul la izvor era prohibit.

Sătenii își mai amintesc faptul că săliștenii au primit „slobozenie” la mărătorea din Micuș, pe timpul baronului Iojika, în urma zilelor de clacă lucrate pe moșia acestuia. La început, doar micușenii aveau voie să se aprovizioneze și să folosească acest lichid, cu timpul fiind „slobozite” și la alte sate, terenul pe care se află izvorul fiind domeniu obștesc.

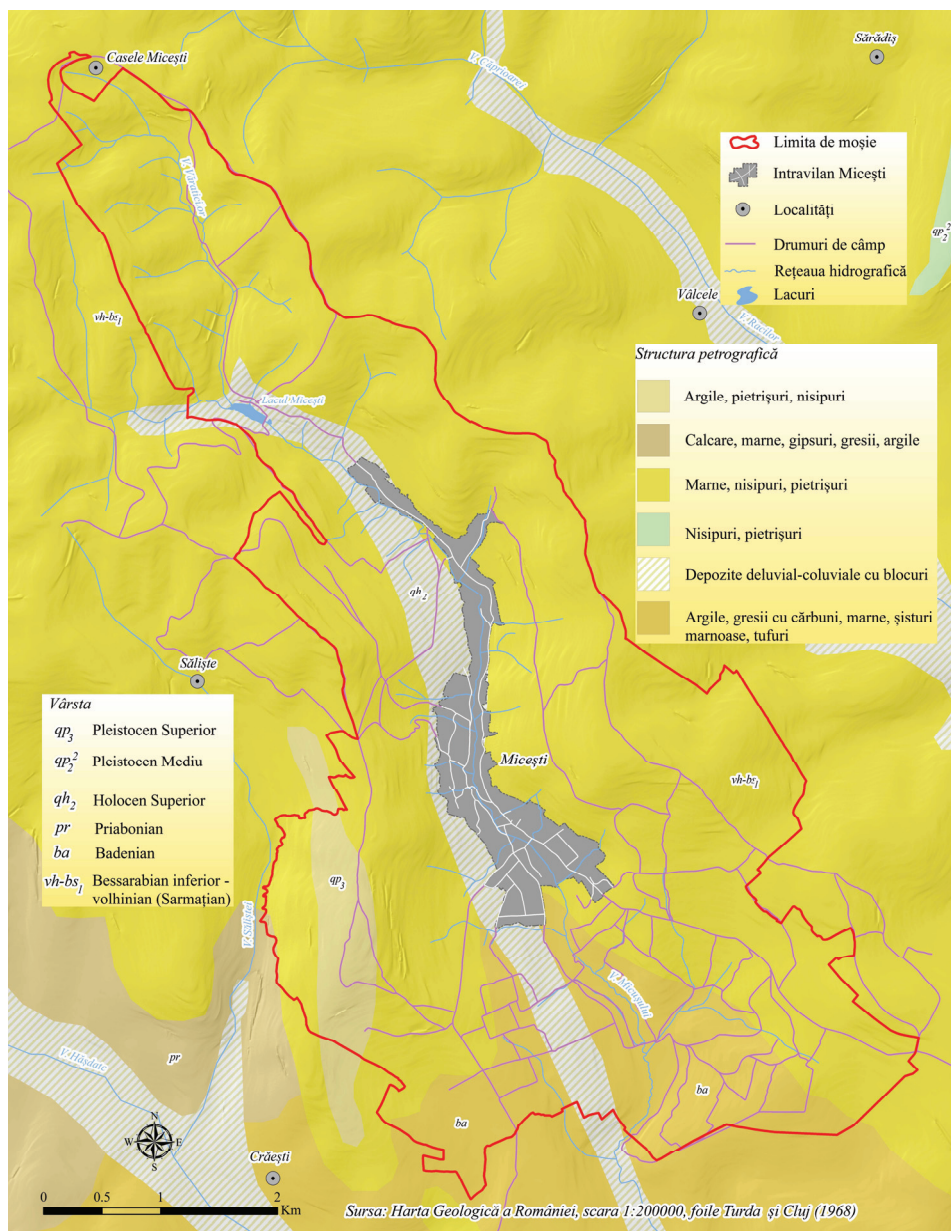

Fig. 5. Harta geologică.

Astăzi, accesul la apă sărată de la mărătoarea Micușului, este neîngrădit pe toată durata anului. În anul 2010, Primăria Tureni a refăcut cotețul fântânii și a instalat un lanț și o găleată metalică pentru a ușura scoaterea la suprafață a apei sărate. La nici două zile de la instalare, atât găleata, cât și lanțul, au dispărut, fiecare descurcându-se pe cont propriu.

Micești (Micuș), un sat transilvănean

Zvonurile privind amenajarea unei baze de tratament în acest loc... bântuie de peste un secol. Și rămân... tot la stadiul de... zvonuri. Atâta timp cât în apropiere, la Turda și la Cojocna, resursele de apă sărată sunt uriașe, dar sunt subexploatate în scopuri terapeutice și așteaptă de multă vreme punerea lor în valoare, prin amenajări moderne, măratoarea de la Micuș poate rămâne o oază de resurse salifere limitate, ce pot fi exploatare și utilizate, cum s-a întâmplat de sute de ani. Copertarea cu material alohton a arealului salifer adiacent, bogat în nămol sapropelic, este o acțiune negândită și neînțeleasă de către autoritățile locale, nici în termeni economici și nici ecologici. Măratoarea de la Micuș trebuie să rămână în continuare resursă naturală pentru nevoile casnice stringente ale oamenilor locului și un biotop specific, nealterat de acțiuni și infrastructuri antropice.

O altă resursă este argila de vârstă sarmațiană, exploatată și astăzi la nevoie, ca liant pentru sobele de teracotă, la Calea Sâncraului și Calea Lutului.

Multă vreme, atât în perioada interbelică, cât și după a doua conflagrație mondială, până la ieftinirea cimentului, s-a exploatat din orizontul local gresie pentru grajduri, garduri și fundații. Existau două „băi” (cariere) de scos gresia, și anume, cea din Vedăr (de la Băbuc) și cea de Sub Brazi, pe Labul lui Avel.

Piatra clădită în „stânjeni” de către băieși, era vândută celor interesați (băieșii erau țărani localnici, care, prin prestarea acestei îndeletniciri grele, câștigau un bănuț).

La Râtul Văcăresc, se confecționau „cărămizi de țigan”. Vara, veneau în sat familii de țigani specializate în munca de facere a cărămizilor din lut. Aceștia își instalau colibele la fața locului, în proximitatea materiei prime, argila (lutul). Scoteau argila din gropi, o umectau cu apă și o omogenizau până ajungea sub forma unei paste vârtoase. Apoi o puneau în matrițe paralelipipedice din lemn (lădițe), pentru a căpăta forma dorită, se lăsau la uscat, urmând apoi a fi arse în cuptoare clădite special. După ardere, care dura cca. 5-6 zile, „cărămida de țigan” era bună de zidit.

3. Relieful

Din punct de vedere al altitudinii, cel mai înalt loc din cadrul satului se află la Văratici, la limita cu comuna Ciurila, 796 m. Cea mai joasă altitudine se află în lunca Văii Micușului, în amonte de Deleni, la 500 m. În termeni mai tehnici, rezultă că pe o lungime de cca. 7,5 km, altitudinea reliefului scade cu cca. 300 m, de la 800 în zona Casele Micești, la 500 m în lunca văii Micușului, în apropiere de Deleni (Indol), deci 40 m/km, fapt ce asigură o bună scurgere și evacuare a apelor văii satului și a pâraielor adiacente, la vreme de viitură.

Perimetrul administrativ al satului se desfășoară sub forma unui uluc depresionar, alungit pe direcție nord-vest – sud-est, simetric în raport cu axa văii Micușului. Culmile ce flanchează în vest și est hotarul satului, scad treptat în înălțime, de la cca. 800 metri, în sectorul Casele Micești, la 772,4 m, în Dealul Spânzuratului, 750,5 m în Dealul Alacelor și 667,5 m în Dealul Comițăgului, pe latura estică, respectiv 782 m la Găina (Văratici), 765 m la Grui și 724 m la Țâclă, în vest. Altitudinea maximă la Hodaie este de 750 m, iar în vârful Hișului de 600 m. Vârful Ormenișului, ce străjuiește satul în sectorul median-sudic, se află la altitudinea de 615 m.

Vatra satului este flancată pe ambele părți (estică și vestică) de izohipsa de 575 m, care intersectează cursul văii în amonte, la Șochel. Izohipsa din aval, de 525 m intersectează cursul văii la Picuțu. Deci, vatra satului se desfășoară în întregime între altitudinile de 525 m și 575 m.

Interfluviul dintre afluenții pe stânga ai Someșului Mic și cei pe dreapta ai Hășdatelor (valea Micușului și valea Săliștei) ce adăpostește Casele Micești, se desfășoară între izohipsele de 775 m și 800 m.

În sectorul nordic, distanța dintre interfluviile ce străjuiesc Valea Micușului, este de cca. 1,5 km, la confluența de la Trecători de cca 3 km, în sectorul median al vetrei satului, tot 3 km, ca apoi, la extremitatea sudică (sud-sud-vestică) să ajungă la 5 km (între Ogrăzele și Capu Pădurii) *(cer scuze apriori, celor ce vor verifica aceste date, ele fiind preluate, așa cum s-a mai menționat și la bibliografie, de pe hărțile editate de către Ministerul Forțelor Armate ale R.S. România, actualizate în anul 1968, scara 1:50 000 și cele realizate de către Direcția Topografică Militară, imprimate în anul 1962, scara 1:25.000, între cele două categorii de hărți fiind diferențe neglijabile din punctul de vedere al altitudinii reliefului, în general, între 0,50 și 1,50 m).*

Față de axul văii (550 m), vârful de la Hodaie (750 m) se află la o altitudine mai mare cu 200 m, iar vârful Ormenișului (615 m) cu cca. 65 m. Diferența de nivel între ulița de la Raita și cea de la Bărcula este de cca. 12 m, iar între captarea de apă de la Șipotul Mare și punctul de cea mai joasă altitudine, la Picuțu, de cca. 35-40 m.

Vatra satului este poziționată pe un ansamblu de terase, dezvoltate asimetric (mai extinse pe dreapta văii), parazitare pe alocuri de depozite deluvio-colviale. Culmile paralele ce străjuiesc vatra satului se desfășoară linear pe direcție nord-nord-vestică, sud-sud-estică, nefiind intersectate de organisme torențiale. Atât în stânga, cât și în dreapta văii, aceste culmi, ce formează cumpenele de apă între valea Micușului și valea Săliștii, în vest, și cea a Racilor în est, sunt străbătute de drumuri longitudinale ce pornesc din nodul orografic al Dealului Feleacului, cu direcția Cheile Turului și Cheile Turzii, utilizate în scop turistic. Prin raportare la figurile geometrice clasice, hotarul Micușului are forma

Micești (Micuș), un sat transilvănean

unui triunghi – cu vârful înfipt în Dealurile Feleacului și baza larg deschisă spre bariera calcaroasă a Cheilor Turzii.

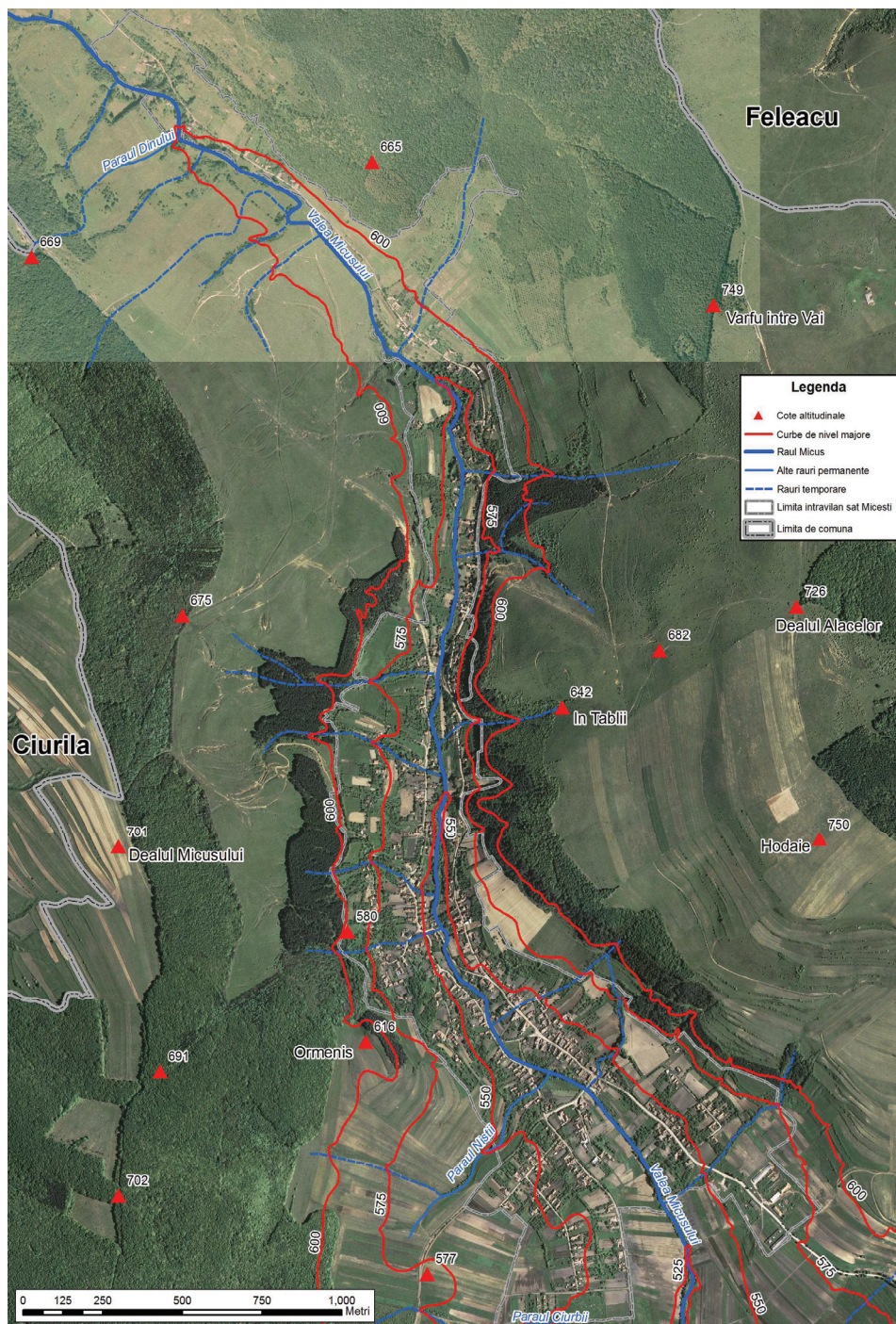

Fig. 6. Izohipsele din vatra satului.

Altitudinile de 760 m din Dealul Sândului și de 794 m din Dealul Bisericii, din sectorul de maximă altitudine al Cheilor Turzii, se corelează perfect cu altitudinile maxime din cele două culmi paralele ce străjuiesc vatra satului.

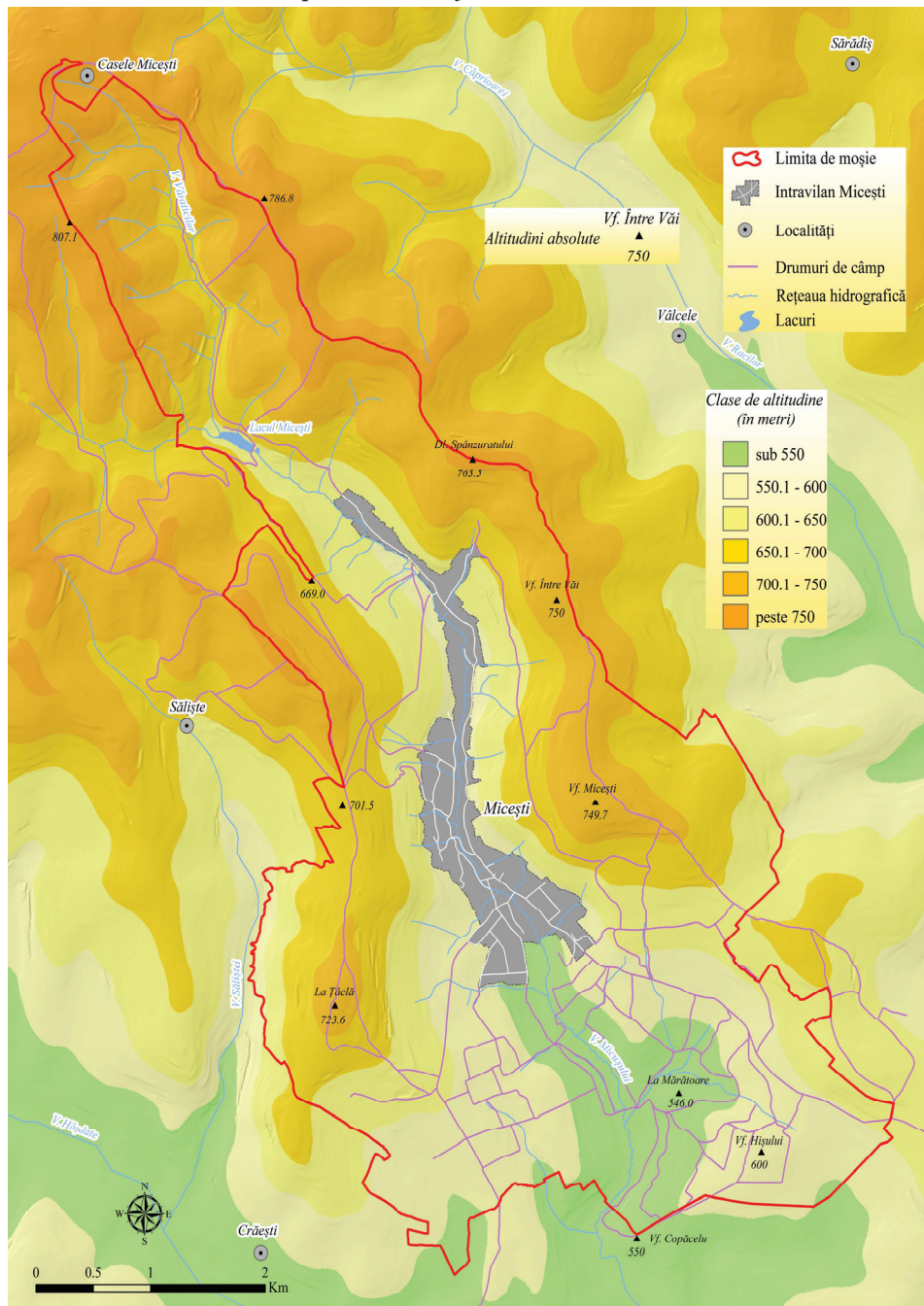

Fig. 7. Relieful vetrei.

Odată cu „spargerea” barierei calcaroase de la Cheile Turzii (teoria epigenezei și cea a antecedentei), depozitele sarmațiene, formate din nisipuri și gresii, din amonte, au fost erodate și transportate sistematic prin acest „coridor energetic natural”, până la formarea tiparelor actuale ale reliefului.

Procesele de ravenație și eroziune au rămas până astăzi active în vatra satului, mai ales pâraiele de la Gligănița și Macarie (Hâlma), care, în pofida unui început de asanare prin plantații de pin, rămân periculoase pentru drum și gospodăriile din proximitate.

Aria de protecție forestieră a acestor doi torenți, dar și a acelor de la Sântea și Șuca lui Caici, trebuie extinsă și conservată pe termen lung. Vârful Ormenișului, „împodobit” cu diadema unei plantații de conifere, este un martor de eroziune tipic, în ansamblul reliefului fluvial al zonei. În ziua de 10 iunie 2013 o ploaie torențială a generat „umflarea” rapidă a pârâului de la Călugăr, de pe Șicator, acesta, prin aluviunile groșiere transportate (bolovani, resturi vegetale) parazitând Șicatorul și drumul principal, până la școală.

Vârfurile Hișu (600 m) și Tâclă (724 m) sunt de asemenea martori de eroziune, în pofida strădaniilor de a demonstra originea antropică a acestora (tumuli).

Alunecări de teren se pun în evidență între izvorul de la Fântâna Turzii și pârâul de la Comșești (Comițag), pe un sector larg, de cca. 300 metri, atât în stânga, cât și în dreapta drumului comunal, spre Tureni. Acest sector, ca de altfel și cel de Pe Poduri, a fost supus unor lucrări de drenaj, cu susținerea directă a inginerului agronom Todea Augustin, la acea vreme fost director al Direcției Agricole Județene Cluj.

Procesul de alunecare care a afectat drumul în acest sector a fost declanșat ca urmare a necunoașterii, voluntarismului și nesăbuiței președintelui colectivului de la acea vreme, Chicinaș Augustin, care a săpat cu tractorul un șanț la baza drumului dinspre Mărătoare, fapt ce a condus la adâncirea organismului torențial artificial creat și la „lăsarea” drumului pe o distanță de cca. 50 m, fapt ce se pune și astăzi în evidență, și care a necesitat eforturi de consolidare sistematice.

Expoziția și înclinarea versanților. În perimetrul administrativ al satului domină versanții cu expoziție estică (galben), sudică (roșu), sud-vestică (mov) și cei cu expoziție nord-estică (albastru deschis).

Terenul de la Alace, din Coaste și Fața Râtului sunt cele mai favorizate din punct de vedere termic. Așa cum am mai amintit, pe o tarla, În Coaste, Ghiga lui Miron a plantat în anul 1959 viță-de-vie, cu bune rezultate. În 1962, ca urmare a colectivizării, cultura a fost abandonată.

Versanții au două expoziții dominante, cea estică și cea vestică, vatra satului dispunând astfel de un aport termic natural echilibrat și compensatoriu.

Înclinarea versanților pune în evidență existența unor terenuri puternic înclinate (17-22 grade) în sectorul estic al satului, pe Coasta Popii, Sub Coaste, Vâlcea, Tăblii și Alăstone. În sectorul vestic, asemenea suprafețe, desfășurate nord-sud, se evidențiază pe Costi, La Cherpiniu și Pădurea Bisericii, acestea fiind împădurite.

Terenul cu grad ridicat de declivitate din estul vetrei satului, de la Gligănița și până la Râpa Sântii prezintă un risc accentuat de degradare, organismele torențiale ce s-au grefat aici fiind active și periculoase, la ploi mari, de scurtă durată (Râpa de la Gligănița, de la Macarie, de la Cioarsa, de la Hornaru, de la Călugăr a lui Simion de pe Șicator și de la Sântea).

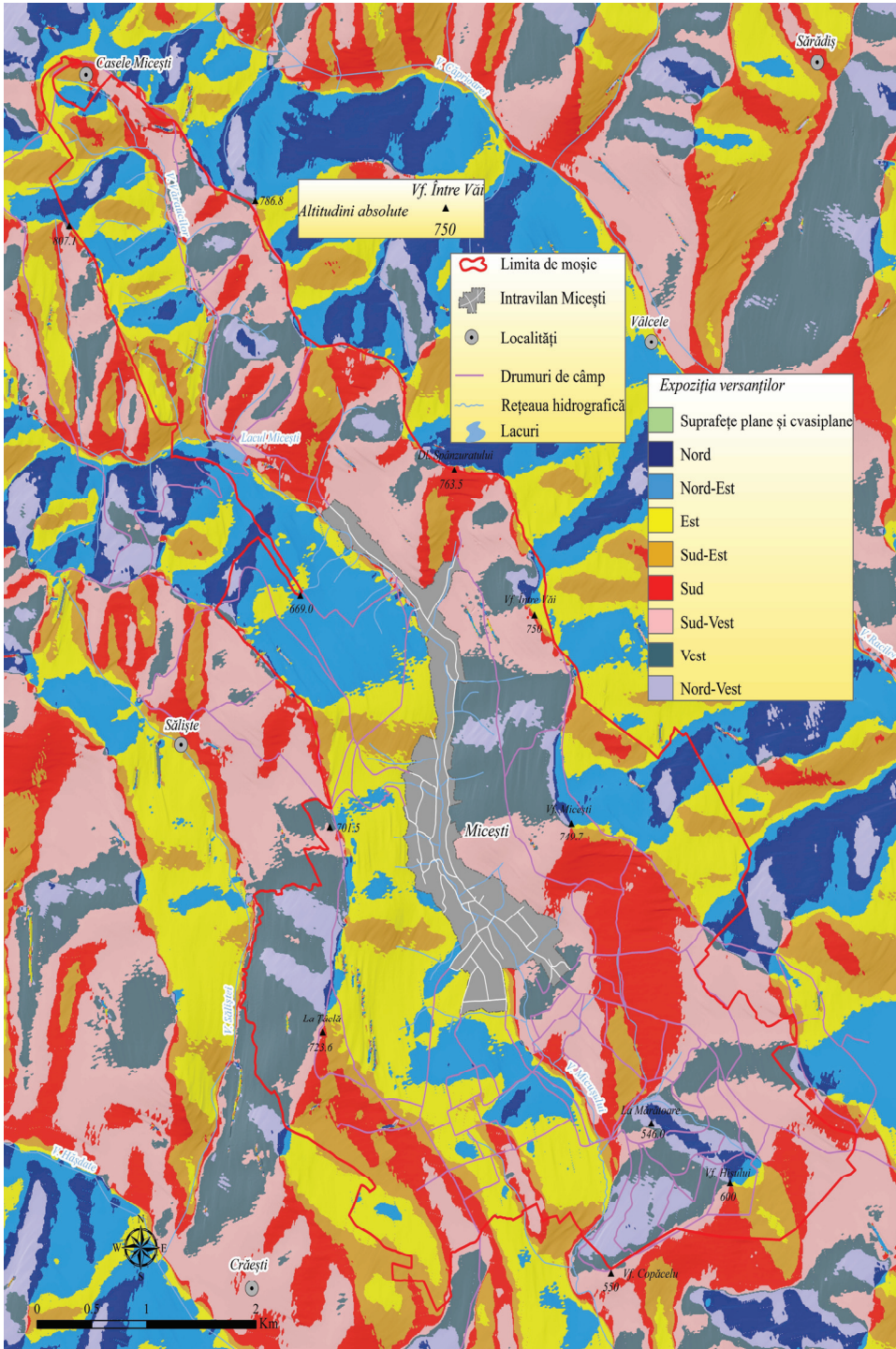

Fig. 8. Expoziția versanților.

Micești (Micuș), un sat transilvănean

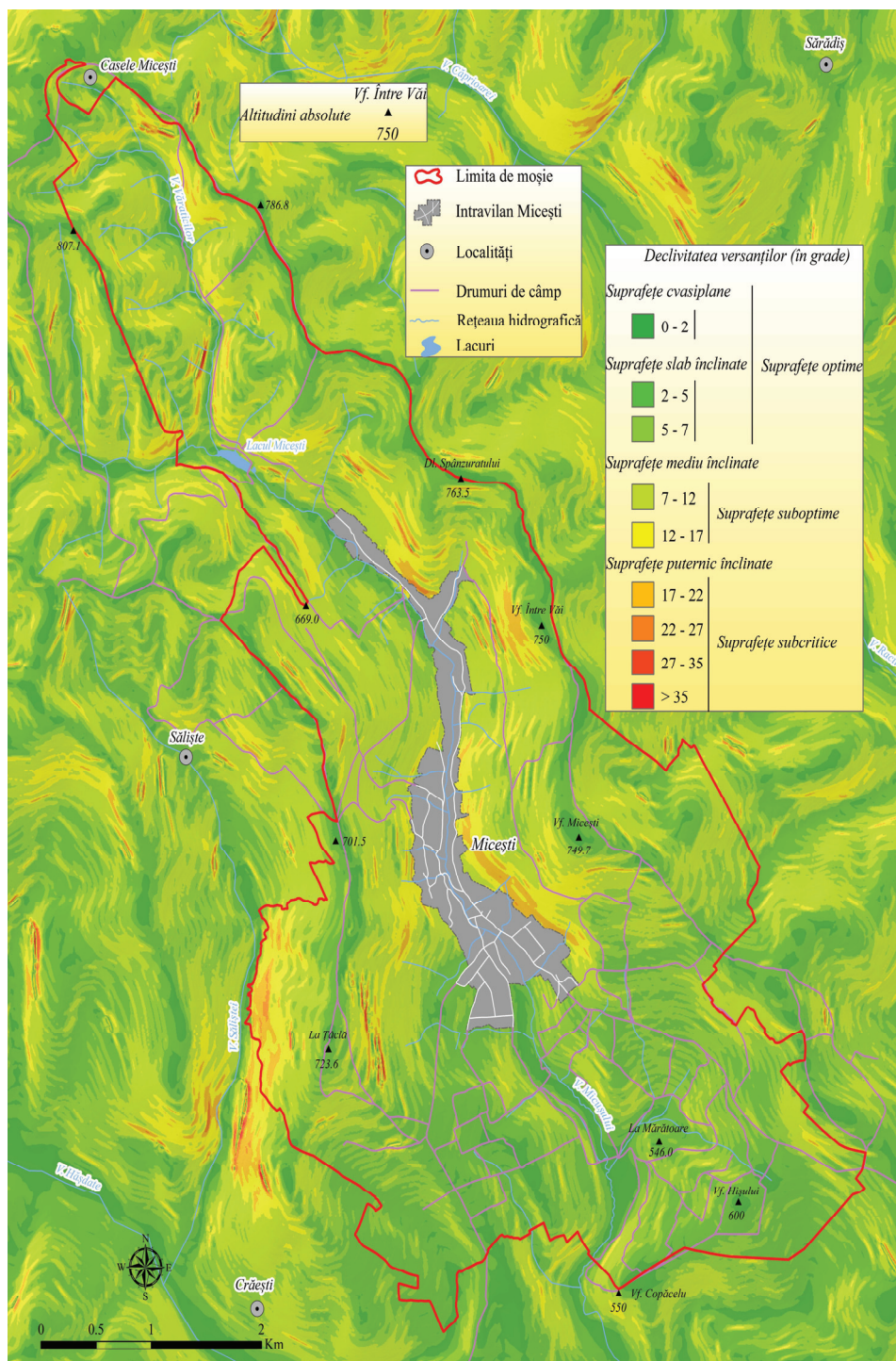

Fig. 9. Înclinarea versanților.

4. Condițiile climatice

Data fiind poziția satului, în Depresiunea Iara-Hășdate, sectorul estic al acesteia, interpusă între Munții Apuseni (Munții Trascăului și Muntele Mare) și Câmpia Transilvaniei, atmosfera înregistrează temperaturi medii multianuale cuprinse între 8°C și 9°C , și precipitații de 500-600 mm/an. În lungul văii, dinspre amonte spre aval, se canalizează iarna și în anotimpurile de tranziție, curenți de aer mai reci, care sunt reținuți de bariera calcaroasă a Cheilor Turzii în dreptul satului Petreștii de Jos, unde se înregistrează frecvent inversiuni termice, traduse prin cețuri mai frecvente și temperaturi medii anuale mai scăzute cu $1^{\circ} - 2^{\circ}\text{C}$. Acest fenomen explică lipsa nukului în structura pomilor fructiferi de la Deleni și Petreștii de Jos, unde se resimte mai puternic procesul de inversiune termică. Același lucru este valabil, parțial, și pentru Micești, pe ulița din dreapta văii de la Fasolea și până la Tănase, pe o lungime de cca. 500 m, unde nucul „nu merge”. Pe ulița din stânga văii, mai înaltă și mai însorită, nucul rodește în condiții optime. Pe fondul unei expoziții favorabile din punct de vedere termic, în locul numit „În Coaste”, în contiguitatea estică a Labului lui Avel, prin anii '60 (1960), Ghiga lui Miron a înființat o plantație de viță de vie. Odată cu colectivizarea, aceasta a fost abandonată, după cca. 5-6 ani de rod.

Media temperaturii lunii celei mai reci, ianuarie, este de $-6^{\circ}\text{C} - -8^{\circ}\text{C}$. Prima zi cu temperatură medie mai mare de 0°C este cuprinsă între 21.02 și 1.03.

Temperatura medie a maximelor zilnice din luna cea mai caldă, iulie, este cuprinsă între 24°C și 26°C . Temperatura maximă absolută în luna ianuarie a fost de $14,6^{\circ}\text{C}$, în anul 1936, iar minima absolută a acestei luni, de $-32,4^{\circ}\text{C}$, a fost înregistrată în anul 1942 la stația meteorologică Iara, cea mai apropiată ca distanță.

Maxima absolută s-a înregistrat la 30.08.1950, fiind de $+37,8^{\circ}\text{C}$ (stația meteo Iara) (la stația meteo Turda, maxima termică absolută s-a înregistrat la 29.08.1946, fiind de $+39,5^{\circ}\text{C}$). Prima zi cu îngheț apare între 1 octombrie și 11 octombrie, iar ultima zi cu îngheț, între 1 mai și 15 mai.

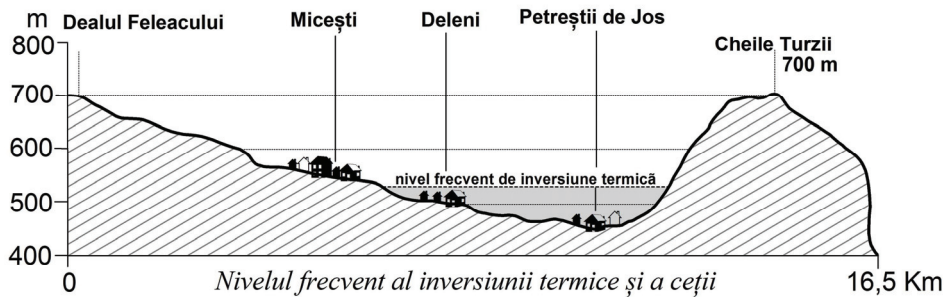

Fig. 10. Nivelul frecvent al inversiunii termice și al ceții.

Numărul mediu anual al zilelor cu ninsoare este cuprins între 20 și 30, iar numărul mediu de zile cu strat de zăpadă este de 60-80.

Cantitatea cea mai mare de precipitații cade între 20 mai și 20 iunie, când se înregistrează frecvent valori ale stratului de apă cuprinse între 100 și 150 mm.

Micești (Micuș), un sat transilvănean

Numărul mediu al zilelor cu precipitații mai mari de 1 mm este cuprins între 120 și 130. Maxima absolută a precipitațiilor căzute în 24 de ore a fost de 61,3 mm, la 31.05.1948.

Radiația globală medie multianuală este de 115-120 kcal/cm².

Durata medie de strălucire a Soarelui este de 1800 – 1900 ore/an, iar durata medie a intervalului fără îngheț, de 120-165 zile.

Prima zi cu brumă apare între 11.09 și 21.10.

5. Hidrografia

Satul este străbătut pe direcție nord-sud de către pârâul (valea) cu același nume, ale cărei izvoare sunt situate pe versantul sudic al Dealului Feleacului, în proximitatea cătunului Casele Micești. La confluența Văii Satului (a Văratricilor) cu Valea Lungă (a Lupului) în locul numit „La Trecători”, ia naștere Valea Micușului, cu o lungime de 16,5 km, până la confluența cu Hășdatele, în satul Petreștii de Jos (Șeusa), străbătând pe linia mediană satul Micești și apoi Deleni. Pârâul Valea Lungă (a Lupului) își are izvoarele mai spre vest, sub vârful Peana Sălicii, cel mai înalt punct din cadrul masivului deluros al Feleacului (833 m) [harta editată de Ministerul Forțelor Armate, 1969, foaia L 34-48-C (Cluj), Scara 1:50.000].

Suprafața ariei bazinale este de 40 km². Panta medie este de 36,9 m / km în amonte de vatra satului, de 18,3 m/km în sectorul mediu și 8-9 m/km în sectorul inferior, aval de satul Deleni. Albia minoră măsoară lățimi mici în sectorul superior (1-1,5 m), în amonte de confluența de la Trecători, ca apoi în sectorul median și inferior, să ajungă la 2-3 metri.

Versanții din stânga văii, în sectorul superior, sunt împăduriți, până la pășunea de la Vâlcea, unde se interpune terenul agricol cu utilizare pastorală din Tăblii, transformat în pășune și arabil, în urma defrișării pădurii (1965). Brâul de pini ce flanchează vatra satului de la Gligănița – Macarie – Jențoaie, și până la Labul lui Avel, joacă un rol antierozional și estetic incontestabil, sporind zestrea peisagistică a satului.

Atât afluenții de pe stânga, cât și cei de pe dreapta, sunt pâraie scurte, cu lungimi maxime de 500 m, cu scurgere lichidă doar la ploi torențiale ori la topirea bruscă a zăpezilor. Pe dreapta, pârâul de la Șipotul Mare și pe stânga cel de la Mărătoare, cu izvoarele la Alace și în rojinile (mlaștinile) dintre Pâraie și de la Stupină, au cursuri permanente.

Densitatea rețelei hidrografice este de 0,40 – 0,50 km/km², iar indicele potențialului de scurgere (K) este cuprins între 115 și 2 ($K = \frac{x}{z}$), unde x reprezintă cantitatea medie multianuală a precipitațiilor, iar z evaporația potențială, exprimată în mm/an).

Tăierea meandrelor în aval de podul de la Picuțu, în timpul colectivizării, a generat o adâncire a albiei minore, respectiv o sporire a capacității de transport. Lunca văii are un pronunțat caracter asimetric, mai ales în aval de vatra satului, dezvoltându-se prioritar în dreapta râului, unde are lărgimea maximă de cca 200 m (aval de Ilie Pocăitu și până la Deneș).

Datorită drenajului adânc și acumulărilor mari de apă în depozitele de terasă, în special cele situate pe dreapta văii, debitul acesteia este de 0,421 m³/secundă la vărsare în Hășdate, făcând parte din categoria râurilor cu curs permanent.

În anul 1965, în locul numit „Pe Căramidă”, s-a construit un baraj de greutate, din pământ, cu rol principal de protecție a vetrei satului împotriva viiturilor. A fost populat cu crap fitofag, dar nu s-au obținut rezultatele economice scontate, atât datorită interesului redus din partea fostului CAP, cât și braconajului sistematic din partea clujenilor și a localnicilor.

Micești (Micuș), un sat transilvănean

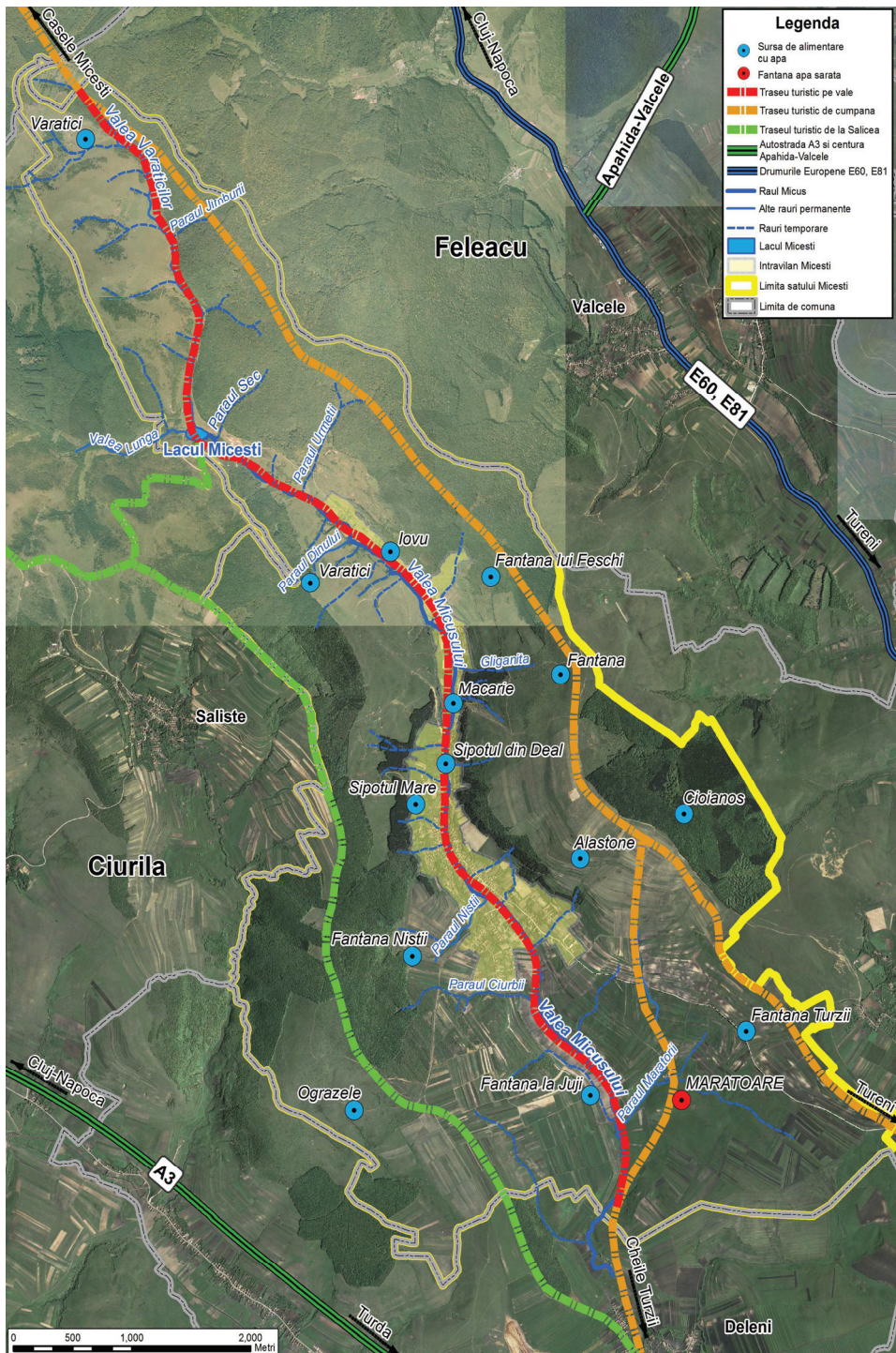

Fig. 11. Rețeaua hidrografică și principalele izvoare.

În anul 1991, lacul a fost vândut numitului Bodea Ioan, fiul cel mijlociu al familiei lui Ion a Boșchii din satul Săliște. În urma decesului lui Bodea Ioan infrastructura aramas spre folosinta su\i exploatare inginerului Bodea Valer (Valerut), fiul cel mic al familiei Bodea. Acesta a realizat o minimă infrastructură de cazare și deservire turistică, vara fiind utilizat în special de către clujeni, cu acces pe drumul Sălicii, pe la Grui. Pe lângă pescuitul de agrement, vara la vreme de caniculă, apa locului este utilizată și pentru baie.

Până la colectivizare (1962), în lungul văii și în albia acesteia se amenajau bulboane speciale numite topile, destinate topitului cânepii pentru fuior. Cânepa smulsă cu rădăcină și legată în snopi (local, mănuși de cânepă), era așezată, în apă, în albie și fixată cu cociumbi de lemn (pari, cu cârlig la capătul superior) ori în bălți special săpate în proximitatea albiei, numite topili, în care cânepa se fixa cu bolovani de râu, pentru a fi acoperită cu apă în întregime, și a se asigura procesul de „topire”, care, în funcție de gradul de oxigenare a apei, dura 20-25 de zile (în urma unui astfel de proces, fibra textilă se desprindea cu ușurință de pe tulpină). Asemenea locuri erau amenajate la Trecători, Râțul Văcăresc, Nacu-Meman, Între Topili (la Bărcula) și în Bodeș, la cca. 1 km amonte de satul Deleni.

Vara, la ploi torențiale, se înregistrau frecvent inundații, care distrugau nu numai părți din gospodării, dar și gaturile (digurile) de la mori, podul de la Roroam și punțile de peste vale.

Foarte active erau organismele torențiale, atât de pe stânga și de pe dreapta văii, în perimetrul vetrei satului, care făceau frecvent pagube mari. Astfel, menționăm pâraul Bisericii care distrugea frecvent părți din gospodăriile adiacente (Șuca lui Caici, Șuca Bârsii, Gheorghe a lui Feșchi, Nana, Precov, Chimu, Felecanu, Alexe de la Moară, Roroam), pâraul de pe șicatorul lui Gheorghe a lui Simion, care debușa în drumul principal la școală, parazitând drumul și gospodăriile adiacente, pâraul de la Sântea, care distruge sistematic fundația podului de la intrarea în sat dinspre Tureni și pâraul Dintre Poduri, care în urma unei viituri de vară, a omorât pe Crișan Ionaș a lui Miron, care, din neglijență, s-a adăpostit de ploaie sub podul care traversează acest pârau.

Din fericire, astăzi, ca urmare a refacerii vegetației forestiere pe ariile bazinale torențiale, efectul distrugător al viiturilor și frecvența acestora au fost diminuate. Rămân destul de active pâraiele (torenții) de la Macarie și de la Gligănița și de pe șicatorul de la Călugăr și de la Ionescu. Într-o duminică de iulie 1950, viitura a distrus gaturile de la toate morile, precum și podul de la Roroam, din lemn. Acesta a fost refăcut din beton, armat după 1962 cu sprijinul întregului sat și al fierarului (căuaciului) Cota Irimie. Podul de piatră din aval, de la Picuțu, a rezistat acestei viituri.

Un loc special în viața economică și cea sentimentală a sătenilor îl ocupă izvoarele. Satul a fost dăruit de la Natură cu resurse de apă bogate și cu calități potabile excepționale. În vatra satului și pe ansamblul spațiului rural se reține Șipotul Mare. Acesta reprezintă sursa hidrică de prim rang a satului Micești, o adevărată comoară de aur, indispensabilă pentru viața de ansamblu a comunității rurale. Situat aproape în mijlocul satului, la o distanță de cca. 200-250 m de firul văii, acesta dispune de apă abundentă (cca. 0,2 l/sec.) cu caracter izoterm. Bazinul de alimentare subterană se desfășoară în spațiul împădurit, din proximitate, continuat pe Legheleu și Pădurea Satului, până în cumpăna de ape din Dealul Săliștii. În anul 1981, izvorul a fost parțial captat, și deserveste cu apă potabilă de cea mai bună calitate cca. 85 de gospodării. Alt

Micești (Micuș), un sat transilvănean

izvor în vatra satului este cel din Dealul Șipotului (de la Bărcula) ce asigură apa de băut pentru grupul de gospodărie din proximitate.

Fig. 12. Râpele adiacente satului.

În sectorul din amonte de vatra satului sunt renumite izvorul de la Văratici, utilizat pentru adăpatul animalelor pe timpul verii și cel de Sub Lazuri, captat parțial și utilizat ca sursă de apă potabilă pentru Suseni. La „drumul mare” sunt izvoarele de la Iovu, de la Macarie și fântâna de la Ionu Zgorcii.

De importanță deosebită se bucură fântâna de la Vâlcea, utilizată pentru adăpostul animalelor. În pădurea Cioianș este renumit izvorul „La Butură”, apa ieșind la suprafață prin trunchiul unui copac uscat. Un izvor cu debit mai redus, dar cu apă foarte bună, este cel din Vedăr (fântânița lui Vedăr), din spatele grădinii lui Șuca lui Caicii, azi captat pentru nevoile a două familii (Chicinaș Doru, noul proprietar, și Surd Valer, a Bârșii).

În lungul drumului spre Tureni, pe partea stângă, este izvorul de la grajduri, cu aducțiune până la drumul principal, utilizat pe toată durata anului pentru adăpatul animalelor și apă potabilă pentru casa familiei Văju, aflată peste drum.

În continuare, pe drumul comunal spre Tureni, se află izvoarele de După Dealul Turzii și de la Fântâna Turzii, folosite mai ales vara la adăpatul animalelor, când se începeau muncile la câmp, dar și ca apă de băut pentru localnici și trecători. După anul 1990, cele două izvoare au fost, practic distruse de către localnici, care și-au revendicat halauăle și țevile din plastic, pentru drenaj.

Pe pășunea de la Țâclă, în locul numit Ogrăzele, este un izvor bogat, utilizat tot la adăpatul animalelor pe durata anotimpului cald. Și aici, cu aceleași porniri de vandalism, o parte dintre micușeni și-au revendicat „porția” (au distrus adăpostul pentru animale, au sustras dalele din beton și halauăle din metal și le-au dus acasă, unde stau „depozitate” de peste 20 de ani).

În Bodeș, în stânga drumului ce duce spre Deleni, la cca. 50 m de acesta, se află fântâna de la Juji, sursă de apă potabilă pentru toți cei care lucrează vara în hotar (la arat, la prășit, la adunatul fânului etc.). Fiind în calea turiștilor spre Cheile Turzii, este cel mai important izvor de domolire a setei drumeților până la Petreștii de Jos. La „umbra Pădurii Bisericii”, la Nista, se află un izvor cu apă bună, captat după anul 1985 și dirijat pentru alimentarea cu apă a gospodăriilor de pe Labul de la Ciurba (a lui Țighileanu).

În apropiere de fântâna de la Nista, în pârâul Nistii, maistrul Iorga Gheorghe (Gicu), revenit în sat la pensionare, după cu stagiul îndelungat în industria chimică la Râmnicu Vâlcea, a captat un izvor, utilizat pentru *gospodăria proprie*. Sub Coaste, în perimetrul poienit cu destinație fâneată, la capătul cărărilor dinspre Gligănița, se află fântâna lui Feșchi, cu apă rece, utilizată vara pentru băut, la cositul fânului și la adăpatul animalelor. Astăzi este colmatată, dar poate fi repusă în exploatare cu puțină voință și efort.

Alte izvoare, secundare, de rojină, cu apă stătută, erau ocolite de către localnici, apa consumată de la acestea producând adesea diaree, datorită conținutului ridicat de microorganisme.

Pe întreg perimetrul satului, apa freatică se află la adâncimi accesibile, aproape fiecare gospodărie dispunând de fântâna proprie. Pe ulița din stânga văii, de la Jențoaie și până la Sântea apa freatică se află la adâncimi mai mari (10 – 20 m).

Un loc aparte în hidrografia satului îl ocupă izvorul sărat de la Mărătoare, mult mediatizat în ultima vreme în presa și televiziunea clujeană (2012, 2013). Apa sărată de aici, numită de către localnici mărătoare, reprezintă efectul procesului de diapirism ce a marcat întregul spațiu al Depresiunii Colinare a Transilvaniei, pe laturile ei nordică, estică

Micești (Micuș), un sat transilvănean

și vestică (Sărățel, Praid, Sovata, Ocna Dejului, Cojocna, Turda, Ocna Mureșului și Ocna Sibiului). În raport cu sărăturile de la Turda, distanța în linie dreaptă este de aproximativ 10 km.

Fig. 13. Fântâna de la Mărătoare.

Anticlinalul, în axul căruia se află sămburele de sare, a fost erodat sistematic de către organismul torențial ce poartă numele de Pârâul Mărilor sau Pârâul dintre Poduri. Astfel, s-a ajuns la suprafața formațiunii salifere, care dizolvată de către apa dulce, capătă o concentrație remarcabilă de sodiu, similară cu cea de la Turda.

În proximitate, pe o suprafață de cca. un hectar, se dezvoltă o vegetație halofilă ori apar pete de sol lipsite de vegetație, sub care s-a format mărul sapropelic, tălmăduitor al bolilor reumatismale. În pofida îndemnurilor repetate ale bătrânului medic din Tureni, Badiu Tiberiu, multă vreme „ministrul sănătății” și peste micușeni, aceștia, din ignoranță și pudicitate, nu folosesc această resursă naturală în scopuri terapeutice.

În schimb, izvorul captat sub forma unei fântâni căptușită cu lodbe din lemn, a cărui nivel este foarte aproape de suprafață (cca. 50 cm), a fost și este utilizat pentru gătit, la prepararea furajelor grosiere și la prepararea cărnii de porc, în special a slăninei, în preajma sărbătorilor Crăciunului și a anului nou. Până în preajma primei conflagrații mondiale, fântâna avea un paznic permanent, cei care veneau să ducă prețiosul lichid fiind obligați la taxe. Veneau după mărătoare, atunci ca și acum, pe lângă localnici, indolenii, petridenii, făgădarii, turenii, cenanii, comițaganii, aitonenenii, rădenii, banabicenii, felecarii și știopenii. Mărătorea era transportată, de regulă, cu carele și căruțele, în ciubere de lemn, cu capac. Acum se transportă în bidoane de plastic, majoritar

cu mijloace auto. Astăzi, fântâna a fost reabilitată tehnic de către Primăria Tureni (primar Mănăilă Elena Daniela), prin construcția unui gard protector din busteni (cotețul fântânii) și atașarea unui mosor cu lanț și găleată metalică, pentru a facilita scoaterea apei sărate. Din păcate, conform „bunului obicei” al micușenilor și al românilor, în general, nedeprinși nici după două milenii cu simțul civic, lanțul de pe mosor și găleata au dispărut după câteva zile de la instalare. Astăzi, se descurcă fiecare, cum poate, cu propriu-i mijloc de scoatere a apei! Mărătorea (saramura) se exploatează pe toată durata anului, în funcție de nevoile fiecărei gospodării, fără nicio îngrădire de ordin administrativ, dar mai cu seamă în lunile noiembrie și decembrie, când în preajma acestui puț se aglomerează căruțe, tractoare și autocamioane pentru a utiliza prețiosul lichid la preparatul cărnii de porc. Debitul este suficient și se reface rapid în urma acestor „exploatări intensive”, chiar în condițiile în care, mai recent, sunt beneficiari și de la Cluj-Napoca și Turda.

Mâlul sapropelic din proximitate este neatins, în condițiile în care același mâl este transportat cu mijloace auto de la Turda în stațiunile de pe litoral, pentru tratamente de specialitate. Cu toată zvonistica actuală din mass-media, alimentată și de o „dezirabilă mântuire externă” privind amenajarea acestei surse naturale în scopuri terapeutice, rămânem doar la aceste stadii, atâta vreme cât Turda și Cojocna, din apropiere, reclamă în continuare eforturi sporite de modernizare și lansare mai convingătoare în circuitul turistic și terapeutic.

Așa cum am mai menționat, acest izvor trebuie să rămână ca o sursă de sare pentru nevoi locale și nicidecum un loc de promenadă care ar distruge ireversibil biotopul natural rezultat ca urmare a prezenței sării.

Râpele sunt redatate sub formă de schiță, având în vedere rolul lor de apărare pentru săteni pe durata luptelor din a doua conflagrație mondială (septembrie-octombrie, 1944), dar și pentru pericolul de inundabilitate la ploi torențiale. Așa cum am mai menționat, pârâul de pe șicatorul de la Călugăr a făcut ravagii în urma unei ploi torențiale din data de 10 iunie 2013, la orele 14.20, parazitând drumul de la școală pe o lungime de cca. 100 m, cu bolovani și nisip grosier. Au fost necesare acțiuni de intervenție cu mijloace mecanice pentru redarea acestuia în stare de funcționare.

6. Vegetația naturală și fauna

Relieful satului, desfășurat între 500 m și 800 m altitudine, asociază ca formațiune vegetală specifică pădurile de stejar, compuse din cer (*Quercus cerris*), gorun (*Quercus petraea*) și gârniță (*Quercus fraineto*), la care se adaugă carpenul (*Carpinus betulus*). Cu scop de protecție antierozională s-a plantat în proximitatea satului o perdea forestieră compusă din pin (*Pinus sylvestris*), cea din sectorul estic, cu o vechime de peste 200 de ani, iar cea din cel vestic, de dată mai recentă (după 1950). În Șugulea și în Vedăr s-a plantat cu succes salcâmul (*Robinia pseudoacacia*). În arealele mai deschise de pe pășunea de la Văratici și cea de la Vâlcea crește spontan mestecănușul (*Betula pendula*), tăiat fără cruțare de către cetele de țigani din Vâlcele și Mărtinești pentru foc și măturoaie. Alunul (*Corylus avellana*) este prezent în toate sectoarele forestiere ale satului. În amonte de sat, în lungul văii, se dezvoltă pâlcuri de arin (*Alnus glutinosa*) și pe plop (*Populus tremula*), iar în aval de sat cele de salcie (*Salix alba*).

Pădurile de fag (*Fagus sylvatica*) sunt absente în perimetrul administrativ al satului. În schimb s-a dezvoltat minunat Pădurea Făget, în contiguitate, spre nord, ce aparține Clujului, amenințată cu dispariția prin tăieri sistematice, ca urmare a extinderii cartierului Făget, în detrimentul acestui spațiu forestier, ce fusese declarat rezervație naturală încă din anul 1965. Până după al doilea război mondial (1955-1960), pădurea de stejar se extindea tentacular până aproape de extremitatea estică a Cheilor Turului, locul fiind numit și astăzi „La Capătul Pădurii”. Doi, trei stejari falnici au constituit mult timp simbolul acestei păduri, până când au fost, și aceștia, doborâți mai recent de ...„sălbatică secure” (fac umbră pământului)!

În dreapta văii Micușului, Pădurea Bisericii se continua cu Pădurea Bodeșului și cu cea din Copăcelu Indolului, formând o masă arboricolă compactă ce făcea joncțiunea cu pădurile Petridului și ale Bertișului, pe la Strâmtură.

Pădurea Bodeșului, rămasă sub forma unor pâlcuri de trunchiuri uscate (butuci), a fost „rasă” la începuturile colectivizării (1962-1965) și transformată în livadă de pruni și meri, alături de pășunea de la Grancea, până sub Țăclă. Un proces similar a avut loc și Sub Coaste, unde terenul arabil destinat majoritar culturii cartofului a fost transformat în livadă de meri. Același lucru s-a petrecut în continuitate teritorială, în Priloge, între anii 1965-1970. Pădurea a rămas sub forma ei compactă, dar extrem de rărită, Pe Costi, Într-a Satului, Cherpiniu, Șugulea și Merez, în sectorul vestic, și de la Dealul Socului și până Deasupra Costii, în cel estic. Pădurea de stejar din Tăblii a fost tăiată tot în timpul colectivizării, iar terenul transformat în arabil, apoi fânaț și mai recent pășune. Demn de toată admirația este faptul că pădurea ce bordează versantul abrupt din estul vetrei satului, dintre Jentoaie și Labul lui Avel, plantată în timpul dominației habsburgice cu pin, s-a păstrat până în zilele noastre, jucând un rol antierozional și estetic excepțional. Același lucru este valabil și pentru pâlcul de rășinoase din Vedăr, care în urma căzăturilor și a bolilor specifice, a fost defrișat, în bună măsură, într-o manieră sălbatică și haotică (2008), rămânând doar un sector neatins, redus ca suprafață, cel de deasupra Bisericii și a Șonii.

Între anii 1955 și 1965 s-au plantat cu conifere ariile de “bad-land” (pământuri rele) rezultate ca urmare a pășunatului intensiv, dintre vatra satului și legheleu, de la Ciobu și până la cărările de la Toaplec. Tot în același interval de timp s-au plantat râpele de la Gligănița și Hălma Macarie. Ormenișul, martor de eroziune aproape golaș, a fost și

acesta plantat cu conifere. Astăzi, acest brâu forestier întregește în chip pozitiv aspectul peisagistic și ecologic al satului.

După decembrie 1989, odată cu schimbarea codurilor politice interne, nu s-a mai plantat nimic! Pe fondul haosului social-politic și al disputelor de proprietate între stat și particulari, a început cea mai rapace exploatare silvică din timpurile moderne, de un sprijin substanțial pentru „om”, fiind tractorul și drujba. Dacă în trecut sătenii extrăgeau lemnul, fiind ajutați doar de animale, secure și firez, astăzi omniprezentul tractor în curtea multor săteni și mașina mecanică autonomă de tăiat lemnul, denumită peste tot drujbă, constituie factorii cardinali tehnici ai susținerii jafului silvic generalizat (primele mașini mecanice autonome pentru tăiat lemne au apărut pe piețele din România în timpul fostei URSS și purtau denumirea de „drujba” în limba rusă, în traducere „prietenie”, pentru români a rămas cu acest nume rusesesc, care l-au transformat din adjectiv în substantiv comun).

[În anul 1998, am cumpărat Pe Copăcel, lângă sat, în continuarea grădinii bunicului meu, 14 parcele de teren, de la tot atâția proprietari, în suprafață de 1,8 hectare. În anul 2000, în luna aprilie, am plantat, după pregătirile specifice, pe acest teren, cca. 10 000 de puieți de stejar și de paltin, cumpărați de la pepiniera Mihai Viteazu, de lângă Turda. Din aprilie și până în noiembrie nu a căzut pe acest loc un strop de ploaie, majoritatea puieților ussându-se. În anul următor (2001), am plantat salcâmi, cu intervenții de îndesire în fiecare an, până în prezent (2013). Aceștia s-au prins în întregime, pe lângă rolul antierozional, având și un rol melifer].

În arealele supraumectate (rojini) de la Mărătoare se dezvoltă papura (*Typha angustifolia*) și rogozul (*Carex riparia*). Pe solul sărat crește o plantă cărnoasă denumită sărățică (*Salicornia herbacea*). Pe răzoare și în lungul drumurilor de hotar crește spontan măcieșul (*Rosa anina*) și porumbarul (*Prunus spinosa*). Prin anii 1950-1960, măcieșele (căcădări) erau la mare căutare, fiind colectate de către stat. Astfel, toamna, familii întregi culegeau aceste fructe cu proprietăți terapeutice, fiind un mijloc la îndemână de a procura copiilor rechizite școlare la începerea anului de învățământ.

Dintre ciuperci, cele recunoscute ca fiind comestibile, se culeg și astăzi, în anii favorabili creșterii lor. Amintim astfel bureții iuți, bureții de rouă, frecvenți pe pășune și pe fânețe, șampinioanele și ciuciulașii (bureții galbeni). Aceștia se prepară sub formă de tocană și se consumă de regulă la cină, cu mămăligă caldă. În luna iulie, în tăieturi și ariile poienite cresc roiuri de frăguțe, fiind culese de regulă de către copii. Pe răzoarele dintre tarlale, în special Sub Coaste și Pe Costi, fructifică vara murul.

Dintre florile de câmp este renumită parangina (păpărangina), un gramineu cu miros foarte plăcut, culeasă în preajma Paștelor, lăcrămioarele, cocoșei (bujorii de primăvară), viorelele și bota cucului (ciuboțica cucului), care sunt culese de regulă de către copiii satului. Parangina se punea între haine, în ladă, pentru a le imprima acestora miros plăcut și a le feri de molii.

Dintre animalele sălbatice, cele mai frecvente în pădurile satului sunt căprioara (*Capreolus capreolus*), mistrețul (*Sus scrofa*), iepurele (*Lepus europaeus*) și veverița (*Sciurus vulgaris*).

Lupul (*Canis lupus*) apare extrem de rar în zilele noastre. Dacă în trecut era o amenințare pentru turme, astăzi nu se prea pomeneste de acest animal.

Iepurele s-a redus drastic în ultimii ani, fie ca urmare a vânării intensive și a răpitoarelor, fie ca urmare a chimizării câmpului. Căprioarele se adăpostesc prioritar în

Micești (Micuș), un sat transilvănean

nișele ecologice din preajma satului și în cele din hotarul arabil, fiind frecvent hăituite de către câinii vagabonzi, cei ai ciobanilor, a vânătorilor de ocazie și a braconierilor.

Efectivele de mistreș (*Sus scrofa*) s-au redus considerabil după amenajarea autostrăzii A₃ în sectoarele de vest, nord și sud, neexistând coridoare ecologice prin care să comunice cu habitatul adiacent Munților Apuseni.

Vulpea (*Vulpes vulpes*) este răspândită mai frecvent în hotarul satului dinspre Tureni unde găsește cu ușurință hrana compusă din rozătoare.

Fauna piscicolă de pe valea Micușului a dispărut complet odată cu utilizarea intensivă a îngrășămintelor chimice, a pesticidelor și ierbicidelor, pe durata colectivizării.

Lacul artificial de pe Cărmidă este populat cu crap (*Cyprinus carpio*) pentru pescuitul de agrement.

7. Solurile

Solurile, ca rezultat al interacțiunii dintre rocă, climă, factorul hidric și vegetație, constituie suportul susținerii noastre biologice. Cele mai răspândite (aproape 90 %) sunt luvisolurile, formate pe un substrat nisipos și argilos-marnos, cu vegetație de pădure.

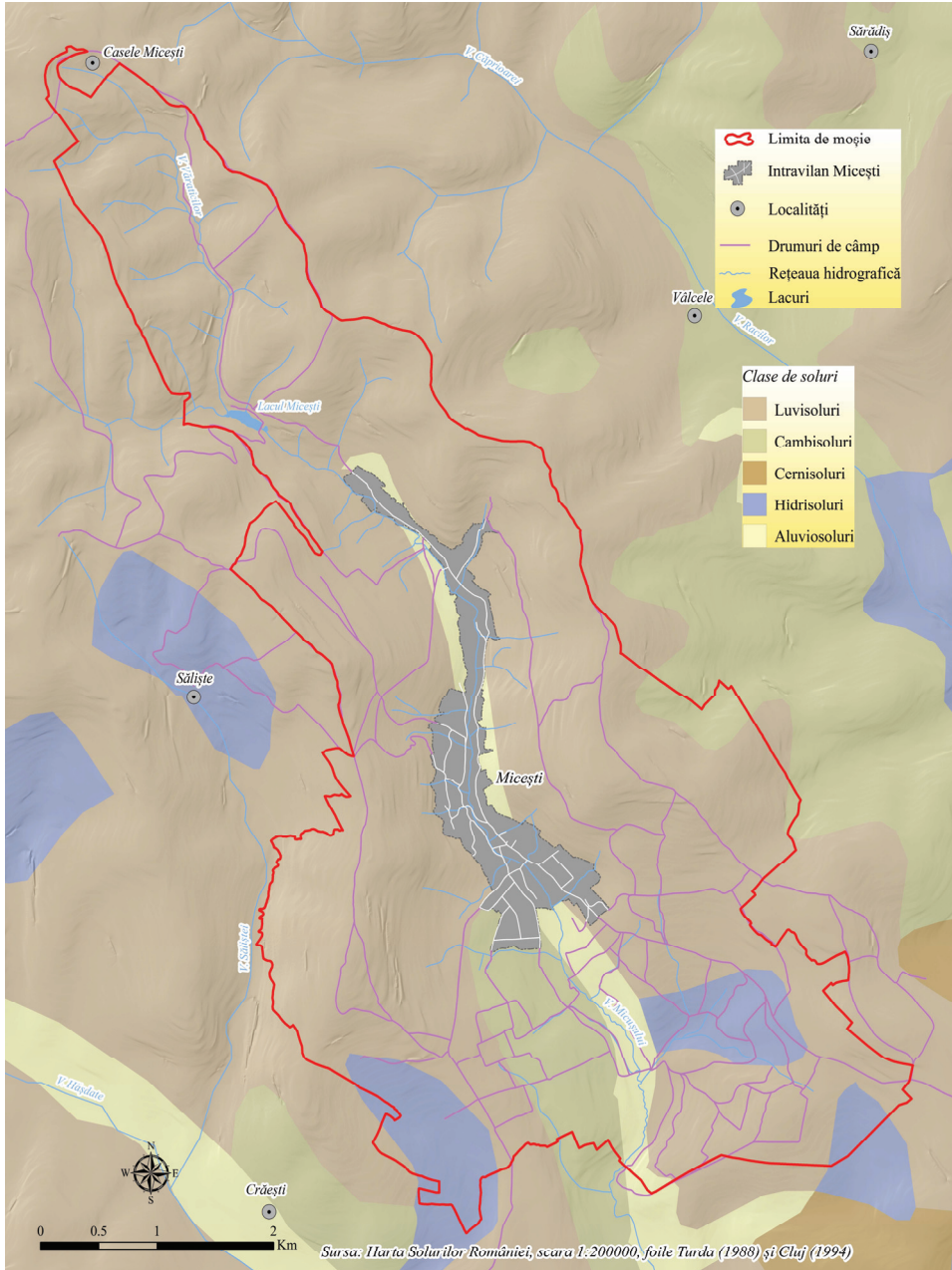

Fig. 14. Harta solurilor.

Micești (Micuș), un sat transilvănean

Cambisolurile se dezvoltă la sud de vatra satului, în dreapta văii, până la Deleni. Aluvisolurile se extind liniar în lungul văii, fiind cele mai fertile.

Hidrosolurile apar în Tăul Hotarului și Între Păraie.

Pe ansamblu, sunt soluri de slabă și medie productivitate, dar cu recolte bune în urma proceselor de îngrășare naturală ori chimică.

8. Vechimea aşezării

Ca în alte numeroase situații, nu se păstrează documente scrise ale datei exacte de locuire a unui teritoriu. De regulă, de la anul atestării în documente, mult mai recent, și cel al ființării efective a unei aşezări, există o inerție temporală, ce se măsoară în milenii.

Științele arheologice au scos peste tot la suprafață vestigii ale vechimii locuirii și populării unui teritoriu. În cazul nostru, al Micușului, descoperirile arheologice din proximitate, de la Cheile Turzii și Cheile Turului, au pus în evidență prezența omului din paleolitic (vetre de foc, urme ale membrelor inferioare în mărul de pe fața peșterilor etc.).

„Săpăturile arheologice dintre anii 1985-1987, efectuate în localitatea Tureni (Cheile Turului și Micești, au relevat o zonă de locuire permanentă și adăposturi temporare, încă din perioada culturii Coțofeni. Descoperirea unor vetre de foc și a unor locuințe, ca și a ceramicii bogate de la Cheile Turenilor, urme ale culturii Wittenberg, precum și prezența potasiului și a fosforului, la valori mari, în sol, dezvăluie existența unui habitat cu locuințe stabile, adâncite, sau colibe trainice din bârne, cu vetre clădite din piatră, ca rezultat al permanenței locuirii umane, cu un sistem ocupațional și un mod de viață sedentar. Un argument suplimentar sunt și cei 30 de tumuli (ridicături de pământ de formă conică) înșiruți pe interfluviul dintre Valea Micușului și Valea Racilor, între Cheile Turzii – Tureni – Dealul Comițăgului, Alace, Hoduie – La Spânzurat și Casele Micești, datând din epoca bronzului. Jalonând, probabil, o străveche cale a turmelor, azi acești tumuli hotărânesc pășunile grase, cu izvoare cu apă dulce, optime pentru creșterea ovinelor, de zona de „sărătură”, cu vegetație aspră, săracă, întreruptă de „tăurile” de la „mărătoare” sau slatină, loc cu pășune slabă, unde se pot adăpa doar cornutele mari (bubalinele) (Maria Bocșe, 1997).

În anul 1933, renumitul istoric clujean, Constantin Daicoviciu, inițiază o serie de săpături arheologice în locul numit „Pe Cărmidă”, punând în evidență urmele unui castru roman, ai cărui soldați făceau parte din Legiunea a V-a Macedonica (L.V.M.), cartiruită la Potaissa (Turda de astăzi), și care aveau menirea de a asigura paza arealelor adiacente drumului roman dintre Potaissa și Napoca. Urmele materiale ale castrului constau în țigle și cărămizi cu inscripții romane și sarcofage. O parte dintre aceste cărămizi s-au utilizat la zidirea bisericii actuale, undeva între anii 1785-1795, dacă luăm ca reper temporal inscripția picturală de pe tavanul bisericii, datată la 1793. Cărămizile cu care este pavat altarul poartă aceeași inscripție – L.V.M. (Legiunea a V-a Macedonica).

După alte opinii, locul numit „Pe Cărmidă” putea fi o aşezare rurală oarecare sau o simplă fermă (istoricul Ioan Piso, dialog cu autorul, 28.02. 2013, Cluj-Napoca). După alte opinii ale istoricilor și arheologilor, în locul „Pe Cărmidă” nu a existat un castru roman, ci mai degrabă, după retragerea aureliană, s-au preluat de la vechiul castru roman de la Potaissa, cărămizi și țigle, cu care s-au construit acest edificiu, probabil în scop de cult.

Ulterior, materialele rezultate din demolarea edificiului roman (cărămizi și țigle) au fost utilizate la ridicarea unei părți a bisericii actuale (Legiunea a V-a Macedonica a staționat la Potaissa între anii 167 – 271 e.n.). Din aceleași materiale se pare că s-a construit în apropiere o mănăstire pe locul cu același nume, de astăzi (Pe Mănăstire, La Mănăstire), populată cu călugări. Mănăstirea a fost desființată din porunca împăratului Iosif al II-lea, al Austriei, în anul 1780. După acest episod, o parte dintre călugări s-au

stabilit în sat, unde s-au căsătorit. Așa putem explica frecvența ridicată a numelui de familie de Călugăr, existent în sat, între care nu există, de fapt, relații de rudenie (de sânge).

Istoricii și arheologii clujeni, M. Bărbulescu, Gh. Lazarovici, D. Alicu și S. Cociș (1992) dau informații detaliate asupra sitului arheologic de „Pe Cărmidă”. Redăm în continuare opiniile și concluziile acestora, asupra ansamblului de situri arheologice din perimetrul satului. Situl arheologic „Pe Caramida” se află la 3 km nord-vest de centrul satului. Aici (Pe Cărmidă) au fost descoperite fragmente ceramice, cărămizi și țigle romane, atestând o așezare rurală.

Cercetările de suprafață au confirmat existența unui burgus și a unui element de fortificație. A fost identificată zona unor ruine, distruse însă de buldozer, unde s-au găsit fragmente umane și ceramică preistorică. Din săpături au rezultat mai multe cărămizi romane aflate în vecinătatea unor schelete. Din acest loc provin trei monede din bronz și un denar de potir, din secolele II și III, e.n. În punctul cel mai înalt al terasei s-a descoperit un sarcofag din cărămidă cu schelet, iar în anul 1933 un sarcofag din piatră cu două schelete. Acest sarcofag măsoară 2,7 m lungime, 0,97 m lățime, avea grosimea laturilor de 12 cm și adâncimea de 40 cm. Sarcofagul era acoperit cu lespezi din piatră, de formă neregulată. Cele două cranii ce se aflau în sarcofag împreună cu o parte din schelete, au fost duse la Muzeul de Antichități al Institutului de Studii Clasice. Sarcofagul a fost transportat la Turda. În jurul acestuia erau țigle cu inscripția LVM (Legiunea a V-a Macedonica).

Altarul bisericii din sat este pavat cu cărămizi romane aduse din punctul „Pe Cărmidă”, pe unele mai putându-se citi ștampila LVM. De asemenea, în multe zone din hotarul Miceștiului s-au găsit tumuli cu manta de lut (La Hodaie, La Rocoteș, Coasta Popii. Cronologic vorbind, „Pe Cărmidă” a fost la început un edificiu roman militar ori de cult în preajma căruia s-a stabilit populația locală. După retragerea aureliană, edificiul a fost distrus, din materialele recuperate construindu-se o mănăstire. După unele opinii, mănăstirea a fost „dezactivată” în anul 1780 din ordinul împăratului Iosif al II-lea, cărămizile și o parte din țiglă fiind utilizate la construcția actualei biserici.

În anul 1933, proprietarul terenului numit „Pe Cărmidă”, Surd Ilie a Sântii, împreună cu ginerele său, Pop Simion, au descoperit, în tentativa lor de a extrage piatră, sarcofagul cu cele două schelete de care s-a vorbit anterior. Acesta (sarcofagul) se află în custodia Muzeului de Istorie din Turda.

În anul 1966, în gospodăria lui Neag Vasile a lui Burcușel, s-a descoperit o piesă epigrafică (un altar din piatră), aflată în prezent la Muzeul de Istorie din Turda. Datarea acesteia este a doua jumătate a anului 197 e.n. (caruculla ≈ colsar destinatus). Conform opiniei istoricului clujean Ioan Piso, cel mai renumit expert contemporan român în domeniul istoriei romane, această piesă epigrafică este unica atestare de acest fel, a unei organizații de meșteșugari la Potaisa. Situri arheologice s-au pus în evidență în mai multe puncte din hotarul satului și ariile din proximitate, pe care le enumerăm: Pe Cărmidă, Pe Mănăstire, Pe Țaclă, Pe Costi, La Rocoteș, La Hodaie, La Alace, Între Pâraie, Dealul Turzii, Coasta Popii și la Trecători.

Prima atestare documentare a satului datează de la anul 1297, sub denumirea de Possessia Mykis, într-un act de hotărnicie al Mănăsturului, având în vecinătate Bykfen (Făgetul) (Arhivele Statului, Cluj-Napoca). În documentele oficiale ulterioare apare sub denumirea de poss Migus – Mychonsteluch (1332), de Mykus (1367), villa Mykes (1409),

Mikes, Mykus (1435), și de „villa Mykes” (1461). La această ultimă dată satul este pomenit ca un domeniu agro-pastoral aservit nobililor de Bogata, cărora iobagii le plăteau darea în natură (în oi) (quinguagesimalis).

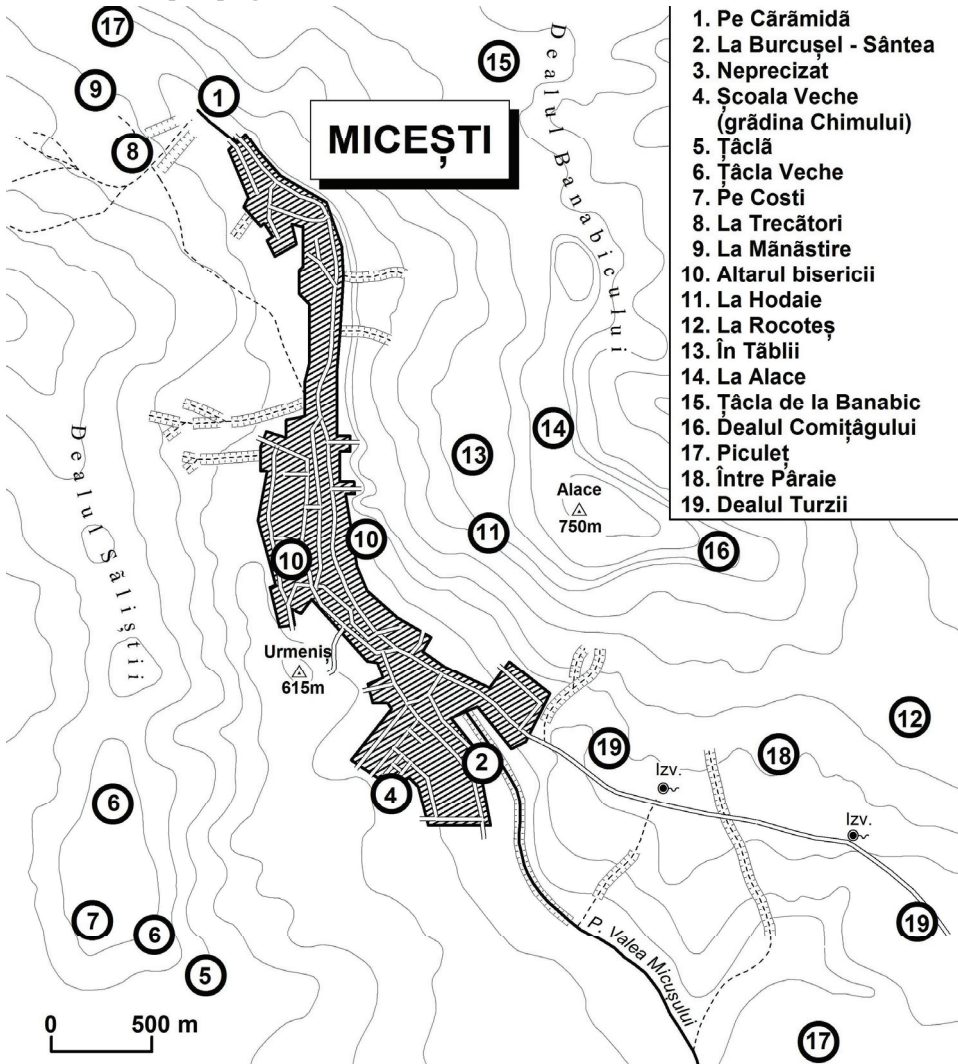

Fig. 15. Situri arheologice din perimetrul satului (după M. Bărbulescu și colab., 1992, refacuta de autor, 2013).

În anul 1523 apare cu denumirea de Mykems, în anul 1733 cu cea de Mykus iar la 1854, cu ambele denumiri, aceea de Mikes și de Micuș. În documentele oficiale ale vremii, denumirile de Mikes și Micuș s-au păstrat până în anul 1923, când s-a adoptat denumirea oficială actuală de Micești. Numele de Mikes a fost dat, probabil, după numele lui Zagoni Mikes Kelemen, cancelarul principelui Ardealului, Rakoczi al II-lea, sub împăratul Leopold I, la anul 1665.

Șematismul de la Blaj, din anul 1900 la pagina 586 (citată Cristea A., 2000) pomeneste despre parohia Micușului pe timpul lui Inochentie Micu Klein episcopie „că în

anul 1733 trăiau în sat 315 suflete de credincioși greco-catolici (după unirea cu biserica Romei, 1697-1701, credincioșii satului au trecut, de la religia ortodoxă la cea greco-catolică). În octombrie 1948 religia greco-catolică a fost prohibită de către statul comunist, enoriașii fiind transferați, în corpore, la religia ortodoxă.

„Populația sedentară, cu străvechi îndeletniciri agropastorale, a zădărnicit vremi de-a rândul încercările administrațiilor oficiale de a înlătura sistemul de organizare al obștilor sătenești, iar obiceiurile juridice perpetuate până în zilele noastre, judecata colectivă a pricinilor satului, în fiecare duminică la „strânsuri” (locul de adunare al colectivității), ca și alte obiceiuri cu funcții sociale (strigarea peste sat, alegerea tizeșilor (crailor) în fruntea cetelor de feciori, judecarea tinerilor care nu respectau cutumele rânduite de către obște, organizarea colectivă a muncilor de întraajutorare, clăcile, horele etc. Se instituie ca reale dovezi ale spiritualității populare privitoare la vechile forme de organizare a obștilor românești.

Populația satului apare în conscripțiile de la sfârșitul secolului al XVII-lea cu o parte din capii de familie ca „iobagiones coloni” sau „marhával szolgul jobbagyok” (iobagi, slujitori la vite), iar alții ca jeleri („inquilini”) ori „gylogszresek” (slujitori cu palmele).

Deopotrivă, ca toate satele românești de iobagi de pe domeniile feudale, satul a cunoscut toate servituțile și impunerile feudale, iar legendele locale pomenesc de eroi populari, care vor fi participat la marile răscoale țărănești de la 1437 de la Bobâlna, la cea din 1514 a lui Doja, dar mai ales răscoala lui Horea, Cloșca și Crișan de la 1784.

Registrul parohial lăsat de preotul Crișan Simion la 1890 pomeneste de un jeler nou (administrator) așezat la curtea grofului Josika, baronul din Micești, pe nume Ion Micle, care s-a căsătorit cu o fată zisă Cristureana. Jelerul era fugar, venit de pe Crișuri. Memoria timpului vorbește despre destinul tragic al locuitorilor, care s-au răsculat la 1884 împotriva feudalului Josika, și mai apoi la 1895 și 1918, când au încercat să pună în fapt dezrobirea și împărțirea pământului alodial (Bocșe Maria, 1997”).

Asupra pământului vetrei satului se reține cu certitudine locul „Pe Cărmidă” datat din epoca romană (100 – 247 e.n.). Asupra terenului numit „La Sat”, cu parcele de câte 1-2 ari, se emit două ipoteze. Prima postulează ideea că marele proprietar latifundiar (baronul), a dat spre folosință iobagilor aserviți câte un petec de pământ în proximitatea conacului acestuia, pentru a-i cointeresa și pentru a-i avea mai facil la îndemână și a-i supraveghea (migrațiile pe alte moșii ori la sud de Carpați erau la ordinea zilei). Mai adăugăm faptul că aveau asigurată apa pentru nevoi de igienă personală și colectivă din râul din apropiere (Valea Micușului).

Odată cu acordarea unor libertăți iobagilor aserviți, ca urmare a deselor răzvrățiri și a intervenției coroanei habsburgice, asistăm la un proces de roire de pe fosta vatră „La Sat”, înspre amonte, pe cele două laturi ale văii.

A doua ipoteză pornește de la asumția că vatra satului s-a conturat și s-a extins în preajma bisericii, cea veche din lemn fiind datată anterior anului 1780, când se presupune că a început construirea bisericii actuale. Mai adăugăm faptul că înainte de anul 1880, în cadrul bisericii funcționa și o școală adăpostită într-o construcție din lemn.

Oricum, reținem ideea că nucleul secundar al vetrei (după cel de pe Cărmidă), s-a conturat și dezvoltat într-un perimetru ce s-a individualizat între actuala lărgime de la școală și cea de la Voasi a lui Pavel (azi, Aurel a lui Pavel). Apoi, satul „a migrat” în amonte, pe lunca văii, acoperită cu bercuri (pâlcuri) de arini. De aici și apelativul jignitor la adresa celor din Suseni (amonte de lărgimea de la Meman-Boboș) că sunt „dintre

arini”, adică mai sălbatici, mai înapoiați, fiind crescuți mai izolat de „satul mare” în umbra pădurii).

Cele mai noi trupuri de vatră sunt cele două „laburi” (loburi), cel de la Avel, pe stânga văii și cel de la Țighileanu din dreapta acesteia, unde caracterul anticipat al ocupării ordonate a teritoriului este trădat de prezența ulițelor rectangulare, intersectate în unghiuri drepte. Aceste două trupuri de vetre s-au conturat după primul război mondial, în relație cu libertățile câștigate după reunificarea teritoriului național, când s-a adoptat și reforma agrară din anul 1924. La finele primei conflagrații mondiale (1918), aceste terenuri au fost luate cu forța de la grof și date prioritar celor care au luptat pe front, de unde și denumirea de „grădini forțate”.

După al doilea război mondial (1939-1945) soldații reîntorși de pe front și văduvele de război au fost răsplătiți cu terenuri agricole (arabil) la Lobodaș (Ploscoș) în plină Câmpie a Transilvaniei. Situate la o distanță de cca. 20 – 25 km față de sat, aceste terenuri au fost exploatate până la colectivizare. Pentru muncile agricole principale (arat, semănat, recoltat) se străbătea drumul lung, cale de o zi, pe la Aiton, oamenii, animalele și atelajele rămânând în câmp și câte 2 – 3 nopți, ori mai mult. Cei care nu aveau pământ în satele de baștină și-au înghebat aici mici gospodării, cu case și anexe durate din chirpici și acoperite cu paie. Aceste gospodării izolate, răspândite pe întreg spațiul Câmpiei Transilvaniei, rezultate din împrăștierea succesivă (1864, 1924, 1948) se numesc *hodăi*, iar locuitorii lor ... *hodăieși*. Din Micești se rețin numele a două, trei familii care s-au stabilit definitiv în „noile perimetre agricole” (Cușma din familia Rus a lui Maier, de exemplu).

Și în perimetrul satului, în locul numit „La Hodaie” a existat o asemenea gospodărie. Tot un fel de *hodăi* pot fi numite și gospodăriile ce au existat în afara vetrei satului (Deneș, Culița din Bodeș, Dina de la Pădure, Gligănița, Hornoi și Morărașu).

Acestea au dispărut prin strămutarea în sat a proprietarilor, în preajma colectivizării (1960), cu excepția celei de la Gligănița, care a „rezistat” până în anul 1995. Linia de curent electric trasată de la drumul principal de către nepoții proprietarei a fost distrusă de către consăteni de-ai noștri (Surd Ioan), după „marea slobozenie” (după decembrie 1989), lemnul și sârma rezultată fiind valorificate în interes personal, nefuncționând, nici atunci, și nici acum, exercițiul coercitiv al legilor!

Instalarea baronului Iosika pe moșia satului, cel mai probabil după anul 1780 lasă urme vizibile asupra plasamentului conacului și a unor infrastructuri care s-au păstrat până în zilele noastre. Locul de amplasament al conacului este cunoscut sub denumirea „La Curte”. Conacul boieresc s-a situat de o parte și de cealaltă a văii Micușului, aval de podul actual de la Picuțu. Limitele estice sunt date de dealul Alăstone iar cele vestice de cimitirul de la Ciurba.

Conacul, în sine, (clădirea) dispunea de un număr mare de încăperi, fiind zidit din piatră și cărămidă arsă, cu învelitoare din tablă zincată (inițial cu olane). Cel mai probabil, conacul a fost construit înaintea bisericii actuale. Conacul, împrejmuit cu gard înalt, era păzit de jeleri și câini specializați, denumiți zavozi, de către localnici. În preajma conacului s-a amenajat un parc dendrologic ai cărui ultimi copaci s-au păstrat până în anul 1960.

Panta dinspre vale adiacentă conacului era terasată și plantată cu arbuști ornamentali. Memoria orală reține faptul că baronul avea două fete frumoase care se bucurau zilnic de splendorile parcului și călăreau pe cai de rasă, cu care supervizau moșia.

Micești (Micuș), un sat transilvănean

În stânga văii, pe locul numit „La Sat” se presupune existența unei vetre cu adăposturi de tip bordei, țărani aserviți nobilului fiind în proximitatea câmpului de lucru și facil de supravegheat.

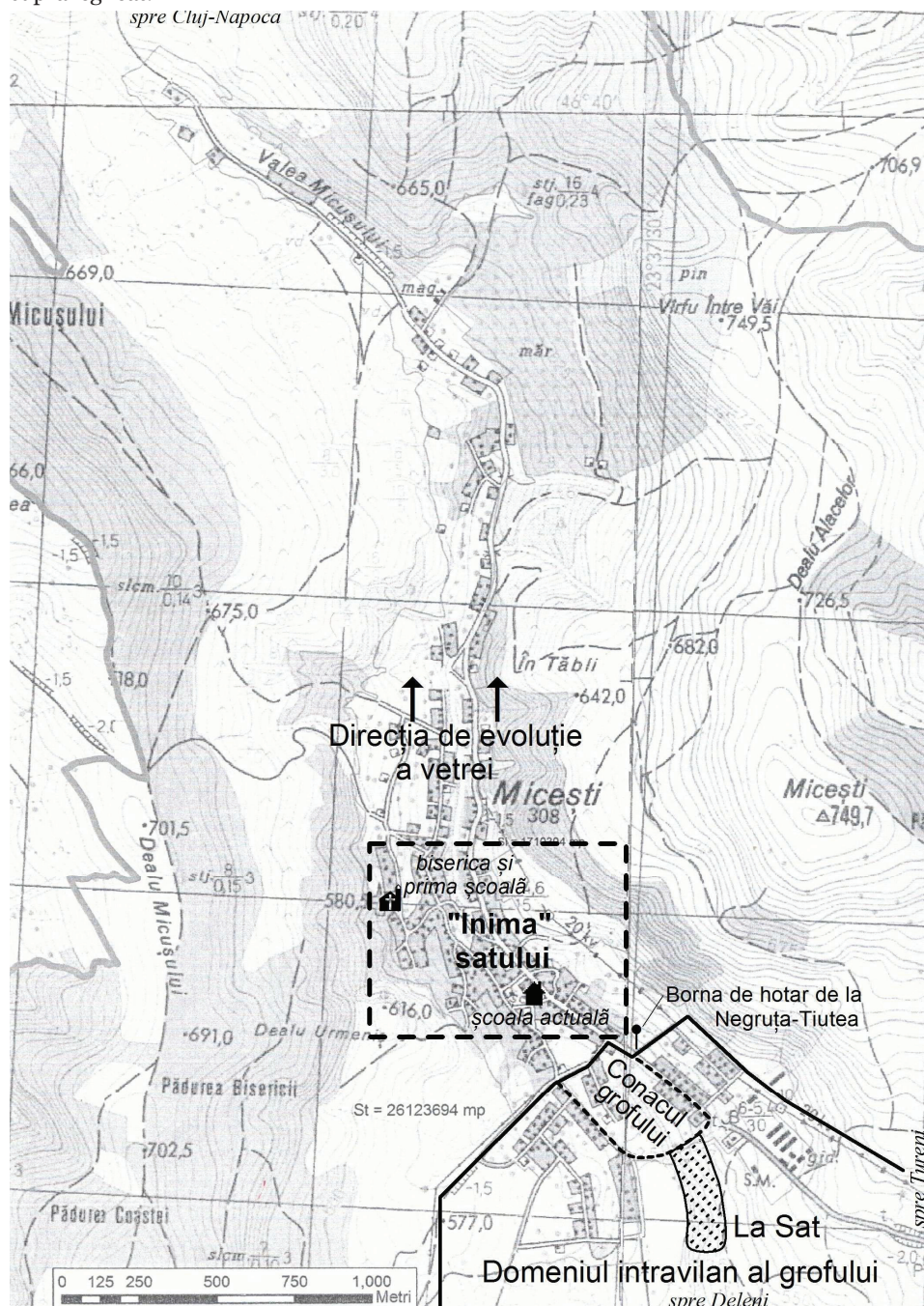

Fig. 16. Evoluția vetrei satului.

Conacul (clădirea și o parte din terenul adiacent) a fost vândut numitului Chiorean Vasile (Brigadiru) în anul 1938 de către un descendent sau împuternicit al baronului Iosika, pe nume Ravay, cu suma echivalentă a 8 – 10 boi, la acea vreme. La fel, terenul din stânga văii, de la Ciucur (Gogoman) – Picuțu și până la Sântea a fost cumpărat de către cei doi mai sus pomeniți, alături de Neagu a lui Burcușel, parcelat și vândut către actualii proprietari ori antecesorii acestora. Terenul de pe cele două laburi a fost luat de la baron cu forța, ca urmare a unor revolte, ce s-au reactivat și radicalizat după Marea Unire de la 1918. Aceste terenuri au fost împărțite „inginereste” și ocupate de către familiile cele mai nevoiașe, de unde și denumirea de „grădini forțate”. Pe durata luptelor din al doilea război mondial (sept.- oct. 1944), purtate în perimetrul satului, conacul a funcționat ca spital de campanie, subsolurile încăpătoare ale acestuia facilitând o asemenea utilizare temporară. Între anii 1950-1960 în acest conac, două încăperi au funcționat ca săli de clasă, proprietarul fiind obligat de către autoritățile comuniste ale vremii să le cedeze în acest scop.

În anul 1961 conacul a fost demolat, bucată cu bucată, de către fostul proprietar, Chiorean Vasile, de teama de a nu fi concesionat ca magazie ori sediu pentru viitorul colectiv. Din materialele rezultate din demolare s-a construit actuala casă a descendenților familiei Chiorean, casa familiei Ciortea Ștefan (azi Gheorghe a Lupii) și cea a familiei Ciortea Petru (azi, fiul Ciortea Ioan).

Această clădire impozantă, clădită cu truda localnicilor, cu numeroase încăperi și dotări termice excepționale, putea fi utilizată în multiple roluri, dacă la vremea respectivă era o administrație înțeleaptă și interesată de progresul real al colectivității rurale. Și atunci (1962) ca și acum (1989 și după) sătenii și administrația și-au pus în valoare capacitatea distructivă, întărind, pentru a câta oară?, conținutul adevărului axiomatic ce postulează faptul că *națiunile care nu pot, nu știu ori nu vor să clădească pe temelia trainică a trecutului lor istoric, ecologic, economic, social, cultural și infrastructural, nu evoluează spre bunăstare. În cel mai fericit caz... ele se repetă! Și, din păcate, noi facem parte printre primele dintre acestea!*

9. Populația

Astăzi satul numără 289 de locuitori, o populație de 2,6 ori mai mică decât mărimea medie a unui sat din România (750 locuitori).

Începând cu anul 1850, când dispunem de informație statistică mai elaborată, și până în anul 1941, populația crește constant de la 986 de locuitori la 1552, când atinge apogeul din punct de vedere numeric. După un declin lent, între anii 1941-1956, începe un proces de declin constant, alarmant de abrupt, care se manifestă până în zilele noastre. Astfel, din 1941 de la 1552 locuitori, se ajunge la 289 locuitori la începutul anului 2013, o scădere de peste cinci ori (5,7). Acest proces rapid de depopulare se explică prin exodul rural-urban generalizat care a marcat populația României după anul 1965. În mod particular, putem motiva acest declin demografic fatal și pe seama unei relative izolări a satului, fără un acces modern și lesnicios la cele două centre urbane mari, Cluj-Napoca și Turda, care ar fi putut estompa, într-o oarecare măsură, descreșterea numerică alarmantă a populației satului.

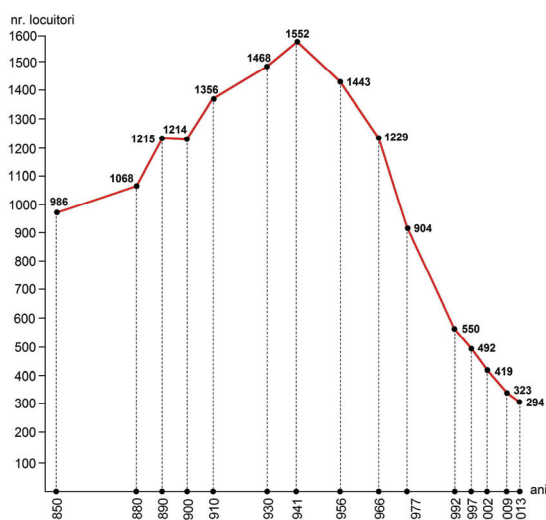

Fig. 17. Evoluția numerică a populației.

Focalizarea atenției spre mediul urban în perioada comunistă și creșterea decalajului de venit și confort între sat și oraș, au întreținut procesul de declin demografic. Abolirea sistemului social-politic etatizat în decembrie 1989, acompaniat de colapsul economic general și deschiderea porților pentru muncă în vestul continentului, nu au avut darul stopării declinului demografic. Din contră, „drainul” demografic a fost stimulat, de la niveluri locale și

până la cel național, în ansamblu, astăzi cca 3 milioane de români apatrizi, majoritatea tineri, căutându-și mântuirea economică dincolo de fruntariile de apus ale țării.

Începând cu anul 1941 și până în anul 1970, timp de aproape 30 de ani, adaosul demografic constant nu a reușit să contracareze migrațiile definitive și natalitatea.

După anul 1970, soldul natalitate-mortalitate, cu patru excepții nesemnificative (1972, 1974, 1975 și 2003), a fost constant negativ (au decedat mai mulți decât s-au născut).

În anul de vârf demografic 1941, s-au înregistrat 35 de nașteri și 20 de decese la 1552 de persoane (22,55 % natalitate și 12,88 % mortalitate), rezultând un spor demografic absolut de 15 persoane (9,67 %). După 15 ani, timp de vindecare a rănilor războiului, populația scade la 1443 locuitori (109 persoane), valorile natalității (30) și ale mortalității (26) fiind apropiate cu cele din anul de raportare, cu un sold pozitiv (10 persoane). Până în anul 1971, natalitatea a fost constant la valori absolute de peste 20 de nașteri /an, iar până în anul 1975 de peste 10 nașteri/an.

În anul 1970, la o populație de 1012 persoane, s-au înregistrat 12 nașteri și 12 decese, soldul natural fiind egal cu 0. După această dată (1970), cu doar trei excepții (1972, 1974, 1975), soldul demografic a fost constant negativ. Între anii 1929-1940 mortalitatea a avut valori majoritar peste 30, în valori absolute, cu un maxim în anul 1935 când s-au înregistrat 45 de decese.

În anul 1930, la 1468 locuitori s-au înregistrat 26 de decese (17,71 ‰).

Tabel 1. Evoluția natalității, mortalității și a sporului natural.

Nr. crt.	Anul	Nr. pop.	Natalitate		Mortalitate		Spor natural	
			nr.	(‰)	nr.	(‰)	nr.	(‰)
1	1941	1552	35	22,50	20	7,73	15	9,66
2	1956	1423	36	25,30	26	18,3	10	7,02
3	1966	1229	12	9,76	10	8,13	2	1,78
4	1970	1012	12	11,85	12	11,85	0	0,00
5	1977	904	8	8,84	11	12,16	- 3	- 3,31
6	1992	560	0	0,00	7	12,50	- 7	-12,50
7	1997	490	0	0,00	11	22,44	-11	- 22,44
8	2002	419	1	2,38	10	23,86	- 9	21,47
9	2009	323	2	6,19	4	12,38	- 2	6,19

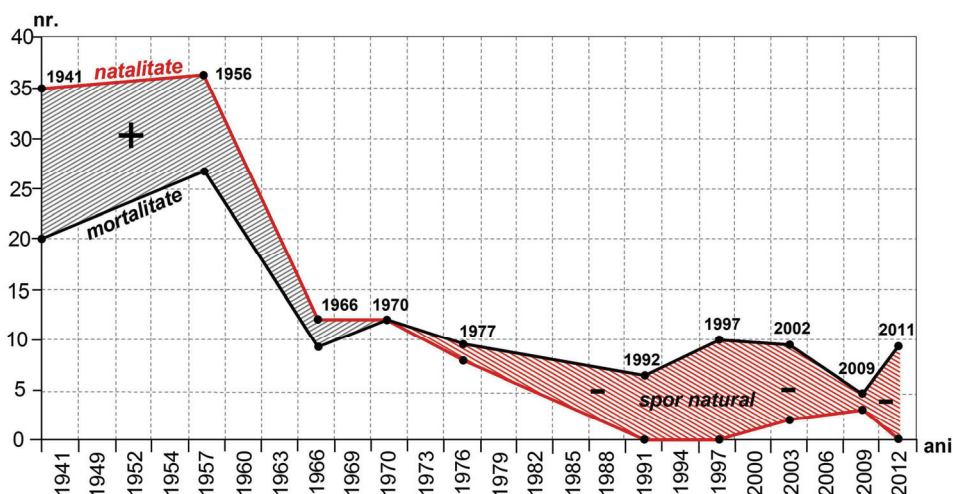

Fig. 18. Natalitatea, mortalitatea și sporul natural.

Deceniul 1930-1940 a fost marcat de dominanța bolilor contagioase (scarlatină, tifos exantematic și tuberculoză), în pofida mult trâmbițatei prosperității a țării, cu anul de vârf, 1938.

În anul 1935 mor de scarlatină un număr de 21 de copii, din totalul de 45 de decese ale celui an. În data de 7 septembrie 1935, preotul Crișan Eugen, consemnează decesul fraților Popa Ionaș – 4 ani, Popa Lucreția – 8 ani și Popa Augustin – 9 ani, scarlatina bântuind în sat, din iunie până în decembrie. După anul 1950 și până în prezent (2013), crește frecvența bolilor de cancer și ale aparatului circulator, pe fondul reducerii bolilor contagioase. Dacă până în anul 1950, dar mai cu seamă în deceniul 1930-1940 erau rare cazurile în care decesele se petreceau la peste 60 de ani, datorită duratei medii

Micești (Micuș), un sat transilvănean

reduse a vieții. După 1965 decesele cele mai frecvente au loc după vârsta de 70, atât la bărbați cât și la femei.

În anul 1953, la 3 august moare la vârsta de 90 de ani, Dondos Alexă, ceteraș din familia de țigani Dondos, originari din Aiton, care și-au amenajat un grup de case mici din lemn pe terenul dintre vale și Mitru lui Cârcoșel, printre care și o fierărie.

În noiembrie 2012 se stinge din viață cel mai longeviv om al satului, Hâlma Gligor, la vârsta de 101 ani. Astăzi în sat (martie 2013) mai locuiesc și trăiesc trei persoane cu vârstă de peste 91 de ani (Surd Marița de la Feșchi, Coța Măriuca, de la Ida Foiului și Călugăr Măriuca a lui Pilu Mitruțului).

Este demn de remarcat ponderea mai ridicată a bărbaților în structura pe cele două sexe, din totalul de 294 de locuitori, 152 fiind bărbați (51,7%).

Tabel 2. Structura pe sexe, etnică și confesională.

Anul	Populația totală	Bărbați				Femei			
		nr.		(%)		nr.		(%)	
1850	986	505		51,2		481		48,8	
1857	988	-		-		-		-	
1869	1034	507		49,0		527		51,0	
1880	1068	-		-		-		-	
1890	1215	-		-		-		-	
1900	1214	627		51,6		587		48,6	
1910	1350	709		52,5		641		47,5	
1941	1522	741		48,7		781		51,3	
2013	294	152		51,7		142		48,3	
Anul	Populația totală	Români		Maghiari		Țigani		Alții	
		nr.	(%)	nr.	(%)	nr.	(%)	nr.	(%)
1850	986	922	93,5	35	3,5	38	3,8	1	0,9
1857	988	-	-	-	-	-	-	-	-
1869	1034	-	-	-	-	-	-	-	-
1880	1068	1003	93,9	24	2,2	-	-	31	2,9
1890	1215	1171	96,4	26	2,1	-	-	18	1,5
1900	1214	1175	96,8	39	3,2	-	-	-	-
1910	1350	1281	94,0	48	3,5	-	-	21	2,5
1941	1522	1519	99,8	1	0,6	-	-	2	1,2
2013	294	287	97,6	5	1,7	2	0,7	-	-
Anul	Populația totală	Ortodocși		Greco-catolici		Alte culte			
		nr.	(%)	nr.	(%)	nr.		(%)	
1850	986	-	-	961	97,46	25		2,54	
1857	988	-	-	972	98,4	16		1,6	
1869	1034	-	-	1017	98,3	17		1,7	
1880	1068	-	-	1031	96,5	-		-	
1890	1215	2	1,6	1174	96,6	39		1,8	
1900	1214	-	-	1180	97,2	20		2,8	
1910	1350	8	0,6	1213	89,9	129		9,5	
1941	1522	-	-	-	-	-		-	
2013	294	218	74,2	-	-	76		25,8	

1890: 13 israeliți; 1900: 14 israeliți; 1910: 15 israeliți; 2013: 76 martori ai lui Iehova și penticostali.

Înainte de al doilea război mondial s-au stabilit în sat 10 familii de țigani (a lui Dondoș, Tuliș, Orbuțu Dichii, Porumb, Cârlon, Toma, Ianoș, Hoca, Ioji și Drujli), majoritar cântăreți la vioară.

Ioji era fierar iar Iosif a lui Drujli era șustăr (pantofar). Astăzi niciuna dintre familiile de țigani mai sus amintite nu mai locuiesc în sat, plecând la oraș ori dezafectându-se pe cale naturală.

După 1990, în casa lui Nițu Hochi, de lângă biserică, s-a stabilit o familie de țigani din Turda (Danciu). Boar Marin a lui Gruia s-a căsătorit cu fiica ciurdarului de etnie rromă din Comșești, fiind deci o familie mixtă, având trei copii. În sat s-au mai stabilit în ultimul timp, prin cumpărare de case și terenuri, două familii de etnie maghiară (Feher și Kenderes), la acestea mai adăugându-se soția lui Ionel a Ștenii, Gizela.

După 1990 s-au stabilit în sat, în total, un număr de 15 familii alohtone (cele trei familii de origine maghiară, la care se adaugă familiile Văju, Popa, Buzaș, Matei, Trif, Marc, Pașca, Berinde, Sas, Drăghici, Bogătean și Șerban).

Din 1850 și până în 1910, satul era mai „pestriț” din punct de vedere etnic. Astfel, la 1850 se consemnează în sat prezența a 38 țigani și 25 de maghiari. La 1890 apar în structura etnică a satului 26 de maghiari și 14 germani, dar și 13 israeliți la structura religioasă, din totalul de 1215 locuitori. În anul 1910, din cei 1350 locuitori, 48 erau maghiari, iar 21 de „alte limbi”, înregistrându-se, după religie, 15 israeliți.

În anul 1941, odată cu cea de a doua mare conflagrație mondială, s-a realizat „marea cernere etnică”, în sat înregistrându-se un maghiar, un german și o persoană de altă naționalitate.

Din punct de vedere confesional, până în anul 1945, majoritatea populației aparținea religiei greco-catolice. Începând din octombrie 1945, toată populația a fost transferată la cultul ortodox, cel greco-catolic fiind interzis de către autoritățile comuniste ale timpului.

De menționat faptul că 76 de persoane aparțin cultelor neoprotestante, penticostal și martorii lui Iehova.

Din punctul de vedere al grupelor majore de vârstă, s-a realizat un proces semnificativ de îmbătrânire demografică. Astfel, în anul 1900, ponderea populației în vârstă de peste 60 de ani era de 7,3 % (89 de persoane din totalul de 1214), în anul 2013 ponderea acestor persoane ajunge la 22,8 % (69 persoane din totalul de 294).

În paralel, scade drastic populația tânără (sub 19 ani), atât sub aspectul valorilor absolute, cât și a celor relative, de la 551 persoane (45,4 %), în 1900, la 22 (7,5 %), în 2013.

De remarcat este faptul că deși ponderea contingentului demografic de vârstă tânără s-a redus alarmant, a rămas aproape constantă ponderea celor două sexe în structura de ansamblu a populației cu dominanța bărbaților.

Tabel 3. Principalele grupe de vârstă (1900, 1910, 2013) și populația pe sexe.

Anul	Populația totală	Grupele de vârstă						Bărbați		Femei	
		0 - 19		20 - 60		> 60					
		Nr.	(%)	Nr.	(%)	Nr.	(%)	Nr.	(%)	Nr.	(%)
1900	1214	551	45,4	574	47,3	89	7,3	627	51,6	587	48,4
1910	1350	679	50,3	570	42,8	101	7,5	709	52,5	641	47,5
2013	294	22	7,5	205	69,7	69	22,8	152	51,7	142	48,3

În anul 1910 populația ocupată reprezenta 48,3 % (652 persoane) din totalul populației la acea vreme (1350 locuitori), în timp ce populația întreținută avea o pondere de 51,7 % (698 locuitori).

Micești (Micuș), un sat transilvănean

Astăzi (2013) sunt ocupate efectiv 40 de persoane (13,85 %) din totalul de 294, numărul întreținuturilor fiind de 254 (86,4 %). Un număr de 22 persoane (7,5 %) nu au nicio sursă de venit, fiind lucrători de ocazie, cu ziua, prin sat.

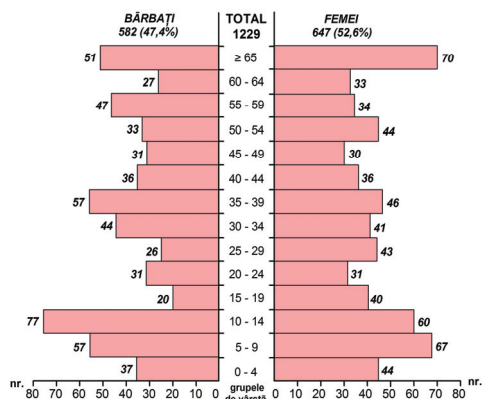

Fig. 19a. Piramida vârstelor în anul 1966.

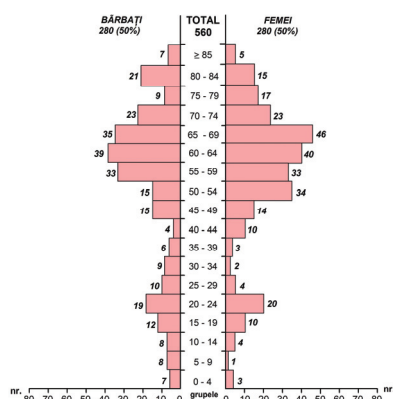

Fig. 19b. Piramida vârstelor în anul 1992.

Dacă adăugăm la populația ocupată pe cei 88 pensionari care lucrează în agricultură, atunci ponderea populației ocupate se ridică la 42,1 %.

Tabel 4. Structura socio-profesională a populației (2013).

Tipul	Număr total salariați	Bărbați		Femei		Observatori
		Nr.	(%)	Nr.	(%)	
Salariați	27	18	66,7	9	33,3	-
Salariați agricoli	3	3	100	0	-	-
Salariați cont propriu	2	1	50	1	50	-
Salariați în alte unități	22	14	8	-	-	-
Lucrători în agricultură pe cont propriu	13	10	-	3	-	-
Pensionari la stat	76	57	-	19	-	53 lucrează în agricultură, din care 39 bărbați
Pensionari CAP	104	18	-	86	-	35 lucrează în agricultură, din care 6 bărbați
Pensionari de boală	10	6	60	4	40	-
Asistați social	14	6	-	8	-	-
Fără venit	22	17	-	5	-	-
Condamnați	1	1	100	-	-	Surd Aurel (Picu)
Adulți	267	133	49,8	134	50,2	-
Copii	27	12	44,4	15	53,6	-
Total	294	145	49,3	149	50,7	-

Din punctul de vedere al gradului de alfabetizare, situația statistică de la 1900 înregistrează 46 persoane care știu a scrie și a citi, iar 60 scriu ungurește, la o populație de 1214 locuitori, rezultând un grad de alfabetizare de 8,7 %.

În anul 1910 sunt știutoare de carte 362 persoane din 1350 locuitori, cu mențiunea că 79 scriu ungurește, reieșind un grad de alfabetizare de 26,8 %.

Între anii 1948 și 1958 sistemul politic comunist a dus o vastă acțiune de alfabetizare a populației adulte la nivel național. Această muncă grea se realiza de regulă cu tinerele cadre didactice ale școlii. Astfel, în intervalul de timp mai sus menționat, la nivelul satului au fost alfabetizate peste 200 persoane. Astăzi, teoretic, toată populația este știutoare de carte, învățământul elementar fiind obligatoriu.

Nu de rare ori mass-media prezintă elevi din clasele a VII-a și a VIII-a care știu cu greu să citească. Averele mobile a satului, actualmente se compune din 120 vaci cu lapte și 10 bivolițe, la care se adaugă 14 cai pentru tracțiune și cca. 650 ovine la trei turme (a lui Piticu lui Rogoz, a lui Ionică Păduraru și a lui Ropotin). „Puterea mecanică” se compune din 20 tractoare și 26 autoturisme.

Numărul caselor cu baie interioară este de 60.

10. Numele de familie

Luând în considerare numele capului de familie din gospodărie, am identificat în întregul sat 64 de nume, inclusiv a acelor care și-au construit rezidențe secundare (case de vacanță).

Tabel 5. Numele de familie și frecvența acestora.

Nr. crt.	Numele de familie	Frecvența		Nr. crt.	Numele de familie	Frecvența	
		Nr.	(%)			Nr.	(%)
1	Crișan	42	12,1	33	Băieș	1	0,3
2	Rus	42	12,1	34	Ionescu	1	0,3
3	Coța	40	11,5	35	Calău	1	0,3
4	Călugăr	39	11,3	36	Indolean	1	0,3
5	Chicinaș	30	8,8	37	Șerban	1	0,3
6	Surd	15	4,4	38	Călian	1	0,3
7	Pop	10	2,3	39	Șandru	1	0,3
8	Boar	9	2,6	40	Sabău	1	0,3
9	Chiorean	9	2,6	41	Oltean	1	0,3
10	Iorga	9	2,6	42	Feher	1	0,3
11	Săliștean	9	2,6	43	Cherecheș	1	0,3
12	Drăgan	8	2,3	44	Kender	1	0,3
13	Popa	7	2,0	45	Kelemen	1	0,3
14	Marc	7	2,0	46	Pavel	1	0,3
15	Morovan	6	1,8	47	Bogățean	1	0,3
16	Faur	5	1,5	48	Drăghici	1	0,3
17	Hălma	5	1,5	49	Buzașk	1	0,3
18	Arion	4	1,2	50	Văju	1	0,3
19	Cămarășan	3	0,9	51	Pașca	1	0,3
20	Trif	3	0,9	52	Corpodean	1	0,3
21	Boldijar	2	0,6	53	Sas	1	0,3
22	Blaga	2	0,6	54	Andea	1	0,3
23	Zoltan	2	0,6	55	Mândruțiu	1	0,3
24	Hirișcău	2	0,6	56	Irimie	1	0,3
25	Neag	2	0,6	57	Măgherușan	1	0,3
26	Lupea	2	0,6	58	Berinde	1	0,3
27	Gheran	2	0,6	59	Fodorean	1	0,3
28	Danciu	2	0,6	60	Briciu	1	0,3
29	Matei	2	0,6	61	Hudrea	1	0,3
30	Todea	2	0,6	62	Rancea	1	0,3
31	Miclăuș	1	0,3	63	Cristea	1	0,3
32	Feneșan	1	0,3	64	Damian	1	0,3

Astfel, pe primele două locuri se află numele de Crișan și Rus, cu o frecvență de 42 cazuri fiecare (12,1 %), urmate de Coța (11,5 %), Călugăr (11,3 %), Chicinaș (8,8 %) și Surd (4,4 %).

De remarcat că în 23 de cazuri apare doar un singur nume de familie, fiecare cu o pondere de 0,3 % din totalul numelor de familie. Subliniem faptul că s-au luat în considerare și numele de familie de la gospodăriile părăsite ori dispărute.

Un număr de 22 nume de familie – (32 %), (Danciu, Șerban, Sabău, Oltean, Feher, Chereches, Kender, Bogățean, Drăghici, Buzaș, Văju, Pașca, Sas, Andea, Mândruțiu, Irimie, Măgherușan, Berinde, Hudrea, Rancea, Cristea și Damian), s-au adăugat după decembrie 1989, la cele 44 existente. Acest aspect trădează începutul, destul

de expresiv, al unui proces de repopulare a satului cu populație alohtonă. Trebuie subliniat faptul că existența aceluiași nume la mai multe familii nu semnifică, în toate cazurile, legături de rudenie.

Bunăoară, în cazul familiei noastre, Surd, nu există legătură de rudenie cu Tinu Sicrului (Surd Augustin), cu Ștefan a Ioșcuții (Surd Ștefan), cu Șuca Bârsii (Surd Ioan), cu Ion a Oniuchii (Surd Ioan) ori cu Victor (Surd Victor). Acest defect de auz, probabil, l-au avut unul dintre antecesorii familiilor mai sus menționate. Numele de Surd îl întâlnim peste tot în țară, cu aceeași explicație generală, plauzibilă, defect de auz, după cum numele de Călugăr și Crișan sunt destul de frecvente în Transilvania. Cel de Chicinaș tindem să credem că își are originea în limba maghiară (kicsi – mic, nanas – nas, deci nănașul mic).

11. Poreclele (numele de ciufală)

Dat fiind faptul că aceleași nume de familie sunt foarte frecvente, și în cele mai numeroase cazuri, fără a fi în relații de rudenie, fiecare familie, fără excepție, „a căpătat o ciufală” (poreclă), fapt ce a condus la o recunoaștere foarte facilă a fiecărei persoane din sat. De exemplu, dacă cineva întreba unde stă, unde locuiește bunăoară Crișan Ioan (numele de familie Crișan, Rus, Coța, Călugăr și Chicinaș fiind cele mai frecvente în sat - ≈ 55 %), acesta la rândul-i era întrebat, care Crișan Ioan?, a Popișchii, a lui Scătai, a Mărinii Onului? După astfel de porecle „se opera” mai facil și în documentele oficiale ale primăriei, eliminându-se riscul confuziei de persoane, care implica coroborări ale numelor părinților, cu data nașterii și numărul poștal de la casă (gospodărie).

Voi reda într-o ordine relativ aleatoare, în raport cu poziția gospodăriei în vatra satului, a numelor de ciufală (poreclă) pentru întregul sat: Sântea, Dolfină, Metu, Gâscanu, Rișcău, Marișca Nuțului, Gligan, Georgeta (Moașa), Cuța, Avel, Tiutea, Negruța, Indreica, Buric, Ciucur, Picuțu, Învățătorul Crișan, Popa Crișan, Gurbana, Pisica, Chichiri, Gabor, Ioji, Niucu, Cătana, Buțu, Cherciu, Mihăilă, Popa Libă, Pâțoaie, Iulișca, Oncioc, Sandica, Mociodoaie, Bila, Roca, Bitangu, Săna, Moașa (Nonu), Chitoaie, Mitruțu, Boanca, Mihoc, Marta, Mihai, Coratoru, Simion, Cantoru (Tuțu), Guizu, Becleanu, Piroș, Zgorcea, Oița, Ionescu, Boldășu, Guțoc, Toma Ceterașu, Petre a Linii, Ciorsoi, Copilaș, Iobaju, Ghiorgheioi, Scătai (Doctoru), Borno, Cicodel, Uțu, Cearla, Dica, Friguțu, Găvrilut, Cherciu, Ciobâlcău, Hornaru, Bărcula, Letai, Țilie, Vișchi, Cioarsa, Cârcoșel, Meman, Toaplec, Pilu, Boboș, Dioaba, Ghighili, Gonu, Jențoaie, Noana, Todorel, Hălma, Macarie, Ianoș, Țilea, Sandu, Finica, Dugu, Maier, David, Tătiana, Dinu, Ștenea, Chereș, Caț, Șochel, Boacși, Petrea, Ciotu, Mengheri, Neica, Todea, Hornoi, Tranda, Lelița, Gligănița, Dicu, Tuliș, Șuștăru, Iuga, Cătușnica, Todora, Moașa (Ghiga), Bia, Jeru, Cotoc, Flitoc, Sălișteana, Foiu, Raita, Buta, Rogoz, Porumb, Cărlon, Bulzu, Ciula, Bitai, Brihan, Bocu, Ceanin, Coțăscu, Hulpea, Pavel, Boul, Totic, Faur, Roșu, Toma, (Latu), Mitică, Trăienoc, Precov, Bârșă, Briciu, Bărilă, Feșchi, Hoca, Drujli, Șonea, Ciobu, Costan Faur, Banabiceanca, Ciotrica, Oniucă, Cioana, Mocana, Caici, Băbuc, Gârla, Bila, Bradila, Ghiorgheica, Tofil, Nana, Alexe, Roroam, Felecanu, Melinton, Chimu, Ilisie, Arsene, Dioga, Natu, Bitilă, Sicru, Bocășanu, Flinta, Heți, Druschi, Huhu, Cenana, Ioșcuța, Ponea, Vechiu, Contrașu, Dane, Petrica, Gligoraș, Binu, Uța, Arteme, Ioani, Dibănosu, Filu, Meliana, Roman, Mișcoi, Aurelu Danii, Petruca (Alba), Tănase, Marișca Nuțului, Nașa lui Niculici, Gruia, Pârlea, Macarioaie, Pocăitu (Ilie), Țiți, Brigadiru (Creștinu), Lupea, Miron, Ciortea Petre, Fasolea, Vântoasa, Surdulina, Broscaru, Iancu, Victor, Lazar, Filăroaie, Puținicu, Popișca, Pițilie, Puica, Niculici, Filăroaie, Macavei, Blaga, Chici, Țilica, Mihăilaș, Vesa, Arion, Țighileanu, Hepa, Ciucea, Victorel, Dina de la Pădure, Culiță din Bodeș, Deneș.

Bunăoară, dacă cineva dorește să-l identifice pe Ciortea Ioan, fostul cantor de la biserica ortodoxă, va trebui să spună: Ioan a lui Ciortea Petre a Brandilii. Pentru a identifica pe bunicul meu dinspre mamă va trebui să spun: Gheorghe a lui Vasile a lui Simion (adăugarea numelui tatălui și apoi a numelui bunicului acestuia).

Pentru unele persoane a rămas în memoria colectivă o serie de nume de poreclă, în relație cu fizionomia persoanei, ori cu anumite evenimente și fapte din viața acestora: Plutionieru (fost plutonier la jandarmi), Puținicu (mic la statură), Țighileanu (fluiera ca un pițigoi), Gogoman (om șugubăt), Teșferi, Curva, Ciocușu, Oșanu, Ciucea, Secretaru,

Vasile SURD

Directoru, Ungurașu, Piticu, Țicloiu, Roșu, Ovăs, Poștașu, Cloncu, Tranda, Lelița, Gurbana, Teologu, Hepa, Teleguț, Bărilă, Țoachi, ș.a.

În tabelul și harta anexă s-a localizat poziția în vatra satului a fiecărei gospodării.

12. Sătenii cu pregătire superioară (învățații satului)

Ca peste tot în țară, oamenii satelor, mai ales după colectivizare, doreau cu toată ființa lor să-și vadă copiii „domni”, adică să învețe carte și să fie izbăviți de munca fizică grea pe care le-o oferea viața de zi cu zi din satul natal.

În perioada interbelică, învățatul la oraș (liceu, facultate) era scump, și foarte puțini reușeau să facă față acestei provocări cardinale, lipsa banului. După anul 1960, datorită sistemului de burse, aproape generalizat, copiii de la țară au avut acces mai facil la învățătură. Astăzi, ca urmare a masificării iresponsabile a învățământului superior, pe fondul golirii demografice a satelor, doar 2 % dintre studenții României provin din mediul rural, percependu-se din nou taxe, atât la învățământul de stat, cât și la cel privat. Universitățile, mai ales cele private, au devenit adevărate „apozare de diplome”, încât astăzi analfabetismul universitar reprezintă o racilă socială fără leac în următorii 25 – 50 de ani. Goana după diplome universitare și doctorate pe bani a devenit un flagel național, imposibil de asanat într-o societate în care cei care conduc au obținut „patalamale universitare” în mod fraudulos. Starea de analfabetism a națiunii s-a înrăutățit jalnic după anul 1990!!!

Enumerarea consătenilor care au absolvit o instituție de învățământ superior se rezumă doar la cei de după al doilea război mondial, într-o succesiune alfabetică. Pentru acei despre care deținem un minim de informații, am realizat și scurte comentarii.

Tabel 6. Fiii satului care au absolvit cursurile școlii din Micești și ale instituțiilor de învățământ superior (după 1945).

Nr. crt.	Numele și prenumele	Profilul profesional	Decedați	Familia din care provine
1	Boar (Ghiran) Maria	economistă	-	tata – Boar Nuțu a lui Marișca Nuțului mama – Anuța a Guizului
2	Boar (Pintilie) Lenuța	inginer chimist	-	tata – Boar Nuțu a lui Marișca Nuțului mama – Anuța a Guizului
3	Boar Nuțu	pastor penticostal	-	tata – Boar Nuțu a lui Marișca Nuțului mama – Anuța a Guizului – stabilit în S.U.A.
4	Blaga Irimie	subinginer	+	tata – Blaga Dumitru a Cenani mama – Eugenia a Petrichii
5	Călugăr Augustin	inginer C.F.	-	tata – Călugăr Ioan a lui Augustin mama – Nastasia a lui Brihan
6	Călugăr (Chiș) Maria	inginer textilist	-	tata – Călugăr Gavrilă Viluc a Bili mama – Marița lui Aurel a Danii
7	Călugăr (Tocan) Eugenia	juristă	-	tata – Călugăr Gavrilă Viluc a Bili mama – Marița lui Aurel a Danii
8	Călugăr (Alexa) Marinela	juristă	-	tata – Călugăr Valentin – a lui Lia lui Gligoraș mama – Lenuța Otilia – a lui Culița Cioarsi
9	Călugăr (Dragoste) Maria	învățătoare	-	tata – Călugăr Ionaș a Florichii (Boului) mama – Teodora a lui Nonu Moașii
10	Călugăr (Andronescu) Parasca	economistă	-	tata – Călugăr Dumitru – Pilu Mitruțului mama – Teodora a lui Mărina Uănului
11	Călugăr (Cheța) Angela	funcționar public	-	tata – Călugăr Petru – a Petrichii mama – Virginia a lui Caț
12	Călugăr (Rotariu) Cornelia	profesoară geografie-istorie	-	tata – Călugăr Petru – a Petrichii mama – Virginia a lui Caț

Vasile SURD

13	Călugăr Vasile	învățător	+	tata – Călugăr Petru a Dolfinii mama – Maria – a lui Scuturici de pe Deal (casele Micești)
14	Călugăr (Suciu) Maria	economistă	-	tata – Călugăr Augustin a lui Simion a Mociodoaie mama – Olimpia lui Tinu lui Brihan
15	Cămărășan (Crișan) Alina	educatoare	-	tata – Cămărășan Ilie – a lui Lica Sandului mama – Măriuca – a lui Totie
16	Chicinaș Dorel	profesor geografie	+	tata – Chicinaș Augustin – Gusti Moașii mama – Gheorghita a lui Oprea din Corabia, jud. Olt
17	Chicinaș Eugenia	economistă	-	tata – Chicinaș Eugen a lui Chichiri mama – Lenuța – a lui Todoru lui Feșchii
18	Chicinaș Mariana	învățătoare	+	tata – Chicinaș Eugen a lui Chichiri mama – Lenuța – a lui Todoru lui Feșchii
19	Chicinaș Gligor	învățător	-	tata – Chicinaș Gheorghe – a lui Gliga Zgorcii mama – Smilia – a Cantorului
20	Chicinaș Ionel	profesor biologie	+	tata – Chicinaș Gligor a Zgorcii mama – Maria – a Tomi Natului
21	Chicinaș Marius	economist	-	tata – Chicinaș Ionel a lui Ghiga Zgorcii mama – Cornelia a lui Visilicu din Filea de Jos, jud. Cluj
22	Chicinaș Cristian	economist	-	tata – Chicinaș Ionel a lui Ghiga Zgorcii mama – Cornelia a lui Visilicu din Filea de Jos, jud. Cluj
23	Chicinaș Ionel	fizician, inginer prof. univ. dr.	-	tata - Chicinaș Gavrilă – a lui Găvriluş mama – Zorița – a lui Ghiga Cherciului
24	Chicinaș Valentin	inginer CF	-	tata - Chicinaș Ioan – a lui Titeu mama – Ana – a lui Uănu lui Augustin
25	Chicinaș Dorel	inginer mecanic	-	tata - Chicinaș Ioan – a Zgorcii mama – Măriuca Sandului
26	Chicinaș Vasile	inginer minier	-	tata - Chicinaș Ioan – a Zgorcii mama – Măriuca Sandului
27	Chicinaș (Dorhoi) Iuliana	învățătoare	-	tata – Chicinaș Ioan a lui Ciorsoi mama – Ana – a lui Mihai
28	Chicinaș (Crișan) Elena	economistă	-	tata – Chicinaș Dumitru a Puichii mama – Măriuca a lui Dinu Uțului
29	Chiorean Vasile	inginer silvic	-	tata – Chiorean Vasile – a Cătușnichii mama – Ileana din satul Crăiești, jud. Cluj
30	Chiorean Pascu	subinginer constructor	+	tata – Chiorean Pascu a lui Vasile a Todorii mama – Măriuca – a Binului
31	Ciorteș (Crișan) Marioara	învățătoare	-	tata – Ciorteș Ionaș – a lui Boboș mama – Teodora – a Contrașului
32	Ciorteș (Trif) Maria	învățătoare	-	tata – Ciorteș Ștefan – a lui Ciorteș Petre a Bradilii mama – Maria – a Dicului
33	Ciorteș Gavrilă	economist	+	tata – Ciorteș Pascu – a lui Ghiga Dinului mama – Lenuța – a lui Petrea Chitoaie
34	Coța Aurel	jurist	+	tata – Coța Petru – a lui Ilia Petri mama – Măriuca – a lui Ionaș de la moară
35	Coța Petru	inginer mecanic	+	tata – Coța Dumitru – a Raiti mama – Măriuca – a lui Ionaș de la moară
36	Coța Ștefan	colonel ofițer MapN - aviație	-	tata – Coța Gligor a lui Cotoc mama – Maria a lui Tănase
37	Coța (Chifor) Anica	inginer chimist	-	tata – Coța Aurel – a lui Voasi lui Pavel mama – Maria a lui Victor
38	Coța Valer	economist	-	tata – Coța Ilisie a Raitii mama – Măriuca a lui Gligor a Butii

Micești (Micuș), un sat transilvănean

39	Coța Marioara	inginer agronom	-	tata – Coța Remus – a lui Mitru Raiti mama – Lenuța – a lui Rîșcău
40	Coța Ioan	inginer prof. univ. dr.	-	tata – Coța Gheorghe – a lui Poali mama – Anica – a Ciobului
41	Coța (Hilma) Ana	profesoară matematică	+	tata – Coța Ioan – Onița Vulpîi mama – Parasca a lui Ion a lui Arteme
42	Coța (Penta) Eugenia	profesoară matematică	-	tata – Coța Ionaș – a lui Ilia Petri mama – Măriuța a lui Mișcoi
43	Coța (Mihuț) Marioara	profesoară matematică	-	tata – Coța Ionaș – a lui Ilia Petri mama – Măriuța a lui Mișcoi
44	Coța (Hagea) Marioara	inginer chimist	-	tata – Coța Ionel – a lui Trăianu Vulpîi mama – Ana – a lui Riuca lui Voasi lui Onesie
45	Coța Constantin	inginer mecanic	-	tata – Coța Vasile – a lui Dina lui Ilisie mama - Rozalia - a lui Rusu de pe Deal (Casele Micești)
46	Coța Marioara	economistă	-	tata – Coța Vasile – a lui Dina lui Ilisie mama - Rozalia - a lui Rusu de pe Deal (Casele Micești)
47	Coța Rodica	profesoară chimie	-	tata – Coța Ilie – a lui Dina lui Ilisie mama – Măriuța – a lui Trăian
48	Coța Gheorghe	inginer instalații	-	tata – Coța Gavrilă – a Vulpîi mama – Măriuța – a Florichi (Boului)
49	Coța Aurel	inginer MapN - aviație	-	tata – Coța Ioan – a lui Boacă mama – Lucreția din satul Vâlcele, jud. Cluj
50	Coța Iustin	ofițer MapN - infanterie	-	tata – Coța Petru a lui Ilia Petrii mama – Măriuța – a lui Ionaș de la moară
51	Crișan Alexandru	inginer electronist	+	tata – Crișan Eugen – preot mama – Emilia din Prunis (Sclivaș)
52	Crișan Constantin	inginer hidrotehnist	-	tata – Crișan Vasile – a Mării Uânului mama - Uliana
53	Crișan (Matei) Maria	economistă	+	tata – Crișan Ioan – a lui Mărina Uânului mama – Maria – a lui Anisia Bilii
54	Crișan (Marcu) Margareta	profesoară limba română	-	tata – Crișan Augustin – a lui Ghiga lui Miron mama- Măriuța – a lui Român
55	Crișan (Crișan) Iuliana	inginer horticol	-	tata – Crișan Augustin – a lui Ghiga lui Miron mama – Măriuța – a lui Român
56	Crișan (Marta) Maria	subingineră	+	tata – Crișan Valer – a lui Meman mama – Anica a lui Simion a lui Augustin
57	Crișan Liviu	ofițer MA.I – comisar jurist	-	tata – Crișan Vasile – a lui Ionaș a lui Miron mama – Aurelia – a lui Voasi lui Pavel
58	Crișan Horea Ionaș	inginer mecanic	-	tata – Crișan Vasile – a lui Ionaș a lui Miron mama – Aurelia – a lui Voasi lui Pavel
59	Crișan Vasile Călin	inginer horticol	-	tata – Crișan Vasile – a lui Ionaș a lui Miron mama – Aurelia – a lui Voasi lui Pavel
60	Crișan Ana	învățătoare	surori	tata – Crișan Ioan – a Popișchii mama – Anuța – a Cantorului
61	Crișan (Andrei) Maria	inginer chimist	-	tata – Crișan Ioan – a Popișchii mama – Anuța – a Cantorului
62	Crișan (Petean) Elena	profesoară istorie-geografie	-	tata – Crișan Gligor – a Coratorului mama – Anica – a lui Brihan
63	Crișan (Mîrza) Eugenia	profesoară biologie	+	tata – Crișan Gligor – a Coratorului mama – Anica – a lui Brihan
64	Crișan (Cristea) Marioara	profesoară chimie	-	tata – Crișan Aurel – a lui Tănase a lui Miron mama – Anuța – a Ciunului – Crăciun
65	Crișan Aurel	subinginer	-	tata – Crișan Aurel – a lui Tănase a lui Miron mama – Anuța – a Ciunului

Vasile SURD

66	Drăgan Vasile	inginer minier	-	tata – Drăgan Vasile a Contrașului mama – Paraschiva – a Sandului
67	Drăgan Valentin	subinginer minier	-	tata – Drăgan Vasile a Contrașului mama – Paraschiva – a Sandului
68	Drăgan (Rusu) Zoîța	educatoare	-	tata – Drăgan Alexă a lui Ionaș din moară mama – Măriuca – a lui Trăian din Bodeș
69	Drăgan (Soporan) Marioara	educatoare	-	tata – Drăgan Alexă a lui Ionaș din moară mama – Măriuca – a lui Trăian din Bodeș
70	Drăgan (Sintea) Maria	educatoare	-	tata – Drăgan Noe – a lui Ionaș de la moară mama – Maria – a lui Voasi lui Titeu
71	Drăgan (Bochiș) Maria	farmacistă	-	tata – Drăgan Nicolae – a lui Cofiț mama – Georgina – a lui Ionașu Raiti
72	Drăgan Dana	profesoară geografie	-	tata – Drăgan Gheorghe – a lui Heți mama – Lenuța Augusta – a lui Uănuța Puichii
73	Drăgan (Moruțan) Camelia	economistă	-	tata – Drăgan Ștefan (Ciucea) a lui Cârcoșel mama – Leana – a lui Gligor a lui Precov
74	Feneșan Ioan	profesor limba română	+	tata – Feneșan Nicolae – a lui Guizu din satul Crăiești, jud. Cluj mama – Sabina – a lui Arteme a Dănului
75	Fodorean Elena	farmacistă	-	tata – Fodorean Victor – a Ciotului mama – Ana – a lui Tofil
76	Faur Vasile	Ofițer MapN – geniu-colonel	+	tata – Faur Vasile – Țica lui Faur (Țicloii) mama – Teodora – a lui Costanu lui Bornoii
77	Faur Vasile	învățător	+	tata – Faur Iosif a lui Toaplec mama – – a lui Brihan
78	Faur Felicia	profesoară de muzică	-	tata – Faur Vasile – a lui Iosif a lui Toaplec mama – Valeria – din satul Băișoara, jud. Cluj
79	Faur (Velichi) Livia	educatoare	-	tata – Faur Vasile – a lui Iosif a lui Toaplec mama – Valeria – din satul Băișoara, jud. Cluj
80	Faur Gligor	profesor geografie	-	tata – Faur Gligor – a lui Faur Ionaș mama – Maria – din satul Petrești de Mijloc, jud. Cluj
81	Gheran (Călugăr) Elena	inginer agronom	-	tata – Gheran Gavrilă – Pilu Dioabii mama – Todorica – a Ciotrichii
82	Hălma Gavrilă	inginer chimist	+	tata – Hılma Vasile – a lui Rica Ciuli mama – Paulina – Lina lui Ionaș din moară
83	Hălma Eugen	subinginer mecanic	-	tata – Hılma Gligor – a lui Macarie mama – Anica a lui Dina Ghiorghichi
84	Hălma Ionel	inginer metalurgist	+	tata – Hılma Gligor – a lui Macarie mama – Anica a lui Dina Ghiorghichi
85	Hălma (Chicinaș) Olimpia	profesoară limbi străine	-	tata – Hılma Gligor – a lui Macarie – stabilită în Danemarca mama – Anica a lui Dina Ghiorghichi
86	Hirișcău (Coța) Ana Maria	profesoară teologie- engleză	-	tata – Hirișcău Valer – a lui Rișcău mama – Emilia – a Coratorului
87	Iorga Margareta	învățătoare	-	tata – Iorga Gavrilă – a Flintii – stabilită în Franța mama – Lenuța – a Giștii
88	Iorga (Goia) Maria	învățătoare	-	tata – Iorga Gavrilă – a Flintii mama – Lenuța – a Giștii
89	Lupea Ștefan	ofițer MPpN – aviator-comandor	-	tata – Lupea Vasile – a Lupii mama – Dorina – a lui Ștefanu Vîntoasii
90	Miclăuș Viorel	informatician	+	tata – Miclăuș Viorel – a lui Petrea Tîtoae mama – Maria – a lui Voasi Oiți

Micești (Micuș), un sat transilvănean

91	Miclăuș Vasile	profesor fizică	+	tata – Miclăuș Viorel – a lui Petrea Titoaie mama – Maria – a lui Voasi Oiți
92	Miclăuș Ionaș	profesor fizică	-	tata – Miclăuș Viorel – a lui Petrea Titoaie mama – Maria – a lui Voasi Oiți
93	Miclăuș (Cizmaș) Marioara	profesoară limba română	-	tata – Miclăuș Viorel – a lui Petrea Titoaie mama – Maria – a lui Voasi Oiți
94	Morovan (Noje) Valeria	profesoară chimie	-	tata – Morovan Vasile – a mama – Florica – a Flinti
95	Morovan (Crișan) Lenuța	educatoare	-	tata – Morovan Ștefan – a Ciuli mama – Anica – a lui Culiș
96	Marc (Curta) Gabriela	profesoară fizică	-	tata – Marc Gavrilă (Teleguț) a lui Niculici mama – Maria – a Coratorului
97	Neag Ioan	învățător economist	-	tata – Neag Vasile – a lui Burcușel mama – Ana – a lui Scuturici de pe Deal (Casele Micești)
98	Pop Mircea	jurist	-	tata – Pop Aurel – a lui Arsăne mama – Nastasia – a Ciobului
99	Pop (Crișan) Anisia	învățătoare	-	tata – Pop Viorel – a lui Dinu Uțului mama – Sabina – a Binului
100	Pop Ioan	- jurist, ofițer M.A.I. Jandarmerie	-	tata – Pop Ioan – a Sinti mama – Maria – din satul Feleacu, jud. Cluj
101	Rus (Marc) Elena	profesoară fizică-chimie	-	tata – Rus Iuonaș – a Ghiorghechii mama – Anisia – a lui Danea de la moară
102	Rus Viorel	inginer mecanic	-	tata – Rus Iuonaș – a Ghiorghechii mama – Anisia – a lui Danea de la moară
103	Rus Eugen	inginer zootehnist	-	tata – Rus Iuonaș – a Ghiorghechi mama – Anisia – a lui Danea de la moară
104	Rus (Chiorean) Elena	economistă	-	tata – Rus Ioan – a lui Nonu Moașii mama – Eugenia – a lui Ilie Pocăitu
105	Rus Maria	învățătoare	-	tata – Rus Simion – a Moașii mama – Mărie – a lui Copil din Șchiopi
106	Rus (Săveanu) Maria	învățătoare	-	tata – Rus Constantin – a Ghiorghechii mama – Măriuca – a lui Gheorghesi
107	Rus (Damian) Ileana	profesoară limbi străine	-	tata – Rus Lazăr – a lui Bornoii mama – Maria – a Ponii
108	Săliștean Vasile	subinginer	-	tata – Săliștean Nicolae a Iobajului mama – Lucreția Jerului
109	Surdu Constantin	jurist	+	tata – Surdu Vasile – a Bîrșii mama – Măriuca – a Flinti
110	Surd Vasile	profesor biologie	-	tata – Surdu Vasile – a Bîrșii mama – Măriuca – a Flinti
111	Surd (Băraian) Stanca Dacia	- învățătoare - asistent social	-	tata – Surd Gheorghe – a lui Gheorghe a lui Feșchii mama – Dorina – a lui Gaja Simion din Turda (Sălciua, jud. Alba)
112	Surd Vasile	geograf urbanist, prof. univ. dr. emerit	-	tata – Surd Gheorghe – a lui Feșchii mama – Marița – a lui Călugăr Ghe. a lui Vasile a lui Simion
113	Todea Augustin	inginer agronom dr.	-	tata – Todea Gheorghe – a Biliu Rochi mama – Marița – Bili Rochi

Astfel, deschidem lista cu distinsul avocat Coța Aurel, care datorită opoziției față de sistemul comunist, a suferit rigorile vieții de deținut politic. După eliberare, a prestat doar munca de jurist consult. Urmează, ceva mai tinerii, tot din categoria juriștilor, Popa Mircea a lui Arsene și Surd Constantin a lui Șilie a Bârșii, ambii cu stagii îndelungate în

magistratură. Continuăm cu Todea Augustin a lui Bila Rochii, cu o strălucită carieră de inginer agronom, fost ministru adjunct al agriculturii, după un stagiu de pionierat în Dobrogea și Delta Dunării, și mai apoi director al Direcției Agricole a județului Cluj. Cam de aceeași vârstă este și ing. Călugăr Augustin a lui Onu lui Mociodoaie, care a fost timp îndelungat specialist la Regionala CFR Cluj. Coța Petru a lui Mitru Raitii a studiat mecanica la Politehnica din Brașov, funcționând ca inginer specialist în Cluj-Napoca, până la deces. Chiorean Vasile, fiul lui Chiorean Brigadiru (Creștinu) a lucrat timp îndelungat ca inginer silvic la Turda, până la pensionare. Tot din categoria inginerilor „mai timpurii” îl evocăm pe Drăgan Vasile a Contrașului, care a trăit și a lucrat o viață de om între ortacii din Valea Jiului. Tot în Valea Jiului și în industria minieră s-a desăvârșit inginerul Chicinaș Vasile, fiul cel mare al nașului meu de botez, Ion a Zgorcii.

Coța Valer a lui Ilisie a Raitii și a Măriuchii Butii a absolvit Facultatea de Științe Economice din Cluj-Napoca, fiind multă vreme contabilul șef al Fabricii de Sticlărie din Turda.

Urmează o pleiadă a generațiilor născute între anii 1946-1950, și care au urmat cursurile universitare între anii 1965-1975. În intervalul de timp 1967-1972 erau în Micuș 26 de studenți, la o populație cu puțin peste 1000 de locuitori!

Astfel, în Armata Română și-au desăvârșit pregătirea întru ale armelor coloneii Faur Vasile a lui Țica lui Faur (Țicloii) și Coța Ștefan a lui Ghiga lui Cotoc.

Primul (Faur Vasile) a fost specialist de clasă la arma geniu, iar celălalt, Coța Ștefan, în desant aerian. Chiorean Pascu a lui Pascu lui Vasilie a Todorii (Pantică) a devenit subinginer constructor după absolvirea Universității Tehnice din Cluj-Napoca.

Subsemnatul Surd Vasile, fiul lui Gheorghe a lui Feșchi și a Mariții lui Gheorghe a lui Vasile a lui Simion, am absolvit cursurile Facultății de Geografie din cadrul Universității „Babeș-Bolyai”, parcurgând toate etapele și gradele desăvârșirii profesionale, de la asistent universitar la profesor universitar doctor, emerit. Tot Facultatea de Geografie din Cluj a absolvit și Faur Gligor, a lui Ghiga lui Faur, fiind până la pensionare profesor în sat. Chicinaș Ionel, a lui Ghiga Zgârcii, cunoscut între micușeni ca „Directoru”, a terminat Facultatea de Biologie din Iași, fiind ani la rând directorul școlii generale din sat. Urmează splendida „echipă” de intelectuali a fraților Miclăuș (Viorel, Mărioara, Vasile și Ionaș), toți absolvenți ai Universității „Babeș-Bolyai”.

Miclăuș Vasile a devenit după 1990 deputat în Parlamentul României, fiind multă vreme director al Liceului Agricol din Turda. Chicinaș Elena (Lenuța Puichii) este economistă la Cluj-Napoca, fiind căsătorită cu prietenul meu din copilărie și de astăzi Vasilică Crișan (Ichi a lui Brihan).

Crișan Mărioara a lui Relu Ciunului este profesoară de chimie eminentă la Zalău, iar fratele ei, Crișan Aurel, subinginer, a absolvit cursurile Universității Tehnice din Cluj-Napoca.

Fodorean Elena a lui Victor Ciotului a absolvit Facultatea de Farmacie la Iași. Coța Anicuța a lui Aurel a lui Pavel s-a format ca inginer chimist tot în capitala Moldovei. Coța Ioan a lui Gheorghe a lui Poali a absolvit Facultatea de Mecanizare a Agriculturii la Timișoara, fiind actualmente „full profesor” al acestei facultăți, din orașul de pe Bega. Lupea Ștefan, fiul Dorinei a lui Ștefan al Ioșcuții și a lui Vasile a Lupii a devenit primul zburător de înaltă calificare din satul nostru. A zburat pe celebrele avioane de luptă de tipul Mig 21 și Mig 29 la flota de la Timișoara, având rangul militar de comandor. Rus Ileana a lui Lazăr a lui Bornoii a absolvit Facultatea de Filologie din cadrul Universității

„Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca, fiind căsătorită cu eminentul italianolog Ștefan Damian, figură distinsă a culturii clujene contemporane. Gheran Elena a lui Pilu Dioabii este inginer agronom, fiind multă vreme director a I.A.S. Poiana, căsătorită cu consăteanul nostru Călugăr Aurel (Relu lui Viluc, poreclit de noi, în copilărie, Bechedi).

Fetele lui Viluc a Biliu și a Mariței lui Aurelu Danii a avut două profile profesionale distincte. Jeni (Eugenia) a terminat Facultatea de Drept la Cluj, fiind o apreciată avocată, căsătorită cu căpitanul de cursă lungă, Tocan. Maria a devenit inginer textilist, după absolvirea facultății, la Iași. Este căsătorită cu Vasile Chiș, din Comșești, fost multă vreme prim-procuror de pe lângă Parchetul Județean Cluj. Frații Hâlma Eugen și Hâlma Ionel a lui Căntorelu s-au dedicat științelor tehnice, ambii devenind ingineri. Hâlma Elena, născută Popa, a lui Ucu de la Bia, soția lui Eugen, este profesoară la Cluj-Napoca, absolvind Facultatea de Litere din cadrul Universității „Babeș-Bolyai”. Sora fraților Hâlma, Olimpia, a terminat filologia la Cluj, fiind căsătorită cu Dorel Chicinaș, feciorul cel mic a lui Ion a Zgorcii, absolvent al Facultății de Mecanică Fină din cadrul politehnicii bucureștene, stabiliți astăzi în Danemarca.

Drăgan Zoița, fata lui Alexe de la Moara, căsătorită cu Viorel a lui Gusti lui Vesa, a instruit multe generații de copii în tainele scrisului și ale cititului.

De la Brihan, cele două fete a lui Ghiga și Anica, Jenica (Eugenia) și Lenuța (Elena) au devenit profesoare foarte apreciate în domeniul biologiei, respectiv al istoriei și geografiei, la Țaga și la Turda. La fel Surd Vasile, fiul cel mic a lui Șilie a Bârșii a devenit profesor de biologie, absolvent al Institutului Pedagogic din Suceava.

Chicinaș Valentin a lui Căuaciu lui Titeu este inginer specialist în domeniul căilor ferate la Cluj-Napoca.

Ionuț Neag, a lui Burcușel, a absolvit Facultatea de Științe Economice din cadrul Universității „Babeș-Bolyai”. A lucrat multă vreme ca specialist în finanțe publice iar astăzi este directorul economic general al prestigioasei universități „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca.

Feneșan Ioan, fiul lui Niculae a Guizului și al Binuței (Sabinei) a fost eminent filolog, un rafinat tălmăcitor al limbii române și un împătimit iubitor al epigramei. Datorită fizicului său debordant, a fost poreclit de către prieteni și elevi „Piedone”.

Chicinaș Marius și Chicinaș Cristian, fiii lui Ionel Directoru și ai lui Neli (Cornelia) au absolvit Facultatea de Științe Economice din cadrul Universității „Babeș-Bolyai”.

Marius, fiul cel mare, este economist, „rătăcitor” pe pământul Americii, iar Cristian se ocupă de micile lui afaceri, inclusiv de grija gospodăriei părintești din sat, fiind vecinul meu drag de dialog, de colaborare și de legământ de glie.

Chicinaș Ionel a lui Vila lui Găvriluș și a Zoriții Cherciului, după studii de excepție în domeniul fizicii la Universitatea „Babeș-Bolyai” a absolvit și cursurile Universității Tehnice din Cluj, fiind astăzi unul dintre dascăli și cercetătorii de prim rang ai politehnicii clujene. Luminița, fiica meșterului meu din anii de ucenicie la Turda, Dl. Chețan, soția lui Ionel Chicinaș, îl acompaniază profesional cu cei doi fii, Horea și Iancu, mândria nedisimulată a bunicului Vilă, din vremuri prea repede trecute.

Morovan Valeria, fiica lui Șilie și a Floricăi, a absolvit Facultatea de Chimie la Cluj, fiind o excepțională profesoară de specialitate la liceele turdene.

Măriuța Crișan, căsătorită Matei, fiica lui Ion a Mărinii Onului și a Mariei a Biliu este absolventă a Facultății de Științe Economice din Cluj-Napoca. A lucrat, cu mult

talent, până la stingerea prematură din viață, în anul 2012, la firme de stat și private din Cluj-Napoca. Drăgan Valentin, feciorul cel mic al badii Vasile a Contrașului a absolvit, ca și fratele mai mare, Institutul de Mine din Petroșani.

Crișan Liviu, fiul cel mare al lui Vasilică Crișan a lui Miron și a Auricăi a lui Pavel este singurul polițist din Micuș cu „patalama academică”. A lucrat multă vreme la Poliția Cluj, în domeniul economic, ajungând la grad de colonel (comisar șef). Ceilalți doi fii mai mici ai familiei, Crișan Horea și Vasile, sunt ingineri destoinici, primul în domeniul mecanicii, iar cel de al doilea ca horticultor, cu o frumoasă afacere de familie în sat, ducând mai departe, cu aleasă pricepere, talentul de gospodari agricoli ai familiei Mironeștilor.

Bărăian Surd Stanca Dacia, fiica lui Gheorghiță a lui Feșchi și a Dorinei Gaja, a absolvit Liceul Pedagogic din Cluj-Napoca, după care a urmat cursurile Facultății de Sociologie a Universității „Babeș-Bolyai”, neabdicând de la dificila și pasionanta muncă de învățătoare, fiind susținută de către soțul ei, Călin, economist, specialist în domeniul finanțelor și fiul lor Tudor, ce bate acum cu sială la porțile școlii.

Crișan Mărioara, fiica lui Ionaș a lui Boboș și a Ricăi a Contrașului și-a dedicat viața muncii cu elevii cei mici, fiind o autoritate incontestabilă în domeniul învățământului primar turdean. Cele două fiice ale ei, Anca și Iulia, absolvente ale Universității „Babeș-Bolyai”, lucrează la o firmă specializată în transporturi din SUA, prima fiind căsătorită în orașul Denver (Colorado).

Chicinaș Mărioara (Lola), fiica lui Culită a Melienii și a Anei Contrașului, alături de Popa Ana a lui Viorelu lui Dinu Uțului și Călugăr Maria a lui Nașu Boului întregesc pleiada de învățătoare care își au originea pe meleagurile Micușului.

Nu putem omite din aceeași serie pe distinsa învățătoare Săveanu Maria, a lui Dina și Măriuca Gheorghichii, aflată azi la vârsta senectuții, după ce a educat peste 50 de generații de elevi.

Din mândra, harnica și bogata familie a Mironeștilor s-au ridicat cu talent spre domenii diferite cele două fete ale lor, Margareta și Ticuța. Margareta s-a impus ca specialistă în filologie, iar Ticuța ca inginer horticol la mănoasele livezi din bazinul pomicol al Bistriței (Dumitra).

Călugăr Paraschiva (Părăscuța), fiica lui Pilu Mitruțului, este economist-contabil la Bistrița, cu o prosperă afacere privată.

Chicinaș Gligor, fiul lui Gheorghiță a Zgorcii și a Milucăi a Cantorului este un neobosit slujitor al școlii primare. Cele două fiice a lui Vila Gâștii, Margareta și Măriuța, au educat multe generații de copii în sat și la Cluj-Napoca.

Chicinaș Dorel a Moașii a absolvit Institutul Pedagogic din Suceava, specializarea istorie-geografie, fiind un remarcabil animator al vieții școlare și culturale la Turda. S-a stins prea timpuriu, răpus de un infarct miocardic.

În categoria învățătorilor se înscrie și Călugăr Vasile a lui Petrea Dolfinii, la care se alătură Faur Vasile (Dăscăluțu lui Toaplec), revenit în sat cu întreaga familie, prin anul 1955 și pensionat la Turda. Cele două fete ale învățătorului Vasile Faur, Ciuța și Liviuța, s-au dedicat și ale activităților de ordin pedagogic.

În familia morarului Rus Ionaș (Nașa Gheorghichii), ca și în cazul familiei Miclăuș, toți copiii au absolvit învățământul superior. Elena a absolvit Facultatea de Fizică-Chimie în cadrul Universității „Babeș-Bolyai”, iar Viorel politehnica clujeană, devenind inginer. Eugen, fiul cel mic este inginer zootehnist.

Micești (Micuș), un sat transilvănean

Legați prin părinți de satul nostru și prin copilăria petrecută aici, se numără Săveanu Sorin, inginer, fost director al Combinatului Siderurgic, Câmpia Turzii și Ștefănie Tudor, economist, primarul actual al Turzii.

Coța Mărioara și Coța Constantin (Costică), copiii lui Vasile a lui Ilisie și ai Rozaliei de pe Deal (Casele Micești), au absolvit învățământul economic, respectiv pe cel tehnic în Cluj-Napoca. Mărioara a devenit o economistă foarte exigentă, iar Costică un inginer cercetător de excepție în domeniul mecanicii agricole. Căsătorit cu Ana din Sânicoadă, chimistă la Clinica de boli de nutriție, mă bucur, ocazional, de vecinătatea lor din sat și de la Cluj, și de cele două „Rozalii”, fiicele lor frumoase și inteligente, Cristina și Diana, studențe de vârf la o universitate din Germania (le-am poreclit, de mici, „Rozalii”, după numele bunicii lor dinspre tată, lelea Rozalia).

Coța Rodica, fiica lui Lia lui Ilisie și a Măriucăi lui Trăienoc, este profesoară de chimie, după studii strălucite la Universitatea „Babeș-Bolyai”.

Rus Maria a Nonului, profesoară de matematică, a învățat o pleiadă de copii din sat cu tainele teoremelor lui Thales și Pitagora, iar Chicinaș Elena a lui Onu lui Ciorsoi, căsătorită Dorhoi, a instruit multe generații în tainele scrisului și cititului în limba română. Coța Ionaș a lui Vila Hulpui este un apreciat inginer, absolvent al Universității Tehnice din Cluj-Napoca.

Crișan Constantin a Mărinii Onului a absolvit Facultatea de Hidrotehnică din cadrul Universității Tehnice din Iași și apoi pe cea de Științe Economice din Cluj-Napoca, fiind un specialist de marcă în domeniul îmbunătățirilor funciare.

13. Slujitorii satului [ciurdarii, ciobanii (păcurarii), șustării (pantofarii), căuacii (fierarii), tâmplarii și moașele]

Oamenii în serviciile satului [ciurdarii, ciobanii (păcurarii), șustării (pantofarii), căuacii (fierarii), tâmplarii și moașele] aveau un rol determinant în economia și viața rurală, primele trei „meserii” fiind, de altfel, esențiale pentru comunitatea satului.

Ciurdarii (îngrijitorii turmelor de animale) erau, de regulă, localnici, ei fiind răspunzători de animalele gospodariilor în timpul zilei de pășunat. Erău retribuiți, de regulă, în natură (bucate – grâu, porumb), dar era adesea aplicată și forma mixtă (bani, hrană, bucate). Dintre ciurdarii de seamă, amintesc pe Sandu Rusului, cel mai renumit „bivolar” și pe Gheorghe a Lupii. Sandu Rusului era un bărbat voinic, dar lent, ca și ciurdea (cireada) pe care o păstora, bivolițele. Într-o dimineață, fiind obligat de împrejurări să se „miște” mai repede, pentru a opri animalele să o ia razna, chiar în centrul satului, a fost nevoit să alerge puțin, fapt ce l-a deranjat foarte mult, tânguindu-se mai apoi sătenilor de efortul făcut („măi, oameni, am fost nevoit să fug să întorc bivolița lui X, de la Chichiri până la Sandica”, cele două gospodării fiind, de fapt, vecine, gard în gard; această „întâmplare a rămas până astăzi ca etalon de măsurare a leneviei pentru micușeni).

Gheorghe a Lupii era un om scund și păstora cireada de vaci, ajutat de copiii lui. Era vrednic și iubit de către săteni. La fel erau și ciurdarii Șonii (Neoana Șonii și Ghiga Șonii, zis Tranda), care au păstorit satul pe durata unui sfert de secol.

La cireada de cai era renumită țișanca Melinteana, iar la cea de porci țișanul Rostaș Ștefan din Săliște, care stătea vara în casa Gârloaie de lângă Băbuc, și Lia Oniuchii, zis Rânja, care păstora porcii alături de consoarta lui, poreclită Ciucica, din Pruniș (Slivaș).

Dintre ciobani, se detașează prin tradiție familia Marc a lui Niculici, neîntrecuți și pasionați oieri din zonă. Toți știau să cânte la fluier și au făcut din păstoritul turmelor de oi pasiunea vieții lor. Astfel, cel mai în vârstă era Cula (Marc Niculae), apoi Marc Ștefan, urmat de Nașa (Marc Ionaș), Gheorghe (Marc Gheorghe) și Vasilică (Marc Vasile). În competiție cu ei era Piticu lui Rogoz și Pilea lui Rogoz, la care se adaugă Onuță a lui Feșchii (Surd Ioan), Onu lui Ciortea (Ciortea Ion a lui Petre a Bradilii, devenit mai târziu cantor la biserica din sat), Gavrilă a lui Boboș (Ciortea Gavrilă) și Gogoman (Călugăr Gavrilă). Azi păstrează tradiția ciobăniei din sat doar Boar Vasile (a lui Lia lui Rogoz), care alături de soția sa, Marinela și cei doi feciori ai lor, au dus faima calității cașului de Micești (a nu se confunda cu produsele din Miceștii de Câmpie, județul Bistrița-Năsăud, unde există o fabrică de prelucrare). Dintre mulgarii la oi este demn de reținut numele lui Moș Iuga (Iuga Ioan), „purat” cu frontul în cel de al doilea război mondial de la cotul Donului și Caucaz, și până în Munții Tatra, harnic meseriaș și neîntrecut povestitor.

În condițiile în care încălțăminte era foarte scumpă, mai ales după război (al doilea) cei ce știau să o repare erau la mare căutare. Astfel, în sat erau patru șustări, fiecare cu același rost „în diviziunea teritorială a muncii”: Iosif a lui Drujli (Boldijar Iosif), Țilica (Boldijar Vasile), Șustăru (Chiorean Niculae) și Maistrul (Popa Dumitru). Acesta din urmă având calificare specială la Cluj, confecționa și încălțăminte nouă.

Dintre tâmplari era recunoscut Ghiga Cătani (Chicinaș Gligor) care efectua orice tip de lucrări de tâmplărie, inclusiv sicrie pentru nevoile satului. La vremea aceea era singurul din sat care avea clește patent, cu care efectua extracții dentare, după ce în

prealabil, „instrumentul” era dezinfectat cu ... țuică de prune. Se mai ocupau cu tâmplăria-dulgheria, Lia Ciulii și Nașa Bocului (Corpodean Ionaș). Azi, doar Ion „a Doctorului”, trecut de 70 de ani, mai practică, la nevoie, dulgheria.

Moașe în sat au fost mai multe, nașterile petrecându-se aproape totdeauna acasă, cu o asistență empirică, bazată pe experiențe personale și colective a unor femei mai întreprinzătoare și cu inițiativă. Astfel, moașă pentru Suseni era soția lui Moșu Maier, pentru cei din zona de mijloc a satului Moașa de la Ghiga Moașii, pentru cei de Jos (Joseni) moașa de la Nonu Moașii. După cel de al doilea război mondial a venit în sat o moașă calificată care s-a căsătorit aici, Chicinaș Georgeta, acesta fiind „ochiul de veghe” la nașterile a peste 50 de generații de copii.

Găurirea urechilor la fetețe pentru prinderea cerceilor era o treabă delicată, care impunea o anumită îndemânare. Fetețele în cauză, de regulă de până la 6 luni, erau aduse de către mame la anumite persoane, recunoscute, pentru a li se pune „cercei de mămăligă” (li se găurea lobul urechii cu acul ars în foc pentru dezinfectare, se preleva o suviță de păr de la mama feteței în cauză, se introducea în urechile acului, se petrecea prin gaura făcută în lobul urechii, și apoi se înădea într-un mănunchi de ceară înmuiată, fapt ce a condus la însușirea denumirii de „cercei de mămăligă”, ceara fiind galbenă, de culoarea mămăligii).

„Cerceii de mămăligă” se păstrau până la vindecarea rănii cauzate de inserția mecanică a acului, după care erau scoși, și se aplicau cercei de metal, de regulă din aur ori argint. Bunica mea dinspre mama, Călugăr Măriuca, era neîntrecută în această practică, în pofida unei maladii la ochi, care i-a redus mult funcția vederii.

În sat au existat patru căuaci (fierari) renumiți. Ei legau carele în platbande din fier și potcoveau animalele de tracțiune.

Renumit era țiganul Ioji care avea căuăcia în spatele casei preotului Crișan. Apoi a fost căuaciul lui Irimie și căuaciul lui Titeu. Acesta din urmă a învățat meseria de la căuaciul Dondoș, ce înjghebase o fierărie, Între Topili (între casa lui Mitru lui Corcoșel și valea Micușului).

Astăzi mai dăinuie ca amintire, părăsite, doar fierăriile lui Irimie și a lui Ion a lui Titeu.

„Instalația” în care introduceau animalele pentru a le imobiliza pe durata potcovitului se numea caladău.

14. Oamenii șugubeți (*glumeți*) ai satului

Tot satul își are oamenii lui „mai aparte”, după modul în care se comportă și interferează cu semenii din societatea rurală din care fac parte. Din prima categorie, cea a șugubeților (*glumeților*) face parte badea Gabor (Rus Gavrilă), prenumele fiindu-i păstrat din timpul în care a făcut școală în limba maghiară, înainte de anul 1918. El era staroste la toate nunțile din sat. Cu un debit verbal de neegalat, dinamic și spontan deopotrivă, stăpânea, fără greș și cu un umor spumos, întreaga nuntă. Avea în același timp și funcția de dobaș (toboșar) al satului, când anunța în chip specific vești de interes public. Cu toba prinsă de gât și cu bețele în mână, se oprea în punctele alese de pe ulița din est, mai înaltă, pentru a putea fi auzit cu ușurință. După bătutul tobei, care avea menirea de a pune în gardă toată suflarea rurală (toată lumea ieșea afară din casă să asculte știrile), urma anunțarea verbală, cu voce tare a știrilor, în ordinea importanței acestora (exemplu): „a-ntăia: mâine vine doctorul Oțel să vaccineze câinii; a doilea: sâmbătă vine ștezarul de la Ionașu Indreichii; a treilea – toată casa om trebuie să ducă câte un car cu piatră la drum). Alt dobaș a fost Ida Foiului, care gira și funcția de îngrijitor al taurilor de la secția de montă comunală. Era mic de statură, dar foarte energic și priceput.

Rămâne viu în memoria satului badea Mihailă a lui Mihăilaș (Chicinaș Mihai), care a fost și el un toboșar conștiincios al satului, dar și un om vrednic de toată lauda. Mic de statură, dar iute la mers, era aproape totdeauna cu cca 50 – 100 m în fața carului de bivolițe, care aveau un mers mai lent. Am admirat curajul și capacitatea lui de a se descurca în situații limită. Bunăoară, una dintre fiicele sale, Lenuța, căsătorită în Brisbane – Australia, și-a invitat părinții să o viziteze în patria ei adoptivă. Pentru viză era nevoie de a te deplasa la Belgrad (Serbia), unde era ambasada Australiei, care deservea și România. M-a rugat să-l ajut în a se deplasa în Serbia pentru viză, știind că eu călătoresc frecvent în această țară. I-am promis că-l voi ajuta, necondiționat. Într-una dintre duminici, fiind în sat, l-am interpellat și i-am spus că sunt gata să-l însoțesc la Belgrad pentru viză. Dar... mi-a relatat bucuros că a fost singur, pe timp de iarnă, neștiutor de limbi străine, și a obținut mult râvnita viză! La reîntoarcerea la gara din capitala Serbiei, nemaireținând „calea”, a întrebat trecătorii despre gară imitând șuieratul trenului. A doua vizită a dânsului în Australia, la fiică, de data aceasta cu soția, lelea Rița, a fost cu mari peripeții! În Qatar, la aeroportul de escală spre Australia, au încurcat avioanele, și în loc de Melbourne, s-a trezit în Tailanda, la Bangkok. Cum nimeni nu știa de ei acolo, au rămas 2-3 zile în custodia aeroportului, până când dintr-o cursă Lufthansa, un neamț originar din România a dezlegat misterul celor doi rătăciți și i-a dirijat spre Australia cu sprijinul autorităților aeroportuare. La o nuntă din sat, la căminul cultural, i-am înmănat în mod festiv, o diplomă concepută de mine la facultate cu titlul „Cavaler al Crucii Sudului” (Crucea Sudului este... Steaua Polară pentru emisfera sudică). A fost foarte mândru și bucuros de această neașteptată atenție! S-a stins din viață la o vârstă înaintată, cu diploma de „Cavaler al Crucii Sudului”, atârnată la căpătâiul patului.

Badea Ion, Oniuca (Surd Ioan) a rămas în memoria micușenilor prin deprinderea lui de a imita șuieratul trenului. Entuziasmat, probabil, la vederea primului tren (cu abur, la acea vreme) și de sunetul specific al semnalizării acustice, badea Ion, Oniuca, a fost cca 25-30 ani „locomotiva” Micușului. Atât la rugămintea sătenilor adulți, dar și a copiilor, badea Ion, pune mâna la gură și dădea glas șuieratului de tren. La

insistențele de a repeta, solicita câte un ou proaspăt, să-și dregă glasul. Îl admiram uneori iarna, când în pofida gerului năprasnic, umbla desculț prin zăpada înghețată.

Un personaj de un pitoresc aparte, de data aceasta feminin, de care puțini își aduc aminte astăzi, era lelea Ană a Sandichii, poreclită Țoachi. Aceasta, în zilele de „apucătură”, o lua razna prin sat desculță, cu țigara în colțul gurii, și amenința cu ocuparea Micușului de către „trupele” ei, cantonate la Sând (Sândulești). Copiii satului se țineau după ea, dar la distanță, și o provocau, fiind alungați de către aceasta cu aruncături periculoase de pietre către ceata de copii.

Voasi a lui Ida Foiului s-a mutat după căsătorie în Rât, vecin cu Pilea Bărcului și cu Ștefan a Ioșcuții. Toamna, când oamenii se pregăteau de iarnă și aveau nevoie de lemne pentru foc, își lua straița albă în spate, băgată în coada securii (toporâște) și pornea de-a lungul satului, spre pădure, simulând că s-a dat slobozenie la tăiat. În trecere, saluta fiecare gospodar, dar îl și anunța că în pădure se dă voie la „parchet” (la tăiat lemne), pădurarii fiind la fața locului. La auzul unei asemenea vești îmbucurătoare, sătenii lăsau orice alte treburi și porneau cete, cete spre pădure. Unde, de fapt, nu era nimeni, și nici vorbă de slobozenie la tăiat. Badea Voasi se ascundea vreme de o jumătate de zi în casa părintească de lângă Flitoc, și la înserat se întorcea acasă făcând haz de cei păcăliți.

Mai sus de el locuia socrul lui, Ciocușu Filăroaie. Acesta a fost luat „dinainte” (adică de batjocură) pentru că la un drum spre Cluj, cu noaptea în cap, însoțit de un grup de sătence, el, în calitate de călăuză, s-a rătăcit, și în loc să ajungă la șoseaua națională, la Banabic (Vâlcele), s-a trezit în drumul comunal la locul numit Fața Râtului. De acolo a zărit, peste vale, lumină cu petrol lampant – (fotoghin) la casa lui Culiță din Bodeș. Crezând că este aproape de șosea, a strigat în noapte: „măi omule,... departe-i drumul țării” (șoseaua)? Acesta i-a răspuns că se află... pe Fața Râtului, într-un loc diametral opus cu intențiile lui și ale grupului de femei de a ajunge la... drumul țării”. Dându-și seama că s-a rătăcit, a înjurat groaznic! A doua zi tot satul știa că Ciocușu Filăroaie (ciocuș – persoană cu privirea încrucișată) s-a rătăcit... lângă sat, fiind deci un om de trei parale și luat în derădere. Dacă cineva întreba cum s-a produs „rătăcirea”, se enerva și înjura întruna. De această „slăbiciune” au profitat tinerii din sat (feciorii), care, seara târziu, se adunau în cete, în uliță, la geamul casei lui, și strigându-i numele, îl rugau să iasă afară (tete Ghigă, tete Ghigă... ieși un pic până afară!!!). După multe „insistențe” (strigături) apărea pe treptele din fața casei, în izmene și desculț, întrebând grupul de tineri din uliță despre ce este vorba. Unul dintre aceștia întreba batjocoritor: „tete Ghigă, departe-i drumul țării???” Atunci apuca securea și alerga după grupul de tineri, care se risipeau în întunericul nopții, spre disperarea acestuia. După un anumit interval de timp, tinerii reveneau, își schimbau vocea, și-l ademeneau să iasă, iar afară! „Spectacolul” se repeta, după același calapod. Duminica, la joc (la horă), feciorii povesteau cu haz de isprava lor.

Ciorteia Petre a Bradilii era neîntrecut în evocarea lui despre pețit, în Indol, cu viitorul fin, badea Ion a Oniuchii. Ca orice nănaș care se respectă, Ciorteia Petre l-a instruit pe finul lui, cum să se comporte în casa viitoarei mirese, pe durata pețitului, printre care, cum și cât să mănânce. La vremea aceea pețitorii erau serviți la casa fetei cu pâine, slănină și țuică (jinars). Viitorul naș (nănaș), Ciorteia Petre, îi atrage pe drum atenția viitorului mire, Ion al Oniuchii, să fie atent cât mănâncă, știindu-l de regulă flămând, să nu dea dovadă de om hămesit și să nu facă o proastă impresie în casa gazdei, a viitoarei mirese. Mai mult, îi spune că-l va atenționa când să se oprească de la mâncat, printr-o lovitură (atingere) discretă dată cu piciorul pe sub masă... peste piciorul

viitorului ginere. Zis... și făcut! Gazda i-a primit, i-a așezat la masă și le-a pus în față uzualul meniu. Nici n-au apucat bine să îmbuce 2-3 feliuțe de slănină și să bea un pahar de jinars, că badea Ion (Oniuca) simte o ușoară apăsare, pe picior, pe sub masă. Crede că a fost semnalul de oprire de la mâncat, convenit cu nașul. Atunci, cu o relativă discreție, prin ducerea mâinii lateral, protectiv, spre gură, îi șoptește nașului: „nănașule, numai miezul ăsta... și mă las!”, ceea ce se și întâmplă. Nănașul, Ciortea Petre, rămâne nedumerit. Nu dăduse niciun semnal... de oprire. Îmbiat, din nou, de către gazdă, să mănânce, viitorul mire, care nici n-a apucat să guste cât de cât din bucate, refuză cu încăpățănare, ascultând de sfatul nănașului. După puțină vreme ies afară din casă, în noapte, și pornesc spre casă, spre Micuș. Pe drum, nănașul Ciortea Petre îl întreabă de ce s-a oprit atât de repede și brusc de la mâncare. Badea Ion (Oniuca) îi răspunde nervos: „păi nu așa ne-a fost înțelesul că atunci când mă calci peste picior să mă opresc?!” Atunci, continuând dialogul, Ciortea Petre îi răspunde: „păi, măi omule, eu nu te-am călcat peste picior”; „Dar atunci cine m-a călcat?”, întreabă Oniuca. Ciortea Petre îi spune că și pe el l-a călcat cineva de mai multe ori peste picior, și s-a uitat discret sub masă... dar era... mâtul (pisica) gazdei!!! Și badea Ion (Oniuca) nu contenea, la ocazie, să spună tuturor ce foame a răbdut el când a fost la peșitul Ilenei în Indol cu viitorul nănaș, Ciortea Petre.

În satul vecin, Muierău (Pădureni) a fost o nuntă mare (ospăț), la care au participat și mulți micușeni, prieteni ai mirelui, unii cu gând de judecani (peșitori). Ca la orice nuntă de pe valea Hășdatelor, s-au servit printre bucate, și delicioasele sarmale (găluște) care au fost pregătite în cantități mari (peste capacitatea de consum). Pe la miezul nopții, mesenii fiind ghiftuiți și sarmalele neavând trecerea scontată, contrar uzanțelor locului, mirele se ridică de la masă, oprește muzica și le zice cu glas tare și autoritar nuntașilor: „măi oameni, mâncați măi oameni găluște, că sunt câtu-i lumea!!!” De atunci, micușenii, când au la masă musafiri ori oameni la lucru, indiferent de hrană, îi îndeamnă să mănânce că este... din belșug (mâncați, măi oameni, că este... cât găluște în Muierău!”, pentru a evita conotația vulgară.

15. Horitorii și ceterașii satului

Cei dăruți cu voce pentru cântec erau relativ puțini. Ei (ele) cântau la ospete (nunți), în șezători, pe hotar la lucru, ori noaptea pe uliță, iar mai târziu la căminul cultural. Aceștia erau cunoscuți în tot satul ca având glas fain, remarcându-se printr-o anumită hore (cântec).

Dintre cei pe care i-am cunoscut, îl evoc pe Ghiguța Bitangului (Cotreancu) cu cântecul lui inegalabil: „Adă Doamne trenu-n gară”, pe Nașu lui Chichiri („Când m-apropii de-al meu sat”), Gheorghe a lui Feșchi (Horea lui Vălean) și Ilie a Flintii (Cine dorește năcaz). Între anii 1958-1965 cânta frecvent pe scena căminului cultural duetul Onecu lui Iuga (Iuga Ioan, junior) – Tilia lui Porumb (Otilia Porumb) și Anuța Lupii (Lupea Ana).

Fig. 20. Ianoș și Nitu Hochii, ceterași (1950).

De o voce bună se bucură nana Miluca a Cantorului (Chicinaș Emilia), care evocă într-o colindă specifică, drama sătenilor din Indol (Deleni), a căror sat a fost ars în întregime în octombrie 1944, la retragerea armatei germane.

„Nemții satu ni l-o aprins
Și nimeni nu ni l-a stins
Și apucarăm ăst Crăciun
Ca să stăm cu toții-n drum!”

În „Monografia etnologică a județului Cluj”, vol. III, Zona Câmpiei Transilvaniei (2011), renumitul folclorist Zamfir Dejeu pomenește la pagina 520, opt nume de persoane de la care a înregistrat cântece și colinde specifice. Astfel enumerăm:

1. Popa Simona Dorina – Pițigaia;
2. Chicinaș Emilia – De cântat după vecină, Colo-n sus și mai sus, Scoală-te gazdă din pat, Și așe-mi vine câteodată, Noi mereu pă drum de piatră, Cine nu ști cum îi doru, Fetițele din Bălgrad;
3. Ciortea Ioan (Cantor) – P-aiest rât cu flori frumoase, Io mă duc mândră-n cătană, Nu-i mai bine ca la clacă, Marișcă, muierea me, Hora oilor, Mureșană, Ungurește;
4. Chicinaș Vasile – Cucule, pasăre mândră;
5. Surdu Gheorghe (Feșchi) – Câți feciori de-a me' măsură, Horea lui Vălean;
6. Cota Dumitru (Raita) – Adă doamne vara iară, Eu nu zăc și nu mă jor;
7. Chicinaș Ioan (Olinte) Merișor cu mere coapte. Bună dimineața, nană.
8. Sirma Eugen – Mureșană (nu este din sat).

Desigur, au fost și mai sunt în Micuș și alte voci și talente folclorice, dar care nu s-au afirmat cu suficientă forță pe plan local și zonal (exemplu Surd Ioan – Onuța lui Șucă a Bârșii, Vasilică a Onașii).

Ceterașii (violoniștii) erau majoritar țigani, stabiliți în sat. Lângă biserică stătea Nițu Hochii, care era contralău, lângă Meman era casa lui Tuliș, gordonășul (violoncel), iar pe ulița de la Friguțu locuia Orbuțu Dichii (avea un ochi nefuncțional, ca urmare a unei altercații). Amintim apoi pe Ianoș a lui Veronica cu mustață „a la Bismark” (stătea pe Lab vizavi de Nanea de la Tănase) și pe Toma Chichii, a cărui casă era lângă vale, pe actualul amplasament al casei părăsite ce aparține lui Nelu Iulișchii.

Ceterași români au fost doar trei: Mitru lui Bitai, ce avea casa vizavi de Brihan și a cărui fată, Viorica, cânta frumos, cu vocea, cântece populare locale, Lia Ciulii și Ghimu lui Cicodel acesta locuind pe ulița Friguțului, între Silie a Bârșii și Tinu lui Costan. Ar fi nedrept să nu-l pomenim pe cel mai renumit ceteraș din împrejurimi, pe Leru Poanchii din Săliște, care cânta frecvent la nunțile și petrecerile din Micuș.

16. Nunțile și hora satului

Nunțile (ospetele) se anunțau din timp, prin biserică. Cu cca. 2-3 săptămâni înainte de data nunții avea loc acțiunea de „chemare la ospăț”- Chemătorii erau o echipă compusă din două fete și doi feciori de joc (jucau în hora satului) îmbrăcați în costume populare și bote (bastoane) din fier, ferecate cu panglică tricolor. Panglică tricolor purtau și fetele în păr și feciorii la pălărie (clop). La nuntă era invitat tot satul. Cu ocazia chemării, fiecare familie dădea 2-3 ouă la chemători, care erau folosite de către bucătăreasa (socăciță) tocmită pentru nuntă la pregătirea „tortatei” (tortului miresei).

Nunțile se țineau de regulă duminică, și constau în mersul la „curunie” (cununie), la biserică, cu căruțele cu nuntași și oameni mai apropiați, având în față doi călăreți cu cai împodobiți special cu cănaci – [pomponi] la urechi, prime (panglici) tricolore în coamă și lepedeu pe spate în loc de șauă (cearșaf lucrat manual, în culori vii). În prima căruță erau ceterașii, urmați de căruța cu miroii (mirele și mireasa) și nănașii, și apoi celelalte. Întreg alaiul era dominat de un stegar și un taroste. Steagul era făcut de către Crucia Nacului, și consta dintr-o combinație de material textil, colorat în roz, prins de un băț, bine lustruit, pe care se fixau zurgălăi și clopoței din alamă. Suplimentar, steagul era împodobit cu flori de sasău (plantă decorativă de grădină, cu frunzele pielose, strălucitoare la lumina zilei). Prin mișcare bruscă, în plan vertical, clopoței și zurgălăii de pe steag produceau un sunet specific, ritmat. Steagul și stegarul erau fala ospățului!

În fața alaiului era tarostele, care adesea se mai dădea jos din căruță și saluta trecătorii ori oamenii de prin ogrăzi (curți). Acesta (tarostele), ca și azi, conducea întreaga desfășurare a nunții. Cel mai renumit taroste a fost Rus Gavrilă (Gabor), iubit și apreciat de către întreaga comunitate rurală. După cununia de la biserică, alaiul revenea la locul nunții, de regulă la casa unuia dintre miri, unde șura era gătită în acest scop cu mese și împodobită pe pereții interiori cu „lepedee de casă”.

În drumul de la biserică și până la locul nunții, se proceda la „legarea acestuia (legatul drumului), ce consta în bararea drumului cu un lanț sau o funie (frânghie) de către un grup de săteni, care solicitau nănașului o taxă pentru a da liber alaiului (dezlegatul drumului). Adeseori această tocmeală genera încăierări între ceata de nuntași și cei puși pe „căpătuială”, mai ales dacă unul dintre nuntașii din căruțe ori oamenii nănașului mare tăiau funia ori forțau dezlegarea lanțului.

Alaiul de nuntași sosiți în curtea gospodăriei unde avea loc nunta era întâmpinat de către socăciță (bucătăreasă), care arunca dintr-un blid de lut, grâu pe miri și nuntași, în timp ce aceștia se roteau într-un cerc larg, ca simbol al belșugului. În timp ce arunca grâul, socăcița descânta, cu cuvinte măgulitoare la adresa mirilor, nașilor și părinților (exemplu: „*tâpă (aruncă) grâu, nu tâpa pleavă, că mirele-i om de treabă*”).

Socăciței i se alăturau și alte femei care ironizau, prin descântecele lor, anumite persoane pe care nu le agreau (exemplu, dacă persoana ironizată era mai negricioasă (brunetă) se spunea: „*iese lelea la portiță, neagră ca o diboliță*” / ori „*ai o mândră... albă tare, ca fundu de la căldare și mă tem că s-o albi... odată cu dibolii (bivolii)*”). Apoi în sat comentariile continuau multă vreme.

În jurul orelor 14⁰⁰ sosea grosul nuntașilor și se așezau la masă. Aceștia purtau desagi și străiți pline cu cinste (daruri) pentru tânăra familie, care consta în unelte și ustensile de bucătărie. Unii completeau darul material și cu o sumă de bani. Alții, care nu

aveau cîntea (darul) la ei, fiind lipsiți, promiteau tinerei familii, prin gura tarostelui, o mială ori o vîțea, pe care le aduceau la timpul potrivit în gospodăria noii familii.

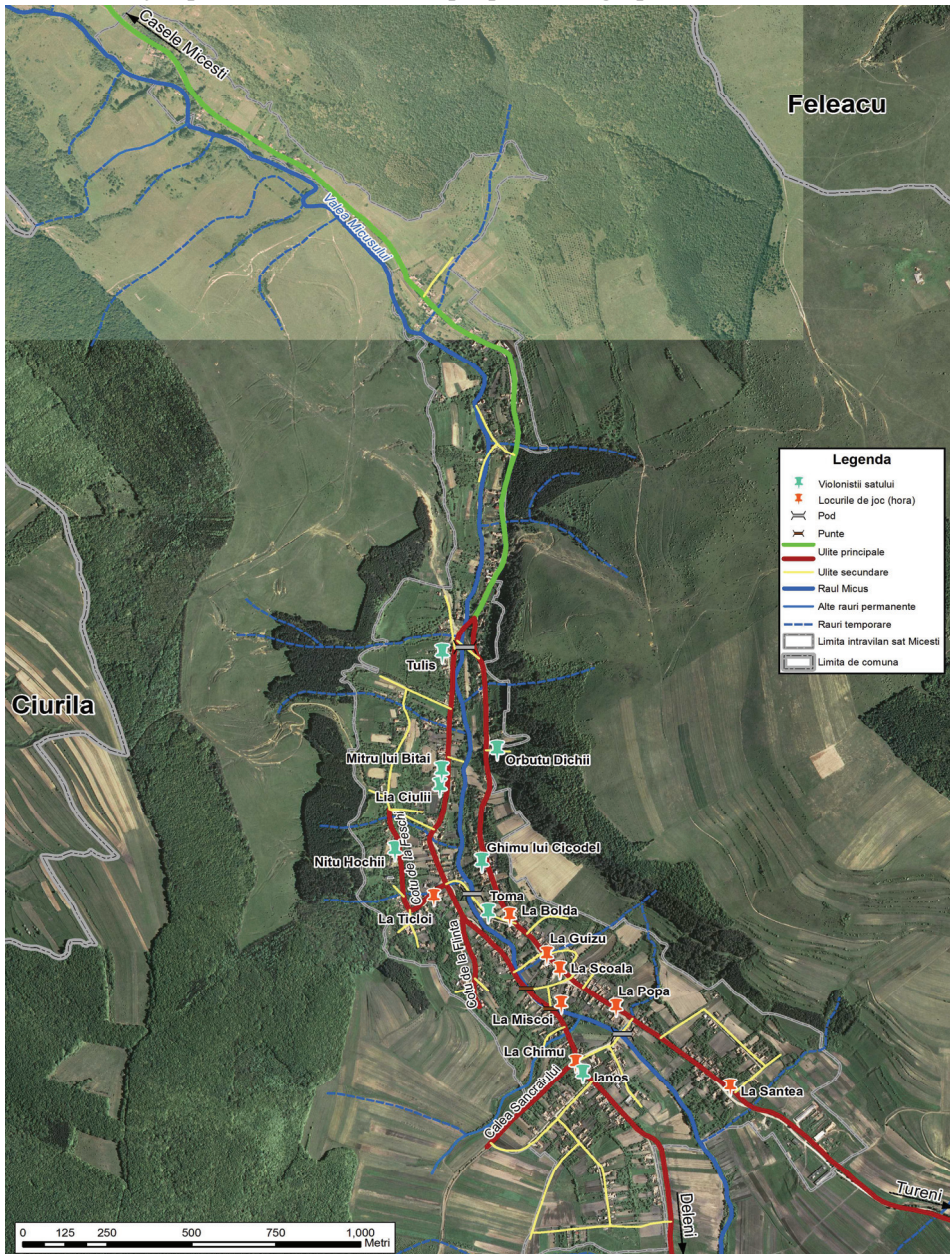

Fig. 21. Violoniștii și locurile de joc (horă).

În timp ce se servea masa, printre nuntași se deplasau agale ceterașii, acompaniați de gordonaș. Spre seară se încingea hora și cântecul individual ori de grup pe

la mese. Momentele esențiale ale nunții constau în adunatul cinstei (darurilor, cadourilor) și descântatul la găină.

Tarostele anunța în gura mare și arăta întregii nunți cinstea dată de către fiecare familie de participanți.

Descântatul la găină era obligația socăciței nunții. La momentul potrivit, aceasta apărea în fața mesenilor cu o găină jupuită, împodobită cu flori, pe care o înmâna nănașului mare, de la care primea o sumă de bani.

De la bucătărie și până la masa nănașului, socăcița „descânta” cu găina pusă pe o farfurie. „Descântatul” consta tot în ironii la adresa nănașului și a mirilor. După miezul nopții urma „jocul miresei”, fiecare bărbat care invita mireasa la joc, trebuind să-i dea o sumă de bani.

La masă se servea de regulă friptură de porc ori de vițel și mult râvnita supă de găină cu tăiței de casă (leveșe). În loc de pâine se servea colac.

În timpul nunții se desfășurau reprize de jocuri, într-un spațiu mai larg, în curte. Nunțile țineau până dimineața, iar uneori până a doua zi, seara.

Horele (jocurile) satului se țineau cu regularitate, în fiecare duminică după-masa, cu excepția perioadelor de post. Ceterașii (violoniștii) satului erau majoritar țigani localnici. Astfel, Ianoș, cu mustața lui tip rândunică, era primaș, Nițu Hochii, contralău și a lui Tuliș (Dan), gordonaș. Mai cântau, alături de cei mai sus menționați, Orbuțu Dichii și Toma Chichii. Dintre români, cântau frecvent Ghimu lui Cicodel, Mitru lui Bitai și Lia Ciulii. Din satul vecin, Săliște, cânta neîntrecutul și îndrăgitul violonist Leru Poanchii. Ceterașii erau tocmiți din timp, fiecare fecior și fată de joc (peste 14-15 ani) fiind obligat să retribuiască muzicanții cu o cantitate de grâu sau porumb, toamna după recoltat. În sat erau statuate câteva locuri pentru joc (horă). Astfel, era un loc de joc la Boldă (Ionaș de la Boldă), vizavi de Băieș, altul în drum la Cantoru Alexe și la Guizu, un al treilea la Școală în curte și al patrulea la preotul Crișan Eugen, în drum, sub păr. Un alt loc era cel de pe grădina Chinului, de pe Lab (Labul lui Pițilie). La fel era renumit locul de lângă vale, de la Aurelu Danii.

Iarna, jocul de desfășura în șura unui săteam, cu acordul acestuia. Una dintre șurile folosite frecvent în acest scop era cea de la Nana lui Bornoii, unde Țică a lui Faur, proprietar, oferea cu generozitate spațiu de horă la șura lui. Prin deseale tasări ale solului, locul de joc devenea colbos (profăs), fiind stropit în pauze cu veadra (găleata) cu apă. În jurul jocului stăteau admiratorii, de regulă părinți și copii, dar și orășeni veniți la rude ori cunoștințe. „Bătălia” între feciori la hotă se dădea pentru „jucatul 'nainte”, adică de a fi primul în șirul de jucăuși ce invită fetele la horă. „Băgatul” în joc a tinerelor fete și băieți se făcea la Paște, când feciorii cu „state mai vechi”, îi „vânau” pe viitorii jucăuși, aflați prin preajmă, îi aduceau cu forța la horă și le dădeau fata la joc. Apoi aceștia se numeau „ficioiri băgați în joc”.

17. Hrana și cutumele casnice

Meniurile erau destul de limitate, ca varietate. De regulă dimineța „se prânzea” mămăliga cu lapte și ratută (omletă). La amiază (prânz) se gătea o zamă (ciorbă) de varză, cartofi ori fasole, cu ceva carne fiartă de porc. Seara, la cină, se relua meniul cu mămăligă, dar de data aceasta „toponită” cu brânză (un strat de mămăligă, un altul de brânză, asociate cu unsoare de porc). Când brânza era prea puțină ori lipsea, se mânca mămăligă caldă cu silvoiță moale (diluată cu apă). La școală, părinții puneau în straiță (traistă) copiilor câte un măr, toamna câteva prune și nuci, iar iarna pită cu silvoiță ori mămăligă (cu silvoiță rămasă de la masa de seară, tăiată în felii și rumenită pe plită). Odată cu coacerea pâinii în cuptor se mai pregăteau palanete și cocorăzi, fie de cu curechi (varză), fie cu brânză, ori prune proaspete, dacă era toamnă. Protuberanța ce rezulta în urma coacerii pâinii în cuptor, o bolfă (umflătură) rezultată din masa pâinii, se numea druț, mult râvnit a fi consumat de către copii.

La sărbători și duminica se gătea friptură, sarmale și supă de pasăre (leveșe), la care se asocia și delicioasa mămăligă cu tocană de pasăre ori de oaie.

Porcul se prepara în special pentru untură și slănină. Untura, sărată cu mărătoare (apa sărată din hotarul satului) și ușor afumată, se păstra alături de slănină în podul casei, mai răcoros vara, acestea fiind substituentul uleiului vegetal și al salamului cu „E”-uri de astăzi. Când grâul era prea puțin, se prepara pâine din amestec grâu-porumb ori se cocea pâine din secară, foarte gustoasă și aromată. Cu jintuiala rezultată de la prepararea cașului se făcea balmoș, iar cu urda, delicioasele clătite (plăcinte subțiri). Ca și în alte părți, de Crăciun, se pregăteau pentru casă și pentru colindători covrigi, pupeze și colaci. Covrigii se dădeau la copiii mai mici, care veneau la colindat în ziua de ajun, iar colacii la copiii mai mari, care colindau până seara târziu (colaci de rudă, în sensul că aceștia aveau la mijloc o gaură mai largă, fiind înșirați pe un băț cioplit, lung de cca. 2 m, numită rudă, ce era ținut la ambele capete de către cei doi colindători). „Mulțămă” (urarea de mulțumire) ce încheia colinda era de regulă, formulată astfel: „să rămâi gazdă sănătoasă cu o colindă frumoasă de la noi de la vreo doi... de la cinci colindători” – se spunea numărul pentru ca gazda să știe câți covrigi să pregătească; cei care veneau la colindat cu ruda, adăugau, „colac de rudă”, iar în chip hilar, dacă casa gazdei era mai șubredă, adăugau pe șoptite „casa ți se-mburdă” (se răstoarnă). Dacă gazda era mânioasă, și auzea și aceste ultime urări, îi înjura pe colindători, și nu le dădea nimic. „Pupezele” (împletituri de forma unui bust uman) erau date doar fetelor.

Laptele de vacă ori bivoliță era dus zilnic la lăptărie, fiind singura sursă financiară pentru gospodărie, plătit și atunci ca și acum, sub prețul pieței. Aproximativ, în fiecare lună se pregătea marfă pentru oraș (lapte, smântână, sămătișe - brânză de vacă, unt proaspăt, ouă și câte una, două găini). Acestea erau potrivite cu grijă în desagi de cânepă, ce erau purtați în spate, până la Turda ori Cluj, cale de 18-20 km, pe jos, fie iarnă, fie vară.

Iarna se ortăceau mai mulți săteni și mergeau în cete la oraș, să nu-i atace lupii ori oamenii răi (tâlharii de drumul mare). Reveneau noaptea acasă istoviți, cu câțiva bănuți pentru fotoghin și o franzelă albă la copii. Uneori, din cauza viscolului ori a ceții, se mai rătăceau, ajungând prin satele vecine.

Toamna, de regulă, se comercializau la piață și cartofii. Fiind o marfă grea, pentru transportul acesteia la piață, în oraș, se tocmea un căruțaș (sechereș) care ducea cu căruța proprie sacii cu cartofi a mai multor săteni.

Pentru că adesea drumul pe la Văratici, mai aproape de Cluj, era înglodat (noroi, ogașe etc.), se utiliza varianta pe la Rocoteș, mai lungă, dar mai ușoară pentru cai, ieșindu-se la „drumul țării” (șoseaua națională) în dreptul actualelor lacuri de la Sărmătin (Mărtinești). Oamenii însoțeau transportul pe jos, iar unde caii se poticeau din cauza greutateii mărfii, ajutau prin împingerea cu mâinile a căruței. Uneori, când marfa era multă, până se trecea de Dealul Turzii și se ajungea la Rocoteș, se puneau în fața calului și a căruței, doi boi cu tânjală, care ajutau la învingerea acestui prag gravitațional, operație care se numea hogluit. Hogluitul se practica și la plug ori la căratul recoltei. Ca să se ajungă la timp la piață, în oraș, se pleca dimineața devreme (orele 2-3, după miezul nopții, cei cca. 25 km fiind parcurși în cca. 4-5 ore. Când ajungeau la șoseaua națională, actuala E60, căruțele erau obligate să fie echipate cu lămpaș (felinar), pentru a se pune în evidență în traficul auto, destul de anemic la acea vreme.

La sfârșit de săptămână camera în care se locuia, se igieniza prin așa-zisa „lipire a feței căsii” cu un amestec de lut cu apă (cir) ce era distribuit pe podeaua nepardosită a camerei cu o cârpă „higroscopică” (lipitoare). Era o treabă nu tocmai plăcută și ușoară pentru femei, mai ales iarna. Dar cred acum, după experiența vieții a peste o jumătate de secol, că acest obicei, această cutumă era... o mare prostie! Și ca aceasta (prostia) să fie desăvârșită, peste acest strat subțire argilos și umed se împrăștia cu mâna liberă ori cu ciurul, țârfa. Țârfa este un nisip roșcat, datorită conținutului ridicat de oxizi de fier. Aceasta era adusă cu carul ori cu desagii de la o minicarieră de sub Ormeniș, unde toamna, adesea se stătea la rând, să se prindă țârfa cea mai mândră (mai roșie, datorită exizilor de fier mai abundenți). Gropile pentru țârfă și lut se săpau cu hârlețul și lopata. Lutul se scotea de la Spoială și de la Calea Lutului, aproape de Dealul Săliștii. Țârfa (arina) împrăștiată pe podeaua camerei se lua în picioare ori încălțăminte, iar seara „urcată” în pat. Ziua, când se mătura „fața căsii” cu mătura de mesteacăn, se ridica praf în toată încăperea, sporind „zestrea de mizerie” a locuinței. Nici acum nu am înțeles rostul acelei practici atât de grele și atât de păgubitoare pentru igiena casei!!!

Pereții interni și exteriori se spoiau (văruiau) de regulă, de Crăciun ori de Paște, cu var alb întins cu meseleu din păr de porc (bidinea). În var se introducea „mierăială” (albăstreală), care imprima pereților această culoare mai vioaie.

Toamna se lipea cu lut și podul caselor pentru depozitarea cucuruzului (porumbului). Sub case se săpau de regulă pivnițe cu boită (boltă), susținute de ziduri trainice din piatră, unde se păstrau cartofii, sfecla furajeră și zarzavaturile. Majoritatea gospodăriilor aveau cămări cu lădoaie (hambare) în care se păstra grâul și făina (fărina). Cei care aveau porumb mai mult își amenajau în curte coșere pentru depozitarea acestei cereale.

18. Cutume de igienă colectivă și personală

Gunoii de grajd se depozita în proximitatea grajdului (a poietii) într-o groapă neimpermeabilizată. Urina (pișalăul) rezultată se drena și aceasta în groapa cu gunoi, ajutând la fermentarea întregului amestec. Closetele și dejecțiile de la porcine și păsări se amestecau cu gunoiul de grajd, rezultând un îngrășământ natural complex și indispensabil pentru fertilizarea solului, fiind lăsat o perioadă în platformă pentru a fermenta. Toamna și primăvara gunoiul era transportat cu carele și / ori căruțele în câmp, și împrăștiat cu furca. O tarla bine gunoită necesita reluarea procesului de îngrășare a solului abia după 2-3 ani. Greșeala generală era aceea că platformele de gunoi din curte se amplasau în proximitatea fântânilor, ducând la poluarea apei cu nitrați și substanțe fecaloidmenajere, extrem de periculoase pentru sănătatea întregii familii. Așa se explică faptul că pentru băut se utiliza apa fântânilor din vecinătate, nepoluate, ori a izvoarelor din proximitate. Apa de la șipot era adusă cu ulcioarele de lut, ori cu fedeleșul (canistră confecționată din lemn, purtată pe umăr, cu ajutorul unui cârlig).

Baia consta în utilizarea apei încălzite pe soba din casă, recipientul fiind, de regulă, un ciubăr larg, în care se încăpea, în poziția șezut, cu întregul corp. Pentru a îndepărta cu eficiență murdăria de pe corp, apa se amesteca cu leșie, rezultată prin opărire a cenușii din lemn ori din cocenii de porumb. Astfel, se asigura și o protecție împotriva scabiei (râiei).

Săpunul era cel făcut în casă, din grăsime și sodă caustică. Pentru descălcirea părului, fetele și femeile utilizau fotoghinul (petrolul lampant). Astfel, capul era protejat și împotriva pediculozei. Baia corporală integrală se făcea de regulă sâmbăta după masa, ori seara, înainte de culcare. Lenjeria intimă și lenjeria de pat se spălau tot odată pe săptămână, de regulă luna. Aceasta era introdusă într-un ciubăr mare, fiind opărită cu leșie. După ce temperatura apei cu leșie scădea la 20-30°C, femeile frecau cu mâna și săpunul fiecare porțiune a rufelor (zolitul hainelor). Pentru limpezire, întreaga grămadă de rufe era dusă cu ciubărul cu rude, la vale, unde fiecare piesă era bătută cu maiul de lemn pe o piatră plată pentru a se asigura calitatea actului de spălare. Iarna, pentru limpezitul hainelor la râu, se săpa în masa de gheață o copcă.

După uscare, hainele împăturate se așezau în canapei (un fel de ladă utilizată și în loc de scaune). Cămașile erau călcate cu ticlazăul (fierul de călcat, în care se introducea jăratec din sobă).

Vara, baia corporală totală se făcea în vale, de regulă în afara perimetrului satului, din motive de... pudicitate.

Resturile vegetale din gospodărie erau arse cu regularitate, iar primăvara, la mijlocul lunii aprilie, curțile și grădinile erau supuse unei „toaletă generale”, pomii fiind văruiți pe tulpină până la înălțimea de 1-1,5 m. Nimeni nu utiliza substanțe chimice pentru stropitul pomilor ori a legumelor. Gândacul de Colorado a ajuns în perimetrul satului în primăvara anului 1958, când întreaga școală (elevi și profesori) a fost mobilizată în căutarea temutului dăunător al culturilor de cartofi și tomate. A fost depistat într-o cultură de cartofi în locul numit „Butuci” de către elevul Trif Gavrilă (Bila) din Săliște.

Animalele moarte (mortăciunile) erau depuse într-un puț special amenajat în locul numit „După Garduri”, în spatele gospodăriei lui Lazăr a lui Bornoii. Din când în când, peste leșurile de animale se turna acid sulfuric și var nestins, pentru a se evita

Micești (Micuș), un sat transilvănean

apariția unor epidemii. Astăzi, animalele moarte în gospodărie se pun în câmp, pentru a fi mâncate de către păsările de pradă, ori se îngroapă.

Nimeni nu avea amenajată baie în casă! Abia în anul 1981, după introducerea apei potabile de la Șipotul Mare, s-au amenajat băi în cele 75 de gospodării, alimentate cu apă curentă. Astăzi (2013) multe sunt abandonate, fiind transformate în depozite de cereale.

Repulsia față de apă și săpun nu a fost învinsă, iar deprinderile de igienă corporală zilnică nu s-au cristalizat nici până în zilele noastre, rămânând pe mai departe un câmp de educație, și de ce nu, de măsuri punitive, adecvate, în special pe linie sanitară.

Practica depozitării gunoiului direct în vale, ori în proximitatea acesteia nu a fost abandonată, în pofida includerii satului în sistemul generalizat de colectare centralizată a deșeurilor și dotarea cu pubele corespunzătoare, începând cu anul 2010. Peturile și pungile de plastic parazitează cursul văii de la izvoare și până la vărsare, acest „peisaj”, fiind din păcate, dominant la nivelul întregii țări. Fără măsuri legislative și intervenții administrative ferme România rămâne și în mileniul trei cu cota de deșeuri cu care s-a „înzestrat” în mileniul care a trecut!!!

19. Luatu-n cătănie

De regulă, tinerii de 20 ani erau chemați, cu ordin, sub arme. Înainte de stagiul militar efectiv, viitorii ostași erau convocați la asăntare (control medical), ocazie cu care cei cu boli ori defecte fizice ori psihice erau declarați inapți. Cu o seară înainte de plecare la armată, în casa tânărului recrut se organiza o petrecere de rămas bun, cu ceterașii. În ziua plecării tânărul era petrecut cu alai prin sat, rânduindu-se mai multe opriri pentru joc (horă), ultima fiind hora (jocul) de la Sântea, din capătul satului. Acolo, cel chemat sub arme, (răguta) își lua rămas bun de la părinți, prieteni, cunoscuți și consăteni, puneă cufărul în căruță și însoțit de regulă de tatăl său, pleca spre comisariatul militar din Turda, de unde apoi era distribuit la o unitate militară din țară. Alaiul ce însoțea pe tânărul recrut pe ulițele satului cânta cântece specifice, de cătănie.

*(„Eu mă duc mândră, mă duc,
în cătane, nu la plug;
Eu mă duc mândră-n cătane
Treci valea de-mi spală haine”);
(„Când ies satule din tine
La dușman îi pare bine
Numai mie-mi pare rău
Că mă duc din satul meu”).*

Drăguțele din sat trimiteau feciorilor aflați în cătănie scrisori de dragoste speciale, brodate cu hârtie creponată, colorată în roșu.

În concediile din timpul stagiului militar ori la terminarea acestuia (vârsta de 23-24 de ani), feciorii satului se căsătoreau, în aceeași gospodărie coabitând, de regulă, două familii.

Cătănia dura prin anii 1950, 3 – 4 ani (4 ani la marină). Apoi s-a redus la 2 ani, respectiv un an și șase luni, iar absolvenții de învățământ superior efectuau un stagiul militar de șase luni (cu termen redus). Astăzi, după accederea României în Tratatul Militar al Atlanticului de Nord (NATO), serviciul militar se efectuează pe bază de voluntariat, fiind vorba de o armată de profesioniști.

20. Tributul de sânge în cele două mari conflagrații mondiale (*primul război mondial 1914-1918 și al doilea război mondial 1939-1945*)

Datorită contextului geopolitic al vremii, bărbații din satul nostru au dat un tribut greu de sânge în cele două războaie mondiale. Întru cinstirea memoriei lor, în anul 2007 s-a clădit din piatră placată cu marmoră neagră monumentul actual, plasat în centrul satului, în fața clădirii școlii.

În primul război mondial (1914-1918) și-au pierdut viața pe câmpul de bătaie 37 de persoane. Iată și numele acestora: Hîlma Vasile; Călugăr Milan; Călugăr Dionisie; Călugăr Nicolae; Drăgan Vasile; Blaga Vasile; Coța Gavrilă; Faur Vasile; Călugăr Simion; Corpodean Vasile; Porumb Gligor; Șandru Ioan; Călugăr Gligor; Rus Ioan; Cămărășan Petru; Neag Ștefan; Crișan Nicolae; Rus Valer; Popa Nechita; Surd Constantin; Crăciun Iacob; Șandru Petru; Săliștean Ionaș; Călugăr Ilarie; Călugăr Gligor; Popa Gligor; Scurtu Florea; Boldijar Constantin; Crișan Vasile Tănase; Călugăr Danea; Stoica Irimie; Coța Mihăilă; Chicinaș Ilie; Crișan Gligor; Călugăr Nicolae; Crișan Ioan; Călugăr Gavrilă.

În al doilea război mondial (1939-1945) au fost răpuși de tăvălugul necruțător al luptelor 45 de bărbați și tineri ostași, atît pe frontul de Est cât și pe cel din Vest. Unii, luați prizonieri, nu s-au mai reîntors acasă, lăsându-și urmele, numele și viața în stepele calmuce, în Siberia ori în Ural. Aceștia sunt: Popa Niculae; Fodorean Vasile; Rus Vasile; Călian Danea; Rus Danea; Călugăr Vasile; Iepure Vasile; Călugăr Gheorghe; Copil Gavrilă; Rus Ioan; Călugăr Irimie; Rus Gavrilă; Neag Gavrilă; Săliștean Gavrilă; Surd Constantin; Săliștean Gligor; Rus Gheorghe; Crișan Gligor; Coța Irimie; Rus Niculae; Rus Vasile; Crișan Vasile; Marcu Gavrilă; Rus Gligor; Rus Gligor; Coța Gheorghe; Ciorteș Gavrilă; Coța Gavrilă; Călugăr Augustin; Rus Ionaș; Ciorteș Petru; Coța Gligor; Crișan Aurel; Marcu Gligor; Surd Vasile; Drăgan Ionaș; Coța Ioan; Coța Nuțu; Chicinaș Simion; Corpodean Gligor; Porumb Simion; Pop Eugen; Boar Gavrilă; Chicinaș Ioan; Băieș Ioan.

Fig. 22. Monumentul eroilor satului (ridicat în anul 2007).

Civili uciși de Armata Roșie la ocuparea satului au fost următorii: Bumbuț Anica; Crișan Parasca; Crișan Gheorghe; Rus Ionaș; Boier Iuonaș; Coța Gavrilă; Rus Anișoara; Hoda Vasile; Nicoară Gligor; Rus Vasile; Popa Mariuca; Urcan Victoria; Băieș Vasile.

În cele cinci săptămâni cât a durat starea de război în perimetrul satului, au fost ucise 14 persoane civile, dintre consătenii noștri.

Iată cum descrie devenirea satului ca loc de conflict, cel mai autorizat om al momentului, distinsul preot Eugen Crișan.

„Anul Domnului 1944 a fost un an de grea încercare și pentru parohia Micești. Parohia, căzând în zona de război, a fost ocupată pe rând de la 5 septembrie la 17

septembrie, de armata maghiară, de la 17 septembrie la 23 septembrie, de armata germană-maghiară, de la 23 septembrie la 15 octombrie, de către armata rusă.

În sat și peste sat s-au dat lupte grele. Ceriul era posomorât, dealurile ziua-noaptea (între 23 septembrie și 12 octombrie), răsunau, părea că se clătinau casele și pivnițele unde stăteau în adăpost, ni se părea că sar în sus când cădeau proiectilele de tun. În curtea parohială au căzut 4, la biserică în cimitir vreo 6 (casa parohială era pe locul celei actuale la acea vreme (s.n.); au făcut stricăciuni în pereți și acoperiș, însă în plin nu au nimerit. Multă lume și femei și copii s-au refugiat. Afară de soldați, mulți au căzut jertfă și dintre enoriași, cei de sub poz. 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 32, 34, 35 și 41 (din registrul morților, încheiat la 31 decembrie 1944 – s.n.). Au ars până la pământ 14 gospodării. Mulți au fost răniți. Cei morți i-am înmormântat în locul unde au căzut, mai ales în grădinile proprii. S-a înființat un cimitir nou în capătul de sus al satului, sub brazi, numit „al rușilor”. Aici zace un locotenent și 20 soldați ruși, la biserică un locotenent și vreo 12 soldați ruși, la „Poieniță” patru ofițeri ruși. Pământurile și pădurile noastre sunt presărate cu mormintele soldaților necunoscuți ale combatanților. În mormântările, câte s-au putut face la timp, le făceam dimineața, între 7-8, când ambele tabere dejunau, și focul mai înceta. Dumnezeu să-i ierte, odihnească-i în pace!”.

Practic, satul a fost divizat în două părți, de către beligeranți. Pe ulița de la Meliana, Contrașu, Morovan înspre Vedăr, Pădurea Satului și Pădurea Bisericii era armata sovietică. Pe ulița de la Friguțu, pe Copăcel, Alace, Priloage și Tăblii, era armata germană. O parte din săteni, la venirea armatei maghiare, și-au luat din agoniseală, au încărcat-o în care și s-au adăpostit la Strâmtură la Făgădaie și la Schiopi (Livada) și în pădurea Bertișului (Borzeștiului). Majoritatea (bătrâni, femei, copii) au rămas pe loc, adăpostindu-se în pivnițe și pe râpele adiacente satului.

După spusele celor ce au trăit atunci, printre care și bunicul meu dinspre mama, Călugăr Gheorghe, în Priloage s-au dat și lupte la baionetă!!

Armatele beligerante, dar mai ales cea sovietică căutau febril de mâncare și de băut, neezitând să sacrifice animalele din gospodăriile sătenilor pentru asigurarea de hrană înfometatei armate roșii. Ingeniozitatea cu care s-au ascuns o serie de alimente de bază, cum ar fi untura, făina de grâu și slănina, rămâne proverbială. Astfel, stânenii de piatră, clădiți paralelipipedic, pentru a fi utilizați la construcții, au fost lăsați cu goluri la mijloc. Aici se depozitau prețioasele alimente. În același scop s-au săpat multe gropi în locuri tănuite pentru a salva o parte din hrană.

Armatele germano-maghiare, în retragere, au stropit întregul sat Deleni (Indol) cu derivate de combustibil petrolier și l-au aprins. Astfel, satul a ars din temelii, în prag de iarnă, oamenii neavând un minim adăpost împotriva frigului, și nici mâncare. Atunci, micușenii au trecut cu brio cel mai dificil examen civic, hotărând ca fiecare gospodărie din Micești să adăpostească peste iarnă o familie din satul vecin. De sărbătorile Crăciunului, colinda indolenilor răsună jalnic, în concertul de colinde specifice ajunului: „nemții satul ni l-o aprins și nimeni nu ni l-o stins, și-am ajuns acest Crăciun, să umblăm săraci pe drum”.

Nouă celor de astăzi, „păziți” de peste șapte decenii de urgiile și punitățile unei conflagrații sângeroase, nu ne rămâne decât să le purtăm veșnic memoria celor pomeniți mai sus, și aidoma cuvintelor sculptate în travertinul monumentului oștirii române din București, „să facem legământ de credință cu cei „departe duși”, și să reiterăm fără

Micești (Micuș), un sat transilvănean

încetare: „Spuneți voi generațiilor viitoare că noi am dat suprema jertfă pe câmpul de bătaie!”

Dumnezeu să-i odihnească în pace!

21. File de istorie

Din tradiția orală a satului se reține faptul că în anul revoluționar 1848, mai mulți țărani din sat, înarmați cu coase, cu bâte ferecate și cu cuie în vârfuri s-au înrolat în tabăra tribunului Ciurileanu, care a trecut și prin Micești să-și recruteze luptători.

Astfel, au devastat conacul boierului Borș din Săndulești, s-au reîntors în Micești și au continuat drumul spre Cluj.

În Făgetul Clujului au mâncat un bou fript, dar n-au intrat în Cluj, informați fiind că oastea maghiară este bine înarmată. Ceata lui Ciurileanu a continuat devastarea unor conace boierești de pe valea Someșului, până la Ileanda.

Auzind de asprimea armatei maghiare, mulți s-au întors acasă, pe căi ocolite.

Aici au fost luați drept „chinteși” (recruți), și înrolați în armata maghiară. Unii au ajuns cu cetele de luptători până la Șiria în ținutul Aradului, unde au depus armele în fața armatei ruse, chemată de împăratul Austro-Ungariei să ajute la înăbușirea revoluției.

Când Franz Jozsef, împăratul Austro-Ungariei, a cerut ajutorul Rusiei, în anul 1848, în închisorile din Ungaria erau deținuți peste 40 000 de români.

Revolta micușenilor din anul 1895, împotriva autorităților vremii, are drept cauză imediată intervenția acestora de a stopa epidemia de tifos din sat. Săpând o groapă mare, în care au stins varul cu care urmau să fie dezinfectate locuințele, sătenii au bănuțit că este vorba de pregătirea uciderii lor, în grup, și înhumarea în groapa cu var.

Pe fondul unei asemenea temeri, au alungat din sat pe prim-pretorul de Turda, sosit la fața locului. Acesta a trimis în sat forțe de represiune înarmate, capii rebelunii fiind prinși, schingiuiți și duși în lanțuri la închisorile din Turda și Cluj.

Evenimentul este evocat de către învățătorul Dimitrie Chicinașu în ziarul „Turda” din 14 august 1935, sub titlul „Rebeliunea micușenilor”.

22. Drumuri și destine peste hotare

Din motive economice, de securitate și de factură psihologică, totdeauna oamenii au lăsat locurile natale, căutându-și iluzoria fericire departe de locurile de baștină. Unii s-au reîntors, după ce „și-au făcut plinul”, iar alții au rămas pe acolo, pe unde soarta și nevoile i-au purtat la vremuri de restriște.

În preajma primului război mondial, românii ardeleni aveau de ales în a lupta în oastea austro-ungară pentru o cauză nedefinită, ori a-și încerca norocul „peste ocean”, unde economia americană, în plin avânt al industrializării, avea nevoie acută de brațe de muncă sănătoase și viguroase. Așadar, sărăcia, identificată prin lipsa de pământ ori pământ puțin, „i-a împins” pe unii dintre micușeni „la exod”. Astfel, din sursele noastre orale, coroborate cu informația istorică de specialitate și cu existența unor dovezi palpabile (bilete de vapor), am identificat un număr de cinci persoane care și-au încercat norocul pe „pământul făgăduinței”. Aceștia sunt: Călugăr Ionaș (Boldășu), Călugăr Gheorghe a lui Simion (frate cu primul), Călugăr Gavrilă (Uța), Boar Petru și Becleanu.

FRANK BOZIC
Steamship Tickets
remittances made to all parts
of the World
35 Carson St., S. S.
PITTSBURG, PA.

IT IS UNDERSTOOD AND AGREED BY THE PERSON ACCEPTING this Receipt (1) that it is NOT NEGOTIABLE; (2) that it is not cashable; (3) that the money will be forwarded to the person named subject to the order of the remitter; (4) that no claim covering non-delivery or erroneous delivery of this remittance or of the money will be considered after three months from date hereof; (5) that any alteration or modification of this receipt renders it void.

RECEIPT FOR FOREIGN MONEY ORDER.
Pittsburg, Pa. State of Pennsylvania
Returned from Frank Bozic
Address Pittsburg, Pa.
Fifty three 00/100 Dollars
NOT EXCEEDING ONE HUNDRED DOLLARS
EQUIVALENT OF
NOT EXCEEDING 495 KRONEN, 515 LIRE, 515 FINMARKS, 420 MARKS, 370 KRONER OR 195 ROUBLES.
For remittance to Boar Mitru
At Mikes St. P. Gorda
Gorda aranyos Helyezes
\$ 53.32
(5264, Mich., 1913.)
AMERICAN EXPRESS COMPANY
Frank Bozic
BRANCH AGENT.

Fig. 23. Mandat poștal de trimitere de bani din Pittsburg (SUA) a lui Boar Petre către tatăl său Boar Mitru (1914).

Biletele de vapor s-au procurat de la o agenție de voiaj din Turda. Deplasarea se făcea cu trenul până la Triest (Fiume), unde avea loc îmbarcarea pe vapor. Prețul biletului, dus-întors, era achivalentul a 2-3 perechi de boi. La Triest avea loc o primă selecție a emigranților, care consta într-un control riguros al stării de sănătate. Cei depistați ca fiind cu un slab potențial fizic ori cu vreo boală, erau returnați, spre marea lor dezamăgire. Drumul de la Triest la New York cu vaporul dura cca. o lună de zile. Aici, odată cu sosirea unui nou val de emigranți, se proceda din nou la efectuarea unui control medical. Cei apți erau dirijați spre oțelăriile de la Pittsburg și Detroit, fiind calificați „din mers” în meseria de oțelar. Pentru a rezista temperaturilor ridicate, la intrarea în schimb, li se servea câte o ceașcă de grăsime de porc caldă, iar în timpul lucrului, sifon... la discreție. În apropiere s-au amenajat dormitoare aglomerate (*am vizitat aceste locuri cu ocazia primei mele vizite în S.U.A., în anul 1975*). Cei harnici erau stimulați cu medalii ale companiei, muncitorii fiind obligați să poarte uniformă specifică. Cei care au fost mai cumpătați și n-au fost înrobiți de tentațiile și ademenirile societății de consum emergente, au adunat ceva bănuți și s-au întors acasă, cumpărând pământ. Dar, datorită efortului fizic, asociat cu hrana indezirabilă, mulți s-au îmbolnăvit de boli de stomac, de inimă ori

de plămâni. Printre acești „fericiți ai soartei” s-a aflat și bunicul meu dinspre mamă, Călugăr Gheorghe (a lui Vasilie a lui Simion, poreclit Americanu). S-a întors acasă după cca. șase ani de muncitor oțelar la uzinele din Pittsburgh, a cumpărat o brumă de pământ și a început munca la câmp cu două bivolițe slabe. Știind a scrie, a citi și a vorbi „americănește” a fost o vreme „uns” primar în sat. S-s stins istovit de munca grea la pământ și de boala contractată în oțelăriile americane. Fratele său a avut o soartă mai bună, deschizându-și o boldă (cârciumă), pe care a „dus-o” până mai târziu fiul acestuia, Ionaș (Nașa Boldașului).

Fig. 24. Călugăr Gheorghe a lui Vasilie a lui Simion (Americanu), Pittsburgh, SUA, 1918.

În timpul sistemului comunist, migrația externă a fost stopată și controlată draconic. Doar fata cea mare a lui Vila Gâștii, Margareta, s-a căsătorit prin anul 1960 în Franța, cu un marinăr pe care l-a cunoscut în vacanță la mare, în portul Costanța.

După 1989, pe fondul decăderii rapide a economiei, acompaniată de lipsa locurilor de muncă, o bună parte din forța de muncă viguroasă, potențială, a satului, a luat drumul străinătății în căutarea „mântuirii economice”. Aproape că nu există casă de tineri din sat, să nu fie plecați la muncă în străinătate! O trecere a acestora în revistă este o treabă, nu atât riscantă, cât mai degrabă un posibil eșec de inventariere. Astăzi micușenii sunt prezenți în toată Europa, mai ales după aderarea la UE în 2007, în

S.U.A., Canada și Australia. Amintesc stabilirea definitivă în S.U.A. a lui Chicinaș Marius, fiul cel mare al directorului Chicinaș Ionel, a fiicei mai mari a învățătoarei Mărioara Crișan, a lui Țara, pe nume Crișan Anca, iar în Canada, copiii fostului director al școlii din sat, Tarța Gavril.

În Australia, la Brisbane, s-a stabilit, cu numeroasa ei familie, Lenuța, una dintre fetele lui badea Mihăilă Chicinaș.

O nepoată de-a lui Gheorghe a lui Niculici este căsătorită în Japonia.

Nu se știe câți, când și dacă se vor mai reîntoarce pe meleagurile satului natal, văduvite de forța de muncă cea mai viguroasă și mai capabilă de acțiuni și practici novatoare!

Dintre migrațiile interne, cea mai reprezentativă, prin numărul de persoane angajate, a fost ca peste tot în România, navetismul. Aproape că nu a existat gospodărie cu bărbat tânăr, să nu fie antrenat în munca zilnică, la Turda ori la Cluj-Napoca. Între 1970 și 1980, navetismul a atins cotele cele mai înalte, media zilnică fiind de 87 persoane.

Micești (Micuș), un sat transilvănean

Majoritatea navetiștilor prestau munci necalificate pe șantierele din Cluj-Napoca ori Turda. Cu timpul, o parte s-au calificat, devenind muncitori industriali. Viața de navetist a fost una cât se poate de grea. De regulă, trezirea era la ora trei dis-de-dimineată, când se hrăneau animalele. La ora 4³⁰ plecau camioanele și apoi autobuzele spre oraș. La ora 6 începea munca. La ora 14³⁰-15³⁰ se reîntorceau acasă, unde continuau cu muncile la câmp ori activități gospodărești. Mulți își lăsau sapele și coasele în câmp și se dădeau jos din autobuz, la punctele de lucru din hotar. Acest efort constant a condus la o rapidă epuizare fizică a forței de muncă, mulți nemaipucând să se bucure de mult râvnita pensie de la stat. Unii s-au stabilit definitiv în oraș, cu dorința de a asigura copiilor și nepoților condiții mai bune de școlarizare. Alții s-au reîntors în sat după decembrie 1989, viața la oraș devenind prea scumpă. Începând cu această dată (decembrie 1989), datorită liberalizării pieței terenurilor, și-au cumpărat grădini și case în sat, ori au revenit și au modernizat casele părintești, 33 familii.

23. Firea micușanului

Micușanul este un om destoinic și ospitalier, alcămos (povestitor) și harnic. Când este vorba de acțiuni și fapte vitale, cum ar fi muncile câmpului, furajarea și exploatarea economică a animalelor, munci în gospodăria proprie, întrajutorarea etc., micușanul de rând pune mâna. Cumpătarea este o altă latură pozitivă. Experiența istorică l-a învățat pe micușan să nu fie prădălău (cheltuitor, risipitor). Astfel, nimeni nu arunca pâinea, nu risipea bucatele, nu lăsa terenul nearat, vacile nemulse etc. Slănina și untura pregătite de cu iarnă, se consumau doar odată cu ieșirea la plug, la coasă și la prășit. Încălțările erau întreținute pentru a dura o perioadă de 2-3 ani, neezitând ca pe durata verii micușanul să umble desculț ori cu sandale ieftine (de cauciuc). Nădragii ruși erau cârpiți cu bazon pentru a le prelungi durata de exploatare.

Era receptiv la veștile și semnalele de la „centru”, dacă i se potriveau lui, ori aveau iz de amenințare. La evenimente grave era altruist și binevoitor. Am evocat solidaritatea generală cu sătenii din Indol (Deleni) în iarna anului 1944/1945, când în urma incendiului satului Indol (Deleni) de către armata germană, în retragere, populația a fost adăpostită în satul Micești, locuind și 2-3 familii într-o cameră. Amintesc apoi solidaritatea în caz de riscuri naturale ori antropice. Astfel, refacerea gaturilor de la mori, după viituri catastrofale, era o treabă grea și costisitoare. Sătenii formau atunci echipe de ajutor, contribuind la repararea mai rapidă a pagubelor și punerea în funcțiune a morilor. În urma unor incendii, satul puneă mână de la mână, bunuri, bani și bucate pentru ajutorarea familiei lovite de calamitate. Nimeni nu fura de pe câmp, din recolta altuia!!! Dacă cineva era prins într-o asemenea ipostază, era etichetat pentru întreaga viață ca fiind hoț.

Lemnul se exploata din pădure, la comandă și sub supravegherea staff-ului silvic al vremii, respectându-se cu strictețe timpul de regenerare a masei lemnoase. Grija pentru întreaga familie, pentru copii, în special, era o coordonată permanentă, divorțurile fiind extrem de rare. Sub același acoperiș coabitau frecvent două familii. Bunătatea sufletească era deasupra sărăciei fizice efective!!! Din puținul care-l aveau, ofereau și celor nevoiași (sărăcii ajutau pe... săraci).

Era un respect total față de persoanele cu carte, de cele îmbătrânite ori de cele bolnave, neexistând cazuri de abandon ori de aziliere. În familie se luau cele mai importante decizii privind gospodăria rurală, aceasta constituind „*prima formă organizată de gestiune sistematică a spațiului rural*”, V. Surd (1993, 2001). „Rufele murdare” (gâlceava) se spălau în familie!!! Când interveneau conflicte în familiile tinere, capul familiei adulte era cel care lua atitudine pentru stingerea stărilor de tensiune și ceartă. Este demn a remarca capacitatea de organizare pentru exploatarea colectivă a animalelor și a terenului posesor, precum și diversele moduri în care colectivitatea rurală își organiza viața culturală și cea spirituală. Fără asemenea elemente coagulatoare, toate ca simbol al omeniei individuale și colective, comunitatea rurală n-ar fi rezistat provocărilor timpului, cu tentative repetate și violente de dezagregare, asimilare și distrugere. Multe din aceste cutume trainice au dispărut odată cu „marele melange” rural-urban din perioada colectivistă-industrială și urban-rurală și cea actuală, de revenire „la vetre”.

La ocazie, micușanul este... lăudăros și hiperbolizant; (nimeni nu prepară carnea și slănina de porc ca la mărătoarea din Micuș, nicăieri nu este apă mai sărată ca la noi la

murătoare, nici apă mai bună ca la Șipotul Mare). Lapte de bivoliță mai gras și mai dulce nu se găsește nicăieri pe mapamond, ca pe valea Micușului și nici brânză mai usturoaie nu vezi ca pe la noi. Nu este nicăieri pădure mai falnică ca pe Costi și nici deal mai abrupt ca Ormenișul! Câine de oi ca Prințul lui Dugu și Ursu lui Cula nu s-a mai pomenit!!! După cum se poate constata, „resursa locală” capătă rol central în expunerea către „exterior”.

Cei care au fost părtași la luptele pe plan local în septembrie/octombrie 1944 sunt gata să jure că bătălia de la Stalingrad a fost doar o joacă de copil, în comparație cu „orgiile” de la Micuș! Și exemplele ar putea fi continuate.

Micușului îi place doar ograda lui. Mică sau mai largă, curată ori murdară, strâmtă sau îngustă, micușanul este om de... ogradă. Este... sluga ogrăzii!! Când iese în agora se ciondăne cu opozanții până la inflamare, aruncându-și vorbe grele (de mamă, de tată, de neamuri etc.). Micușanul este omul „adevărului”!!! Deși știe unde-i hiba și care este realitatea, pus în fața mărturisirii publice a acesteia, el ezită, se codește și... fuge în ogradă. În fața autorităților are trei atitudini: una de lăudăroșenie, alta de jelanie și o a treia de linguseală (am dat, am făcut, am fost, am zis, m-am zbatut, copilul meu a făcut, ginerele mei îi șef la... el a zis așa etc., etc.). Pe cealaltă parte, nu ezită să scoată în evidență „lașitatea autorităților” (n-a făcut nimic, o furat, a făcut pentru el, nu-i pasă de noi etc., etc.). Ce-i mai trist este faptul că și față de persoane care au ajutat efectiv satul într-o formă sau alta, are o atitudine pasivă sau incriminantă indirectă (dă-l în ..izda măsii, un porc, un măgar, ș.a.). În fața unui favor ocazional și a unui pahar de jinars, micușanul este în stare de a-și abandona omenia! Pentru a întări cele invocate mai înainte, vin cu unele exemple. Imediat după decembrie 1989, apare la postul clujean de televiziune de atunci, eterna membră de partid X.Y. (care după ce cu câteva zile înainte a plâns după Ceaușescu), aduce critici asupra agriculturii etatiste de tip CAP, și implicit consăteanului nostru ing. Todea Augustin, fost director al Direcției Agricole Județene și fost ministru adjunct al agriculturii. El a fost acela care a a virat sume mari de bani pentru lucrări de drenaj de pe Poduri și de la Fântâna Turzii și alte favoruri specifice făcute fostului CAP: Nimeni dintre săteni n-a luat atitudine publică!!! Unii l-au incriminat că nu i-a luat în mașina personală când a venit în sat. Lăsăm la o parte lipsa de reacție colectivă a satului la arestarea celor câțiva țărani mai înstăriți din 1955 și deportarea lor la canal. Delatorii, de atunci, susținuți de organele represive, au fost mai puternici decât comunitatea rurală! Ura este și mai inexplicabilă, în contextul în care binefacerea este directă și palpabilă. Bunăoară, ori de câte ori mergeam spre sat și întâlneam oameni la marginea de drum, opream și îi luam în mașină. De la nimeni și niciodată nu am cerut și n-am primit bani ori altă recompensă! Dar ... foarte puțini mi-au spus „mulțam”!

Micușenii nu-și manifestă respectul dintr-un sentiment intrinsec de omenie, ci mai degrabă dintr-unul izvorât din distanța și deferența pe care o afișează persoana în cauză, în relația cu ei. Ei îi respectă doar pe cei care sunt categorici și îi reped cu expresii acide, adică pe cei ce le inspiră teamă! Cei veniți în sat, după 1990, prin cumpărarea de rezidențe secundare, necunoscuți lumii rurale, sunt mai agreați decât cei localnici, chiar în contextul în care primii nu le fac niciun serviciu.

Din păcate, aceasta este imaginea generală. Acest produs uman de „distilare”, nici instruit, nici harnic, nici țăran, nici muncitor, uns puținel cu „alifile extrase” din meseta spaniolă, piemontul italian și câmpia olandezo-germană, reprezintă pericolul esențial pentru o comunitate, oricare ar fi ea. Lenea și lipsa de instrucție sunt oricând acompaniate de trădare, singura satisfacție a unor generații aruncate peste bordul vaporului de lux cu care pescuiesc în ape tulburi cei cca. 1000 de „primi hoți ai națiunii”, deveniți peste noapte... oameni de afaceri. Și după ei, plevușca locală, de care nu duce lipsă nici satul nostru!

Ce este mai trist, și la niveluri mai mari, dar și la cel local, este faptul că nici experiența pozitivă, percepută prin locurile unde unii s-au perindat, nu „prinde” în „solul mănós” al plaiului natal, contaminat de gena ruralului vegetativ.

Lipsa de coeziune pentru binele general este specifică și celor care „au radiat” din satul natal. Din cei peste 100 de intelectuali proveniți din sat, după al doilea război mondial, prea puțini au avut inițiative și acțiuni benefice satului. Ce este și mai condamnat, este faptul că unii dintre intelectualii de frunte ai satului și-au făcut vile... la munte, vânzându-și casele părintești ori lăsându-le în paragină. Dar ei... sunt „trup și suflet” cu satul, ei observă răul rural din goana mașinii și formulează critici... „obiective”! Prinși în vârtoarea propriilor afaceri și a propriului egoism, nu trec cu anii prin satul natal, pe la mormintele bunicilor și ale părinților, vorba poetului: „n-au timp nici de-a muri”!

Micușanul este justițiar și suferă în tăcere din cauza nedreptăților și a falsului, dar ia atitudine și se revoltă doar dacă ... „încep alții” (participă... dar nu se bagă).

24. Jocurile copiilor

Rămân în memoria colectivă a generațiilor postbelice trei jocuri care au umplut copilăria cu bucuria specifică vârstei. Astfel, jocul „de-a v-ați ascunselea” (de-a pusa), dăinuie până astăzi, căutarea locului pentru ascunzătoare în timp scurt, fortificând atribuțiile copiilor de a se descurca rapid și eficient.

Copiii aflați în cete, cu vitele la pășunat, de regulă în vacanța de vară, aveau ca joc preferat „popicul”. Pe o creangă de stejat ori alun, arcuită, înfiptă în pământ la ambele capete (gujbă), se așeza în sectorul central, ușor geluit (rindeluit cu briceagul) „popicul”. Acesta era cam de dimensiunea unui dop de plută, ceva mai gros, tăiat dintr-o ramură de alun ori de stejat. La distanță de cca. 3-4 m față de gujbă, pe care se așeza popicul, se afla „baba”, o groapă mică ovală, făcută în pământ cu călcâiul desculț, de unde se arunca „de-a mâna” cu un set de bețe (bote) dinainte pregătite pentru a lovi popicul. Pentru desfășurarea jocului, se alegeau două echipe: cea de la „bătaie” și cea care era „afară”. Cei de la „bătaie” aveau și ei „babe” în care stăteau cu călcâiul înfipt, rolul lor fiind acela de a aduna bețele (botele) care se risipeau în preajmă de către cel care era îndrituit (însărcinat) de echipă să lovească popicul. Popicul nelovit de bețele aruncate de cel „la serviciu” și epuizarea botelor (bețelor) conducea la descalificarea echipei aflate „la bătaie” și trecerea acesteia „afară”.

Totodată, popicul lovit de către cel aflat în echipa de la „bătaie” și prins cu mâna ori în clop (pălărie) din căderea acestuia, de către unul aflat „în afară”, semnifica același lucru, descalificarea întregii echipe aflate „la bătaie”.

La fel, plasarea popicului în baba unuia din echipa de „la bătaie”, în timp ce acesta se străduia să adune botele irosite de către coechipierul său, însemna la fel, descalificare. Astfel, ambele echipe se perindau în poziția „la bătaie”, „afară”, în timp ce animalele erau pierdute din vedere, nu de puține ori ajungând să intre pe terenuri interzise (culturi de porumb, lanuri de grâu etc.). Alteori, animalele intrau adânc în pădure și erau greu de găsit, „de recuperat”. Începea atunci o neostoită activitate de căutare a animalelor pierdute, după urme, după zgomot etc., pentru că era vai și amar de cei care veneau seara acasă, în sat, fără ele!!!

Celălalt joc, „de-a nouă pietri” (de-a nouă pietre), a fost adus în sat de către copiii Sas Dorel și Sas Simion din satul Borzești (Bertiș), care au venit pentru ciclul II la școala primară (clasele V-VII) la noi în sat, locuind în gazdă la mătușa lor, Nastasia lui Băieș, originară din Bertiș.

Jocul consta în lovirea cu mingea (lapta) a unei „stive” compusă din nouă lespezi de piatră cu fețele relativ drepte, ori a nouă bucăți de scândură (capete), suprapuse în același mod. Lovirea cu mingea (lapta) din cârpe ori cauciuc a celor „nouă pietre” și răsturnarea acestui „pachet vertical” era misiunea celor aflați „la bătaie”. Cei „din opoziție” aveau sarcina să reclădească stiva de pietre, după lovirea acesteia cu mingea. Cei de „la bătaie” trimiteau cu iuteală mingea de la unul la altul pentru „vânarea” celor din echipa adversă, care încercau să refacă stiva de pietre răsturnată. „Vânarea” consta în lovirea cu mingea a celui care încerca să refacă stiva... Acesta trebuia să fie foarte rapid, dar și calm, pentru a repune „pietrele” la loc, pe verticală. Dacă nu reușea, rămâneau în continuare cu întreaga echipă „la pedeapsă” (copiii din Săliște spuneau „la sprijoană”).

Același lucru era valabil, dacă cei aflați „la bătaie” nu reușeau să lovească stiva și să o dărâme.

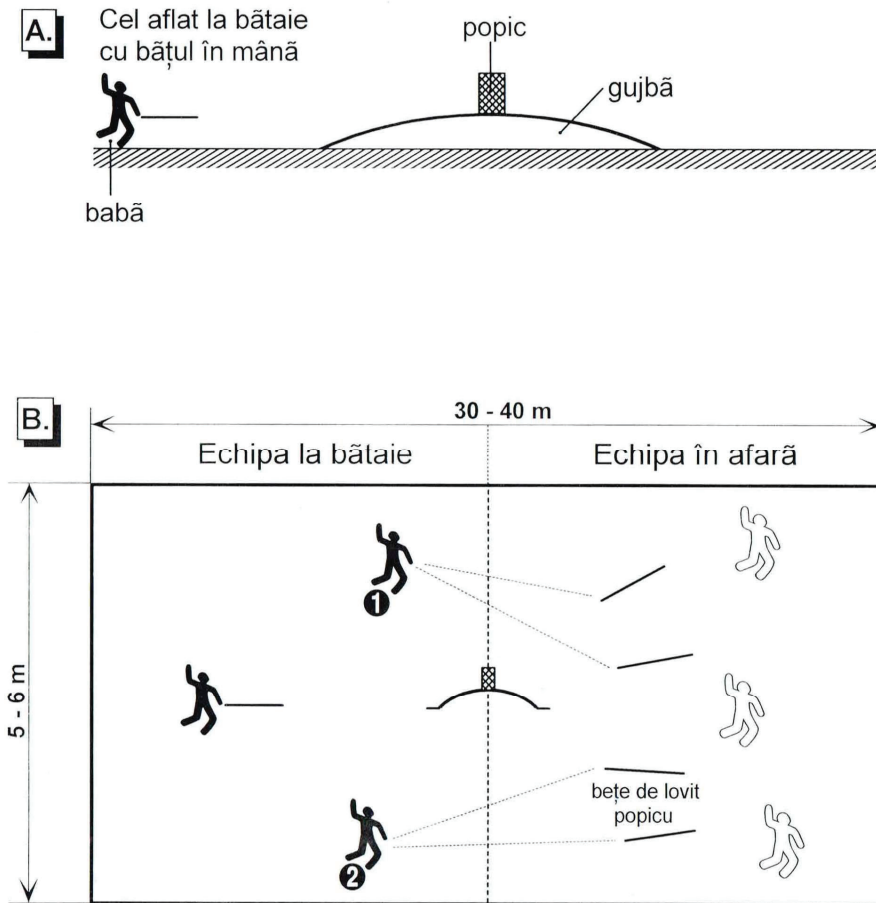

Fig. 25. Jocul „popicu”.

„Efectul maxim” se realiza atunci, când dintr-o lovitură se dărâma întreaga stivă, fapt ce dădea mai mult de lucru celor aflați în echipa adversă, pentru refacerea acesteia.

Structura piramidală „a întregului edificiu” (de nouă pietre), impunea așezarea acestora rapid și cu mare atenție, în așa fel încât să nu se răstoarne.

Lovirea stivei la bază era cea mai eficientă, întrucât dărâma „întregul edificiu” și dădea mai mult de lucru pentru reclădire. Mingile utilizate erau confecționate din cârpe, bine îndesate, pentru a avea greutatea necesară de a răsturna „stiva”. Cei mai norocoși foloseau mingile din cauciuc (gumă), mai elastice și mai eficiente. Aceste mingi erau procurate de copii contra zdrențe (duceau o anumită cantitate de zdrențe la unul dintre sătenii care erau tocmiți de către „firma” de la oraș și primeau mult râvnitul obiect, „lapta de cauciuc”).

Câmpul de joc era de regulă curtea școlii, dar putea fi și un alt loc mai larg.

Cei doi săteni care făceau fericiți copiii, oferindu-le mingi de cauciuc contra zdrențe, erau Popa Libă și Onuța lui Latu.

Micești (Micuș), un sat transilvănean

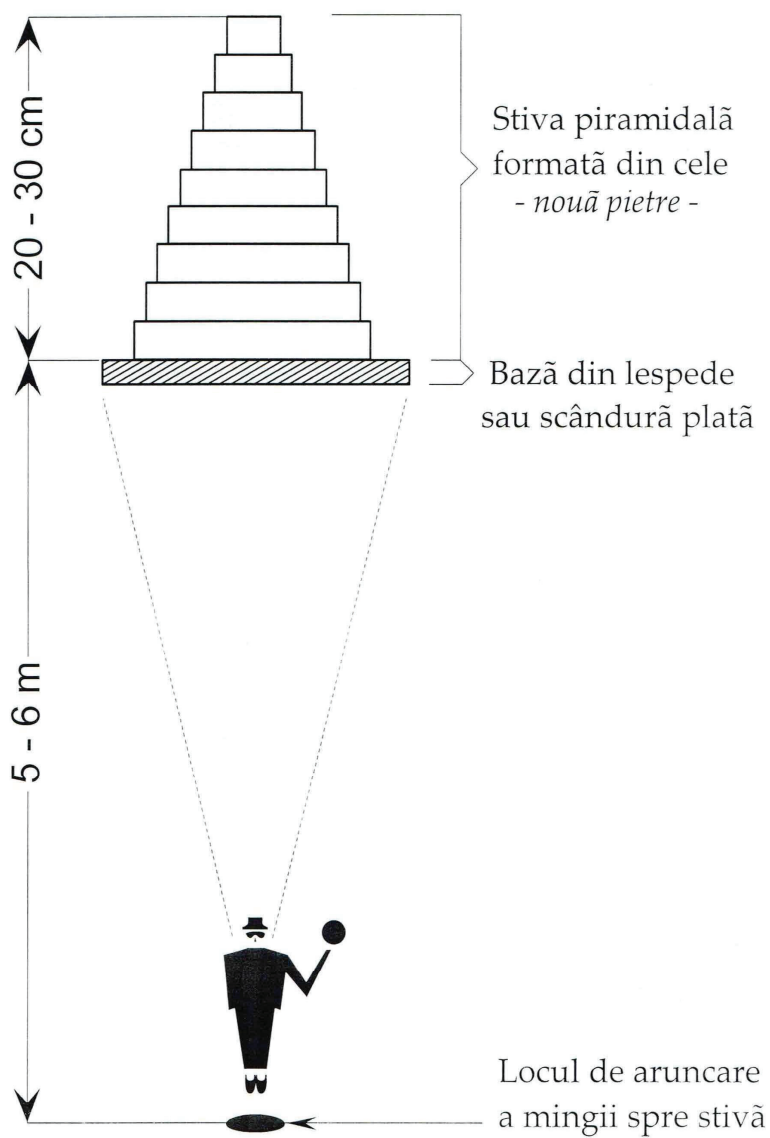

Fig. 26. Jocul „nouă pietre”.

25. Mărturisiri și evocări

Pentru a întregi și a apropia realitatea rurală a timpului de faptele reale, redăm în continuare câteva evocări ale unor oameni care s-au aflat, prin vârstă și zestrea lor informativă, în mijlocul vremurilor de mult apuse.

Majoritatea dintre ei nu mai sunt în viață.

Boar Gavrilă (Nuțu Marișchii Nuțului) (2005). „Am fost luat prizonier de către ruși la Stalingrad. Am fost înconjurăți și scoși din tranșee. Era un ger cumplit, eram plini de păduchi și flămânzi. Ne-au adunat pe un câmp deschis împreună cu prizonierii nemți. Câmpul de cartuire era marcat cu o bandă albă de var, pe care nu era voie să o încălcăm (cei care o încălcau erau împușcați pe loc). Soldații ruși, care ne păzeau, aveau o mare ură împotriva noastră, în general, dar mai ales împotriva nemților. Am reușit, după multe peripeții, să dezertez din acest infern, venind mai mul pe jos. Am trecut munții de la Bacău la Sfântu Gheorghe, și de acolo, pe ocolite, am ajuns acasă, în sat. Frontul era prin Transilvania, și ca să nu fiu prins și judecat ca dezertor, m-am ascuns acasă în grajd, în podul surii și în Pădurea Bisericii, să nu mă vadă vreun vecin, să mă denunțe. După război, în mai 1945, am apărut în sat ca din senin, spunând că am dezertat din lagăr din Rusia. Autoritățile nou instalate nu m-au mai chestionat asupra stării mele militare, iar cu timpul s-a așternut uitarea”.

Iuga Ioan (moșu Iuga), fost multă vreme după război, mulgar la oi.

„Măi copile, eu am luptat la cotu Donului și am ajuns până la Caucaz cu vânătorii de munte. Eram, ca și acum, bine făcut, că eram în stare cu o amărâtă de pușcă să țin pe loc o companie de ruși! La un atac, în Caucaz, când am apărut în picioare, în vârful unei pante, pe care rușii înaintau culcat, târâș, și am urlat odată 'pe ei!!!', s-au prăvălit cu toții, înapoi. Apoi s-o îngroșat gluma! Ca să scăpăm de prizonierat, am fost evacuați în țară, cu avionul de la Odesa”.

Drăgan Noe (2000), când l-am vizitat acasă cu un grup de profesori și studenți ruși de la Universitatea de Stat din Moscova.

„Am fost luat prizonier, și apoi instruit de către ruși în divizia 'Tudor Vladimirescu'. Când am ajuns în țară, m-am lăsat la vatră, nu am mai continuat pe frontul de vest”.

Din spusele lui Boar Constantin (Ceanina) cei care nu au fost antrenați în luptele din Vest (Ungaria, Cehoslovacia) au fost folosiți ca elemente informative ale sistemului comunist, pe plan local, fiind instruiți în acest sens, în timpul prizonieratului din Rusia.

Ei formau delatorii sistemului, și după logica elementară, ei furnizau informații despre starea de spirit a populației, până la cele mai mici detalii.

Pe o asemenea „susținere locală” au fost arestați și duși la canal, la Poarta Albă, ori în Bărăgan, Pop Traian (Trăienoc), Rus Gligor (Dina Diordichii), Crișan Gligor (Ghiga lui Miron și Rus Augustin (Tinu lui Băbuc).

Despre modul de „vânăre” a acestor oameni îmi aduc aminte cu mare acuratețe și detalii.

Venea în sat o mașină de tip IMS (Jeep), de culoare verde, ca a armatei, și oprea în față la fostul magazin sătesc, vis a vis de Ghiga lui Faur. În acea mașină erau 2 – 3 „tovarăși” care lansau zvonul că au venit să facă inventar la magazinul sătesc (cooperativă, cum spun micușenii).

„Se înfundau” de cu ziua în acest jalnic punct comercial rural, se ospătau, iar după miezul nopții „dădeau lovitura”. Îmi stăruie și acum în memorie sfâșietoarele țipete de durere a lelii Nina (Simina) a lui Trăienoc la ceas de noapte, când soțul a fost ridicat din pat, și fără nicio motivație, urcat în temuta mașină verde cu o bocceluță cu hrană și dus... nu se știe unde!

Peste câteva luni familia „primea carte” de la cel deportat (o carte poștală deschisă). Îmi amintesc și de starea fizică jalnică la reîntoarcerea de la canal a lui Badea Traian și Badea Dina, cu care eram vecini, după cca. 4 – 5 ani de muncă epuizantă și hrană la limită. Acești oameni au fost arestați și deportați pentru că erau foarte buni gospodari și de o hărnicie exemplară, și... etichetați ca fiind chiaburi, de către „tovarășii” noului sistem politic. Erau fruntea gospodăriilor rurale ale acelei vremi, muncind de la orele 3 – 4 dimineața și până târziu, în noapte, cu întreaga familie. Aceștia au susținut economia rurală, relativ prosperă, din perioada interbelică, ei au dat „*substanța existențială a nației*”, hrana cea de toate zilele; precum și cotele, ca despăgubiri de război către fosta URSS (Rusia de azi) între anii 1946-1962, după care s-a trecut la generalizarea colectivizării agriculturii.

Un caz aparte, prea puțin știut de către „lumea satului” este acela al tânărului student de la Facultatea de Drept din Cluj, Coța Aurel, a lui Ilie a Petrii. Student fiind, în anul 1949, a fost părtaș la „bătălia” dintre studenți și „muncitorimea clujană” de la Dermata, din căminul studentesc de pe str. Avram Iancu, azi sediul Facultății de Drept, de fapt o provocare la adresa studenților de către autoritățile locale. Ca oricare dintre colegii lui, a fost prezent și la întâlnirea de la Universitate cu noul prim-ministru comunist Lucrețiu Pătrășcanu.

I s-a înscenat un proces cum că ar fi fost împotriva noului sistem, a fost arestat seara de acasă, din mijlocul familiei din sat, legat și dus la sediul securității din Turda. De aici, a fost strămutat la sediul securității din Cluj, de pe str. Republicii, azi sediul Clubului Elevilor, torturat, bătut și batjocorit de către torționarii Felecan Ielciu și Taloș, dar cel mai cumplit de către locotenenții Beiner și Swartz, asistați de către comandantul Patric.

Redau în continuare pasajele din cartea juristului COȚA AUREL, privind arestarea lui la casa părintească din Micești (p. 19-27), chinurile la care a fost supus (p. 42-43), în final... „declarația” acestuia (p. 71-92) în fața acelor brute care au făcut concurență, prin cruzimea comportamentului lor, temuților călăi de la Birkenau și Auschwitz (cartea „Amintiri din celula 13. Confesiune”, Editura „Ciprian” CO, Aurel Coța, 1990).

A R E S T A R E A

«Mămăliga a început să fiarbă și mirosul a cuprins încăperea. Focul în sobă ardea pocnind. Lemnele erau bune, uscate.

Se lăsase întunericul când mama a ieșit afară și după puțin timp a revenit în casă speriată.

O, Doamne, cum se mai sperie oamenii acum, te miri din ce!

Mama se adresează lui tata: „du-te mă, Petre, afară că eu am auzit o mașină undeva în josul drumului”.

Tata, fără să spună un cuvânt, a ieșit, s-a dus până mai jos de grajd. Acolo a stat și a ascultat. A ascultat mult și atent și nu a auzit nicio mașină, nu a auzit nimic.

S-a întors în casă, în casa în care mama era agitată și ceilalți tăceau, nimeni nu mai vorbea. Nu vorbea nici spătarul.

Nu am auzit nimic. Ți s-o fi năzărit, a spus tata către mama. Eu nu trăiam acum sentimentele celor din jur. Nu am știut de ce, parcă eram un străin, nu trăiam momentul, spaima celor din jur la spusele mamei. Eram împietrit, ceva mai presus de voința mea mă învăluia, mă făcea să nu trăiesc momentul într-o înfrățire cu ceilalți. Ei simțeau durere, eu, nu o simțeam.

Mama a vrut să înțeleagă și a ieșit din nou afară în fața casei. După puțin timp s-a întors și s-a adresat din nou către tata, că totuși, se aude o mașină undeva, mai jos, și să se ducă odată să asculte bine.

A ieșit tata afară, s-a oprit mai jos de grajd și a ascultat o bucată de timp, dar tot nu a auzit nimic, apoi s-a dus mai jos, pe drumul plin de noroi unde a stat ascultând cu multă atenție. Tata auzea și el foarte bine la vârsta lui. Nu a întârziat acolo în mijlocul drumului că s-a întors și el speriat. Vin mai mulți pe drum în sus. Nu se pot vedea în întuneric, dar se aud.

Se uită tata către mine și-mi spune: să știi că ăia după tine vin. M-am trezit parcă din letargie și de abia atunci am început să simt pericolul. M-am sculat de pe marginea patului, am luat paltonul pe umeri și am sărit peste treptele casei, am intrat în grădină și m-am rezemat de primul prun întâlnit.

Totul mi-a trecut prin fața ochilor, de când mă știam și până la acea oră.

Nu mi-am găsit crimă de care să mă tem, pentru care să fug.

Eram atunci în mare dilemă și hotărârea trebuia luată cu repezeală. De când mă știam nu am avut decât cuvântul blând al lui tata și povețele nesfârșite ale mamei.

Am luat parte la greva studențească de la Cluj. Este drept, dar am fost toți. Nu am ucis, nu am bătut pe nimeni, sunt creștin catolic, am făcut parte din Uniunea Tineretului Național Țărănesc.

Nu am avut prea multe în viață.

Am avut cuvântul și credința, credința în puterea neamului.

Așa gândeam rezemat cu capul de prun. Nu știam că a avea cuvântul și a crede în neamul tău este o crimă. Mi-a venit un gând să merg mai departe de casă, doar câteva sute de metri, puteam, era doar întuneric, erau locurile copilăriei mele și pădurea aproape.

La spătarul din casă nu m-am mai gândit.

Am renunțat să fug.

Analiza vieții mele s-a făcut fulgerător și m-am hotărât. M-am întors în casă.

Ei veneau pe drum către casa noastră, fără lumină prin noroi. Am început să le aud pașii, zgomotul făcut de cizme când intrau și ieșeau din noroiul drumului.

Am intrat în casă, spătarul era la locul lui și ceilalți erau acolo unde-i lăsasem. Tăceau toți, parcă cineva trăgea de moarte. Mama Tână (bunica) stătea pe patul ei și nici ea nu vorbea. Nu avea cu cine și apoi nu înțelegea ce se întâmplă.

Lângă prun am înțeles că dacă pentru mine veneau ei, ei, oamenii puterii, trebuie să fiu găsit, că altfel, mai devreme sau mai târziu mă vor găsi și mă vor împușca, așa cum auzisem că au mai făcut în alte părți. Așa am gândit și așa m-am întors în casă.

Mămăliga încă fierbea.

Am zis către mama: orice s-au întâmpla să nu ziceți nimic, să fiți tari.

Mamă, freacă mămliga, am zis.

Eram foarte agitat.

Sufletul și trupul mi se umplea de o mare greutate.

Se auzea murmurul de rugăciune al mamei Tână.

Bunica se ruga. Se ruga pentru că se apropia cina (mama freca mămliga), poate ca relele să mă ocrotească pe mine, poate se gândea că nu o să mă mai vadă, că era tare bătrână avea 95 de ani trecuți

Mama Tână nu a mai apucat să mă vadă.

Mama freca mămliga la gura sobei, turnând din când în când cirul scurs din oala în care a fiert. Oala a așezat-o jos, a pus câte un lemn la fiecare toartă, pe care le apăsa cu picioarele și cu sucitorul o mesteca.

Așa era mama când s-a auzit un vacarm de tropote produse de cizmele acelor care înconjurau casa. Ușa de la camera de intrare s-a deschis cu putere fiind trântită de perete, făcându-și apariția trei bărbați cu pistoale în mână, pistoalele care le-au îndreptat pe rând și repede către fiecare, zbierând: sus mâinile. Biata de Mama Tână era în pat în poziție șezând și cu mâinile ridicate. Toți în casă eram cu mâinile ridicate uitându-ne la aceia care stăteau cu picioarele crăcănate amenințând cu țevicele pistoalelor pe care le îndreptau repede către fiecare, repetând, mâinile sus.

Bietul de tata, bietul de unchiu, oameni bătrâni, cu două războaie trecute și cu credință, cu mare credință de neam.

Mereu ne vorbea tata de Verona, de șeful de gară din Verona, de Roma, Palermo, Partinico. Mult mai vorbea de vinul sicilian băut cu prietenul lui Cavaler Cusmano, un om cu bună stare, priceput în cultivarea țitroanelor și portocalelor.

Vorbea tata cu sfințenie, cu mare respect de acele vremuri. Erau vremurile lui, vremurile când Europa se cutremura. Mult i-a plăcut drumul pe apa cea mare, cu vaporul din Sicilia până la Constanța, însoțiti de fanfara Tălienilor și de ofițerii care lău instruit, de modul cum i-au echipat și îngrijit.

Tata vorbea și de primirea care li s-a făcut la Constanța de către autoritățile române, de ciorba de pește și mămliga întinsă pe țălt (foaie de cort).

„Pe tine te căutăm”, mi se adresa omul care ținea acum pistolul mai aproape de pieptul meu. Eu eram acela și acolo, cu mâinile ridicate din ordinul lor, în fața părinților mei, în fața rudelor care se adunaseră la casa noastră. Ei jeleau că de acum se adunau mereu, să se plângă, să-și plângă morții rămași pe câmpul de luptă, să se înfricoșeze și să se îmbărbăteze.

Bietul de unchiu, el nici nu bănuia, că acela care răbdase frigurile din Munții Tatra, care deține cele mai înalte distincții de război precum:

- „Ordinul Militar 'Mihai Viteazul' cu spade;
- Steaua României cu spade, panglică de virtute militară și frunze de stejar în gradul de cavaler;
- Coroana României cu spade, panglică de virtute militară și frunze de stejar în gradul de cavaler;
- Medalia „Pobeda” – (Victorie) a U.R.S.S.;
- Veteran al războiului antifascist la aceeași oră era ridicat cu duba neagră de la domiciliul lui din Cluj. Era fiul lui, fost sublocotenent de artilerie.

Ei erau șase, dotați cu pistoale.

Nicio punere sub acuzație, niciun mandat de percheziție, de arestare, așa cum se garantează prin legile țării.

Constituția a fost călcată brutal în picioare.

Pe mine mă vroiau.

Până m-a îmbrăcat pentru drumul necunoscut, doi din cei șase, în camera în care-mi păstram cărțile, au căutat, mai bine zis au răscolit, răvășit totul.

La un moment, unul din cei doi (Todea) a chemat pe unul care mă supraveghea pe mine să-i arate ce au găsit. I-a spus că au găsit materiale ce nu pot fi decât dușmănoase, că nu sunt scrise în limba noastră, ci într-o limbă străină și că el consideră necesar a fi confiscate.

Le-au ridicat fără proces-verbal.

Erau două volume de drept civil francez scrise de Ambroise Colin și Henri Capitant.

Adevărate materiale subversive.

Percheziția s-a terminat. Tunuri și tancuri nu au găsit. Au găsit cele două cărți scrise în limba străină. Mare bandit eram. Aceste materiale, printre altele multe, vor sta la baza condamnării mele, se scapă unul să vorbească.

Așa cum am arătat, nu au încheiat un act în care să consemneze ridicarea celor două cărți,

Părinții și ceilalți aflați în casă au tăcut. Nu au întrebat nimic. Ce minuni poate face pistolul?!

I-am sărutat pe toți, pe toți ai mei și ai mei erau toți, în afară de acei ce purtau pistoale nelegiuite, apoi am ieșit din casă încadrat de doi în fața mea și de patru în spatele meu.

Devenisem un om periculos.

La ieșirea din casă, ei au permis ca mama să-mi dea o geantă în care pusese un sfert de pâine, cam 1 kg, și o bucată de slănină, totul fiind verificat de către ei atunci când mama a împachetat tot.

Așa am părăsit casa părintească, așa am plecat pe un drum necunoscut.

Toți au rămas în casă tăcuți, ca la îngropăciune.

Mă gândeam, așa mergând, dacă au cinat mămăliga».

* * *

«Am intrat pe ușa deschisă de santinelă, văzându-l pe locotenentul Svartz.

În spatele meu ușa de fier acoperită cu tablă s-a închis cu zgomot. După locotenent am urcat șase trepte de beton spre un hol, de unde pe o altă ușă am intrat într-o cameră mai mare, un antreu mai mare din care pornea un coridor spre sud și se putea intra în camerele ce dădeau spre strada din care am intrat. Ala am văzut. Erau și pe stânga camere.

Am primit ordin de la locotenentul care m-a adus să stau cu fața la perete, înainte spunându-mi să așez geanta pe o masă rotundă care se afla acolo. Mi s-au scos cătușele de către locotenent. Erau a lui. M-am apropiat de peretele din stânga cum se intră, cam la cincizeci de centimetri.

Am stat așa în nemișcare vreo jumătate de oră, când am auzit că de afară intră cineva, cineva pe care nu l-am văzut la față și care atunci când a ajuns în dreptul meu s-a apropiat și...

Lovit în ceafă și în spate cu mare putere, cu putere de sadic bine hrănit, m-a proiectat în perete cu fața și genunchii lovindu-mă, așa că am fost ocupat puțin mai târziu cu ștersul mozaicului de sângele scurs din nas. Nu l-am văzut pe acela care m-a lovit, dar l-am auzit zbierând: la colț, la perete și s-a spus să stai, banditul. Nu am spus niciun cuvânt. Eram năucit. Am intrat într-o viață nouă care m-a dezzechilibrat.

Am stat la colț cu capul la un lat de palmă de perete. A vorbit corect românește, lucru care m-a făcut să cred mai târziu că acela care m-a lovit a fost locotenentul Stănescu, român oltean.

Mi-am oprit scurgerea sângelui din nas cu poala cămășii. Încă nu puteam pricepe bestialitatea acelor oameni. Să lovești un om pe la spate, fără să-l cunoști, fără să-și fi spus măcar un cuvânt.

Pentru a nu mă pierde, pentru a putea răbda, că acesta era începutul, așa la colț, plin de sânge, sufletul meu a început să se roage».

«Locotenentul a deschis pupitrul și a scos de acolo un pistol pe care l-a încărcat tacticos, cu multă răbdare.

Se uita la pistol, se uita la mine și în sfârșit a terminat de încărcat pistolul, a lovit cu podul palmei dispozitivul în care pusese cartușele și pistolul era dotat cu gloanțele necesare.

Locotenentul mă privește insistent ținând pistolul în palmele ambelor mâini, apoi îl așează în fața sa pe masă. Stai la masa aceea, acolo ai toc, cerneală și hârtie și dă o declarație, mi se adresează.

T O R T U R A

M-am așezat pe scaun, astfel că eu nu-l puteam privi în față, iar el îmi vedea partea dreaptă. Am stat cu tocul în mână și hârtia în față. Nu-l priveam. Așteptam. Nu știam ce să declar, despre ce fapte anume.

L-ai cunoscut pe bandit? Ce legături ai avut cu el? Mă întrebă sever locotenentul anchetator.

Niciodată eu nu am avut legături cu bandiți și nu cunosc niciunul, am răspuns.

O, nu vrei să recunoști?

Am tăcut.

El insistă să spun ce legături am avut cu banditul. Am tăcut.

Ușa pe care am intrat se deschise și intra înăuntru doi indivizi pe care nici nu am apucat să-i văd bine, că m-au înșfăcat și în câteva secunde am fost legat fedeleș, trântit pe spate pe covorul persan. Se știe, această metodă de legare constă în legarea mâinilor alăturate cu o sfoară fiind așezat jos, strângerea genunchilor și trecerea mâinilor legate peste genunchi în chip de agățătoare. Se introduce peste mâini și pe sub genunchi o bâță și cu un picior pus pe piept, prin apăsare, te lipește cu spatele de covor, tălpile picioarelor stând astfel într-o poziție, precum un tun aerian. Asta se numește legarea „fedeleș”.

Așa au procedat cei care s-au repezit la mine.

Eram legat și unul din ei apăsa cu piciorul pe pieptul meu. Aveau acolo o haină preotească care mai purta urma firului aurit și crucea. Mi-au pus-o în cap, acopedindu-a ca să nu pot vedea ce se petrece. Când au pus haina preotească peste capul și pieptul a Y z a luat piciorul de pe mine, apoi l-au pus iarăși și peste haină, apăsând cu putere.

„Crucea mătii”, am auzit când a spus unul și am fost zdruncinat de prima lovitură aplicată peste talpa piciorului drept. Apoi, loviturile au curs peste tălpile pantofilor care-i purtam. Oasele picioarelor se loveau la încheieturi. Durerile groaznice le-am simțit până în creștetul capului. Au lovit mult, lovături însoțite de ritualul „crucea mătii”!

Nu am știut cât au lovit, loviturile erau dese și îndesate, durerile produse erau groaznice. Conștient, am suportat multe lovături și la un moment dat s-au oprit, au luat haina preoțească de pe mine, de pe capul meu, aruncând-o deoparte și peste ea bâta de fag cu care m-au lovit. M-au dezlegat.

„Scoală-te, mă, în picioare”, mi s-a ordonat. M-am sculat în picioare, dar nu am putut sta pe tălpi. Mă dureau tălpile, carnea de pe tălpi mă durea îngrozitor și pantofii mă strângeau.

„Fugi prin cameră!”

Am început să fug, dar nu puteam și încercam să pășesc pe vârfuri. Am simțit o lovitură peste cap dată cu un baston de cauciuc, de parcă ar fi fost un trăznet.

„Calcă, mă, pe tălpi”, a strigat acela care m-a lovit. Am călcat pe tălpi și am fugit, mai bine zis am fost fugărit de unul din cei doi, de acela care avea bastonul de cauciuc în mână.

După puțin timp mi s-a ordonat să stau.

Am stat.

Locotenentul care-și aprinsese o țigară, m-a întrebat: hei, acum spui și scrii ce legături ai avut cu banditul?

Am răspuns că nu știu despre ce bandit era vorba.

Am fost din nou înșfăcat și pus în aceeași poziție ca mai înainte și mă loveau cu sete, mă loveau și mă înjurau.

Urlam de durere.

M-am trezit în cada din subsol care era plină de apă rece. Când m-am trezit, unul mă ținea de păr ca să nu mă înec.

– Ne dai de lucru, mă banditule. O să spui tu tot și ce n-ai facut. Auzi, mă!

Eu auzeam. În picioare aveam un singur pantof, unul îl pierdusem când m-au târât după ei pe scările de beton până în coridorul de la subsol.

La întoarcere mi-am ridicat pantoful și am încercat să-l încălț. Eram tot ud, că la „ei” baia se face îmbrăcat și încălțat. Nu am reușit să mă încălț, nu m-au lăsat.

– Musai mă să-l bagi în picior, ori vrem să-l tragem noi? Se răsti unul din cei doi. Ei erau bătăușii și știau cum trebuie. Talpa picioarelor se umflase și nu puteam păși decât cu prețul unor mari dureri.

Am ajuns din nou în biroul locotenentului. Cei doi au rămas afară.

Șezi la masă, a strigat locotenentul.

Am șezut pe scaunul ce-mi era destinat. Nu mi-a spus să scriu.

– Ascultă, mă! Tu îl cunoști pe Buzan Vasile?

– Da, îl cunosc.

– Auzi, mă, crucea măsii, că el zice că nu te cunoaște, apoi tu cum spui că-l cunoști?

– Îl cunosc, i-am spus.

– O să vedem, a zis și apoi a tăcut.

Nu au trecut mai mult de cinci minute și ușa se deschise, intrând împins de la spate un fost om. O epavă. Era Buzan Vasile. El se uita undeva în jos la covorul de pe parchet, fără să aibă expresie de teamă sau de mirare. Cred că pe mine nici nu m-a văzut, deși eram în picioare înaintea lui, față în față.

M-am înspăimântat, când l-am văzut, era umbra aceuia ce a fost, se ținea greu pe picioare și pielea-i ținea oasele să nu se împrăști.

Eu am pățit-o mai înainte, dar el prin câte a trecut până a ajuns în halul acela.

Era să scap un strigăt: Doamne!

L-am privit și locotenentul se uita când la mine, când la el.

El era Buzan Vasile mă, mi se adresă locotenentul

– Da, el este, am răspuns.

Pe Buzan nu l-a intrabat nimic.

Am credința că dacă l-ar fi întrebat dacă mă cunoaște, el ar fi tăcut, nu m-ar fi cunoscut, sau...

Au intrat înăuntru cei doi și l-au luat pe Vasile.

Am rămas în birou locotenentul și cu mine.

Banditul, zise locotenentul, de două săptămâni, de două săptămâni nu recunoaște că te cunoaște.

Am văzut omul, care a fost plata dârzeniei lui în tăcere. A fost distrus în bătăi, dar nu a fost învins.

Ușa s-a deschis și am fost dus la celula mea. Am fost dus de Felecan. Am ajuns cu greu la subsol, fiecare treaptă îmi dădea dureri. Nu puteam pași, tălpile îmi erau umflate, hainele ude, eram ud până la piele. Când am ajuns în coridorul care ducea spre celula mea, gardianul avea ocazia să se manifeste. Umblă, mă, mai repede, de ce dracu te miști ca o babă schioapă, n-auzi, mă?! Eu îmi continuam drumul în același ritm, cum puteam. Știa el ce am pățimit, era familiarizat cu asemenea scene. Nu am spus nimic, dar nici nu m-am putut grăbi. El mergea în fața mea. Se opri în mijlocul coridorului, își puse mâinile în șold, se uită în sus și începu: mă, nu vrei să mergi mai tare, mă... tu-vă dumnezeii voștri, paștele mamii voastre de bandiți, criminali... am să te împușc mă, auzi, mă? Eu îl priveam cum se desfășura. Mergi mai repede, mă, și nu sta, mă!

S-a astâmpărat Felecan și cu mâinile la spate a luat-o încet în lungul coridorului. Am ajuns în celula mea, a deschis-o, eu am intrat și el a spus închizând, mai mult pentru el, dar și pentru mine: „n-am ce face”.

În celulă m-am dezbrăcat la pielea goală, mi-am stros hainele, le-am așezat cum am putut să se uște. Noroc că am avut pardesiun cu care am rămas până s-au mai uscat zdrențele.

Aceasta a fost prima întâlnire cu acela care a fost anchetatorul meu. Cât am dorit în timpul cât s-a scurs de când m-au arestat să stau de vorbă cu cineva, dorința care mergea până acolo că nu mă interesa ce se va întâmpla, ca să o explic, o să mă lămuresc și că „ei” vor înțelege și mă vor elibera.

Eliberarea era dorința fiecărui deținut.

Ce naivitate

Am auzit într-o zi bătăi în ușa celulei din apropiere, o celulă de pe același coridor.

– Ce vrei mă, se aude întrebând vocea gardianului Felecan.

– Spune-mi, domnule gardian, când îi paștile, vă rog.

– Taci, mă, ce te interesează pe tine paștile.

Arestatul nu a putut afla când pică paștele. Sunt convins că nu știa ca și mine ziua în care se afla, atunci când întreba. Acolo, noțiunea de timp se pierde și totul devine un imens azi. Te contopești cu Cosmosul, cu microcosmosul în care tu stai fără puțință de a te coordona. Noțiunea de timp nu mai era ca altădată, de ieri, de alaltăieri, de mâine, de poimâine. Se putea măsura trecerea vremii cu deschiderea celei tale, fie ca să fii dus la „el” sus, fie să ți se dea gamela cu fiertură, foarte fierbinte sau mai puțin caldă, după cum se potriveau. Atunci știai că a trecut o zi, dar care zi, asta nu o mai știai, numărătoarea s-a pierdut demult, ca și faptul că azi este luni ori duminică.

Bătăi în ușa celei de pe același coridor.

– Ce vrei, mă, spune ce vrei, și ușa a fost deschisă de gardianul Ielciu.

– Vă rog, domnule gardian, se aude vocea arestatului, când îi paștele?

– ... tu-ți paștele mătii de bandit, paștele te interesează și apoi nu se mai auzi altceva decât lovituri înfundate aplicate cu bastonul de cauciuc și apoi o bufnitură. Omul a căzut. Ușa s-a închis.

Nu am mai auzit de acel arestat să întrebe când vor fi paștele. Băta lui Ielciu l-a lecuit.

Mai târziu am aflat cine era acela care voia să cunoască când pică paștele. Era un om de înălțime mijlocie, cam un metru șaptezeci, slab, slab, cu ochii înfundați în cap și nu se prea ținea bine pe picioare. Parcă îl băta vântul. Era Ardeleanu Vasile.

Hainele-mi erau încă jilave, pereții celei reci, scândura tare.

A sosit mâncarea, dar acum a sosit mult mai rece. Au început distribuirea din celălalt capăt al coridorului. Nu am avut noroc că eu doream o fiertură caldă, fierbinte, să-mi încălzească trupul. Dar... poate cealaltă fiertură o să fie după dorință. Așa a fost. În ziua următoare amiaza s-a servit din capătul celularului de unde eram eu. Hainele g’Uu mai zvântat și cu timpul s-au uscat. Era un eveniment pe care-l așteptam și așa Lă înțeles că timpul raportat la mine, la hainele mele s-a mai scurs.

Într-o dimineață gardianul scotea arestații la baie și-l auzeam când spunea, pe când arestatul ajungea la gamela lui: ia, mă, ia, că-i bun!

Felecan nu se ferea să înjure, dar de data asta era serios, sobru. „Ia, mă, că-i bună”. Desigur că omul căsca gura să i se dea ce-i bun, dar tot pe Felecan îl auzeam strigând: „nu pentru gură mă, că pentru.... Nu mi-am putut da seama, de altfel ca și ceilalți arestați, despre ce este vorba, când însă mi-a venit tândul am înțeles. Gardianul, când trecea pe lângă el, pe lângă masa unde trona, îți întindea o lingură în care era un praf albicios luat dintr-o pungă de hârtie așezată pe masă. Mi-a întins lingura spre gura mea, a insistat, am observat că dorește să-și continue jocul, am deschis gura și râzând că a reușit, și-a continuat jocul cu zicala lui: „nu pentru gură, mă, că pentru ...”

Am deschis pumnul și mi-a pus în palmă praful albicios. Am știut imediat că este DDT.

„Să-l împrăști pe haine”, a spus Felecan. Se distra Felecan, așa cum știa el, cum putea. Un joc care de fapt nici nu strica, era chiar un divertisment.

De ai mei nu știam nimic, nici nu aveam cum să aflui. Bieții părinți. Eram încredințat că tata va mai echilibra starea mamei, că și el a avut parte de multe, când Imperiul l-a dus să se bată cu frații din Moldova, apoi retras și dus pe frontul „Tălienilor” a coborât în munții Tirolului și s-a predat, cerându-se voluntar. Nu i-a plăcut tatii la honvezi, să se bată cu aceia de o limbă cu el și pentru ce să se bată.

Unchiul a aflat și el că fiul lor, eroul neamului, a fost dus în aceeași noapte cu mine. Sigur, mă gândeam, am aflat, s-or fi dus la el la Cluj, ori au văzut că nu mai merge acasă. Bieții de bătrâni părinți!

Într-una din zile am auzit în ușa unei celule, bătaii mari cu bocancul și fără încetare.

„Ce vrei mă, ce te-a apucat” s-a auzit vocea lui Ielciu. Am auzit și cizmele gardianului care se îndreptau către celula în ușa căreia se bătea.

A deschis. S-a auzit o lovitură, o căzătură și apoi alte lovituri însoțite de strigăte: „ce ai, mă, cu sora mea, mă împuțitule, de ce mi-ai batjocorit sora?”

Deținutul lovea cu disperare cu bocancul în gardianul luat prin surprindere peste care stătea. Strigătele deținutului s-au auzit în celularul din partea cealaltă a subsolului, s-a auzit chiar și sus, deoarece am auzit imediat mulțime de pași, pantofi, cizme și... nu s-a mai auzit nimic, nici chiar vocea lui Ielciu.

Mai târziu cineva spăla cimentul de la locul cu pricina și... atât. Probabil că arestatul, după atâta izolare și teroare prin bătaii, degradare morală, și-a pierdut controlul. Din comentariile de mai târziu, am aflat că, într-adevăr, au fost doi arestați, un frate și sora lui, de undeva de pe lângă Alba Iulia, studenți la Cluj.

Apăsarea singurătății din prima perioadă a încetat a mai fi așa de grea. Știai că în celula vecină, alături, în celelalte celule, mai sunt oameni care au aceeași soartă, creându-se un sentiment de solidaritate specific. Numai acolo, în asemenea situații, se putea naște un astfel de sentiment care-ți hrănea sufletul și nu te lăsa pradă dezamăgirii, căderii definitive, te încuraja. Așa am simțit eu, așa am simțit toți.

Într-o noapte am fost din nou dus sus în aceeași cameră cu care mai făcusem cunoștință și pe care nu o uitasem, și pe care nu am s-o uit niciodată. Nu am să uit nici camera, nici pe „el”, pe locotenent.

Înăuntru nu era locotenentul, era un plutonier tânăr. Când am intrat și ușa s-a închis după mine, el, plutonierul s-a ridicat de pe scaun, îndreptându-se spre mine. Era echipat reglementar, cu pistolul la șold. Nu știu de ce, dar întotdeauna observam dacă are sau nu pistol, ori dacă are ceva în mână. Las să se judece.

– Sunt plutonierul Taloș, a spus el cu o voce blândă. Eu nu sunt anchetatorul duminicel. Vreși să dai o declarație completă? Dacă nu vrei, nu-i bai.

Stați jos. Am stat pe scaunul care-mi era destinat la masa pe care o cunoșteam. El se plimba prin cameră de la ușă la geam, îngândurat.

Îl urmăream.

– Și spunei că nu vrei să dai declarație?

– Vreau, am zis, dar nu știu ce declarație, despre ce să dau declarație. A mai repetat că nu este anchetatorul cazului meu, că el nu insistă și mi-a mai spus cu voce scăzută:

„Vezi, domnule, cum procedezi, că ăștia te omoară”.

S-a așezat din nou la masă. S-a sculat apoi și îndreptându-se spre mine, a scos din buzunar un pachet de țigări neînceput, din care s-a servit el cu o țigară, și m-a invitat să mă servesc și eu, dacă doresc. Am luat o țigară, am fumat împreună cu plutonierul care se plimba încet de la ușă spre geam și nu vorbea. Din nou plutonierul s-U așezat la masă și după puțin timp s-a prezentat gardianul de serviciu, m-a preluat și m-a dus în celula din colț, celula nr. 5, întotdeauna friguroasă, foarte friguroasă.

DECLARAȚIA

Taloș îmi venea mereu în gând, îl vedeam cum se plimbă, cum mă privea și nu am văzut în privirile lui ură. Era îngândurat.

În ziua aceea am avut noroc, mai mult noroc, pentru că în fiertura primită erau mai multe boabe de fasole, care mi-au ajuns până la următoarea fiertură de cartofi, din următoarea zi.

În a doua zi, după întâlnirea cu Taloș, am fost chemat sus, de data aceasta nu noaptea, ci ziua, cam pe la orele 13 – 14.

Până am ajuns sus mă gândeam la ce m-ar putea aștepta, fiindcă până atunci nu am fost chemat ziua să urc treptile spre „ei”.

În biroul luminat de soarele de afară, mă aștepta „el”, locotenentul așezat la biroul lui, picior peste picior. Nu am putut desluși nimic de pe figura lui. Era aceeași ca atunci când l-am văzut prima.

S-a ridicat de pe scaunul lui, a ieșit în spatele biroului sculptat, s-a rezemat de el.

A stat așa și m-a privit. Eu stăteam în picioare. Eram foarte slăbit. „El” s-a întors la scaunul lui, dar nu s-a așezat, l-a prins de spătar și l-a adus în spatele biroului unde mai stase puțin înainte, dar mai în față, mai aproape de tine.

S-a așezat.

– Stai pe scaun și scrie, mi-a zis.

M-am așezat pe scaun aproape de masă, am luat hârtiile și tocul de scris. Sticla de cerneală era deschisă. Am așteptat. Nu știam ce să scriu.

S-a ridicat în picioare și mi-a spus să scriu sus la mijloc „Declarație” și mai jos să scriu datele persoanele.

Am înțeles și am început să scriu.

Subsemnatul, Coța aurel, născut în data de 21 mai 1926, comuna Micești, jud. Cluj, fiul lui Petru și Măriuca, student în drept, declar:

A început „el” să-mi dicteze.

De când am fost arestat și până acuma nu am cunoscut care-mi este acuzarea.

S-a oprit și m-a întrebat: „mă, tu ai luat parte la greva studențească?” Așa m-a întrebat, parcă nu ar fi cunoscut. A știut, că a avut posibilitatea să se informeze despre victima lui, căreia el urma să-i decidă situația de om periculos, de dușman.

– Da, am luat parte la grevă, am zis.

– Dar cu Pătrășcanu ce legătură ai avut?

– Nu am avut nicio legătură, i-am răspuns.

– Te încăpățânezi, mă, tot nu vrei să recunoști?

Eu am tăcut și în scurtul interval ce s-a scurs nu mi-am putut desluși întrebarea lui.

La greva din 1946 am luat parte împreună cu toți studenții. Am votat pentru grevă până ce se vor împlini revendicările studenților. Am participat seara, după ce s-a hotărât în adunarea generală a studenților, de față cu consiliul de conducere al Asociației studenților la manifestația din centrul Clujului, la marșul de protest cu torțe. Am manifestat și în fața atașatului militar U.R.S.S. Atașatul militar a rostit de pe balcon câteva cuvinte. Nu s-a produs niciun incident...

– Ai să spui tu tot, mă!

– Scrie!

Locotenentul a început să-mi dicteze declarația.

... că în data de ... am fost în cutare loc, într-o casă conspirativă, că acolo m-am întâlnit cu...

Am ridicat penița de pe hârtie, am așezat-o pe călimară și m-am întors către locotenent, spunându-i:

– Domnule locotenent, eu nu am fost acolo atunci și nu m-am întâlnit cu oamenii aceia.

Isus Cristos s-a jertfit pe sine drept pildă pentru vecie, pentru toți care erau și care vor veni.

El a vrut să se jertfească, drept pildă, jertfa duce la mântuire, la cunoașterea dumnezeirii.

... M-am sculat de sub masă, plin de sângele care-mi curgea pe față și cu poala cămășii m-am șters cum am putut pe față, pe frunte de sângele care curgea din capul, din fruntea lovită de scaunul de care se rezema, „el”, locotenentul

Așa se caută adevărul, prin lovire la cap?

Acolo sub masă am auzit cu timbrul vocii aproape șoptit, spusele plutonierului Taloș: „vezi că „ăștia te omoară”.

Oare nu am învățat că trebuie să te jertfești pentru a ajunge să cunoști adevărul? Am început să cunosc adevărul. Pe mine mă sacrificau pentru adevărul lor, așa ca și pe ceilalți mulți, dar... care adevăr?

Șoptele lui Taloș au fost pentru mine o rază de lumină. Am auzit cuvintele lui spuse cu teamă și am înțeles că lângă mine stă un criminal care nu crede, nu poate crede în nimic. O brută care se bucură lovind și văzând sânge.

Știu ce se petrece acum, ce a fost în trecutul nu prea îndepărtat. Trebuie să scap de viitor.

Asta a vrut să spună Taloș.

Toată perioada de celulă, modul de tratament aplicat au un scop bine urmărit de cei care ordonă. Aducerea omului în stare mai rea decât de animal, fără voință, fără dorințe în mod special, rămânând instinctul de conservare.

Să trăiesc!»

Triada arestare, schingiuire... și apoi declarația dată după voința tortionarilor a funcționat ca la carte.

Cartea juristului Aurel Coța este o mărturie cutremurătoare despre nelegiuirile și atrocitățile pe care le-au suportat poporul român în acele negre zile și ani de „istorie roșie”.

Prin suferințele îndurate, prin crezul în binele acestui popor, Coța Aurel poate fi considerat un martir al neamului românesc, aidoma acelor care s-au stins în sălbăticia temutei temnițe de la Sighetul Marmăției.

Mesajul cutremurător al cărții ne îndeamnă, spre final, la iertare! Dar... pentru a câta oară???

L-am cunoscut personal pe Domnul Aurel Coța. Era jurist-consult al Întreprinderii de Prefabricate din Beton din Turda în anii 1960-1970. Era un bărbat înalt, frumos și distins, cu o ținută de intelectual autentic. Nu știam atunci nimic despre martiriul acestui micușan destoinic!

Este demn de reținut pentru cei de azi și de mâine, graiul unora dintre sătenii noștri care are o încărcătură informațională excepțională, aducându-și cu multă exactitate aminte de fapte și întâmplări ce s-au petrecut pe durata vieții lor.

Redăm în continuare interviurile realizate de către profesoarele Armanco Antoanela și Iuga Liliana de la Colegiul Național „George Coșbuc” în anul 2002, cu oameni în vârstă din sat (Armanco Antoanela, Iuga Liliana (2002), File de istorie locală. Biserica și satul Micești, Colegiul Național George Coșbuc, Cluj-Napoca (anexele 2,3 și 5).

Interviu realizat la data de 21 martie 2002 cu doamna Maria Bocșe, cercetător științific, doctor în etnografie.

R: Buna ziua! Cum vă numiți?

M.B.: Sunt Maria Bocșe, cercetător etnolog, actualmente pensionară.

R: Ce vârstă aveți?

M.B.: 63 de ani. Am lucrat la Muzeul Etnografic al Transilvaniei 25 de ani, iar înainte am lucrat la Academie, la sectorul de etnografie și folclor, la Muzeul „Țării Crișurilor”, la „Muzeul Banatului” la Timișoara și în alte locuri, în învățământ. Am fondat, de asemenea, un muzeu etnografic la Beiuș.

R: După cum v-am spus, facem o lucrare despre biserica din Micești și cred că ne-ați putea fi de folos cu câteva informații, având în vedere că sunteți nepoata preotului Eugen Crișan. Cunoașteți vreo legendă legată de biserică?

M.B.: Da, există o legendă. Oamenii din sat spuneau adesea că biserica a fost blestemată (deci a fost supusă unui blestem) a unui părinte disperat care a construit în secolul al XVIII-lea biserica, cu rugămintea la Dumnezeu ca fiul său să fie scăpat de oaste, de prinderea cu arcanul, așa cum se întâmpla în acele vremuri. Rugămintea lui nu s-a împlinit. El a construit o biserică din lemn, dar fiul său a fost totuși prins la oaste. Bătrânul tată a blestemat această biserică, și locul, și satul, ca să nu fie nimeni fericit, până când nu va fi o altă jertfă tânără, care va răscumpăra plecarea și apoi moartea fiului său. Și, se pare că această răscumpărare, satul a pus-o pe seama atâtor eroi care au căzut în timpul celui de-al doilea război mondial, pe deasupra satului purtându-se lupte grele între armatele sovietice care înaintau și armata germană și maghiară, care se retrăgeau. Din turnul bisericii, un tânăr a încercat să țină piept frontului care înainta, să mitralieze pe toți cei care amenințau să năvălească în sat, dar a căzut, în cele din urmă, jertfă eroismului său și a murit în turnul bisericii. El a fost îngropat de bunicul meu, eugen Crișan, preot în acea vreme la Micești, chiar lângă temelia bisericii.

R: Ce ne puteți spune despre bunicul dumneavoastră, Eugen Crișan și despre familia lui? Am auzit că și tatăl lui, deci străbunicul dumneavoastră a fost preot. Așadar, un scurt istoric al familiei sale.

M.B.: Bunicul meu, Eugen Crișan, a fost preot în Micești timp de mai bine de 70 de ani. Înaintea lui a fost preot Simion Crișan, care, spunea bunicul meu că se trăgea dintr-o familie de țărani din sat, din părintele Ioan Cristureanu sau Crișan, cum îi mai spuneau sătenii și o femeie venită din satul Cristur, care era cunoscută ca ana Cristureana. El, de fapt, își ascundea adevăratul nume de Micle; venise de la Sâncrai, din părțile Huedinului, de pe Crișul Repede, fugind din acele locuri în urma represărilor făcute împotriva tuturor moșilor și mocanilor care participaseră la răscoala lui Horea, Clușca și Crișan. El era un foarte bun dulgher, foarte bun

constructor de case, făcea diferite unelte, căruțe, de aceea baronul Jojika, care stăpânea și acele ținuturi de pe Crișul Repede și deopotrivă satul Micești, l-a adus „la curte” ca să fie om de încredere și lucrător la toate cele. Acolo s-a căsătorit cu Ana Cristureana și ei au fost apoi părinții străbunicului meu simion Crișan, care s-a născut la 1852, iar la 1880 s-a născut bunicul meu Eugen Crișan, care a moștenit și casa familiei și cariera tatălui său, aceea de preot. De asemenea, bunicul meu a avut 4 copii, dintre care 3 băieți și o fată. Doi dintre băieții lui, cel mai mare și cel mai mic au fost preoți: Ștefan era cel mare și Iuliu cel mic, care i-a urmat chiar la parohia din Micești, până când s-a mutat la Dumitra Mare, în zona Năsăudului.

R: Și despre dumnealui ca preot, ce ne puteți spune? Cum l-ați cunoscut dumneavoastră?

M.B.: Poate că eu aș fi subiectivă, dacă nu m-aș întemeia în ceea ce spun și pe admirația și pe dragostea tuturor sătenilor, care l-au cunoscut și care au mîncit alături de el. El era desigur, parohul satului; parohia era greco-catolică. Era un fel de părinte al satului, așa era și numit – domnul părinte –, iar bunica mea Emilia era numită în sat maica. Ei erau cei care judecau pricinile satului, care dădeau povețe în toate cele familiilor, deci ei erau fruntași în sat, mult iubiți și mult ascultați. Bunicul meu era un poliglot. Vorbea cinci limbi, cânta la cinci instrumente și atunci când nu muncea la câmp alături de țărani, când nu cosea fânul sau nu făcea frînghii ori roți alături de meșterii din sat, cânta la vioară alături de lăutarul satului sau cânta la pian lieduri ori cânta la cobză, la chirată, cânta și la acordeon foarte frumos și era mult iubit și admirat pentru toate aceste daruri pe care le avea de la Dumnezeu. Vocea lui era deosebită, iar unui dintre cele mai frumoase tropare, cum este Troparul Nașterii Domnului, care se cântă în toate bisericile în ziua de Crăciun, el îl cânta sub formă de colindă, așa cum a învățat-o de la țărani în tinerețea lui și așa cum a adus-o și a scris-o pentru biserica din Micești în anul 1921. În cartea de colinde există un facsimil. Deci a fost un om deosebit. Din punct de vedere fizic era un om foarte înzestrat, un uriaș de aproape doi metri înălțime, blond cu ochi albaștri, un om frumos, dar modest și cîstit în tot ceea ce făcea. Iubea foarte mult oamenii din sat și pot să spun că era omul care nu făcea nicio diferență de etnie sau rasă între oameni. Dimpotrivă, el spunea că iubește foarte mult pe evrei și-i vizita pe evreii din sat, îi ajuta, iubea foarte mult modul lor de viață și susținea că asta i se trage de la faptul că în pruncie a fost alăptat de o evreică, de Hani, care îndrăznise să se căsătorească cu un român și din acest lucru comunitatea lor evreiască a excomunicat-o și a alungat-o de acasă, de la Iara. Străbunicul meu Simion Crișan a adus-o ca doică pentru copilul lui, soția lui fiind anemică și foarte bolnavă. De altfel, străbunica mea a murit la 36 de ani, atunci când bunicul meu avea numai 12 ani, iar fetița ei, Eugenia, avea 5 ani. Această Hani a trăit și și-a crescut copilul care l-a avut cu țaranul român pe care-l iubea și pentru care pătimise. A trăit și a crescut copilul la casa parohială, împreună cu bunicul meu. De acolo, spunea bunicul meu că în sângele ei s-a inoculat această dragoste pentru etnia lor și pentru toate etniile. Era un suflet mare și vorbea perfect limba maghiară, limba germană, franceză, vorbea latina și greaca fluent.

R: Ați pomenit la un moment-dat despre baronul Jojika. Ce știți despre povestea asta de la curte? Despre baron, despre familia lui ce-ați auzit?

M.B.: Nu știu prea multe. Baronul nu venea foarte des pe la moșie. După ce a murit el, au rămas baroneasa și două fete avea, care veneau mai des la moșie, dar nu

locuiau la Micești. Aveau administrator, aveau lucrători acolo, îngrijitori. Nu locuiau pentru că au fost repetate răscoale împotriva lor, cu diferite prilejuri. Una a fost răscoala atunci când s-a stârnit o epidemie de tifos în sat și domnii de la curte au chemat sanitari de la Turda și de la Cluj ca să igienizeze locul, ca să fie eradicată molima și să se stingă această epidemie. Ei au săpat gropi în curtea școlii și au stins var, ca să ofere țăranilor var stins și să vâruiască toate casele, să igienizeze locuințele și acareturile. Oamenii însă s-au speriat și s-a stârnit zvonul că toți cei bolnavi, muribunzi chiar, vor fi aruncați de vii în aceste gropi. Or panica a fost așa de mare, încât oamenii au pornit cu furci, cu topoare împotriva acestor agenți sanitari și împotriva jandarmilor și a domnilor de la curtea baronului. Sigur că toți au trebuit să fugă, dar a doua zi au chemat întăriri, armată și jandarmi numeroși de la Turda, care i-au dus în furci legați, femei, bărbați – 100 de oameni din Micești aleși ca și capi ai revoltei țăranilor și au fost duși pe jos până la Turda și din Turda la Cluj la judecată, iar pe unde treceau oamenii erau chemați să-i vadă și să-i condamne pe cei ce au îndrăznit să se răzvrătească. Desigur că au fost pedepse foarte aspre, au fost torturați mulți dintre ei. Mama mea își mai amintea de unul din acești oameni, care a fost torturat atât de cumplit, încât a orbit în urma bătăii.

R: Prin ce an se întâmpla asta?

M.B.: Dacă bine îmi amintesc, pe la 1895. Revoltele s-au repetat și după 1918, când în cele din urmă a fost alungat baronul, sau baroneasa, că baronul murise, iar castelul și întreaga curte a fost cumpărată de oameni din sat care și-au separat gospodăriile acolo și au demolat și au reclădit gospodării.

R: Despre locul din satul Micești numit „la furci”, ce știți?

M.B.: Era locul de pe dealul dinspre drumul Turzii și în 1986-1987 s-au făcut săpături arheologice. Arheologi din Cluj au făcut săpături și la Micești, „La cărămidă”, „Pe mănăstire” și „La furci”. Au găsit schelete de oameni înmormântați la mică adâncime și îngropați între lespezi de piatră. S-a crezut că e vorba despre anumite morminte, de rituri de înmormântare megalitice, că sunt niște vestigii foarte îndepărtate, dar era o derută;

– De ce este așa mică adâncimea gropilor acestora, de numai 30-40 de cm?

Apoi s-a stabilit că acolo erau spânzurătorile. De aceea se numea locul „La furci”. Erau spânzurătorile unde erau spânzurați țăranii care se revoltau împotriva sistemului iobagial, împotriva baronului. „Pe cărămidă” au fost descoperite sarcofage romane. În altarul bisericii sunt pietre cu inscripția legiunii romane. Dar acolo s-au găsit sarcofage: sarcofag de femeie și de copil cu schelete. La săpături a fost chiar tatăl meu, Ioan Călugăr, care este tot din satul Micești. Pe vremea aceea era student, apoi a devenit asistentul profesorului Constantin Daicoviciu. A făcut săpături acolo împreună cu I. I. Rusu, mare epigrafist și dacolog și cu Mihail Mahnea, istoric. N-au găsit altceva decât sarcofage. N-au putut identifica dacă a fost vorba despre o zonă locuită pe vremea romanilor. Oricum, satul este în drumul construit de romani între cetățile Potaissa și Napoca. În această zonă s-ar putea să fi fost o legiune încartuită sau un sătuc, poate chiar dacic, în care au locuit apoi romani.

R: Ce știți despre locul „La mănăstire”?

M.B.: Spuneau părinții mei că a fost întemeiată acolo o mănăstire și că au fost călugări. Se pare că de acolo se trage numele de Călugăru. Numele Călugăru este legat

deci de mănăstire și de vreun călugăr, care, probabil, a locuit în sat și s-a căsătorit cu o femeie de aici.

R: Și despre biserica din Micești... a fost dintotdeauna din piatră?

M.B.: Da. Am căutat și în caietele în care mi-a scris mama multe despre Micești. Ea așa spune: că biserica a fost construită în secolul al XVIII-lea ca biserică de piatră greco-catolică cu ajutorul baronului. A existat o veche biserică din lemn, aceea construită de țăranul nefericit care și-a pierdut băiatul, apoi s-a construit această biserică din piatră cu ajutorul baronului din sat. Dar ctitorită de oamenii din sat pe vremea lui Popa Todea.

R: Turnul bisericii a fost construit odată cu biserica?

M.B.: Nu. A fost un alt turn, mai simplu, iar acesta cu pridvor deschis, cu galerie, a fost construit mai târziu, la începutul secolului XX, când a fost refăcută biserica.

R: De unde vine numele satului Micești?

M.B.: De la Mikes, din maghiară, de unde derivă numele Micești.

R: Ați putea să ne spuneți în câteva cuvinte cum vedeți dumneavoastră satul Micești?

M.B.: Pentru mine, satul acesta a fost cel mai drag de pe fața Pământului. Eu am copilărit acolo; până la 7 ani m-au crescut bunicii; după aceea în toate vacanțele mergeam în satul cel drag. Mie mi se părea cel mai frumos, cu aerul cel mai proaspăt, cu livezile cele mai frumoase; deși satul nu este foarte bogat. Este o așezare submontană, de mocani, care practică agricultura până la 800 m altitudine, dar cu recolte destul de sărace în grâu. Mai mult cultivau orzul, secara, ovăzut, cereale care se coc și într-o climă puțin mai rece. Seceratul era târziu, pe la sfârșitul lui august, porumbul se făcea sau nu, pentru că verile erau foarte scurte în sat. Câte o săptămână, două ținea căldura mare, apoi erau ploi abundente. Se revărsa Valea Micușului, Valea Hășdății și era o climă reumatogenă, nu foarte sănătoasă. Mai era defileul acela spre Cheile Turzii, de unde veneau curenții de aer rece. Iernile erau lungi, toamnele scurte, primăverile erau însă foarte frumoase. Livezile nu aveau soiuri prea variate: meri, peri, soiuri rezistente la frig. Și legumele erau destul de puține, dar se cultiva cartoful în bune condiții, se cultivau și varza, morcovii și pătrunjeli. Nu se puteau cultiva roși, ardei sau vinete, nu se făceau în clima aceasta cu veri scurte și toamne și ierni lungi și grele. Dar satul era înconjurat cu păduri de brad, care dau o prospețime aerului, încât ar merita să fie folosit din punct de vedere turistic sau medical, ca o zonă propice pentru bolile de plămâni sau afecțiunile cardiace sau respiratorii. Ca bogăție deosebită este terenul salin și mărătoarea, cum îi spun țăranii, fântâna cu apă sărată pentru care au fost multe conflicte între satele din jur; mărătoarea aparținând satului Micești, deci fiind săpată și exploatată din timpul familiei Jojika și poate cu mult înainte. Poate chiar din timpul romanilor, pentru că este o bogăție deosebită a satului. Creșterea animalelor și a oilor, în special, era favorizată tocmai de această sărătură și de iarba saturată de sare, care este un foarte bun nutreț pentru ovine. Satul era frumos așa cum îl știu eu. Sigur că acum construcțiile sunt modernizate, dar în amintirile mele persistă acele case cu două-trei încăperi, cu tinda în care era vatra de foc liberă, acoperită cu coșul exhaustor care se numea băbură sau băbăție, de unde fumul se evacua liber prin acoperișul de paie. Chiar peste drum de bătrâna casă parohială, cea care nu mai există astăzi, era un vestigiu de acesta istoric, o casă veche, monocelulară, deci cu o singură încăpere, cu

vatră deschisă, cu băbură, îi zicea „casa Chimului”, care mi se părea un adevărat paradis. Mi se părea că e o casă din povești. Și mă jucam cu foarte multă bucurie și eram fericită să mă joc cu copiii acestui om, în căsuța lui din poveste, acoperită cu o căciulă de paie, cu două ferestruici cât palma și cu o ușă ca pentru „casa piticilor”, pitulată într-un perete de lemn de bârne.

R: Nu știți, mai există această casă?

M.B.: Nu mai există.

R: Și despre viața satului de mai demult?

M.B.: Viața era cea obișnuită în toate satele românești, cu multă muncă, cu multă hărnicie. Îmi plăcea să mă scol de la 3 noaptea, să mă uit din târnaț cum se înșiruiesc oamenii care plecau la coasă, la fân, la seceriș, se înșiruiău pe deal până departe pe „Dealul Turzii” sau „La Alace” sau „Între Brazi”, unde-și aveau furdulauăle, cum se numeau parcelele care erau cultivate și munceau cu hărnicie extraordinară. Era un sat foarte bine organizat și condus, cum spuneam de sfatul preotului, dar și de curatorii din sat, care erau un fel de obște a satului, de bătrânii buni și înțelepți, ca odinioară în obștile satești milenare. Duminica se aduna tot tineretul, dar și bătrânii la joc (îi spunea nu hora satului, ci joc), care se desfășura iarna într-o șură la un bun gospodar care avea o șură mai mare și o curte mai largă sau lângă gardul casei parohiale, sub un păr uriaș, care acoperea tot drumul, din curtea bunicilor mei, deci de la casa parohială până aproape de moara care este peste drum, moara lui Alexe, cum se numea. Și jocul acesta era cea mai frumoasă sărbătoare, era adunarea satului, tinerii jucau „fecioreasca”, „bărbuncul”, diferite alte jocuri de acestea tradiționale, iar sub privirile părinților și a bătrânilor se desfășurau chiar practici, obiceiuri, mituri, gesturi legate de diferite sărbători, cum era înfățășirea sau înșurățirea fetelor, sau obiceiul plugarului sau goțoiului, când sărbătoreau pe cel mai harnic dintre săteni care a ieșit primul la arat, sau colindatul și multe alte obiceiuri de acestea, care merită studiate, împreună cu repertoriul, cu textul, cu cântecul lor, ca un simbol și ca un „pars quatoto”, ca o parte a unui întreg a culturii și civilizației românești de pe Someș sau din mocănimia Hășdatelor; satul este situat în subzona numită mocănimia Hășdatelor.

R: Mulțumim, mulțumim foarte frumos!

M.B.: Cu multă plăcere!

Interviu cu săteanul **Ciorteș Ioan** de 75 de ani, cantor la biserica din Micești, bunicul Liliane, realizat la Micești în data de 7 martie 2002.

R: Buna ziua, cum vă numiți?

C.I.: Ciorteș Ioan.

R: Câți ani aveți?

C.I.: 75 de ani.

R: Mulți înainte! Sunteți pensionar?

C.I.: Sunt pensionar de 12 ani.

R: Mai demult cu ce v-ați ocupat?

C.I.: Mai demult, înainte de a intra în servicii, m-am ocupat cu agricultura, apoi am fost cioban la oi. Toate le-am încercat, ca omu' în viață!

R: Am auzit o poveste cu baronul de la curte. Ne puteți povesti puțin cum era?

C.I.: Da, a fost înainte aici curtea cu baronul, care ave' „biriși”, care lucrau pământu' cu boi, nu ca acum, cu tractoare și mașini. Birișii aceia trăiau cu mâncare de

la ei de-acasă, nu le dăde baronul din curte. Când ar fi dorit să mănce și ei carne – era o dâmbă mare pă coastă-n jos, lua piedica di la car și „buia” caru’ pă boi și-și rupe’ picioru’ și tăia baronu’ bou’ și le dăde’ și lor carne de mâncau. Așa o fost pă timpuri.... Aveu „găbănaș”, așa-i spuneu înainte la magazia de „bucate”; acolo strângeau cerealele, acolo era paznic care le păză, mașini nu erau. Ave două fete baronu’, care umblau călări de 2 cai albi. Nu intra nime când le vede că vin fetele baroniți tăți se trăgeu la o parte. În curte aveu zavozi, niște câni din aceia mari, dresați, care săreu pă „pălant” când copiii cu amiaza la câmp; să spărieu de ai cum latră pă gard să iasă la ei. Așe o fost pă timpurile acelea!

R: Când s-a întâmplat asta?

C.I.: Asta o fost cam prin 1920, cam p-atunci o fost revoluția și s-o desființat curtea de-acolo și pământu’ o fost împărțât la oameni; pământ o primit câte o jumătate de iugăr, iar alții l-au cumpărat pă bani (care aveu bani mai mulți).

R: Despre locul numit „La Mărătoare” ce știți, ce este acolo?

C.I.: Unii spun că a izbucnit din pământ și că o fost o mlaștină moștinoasă, un pământ moștinios, apătos. Cineva a roscolit p-acolo, s-o jucat niște copii și o izbucnit de-acolo apă; o căutat cineva și o văzut că îi sărată. Apoi s-o strâns cetățenii din sat și o făcut fântână, o făcut „butură” pă ie, o făcut casă, o pus paznic acolo care o-ngrije și duceau numa’ marța și vinerea. Nu era voie să ducă tăta lumea, cum duc amu’ tăte satele.

R: Deci era amenajată?

C.I.: Da. În cntinuu ieșe din pământ și afară lângă casă era un pic de fântâniță, un pic de bălțuță, că ieșe afară din fântână de putei lua cu cana și de-acolo dacă nu era deschisă mărătoarea.

R: Și era cu taxă?

C.I.: Nu, da’ nu era voie numa’ pântu consătenii de-aici din comuna Micești. Celor din Săliște le-au dat și lor voie c-au făcut zile în curte la baron, la secere; chiar mama me mi-o spus (că era din Săliște) că a fost la săcere într-o zi și o vinit jandarmii și i-o oprit (într-o sărbătoare împărătească, nu știu ce sărbătoare o fost). Și baronu’ de năcaz că i-o oprit, o făcut infarct și o murit. Pă atunci să zice că „l-o lovit guta”, așe zăceu bătrânii. O murit și o rămas un nepot de-a lui, sau cine o fost, Rovoy. Acela stăte la Cluj. Di la el am cumpărat și noi casa. Am fost și io, eram mic de vreo 10 ani când tata meu o cumpărat-o și am sămnat contractu’. O cumpărat dumnealui și noi am fost doi ficiori, doi frați și o pus pă noi căsăle și gredina și o trăbuit să sămnăm.

Fetele baroniții o plecat apoi, s-o împrăștiet tăți, pământu s-o vândut și ei o plecat la Cluj.

R: Și apa aceea sărată de la mărătoare la ce o folosiți?

C.I.: La animale și la mâncare. Și amu’ tăt cu de-aia sărăm, dacă știi cât să pui. Când taie omu’ porcu’ îl pune în apă sărată, ține carnea 4 ore, apoi o scoate și o pune la fum. Șunca și slămina să ține mai mult, chiar și o lună de zăle, 2 luni, pântu că numa’ atâta mărătoare își ie cât îi trăbuie, nu să sară mai mult. Sunt unii care nici n-o mai afumă, o ține de la Crăciun și până la primăvara în apă sărată și o pune sus în magazie, undeva și așe stă; îi albă cum îi fața aceea de masă de albă și de frumoasă.

R: Dacă e atât de bună apa aceasta sărată, nu s-a încercat amenajarea locului?

C.I.: O fost vorba că vine, înainte, când era colectivul, o vrut s-o compere un neamț s-o amenajeze, să facă băi sărate, să facă clădire acolo și nu știu cum de nu s-o împăcat cu târgu' cu cine o fost, președintele din sat o răspuns de ie sau Primăria di la Tureni de nu o dat-o la acela; o vrut să facă de numa' la robinet să „slobozi” măritoarea. Făceam un lucru frumos... O avut plan să facă hotel pî dâmbu' acela, să pună brazier, aer curat să șie acolo, era frumos...

R: Legat de istoria satului, dintotdeauna au fost numai români aici în Micești?

C.I.: Numa'. Aici n-o fost maghiari deloc. Țăgani o mai fost câteva familii, da' în rest numa' români.

R: Legat de evenimentele care au avut loc în sat: al doilea război mondial... Era frontul pe-aici, am auzit...

C.I.: O fost într-adevăr frontu'.

R: Câți ani aveai atunci?

C.I.: Aveam 16 ani și m-o trimis tata cu vitele la pădure. O început un atac; rușii o vinit în jos, dinspre turda și am fugit cu animalele până lângă un sat de-aici, Săliște. Și m-am băgat într-o pivniță și vitele le-am lăsat acolo în marginea satului, lângă gredini. S-o terminat atacu', s-o potolit și am ieșit afară să vedem de vite. Mie mi s-o părut că vin stol de avioane, n-am apucat să fug înapoi, m-am atuncat în niște porumb, cu burta jos și o atuncat o bombă cam la 30 de metri de mine. M-o acoperit cu pământ, m-am îmbetat de cap, n-am știut nimic. După ce m-am trezit, m-am sculat și m-am dus să cot vitele. Acolo o înaintat rușii, că ei după ce dădeu un atac înaintau. M-o văzut sânge acolo și m-o prins. M-o chemat la ei și mi-o spus că-s partizan; io n-am știut ce-i aia, m-o mai și bătut și apoi m-o legat la căruța jos, unde-i frâna cu niște frânghii și m-o dus din lealu' ăsta până-n alt deal, dincolo vreo 4 km, acolo jos. Apoi a străgat în capu' coloanei înainte și o venit un basarabean care știa românește, care m-o întrebat: „Ce-ai păcătuțit tinere, de te-o legat aici?” „Io n-am păcătuțit nimic, spun că-s partizan; io nu știu ce-i aia partizan. Am fost cu vitele și o vinit atacu', așa că am fugit din sat și când m-am dus să-mi cot vitele dumnealor m-o prins și m-o adus aici”. Apoi m-o dezlegat de-acolo, „m-o slobozât” și io m-am dus în satu' vecin. Noaptea am dormit într-un pod de grajd, ardea satu' că au dat foc nemții; pe o parte au dat cu bombe incendiare și pe altă parte cu de-ălealalte. N-o ars tăt satu', ci numa' p-o parte. Asta până dimineața. Dimineața m-am sculat ș-am vinit să caut vitele, da' nu le-am mai găsit. Am mai stat vreo săptămână acolo în sat, ș-apoi am vinit acasă. Aici era linia întâi pî marginea satului, da' io n-am știut; am vinit p-aci pînă pădure și nu m-o văzut nime' și-am coborât în sat. În ziua următoare ne-o luat pî noi cei tineri de-aici, ne-o dus la drum pe linia întâi acolo (că drumu' era cu noroi și nu puteau mere cu căruțele să ducă muniție). Și ne-au dus la drum și o-nceput un atac; numa' pî șanțuri am stat pî burtă. Un băiat era înaintea me și l-o lovit o schijă; n-o murit atunci pî loc, da' o murit după-ăia. Cai morți, animale, tăt...” Am vinit sara acasă și dimineața m-am dus către munte; mi-o pus mama o „litră” de grâu în spate și m-am dus; acolo era armata română (erau vânători de munte și cavaleria de români) da', m-am dus printre focuri; trăgeau cu tunurile, așa flacăra ieșe! Când am fost în satu' vecin, aci la Crăiești era armată românească: „Ce-ați făcut, băieți, unde fugiți? Pântră focuri mereți?” „Păi, ce să facem? Că uite ne duc la lucru și ne omoară acolo!” Apoi am mers acolo în munte, într-un sat s-am stat două săptămâni, pî urmă am vinit de-acolo acasă, când războiul se sfârșise și tăți s-o dus. Ne-am liniștit și n-o mai avut nime' treabă cu noi.

R: Și biserica, ce rol a avut în timpul războiului? A căzut pradă vreunui atac?

C.I.: Aci, în turnu' bisericii s-o suit un neamț ca observator. Nu știu din ce cauză, de unde-o vinit un avion rusăsc de vânătoare și l-o-npușcat. O căzut de-acolo în cap păstă scări aicea jos (s-o suit ca observator acolo sus pântru că era înalt și de-acolo vede, observa departe).

R: În timpul războiului, castelul ce rol avea?

C.I.: Unde-o fost castelu' acolo s-o făcut paturi pântru răniți. Castelu' o fost înconjurat cu pălant de scândură; tăt l-o străcat rușii ș-o făcut paturi ș-acolo aduceu răniții până când ori îi duceau mai departe la spital, ori înapoi pă frunt. Și-n căsăle noste tăt pălantu' l-o străcat ș-o făcut paturi pântru răniți.

R: Prin ce an a fost demolat acest castel?

C.I.: Pân 1961, mi se pare. L-o compărat cineva și l-o demolat (c-o fost mare castelu'), o făcut casă mai mici și o vândut din material, ca să-și potă face casă oamini.

R: Și cu nepotul baronului ce s-a întâmplat?

C.I.: El o plecat la Cluj de-aici, alungat de oamini înarmați cu furci și săcuri pântru că majoritatea pământului era a lui; l-o folosât el, iar cetățenii din sat aveu puțin pământ și nu puteau să trăiască.

R: Când a fost alungat?

C.I.: Asta a fost cam pân 1908-1909, cam așe. Din biserică o ieșit oamini într-o duminică, la sărbătoare și l-o alungat pă baron din sat.

R: Cât era de întins domeniul baronului?

C.I.: Păi, de-aici din drumuț care mere către Indol și până-n hotaru' făgădarilor, până acolo la „Clin”, o fost a lui hotaru, jumătate hotaru. Era înstărit. Era deputat de țară.

R: Și nu știți cum îl chema pe baron?

C.I.: Io nu știu, nu-mi amintesc.

R: Legat de biserică, nu știți cât e de veche, de cine a fost construită, pictată?

C.I.: Vechimea numa' așe o știm noi, di pă bolta altarului; numa' că și acolo numa' când s-o făcut pictura o pus anu' în care o făcut-o.

R: Și am auzit că sunt în piatra de altar niște lespezi romane cu inscripția LVM și că au fost aduse de „La Cărămidă”. Ce-a fost acolo?

C.I.: „La Cărămidă” a fost un castel, de-acolo le-o adus; castelu' o fost demolat și de-acolo o adus pietrele ălea de jos din altar.

R: Acum ce este acolo „La Cărămidă”?

C.I.: Amu' îi fânață acolo. Să cosăște păstă el. Nu-i nimic. O săpat niște studenți odată; nu știu ce-o cotate acolo. O găsat parcă un sicriu de piatră, morminte, morți...

R: Și de un alt loc – „La Mănăstire”, am auzit. Acolo ce-a fost?

C.I.: Acolo s fost o mănăstire mai demult, cu călugări și, se povestește că Macolo o rămas aci în sat neamu' de Călugăr. O fost o mănăstire acolo, chiar acolo în pășune, sus.

R: Despre locul „La Furci”, ce știți?

C.I.: Acolo în pădure, dacă nu-i zăce „La Furci”. Acolo înspre Vâlcele, dacă nu-i zăce cumba „La Furci”.

R: De ce se numea „Pădurea bisericii”? Aparținea bisericii?

C.I.: O fost a bisericii, sigur că da; aia, când ave nevoie biserica, în fiecare toamnă, se pune parchet, tăie și vinde și cumpăra ce trebe pântru biserică. Erau

„coratori” care administrau biserica, ei mereu cu preotu’, vindea brigadiru’ silvic, pune atâta parcelă de tăiet sau „păhui” dinăia mari și vindeu în fiecare toamnă. Dacă trăbuie reparat ceva la biserică, de-acolo să folosă, din pădurea aia. Nu știu câte hectare sunt, 60 de hectare, cam așe ceva. Era vorba amu că să dă înapoi; cum s-o dat pământu’ și pădurea ar trăbui. Și de foc în biserică, iarna și la căsăle parohiale tăt de-acolo aduceu lemne.

R: Știm că acum sunteți cantor în această biserică. Ce preoți „ați prins”? chiar la început când ați venit, cine era preot aici?

C.I.: Păi, când am vinit io, după ce am rămas în pensie, era părintele Vălean; da’ el chiar atunci s-o dus de-aci, după revoluție. Apoi o vinit părintele Tobă, care amu’ îi plecat ăń Italia. Apoi o vinit Ilea Vasile, unu’ din Iara, care n-o stat mult. Nu știu dac-o stat un an măcar. Și apoi părintele Cristea Aurel, care și amu-i preot aci în sat.

R: Despre părintele Eugen Crișan ce știți, ce-ați auzit de dumnealui?

C.I.: El o fost părinte stabil aci în sat. Atunci când era dumnealui nu era părintele pă salar, ave pământ de care să ocupa, avea servitori și lucra pământu’ și din el trăie. Apoi dumnealui o fost bătrân, o rămas în pensie și o vinit preoți mai tineri. Aci o fost înmormântat, are mormânt aci la biserică.

R: Mai demult casele din ce erau făcute?

C.I.: Erau făcute din lemn, făcut așe cum zăcem noi și lipite cu noroi, cu „năglaj”, așe-i spune: da’ erau călduroasă, erau cu pragu’ înalt de niște copii nu puteu trece pragu’. Zăceu bătrânii că nu intră frigu’ dacă-i pragu’ înalt. Și erau joase-n grindă dacă nu te-aplecai. Acoperișu’ era din paie (lega paie așe „jupti”) și grajdurile, și casăle. Nu erau atâtea: o cameră și tindă. În „corlan” acățau cu un lanț o oală mare de aramă și sub ie făceau foc; acolo făceau mâncare; numa duceau în cameră mâncarea de-a gata.

R: Ceva obiceiuri de mai demult, vă amintiți?

C.I.: Înainte, la Crăciun, copiii care erau mai mari, așe de vreo 12-13 ani, făceau irozii, o formă așe ca o piesă. 5-6 împreună costumați, cu chipi de paie, frumos făcut cu hârtie și sabie; era ca o piesă de teatru și acolo deasupra cruce și în ie erau aprinsă lunănări; să întorceu pă lângî ie roata și zăceu colinda. Și-apoi ca o piesă: dăde din sabie și unu’ era împărat. Tare frumos era! Făceau turcă, jucau turca, unu’ sângur făcea așe ca o capră cu cioc cu „clonț”, era foarte frumos făcută. Cântau colinzi frumoase, ave cine, că erau mulți copii în sat. La Anu’ Nou să feceu urâți; să mascau și umblau di la o casă la alta. Fetele făceau ca o șezătoare acolo, jucau cu farfuria la Bobotează. Puneu sub o farburie (un „blid”) pâne, sub alta un piaptăn și sub alta o oglindă. Și ridica „tieru”, farfuria aia. Ca la Vergel. Dacă ridica și sub farburie era un piaptăn, zăce că-i „colțat” ficioru’; dacă găse oglinda, zăce că-i frumos și „fălos”.

R: Dacă ridica și găsea o carte, era învățat, nu?

C.I.: Da sigur. Erau multe obiceiuri, nu ca amu.

R: De Paști, cum era?

C.I.: De Paști era cam tăt ca și amu. Tăieu mielu’, mâncare să șie și băutură; da’ era lume multă la biserică, De exemplu cum îi amu în joia Paștilor, ca să citesc 12 evanghelii nu încăpeu în biserică; copiii erau numa’ p-afară.

R: Înseamnă că erau mai mulți oameni pe atunci aici în Micești, nu?

C.I.: Era multă populație în sat, tătă lumea vine la biseirică. Amu-s puțin.

R: Și obiceiul acela cu „Strigarea peste sat”, cum era?

C.I.: Era un om mai sărac din sat pe care-l angaja Primăria. Îi plăte nu știu cât pă an ca să deie ordine în sat, de exemplu, cum îi amu' să meargă să curețe șanțurile sau la drum, el ave o „dobă pă care o băte cu două lemne și strâga: «Din fiecare casă, om să iasă la șanțuri pă Calea Turzii sau cătră Deleni!» Amu nu să mai strâgă, da' care strâga păstă sat trăiește și astăzi. Când era vreme înnorată trăgeu clopotele de diață, să să-nprăștie norii și să nu bată diața în hotar; când vede că vine vreme gre fuje fātu la biserică și trăje clopotele, da' numa-ntr-o urete, așe să zăce, de diață: «tang, tang, tang!» Nu cum trag amu după mort sau de biserică”.

R: Și ceva obiceiuri legate de biserică, ceva judecată nu era mai demult?

C.I.: Nu , nu-mi amintesc, da' poate că era ceva judecată aci la biserică, dac-o făcut cineva ceva, să-l judece aci pă loc. Am vrut să vă mai spui că la Crăciun obicei' era așe: copiii la ora 12 umblau cu „straița”, cum zăc ei, primeau covrijei sau „coscă” de zahăr, di-aci di la crîșmp. Mai spre seară, fete și feciori mai mari umblau cu „ruda”: aveu o botă lungă în formă de cruce de care agățau colaci sau covriji (erau colaci de rudă și mai erau și colaci de irozi). Care era ficior mai bătrân umbla la colindat și prime colaci di la fete și feciori. Stânjeu apoi colacii tăți și făceau ca o petrecere: beieu, mîncau și petreceu. Umblau și bătrâni di la unu' la altu' la colindat; pînă la 70 de ani, vecini gîdunau șu umblau di la unu' la altu la colindat. Colindau, mîncau, beieu și petreceu. Era tare frumos obicei'!!!

R: Mulțumim tare frumos!

C.I.: Cu plăcere!

Interviu cu **Noe Drăgan**, în vîrstă de 82 de ani, realizat la Micești, în data de 2 martie 2002.

R: Cum vă numiți?

N.D.: Drăgan Noe.

R: Câți ani aveți?

N.D.: 82 împlinesc la 11 mai 2002.

R: Mulți înainte! Sunteți pensionar?

N.D.: Da, am pensie de veterani, am pensie de stat pentru serviciu, am pensie pentru lagăr, deținut politic. E cam puțină, dat totuși se adună dacă sunt mai multe. Dar totuși trebuie să muncim pe lângă ea.

R: Am auzit că bunicii dumitale au compărat clopotele de la biserică. E adevărat?

N.D.: Străbunicii mamei: Faur Gligor și Faur Alexe.

R: Despre biserică ce ne puteți spune?

N.D.: Păi, eu îi auzeam pe părinții mei vorbind că e foarte veche, de aproape 300 de ani. Biserica este un local de rugăciuni la religia ortodoxă. Noi am fost greco-catolici, dar cu nomuniștii ne-au trecut ortodocși.

R: Știți cumva de unde a fost adusă piatra de temelie a bisericii?

N.D.: Cred c-au scos-o ei, oamenii, că atunci când s-a construit biserica n-au fost aici în sat la noi decât 80 de case, din care 53 de familii au slujit domni; era iobăgia atunci, ei erau iobagi. Și când a venit „slobozenia”, fiecare a trecut la partea lui de pămînt. Această pădure de aici este a foștilor iobagi, asta nu-i pădurea satului, cum zic unii, e a noastră, a foștilor iobagi, care strămoșii noștri au slujit domni.

R: Despre locul numit „La Cărmidă” ce știți?

N.D.: Acolo, și acum dacă sapi, găsești cărămidă. Eu am adus de-acolo cărămidă de aceea.

R: Și despre „La Mănăstire”?

N.D.: Așa-i zice, știi și poate că a fost o mănăstire acolo. În locul acela au săpat studenții de la Turda și au găsit cadavre de morți: fete tinere cu dantura completă și copii; nu se cunoștea că ce au fost, dar se vedea pe cap că erau tineri, știi? Și, și bătrâni... au „destupat” frumos și au adus cadavrele la muzeu, la Turda. Acolo a fost un cimitir al domnilor aceia care au locuit în mănăstirea de acolo.

R: Despre moara dumitale pe apă – e singura care a mai rămas în sat?

N.D.: Aici, pe valea aceasta au fost 14 mori, toate au fost părăsite în timpul lui Ceaușescu. Eu nu m-am lăsat de ea, nicicum. Am avut curajul să văd până unde mă duc cu Ceaușescu; am pus moara la punct, am renovat-o – că eu aicea am cumpărat moara. Moara noastră părintească a fost acolo unde a stat Alexă de la moară. Eu am lăsat-o la frate-meu și am stat în altă parte vreo 13 ani. Și apoi au murit bătrânii de aici și am cumpărat de la feciorul lor grădina, casa și moara.

R: Și cam cât e de veche moara?

N.D.: În anul 1920 s-a pus aici temelie: casa cu moara. Ar avea 82 de ani, deodată cu mine și funcționează și astăzi. Când am ce măcina îi dau drumul, când nu, mai stă. Nevastă-mea mai „răsuce”.

R: Unde erau celelalte mori?

N.D.: Tot pe valea aceasta, una a fost aici la punte, nu departe de noi și alta a fost mai sus, nu departe de cealaltă, cealaltă a fost chiar lângă aialaltă și acolo la Bocși, în sus, au fost două, una lângă cealaltă: a lui Șochel și a lui Boacși. Și una singură a fost în pădure.

R: Nu știți cumva când a fost cumpărat clopotul acela mare de la biserică?

N.D.: În 1933, de preotul Eugen Crișan. Până la Turda l-au adus cu trenul de la Brașov, unde era Fabrica de turnătorie și de la Turda l-a adus Ghiran Găvrilă a Dioabii, cu căruța.

R: Am auzit că ai luat parte la cel de-al doilea război mondial, că sunteți veteran de război. Dacă vă rugăm frumos, ne povestiți puțin cum a fost?

N.D.: Să spun demersul de la început?

R: Cum ai fost recrutat, pe unde ai ajuns, cât ai stat, ce-ai pățit...?

N.D.: Așa... În 1942 am încorporat la Regimentul 83 Infanterie – Turda. După trei luni de instrucție, ne-au imbarcat pe tren și ne-au dus pe front la Stalingrad. Cu trenul ne-au dus până la Nipru și acolo ne-au dat jos cu tot echipamentul de război în spate. Apoi am făcut pe jos până am trecut Donul spre Stalingrad 2400 de km – tot pe jos. În 8 august '42 am trecut Donul spre Stalingrad (în '42 am încorporat și până toamna eu am ajuns pe front). În '42 toamna, eu am venit de-acolo rănit; am fost rănit la Stalingrad în 26 spre 27 august '42, împușcat de ruși. Acolo nu ți-a cruțat nimeni pielea; dacă nu te-ai îngrijit, ai pățit-o. Și am venit înapoi și am stat în Nikolaev, pe malul Bugului, în spital până în noiembrie; din noiembrie ne-au lăsat acasă în concediu medical și înapoierea la regiment în Turda. În Turda ne-au internat din nou în spital. M-au vindecat și până-n '44, când a ajuns frontul înapoi au băgat forță mare americanii împotriva noastră; că noi am mers cu nemții încolo și acum treceam din Rusia încolo. Ne-au bătut înapoi până în Moldova. Am stat în județul Neamț 5 luni de zile, la sfârșitul cărora s-a făcut armistițiul cu rușii. Noi n-am știut să ne femim de ei,

b!Un știut că au făcut pacea cu ei. Noi veneam de-acolo și pe care cum îl prindea, îl încolona și direcția în Rusia, în lagăre. Și până în Erevan am mai avut încă două lagăre. Al treilea a fost Erevanul, unde am stat 3 ani și 6 luni, în capitala Armeniei, la 11 mii de km distanță de casa noastră. Am mers 12 zile de la Moscova cu trenul până acolo și când am venit acasă de la Erevan am făcut 20 de zile pe tren până la Iași; și de la Iași am mai făcut 2 zile până la Focșani, unde am stat alte 3 zile. De acolo ne-au lăsat acasă și am mai făcut 3 zile cu trenul până acasă.

R: Vă amintiți foarte bine, văd că, tot!!!

N.D.: Nu uit, nu uit! Apoi am venit acasă, mama era acasă, frate-meu era acasă, fete erau în sat până-i lumea; tot câte 3-4 umblam după noi când ieșeam la plimbare. Nevastă-mea îi mai tânără decât mine cu 11 ani, pentru că ea de-abia atunci când am încorporat eu făcuse 18 ani și m-a așteptat.

R: Despre povestea de „La curte” cu baronul Jojika, ce știți?

N.D.: Cu baronul știu din auzite de la părinții mei. Știu că pe administratorul baronului îl chema Rovoy. Era administratorul baroniței, că baronul a murit. Pe când a fost revoluția în 1918 aici, după primul război mondial, baronul a fugit. Acum îl urmăreau oamenii. Așa a fost, doar la revoluție se omoară unul pe celălalt; atunci au distrus baronia, toate baroniile. În Vâlcele a fost baronie, aici baronie, în Deleni, baronie. În toate satele a fost câte un ungur care a iugărit tot pământul de la oamenii săraci, care nu l-au putut lucra așa cum e astăzi, aici. Și apoi baronul a fugit printre brazi, pe acolo... Și Picuțu și cu Ciupi erau oameni săraci, erau paznicii baronului și pe câmp. Picuțu, când a fugit baronul, s-a dus cu el până acolo mai sus; a spus către el: „Măi, Ionaș, du-te în camera din castel, în camera cutare, în pupitrul acela de la masă și adu-mi de acolo aurul!” Acolo a avut plug cu 4 boi și 6 boi de aur, și verighete, și lăntișoare și... ca baronul. Picuțu le-a luat de-acolo să i le ducă – că l-a așteptat acolo – Picuțu nu s-a mai dus să i le ducă și baronul nu s-a mai întors acolo niciodată. Picuțu ce-a făcut? Tot aurul l-a vândut și a cumpărat casele acelea cu grădina aceea pe aurul baronului. Baronul nu a mai venit că s-a îmbolnăvit, „l-a lovit guta” și a murit. Atunci așa-i zicea – „gută” – la forma aceasta de infarct. Și pământul pe care l-a luat forțat (doar „Bodeșu” tot e forțat) numai lor le-a lăsat „Rātu”. Legea era să nu i-l ia baroniței pe tot, ci să-i lase și ei să aibă cu ce trăi. Apoi a venit baronița cu fetele și cu administratorul, cu Rovoy, au venit și au făcut „părcele” și au vândut partea ei care i-a lăsat comuna. A vândut-o la care cum a putut. Dar grădinile acelea forțate, de-aceea le spune forțate, pentru că au fost luate forțat și s-au făcut grădini, câte 14 arii într-una și s-au împărțit la oamenii care nu au avut casă.

R: Unde sunt grădinile acestea?

N.D.: Acolo „Pe lab”.

R: Și despre locul numit „La mărătoare”, ce știți?

N.D.:Și tema aceasta ți-o spun, că nime’ nu știe. Că „tata” – bunicul tatei, contrașul, a fost paznic la mărătoare, la apa aceea sărată. Moșul tatălui meu era copil și mergea cu vitele pe-acolo și pământul acela unde e mărătoarea a fost a Contrășeștilor, a moșului. S-a jucat ca copilu’, a băgat bota în „rojină”, acolo și s-a tot învârtit roata; când a tras bota de-acolo a țâșnit la deal mărătoarea, ca pe o țeavă. Izvorul a ieșit afară după gaura aceea ce a făcut-o cu bota. Era plin locul de mărătoare, cam la suprafață. Oamenii când au văzut că ce este au mers acolo, au făcut fântână și pe copilul acela, pe când s-a făcut mare, l-au pus contraș la mărătoare, adică paznic. Se

temeau oamenii atunci că se termină mărătoarea; nu dădea – câți erau în familie, atâtea kg de mărătoare dădea pe săptămână sau pe lună, nu mai țin minte cum ne spunea tata; că tata era de-a Contrășeștilor și nu știa citi, nu știa scrie, cu brișca făcea atâtea creste pe botă, câtă mărătoare ți-a dat, ca să știi să nu mai mergi și-a doua oară. Avea bote acolo. Până la urmă s-a făcut o „butură” frumoasă acolo și după ce a venit tata la rând și unchiul mei să meargă de contrași la mărătoare, ei nu au mai vrut. Așa că au pus alții străini care să îngrijească mărătoarea. Nu era voie să aducă nimeni de-acolo mărătoare, numai ai noștri. Baronul i-a băgat până nu a fost revoluția pe sălișteni, care au făcut 3 zile de lucru la hotar la baron ca să le dea mărătoare, că nu aveau drum pe unde să meargă la mărătoare, numai peste locul nostru. Așa că până în ziua de astăzi, săliștenii au dreptul la mărătoare ca și noi. Marțea mergeam noi la mărătoare, iar vinerea mergeau săliștenii. În rest era închisă. A fost o casă peste ea, frumos, cu cheie, cu tot – până la război. Casă, și acolo în casa asta, paznicul, contrașul, locuia cu toată familia. Omul care mergea după mărătoare era dator o dată pe an să aducă o jumătate de metru de lemne să aibă paznicul de foc în timpul iernii.

R: Și la ce era și este folosită această apă sărată?

N.D.: Dacă mâncai pâine cu slănină și cu ceapă, puneai mărătoare într-o farfurie și „încegeai” acolo; dacă făceau mămăliguță, noi știam câtă mărătoare să punem în oala cu mămăligă; dacă frământai pâinea, știai câtă să pui în aluat în loc de sare. La animale este clasa întâi, numai că stropeam doar nutrețul – fânul – cu ea, pentru că dacă i-o dădeai așa și era „doioasă” de sare o bea și atunci mureau.

R: Și astăzi mai luați mărătoare de-acolo?

N.D.: Da, sigur... Și astăzi avem și de pe la Mihai Viteazu, toate satele cară de-acolo și tot nu se termină!

R: Și cam cât e de veche mărătoarea aceasta?

N.D.: Păi, străbunicii mei au găsit-o. A fost întâi Contrașu, apoi Vasile al Contrașului, Petrea al Contrașului și Gligor al Contrașului. Și Vasile al Contrașului a fost „tata”, tata lui tatăl meu, Vasilie. Contrașu a trăit 70 de ani, moșu a trăit tot 70, deci 140; de cât a murit „tata” 120 – cam 300 de ani de atunci.

R: Ce obiceiuri erau mai demult aici? „Strigarea peste sat” ce era?

N.D.: Când anunța Primăria, avea ceva să facă adunare cu oamenii la Primărie sau la școală, unde se adunau, avea omul de servicii, care cu „doba” lui mergea în Dealul Șipotului și striga cât putea de tare: „Măine, la ora cutare este adunare generală la Primărie! Toată lumea! Din toată casa om, cu lopadă și hârleț să iasă pe Calea turzii la curățit de șanțuri!” sau pe Calea Indolului. Era un băiar necăsătorit, șchiop de un picior, acolo pe lângă Primărie. El nu mai bătea cu doba, că striga de se auzea și în Săliște.

R: Acum se mai păstrează acest obicei?

N.D.: Nu, nu se mai păstrează. Acum sunt și puțini oameni, de fapt în sat.

R: Erau mai mulți mai demult?

N.D.: Păi înainte de război, noi, tineretul – am numărat eu – 150 de fete și ficioari, care eram aici în sat. Nu cu școală, fete fără școală, numai primară. Școala primară făceau 7-8 clase, mergeau la joc cânt erai ca fătura asta, învășa să joace, o luau ficioarii la joc. Când făceau 17-18 ani, aveai deja drăguț.

R: Și români, români erau toți?

N.D.: Numai români. Aici nu au fost unguri, numai baronul. Ba da, prin '38, înainte de război a venit un crâșmar ungur aici, dar în '40 a plecat la Cluj.

R: Ceva obiceiuri mai vechi de-aici din sat, vă amintiți?

N.D.: Se strâneau toți aici, la lelea Crucița: 5-6 fete, vecinele, bătrânele, cum e nevasta mea, la tors de câneapă și la lână. Apoi, ficiorii mergeau la șezătoare, c-așa-i zicea. Și mă puneam lângă tine că erai mai drăguță decât alta, și fiecare avea drăguța lui. Și hârș, hârș, hârș scăpa fusul jos. Eu îl luam și-l dădeam, dar numai dacă mă pupa. Apoi, pe când să mergem să ieșim (că nu stăteam prea mult, că noi mergeam în toate șezătorile din sat și „proboleam” toate fetele) luam prâsnelul de la fus; ieșea după mine până în târnaț și o pupam dincoace, o pupam dincolo, și-i dădeam prâsnelul.

R: Casele cum erau mai demult?

N.D.: Erau acoperite cu paie mai demult, bătuți parii în pământ, îngrădit cu „grădele” de lemn, lipite cu pământ dincoace, cu pământ dincolo, „muruite” fain, „spoite”, zugrăvite cum știau atunci în alb. Cuptorul era cuptor cu vatră, mare. Încăpea și oala cu fasole să fiarbă, și oala cu „corobețe”. Știi ce sunt acelea corobețe? Sunt mere tăiate felii și prune, uscate împreună, și pere uscate; pune oala să fiarbă și se făcea ca un fel de compot foarte bun. În postul mare nu mânca de dulce nime', slămina nu se începea toată iarna, nu mânca nime' slănină până pe vremea sapii, când mergeai în hotar la sapă.

R: Cu ce se ocupau oamenii mai demult în sat?

N.D.: Cu agricultura, la pădure. Dacă era o văduvă mai amărâtă și nu putea să-și taie singură lemnele, venea câte un moșneag și-o ajuta – că primea câteva pachete de „Duhan”. Se ajutau unii pe alții.

R: Legat de biserică, nu știți, la început a fost din lemn?

N.D.: De la bun început numai această biserică s-a făcut, așa-mi spuneau mie părinții, care știau de la părinții lor. Din cărămida din care a fost făcută mănăstirea din locul acela „La Mănăstire”, au cărat-o cu carăle, cu boii, cu vacile, oamenii, și au făcut biserica. Am auzit, dar nu știu sigur, că sub „Cărămidă”, din „rojina” aceea sub „Cărămidă”, cum mergeai către Morărașu, acolo este tunel până la Banabdic (Vâlcele), pe sub pământ. Acolo nu are cine să-l descopere tunelul acela, drum, șosea asfaltată până la Vâlcele. Popa Crișan, Eugen Crișan mi-a povestit mie. El a avut multe documente din acelea vechi. Și acolo, deasupra a fost o mănăstire, pe unde a fost drumul acela. Se zice că nu știu ce împărăteasă a fost atunci pe timpuri, Maria Tereza, ei i-au făcut drumul acela, acolo și ea a tăiat șoseaua de la Turda prin pădure până la Cluj; că acolo unde e Feleacul a fost numa' pădure și ieșeau hoții înaintea ei. Atunci nu mergeau cu mașina, ci aveai birjă cu cai, cu „cocia”; și ieșeau hoții înaintea lor și-i jefuiau. Ea și-a făcut și pe-aici drum ca să iasă la Vâlcele, tunel pe sub pământ, de acolo. Eu nu sunt sigur, dar așa vorbeau bătrânii și domnu' părinte, popa bătrănu'.

R: Ce știți de preotul eugen Crișan?

N.D.: El a fost un om foarte cumsecade, băștinaș de-aici din sat. A avut 4 copii; fata a fost învățătoare, ficiorul ăla mai mic s-a făcut preot ca și cel mai mare și Puîu, cel mijlociu, a fost inginer electrician la Cluj. Ca preot era foarte bun; cunoștea scripturile și Biblia. Erau oameni foarte buni și foarte cumsecade, ajutători de oameni săraci; dacă te-ai dus la el și ai cerut ceva zicea: „lasă, dragu' tatii, nu mai aduce înapoi, dă-i maică!”. Erau oameni buni, îi durea de omul sărac. Și aceștia care sunt acum sunt buni,

dar aceștia nu sunt statornici, că pe când se obișnuiesc oamenii cu ei, se mută în altă parte pentru un salariu mai mare.

R: Ce a fost „La Căramidă”? De ce-i spune așa?

N.D.: Acolo a fost mănăstirea din care a adus cărămidă pentru biserică. Și acum sunt cărămizi acolo. Mănăstirea a fost acolo în sus pe la „Trecători”.

R: Ce este arina, știți?

N.D.: Arina este un nisip de culoare galbenă, nu-i nisip spălat de vale, nu-i nisip de apă. La arină îi mai spune și „țârfă”; făceam prin casă cu țârfă, că nu era „padiment” pe jos, nici linoleu, așa că făceam cu „tină”, cu noroi și apoi cu arină, ca să nu ne-mpungă la picioare. Și „arini” e un fel de lemn.

R: Și de unde aduceați acest nisip?

N.D.: Din „Urminiș”, un deal, cel mai mare deal din marginea satului. Acolo a murit Leana, s-a băgat după țârfă într-o groapă și s-a rupt peste ea. A murit fată mare. „Găbănașul” era o clădire mai mică, făcută de lemn, unde se țineau toate hambarele cu grâu, orz, porumb, și altele. „Zavozii” erau la baron câinii aceia mari, corciți cu o rasă de Brac german, înțelepți, dresați; dacă le spunea: „mâncă-!”, sărea pe tine și tot te rupea. Mai demult la o femeie bătrână i se spunea lele, ca și acum, de altfel, că oamenii nu-și prea lasă obiceiurile. Noi mai spuneam în loc de „a avut cancer” că „a avut franț” sau că „a avut rac” la „grumaz” sau la inimă, domnișoară!

R: Mulțumim tare frumos!

N.D.: Cu plăcere!

26. Oamenii de seamă care au vizitat satul

În lunga lui existență, or fi trecând prin Micești mulți oameni de seamă. Drumul turistic marcat spre Cheile Turzii a fost străbătut de multe ori de către iluștri naturaliști din Cluj-Napoca, majoritatea profesori de la Universitatea „Babeș-Bolyai”.

Începem seria acestora cu botaniștii Alexandru Borza, Ștefan Csuros, Ioan Ghișa, Ioan Hodișan și Ioan Pop. Dintre cei mai tineri, se remarcă profesorul Vasile Cristea, actualul director al Grădinii Botanice din Cluj-Napoca. El a vizitat satul în mai multe rânduri și a formulat opinii științifice despre vegetația satului. Dintre geografi, amintesc pe profesorul Iuliu Buta și conf. dr. Buz Victor, care m-au ajutat în anul 1981 la ridicarea topografică pentru introducerea apei potabile de la Șipotul Mare.

Au fost prezenți în sat cu ocazia festivităților legate de împlinirea a 700 ani de atestare documentare (1997) prefectul de atunci al județului Cluj, Alexandru Fărcaș și secretarul prefecturii Stănică Viorel. Cu ocazia conferințelor internaționale organizate de către subsemnatul (1998, 2002, 2006, 2010), s-au perindat prin sat iluștri oameni de știință din țară și străinătate.

Astfel din București au fost prezenți academicianul Dan Bălteanu, profesorul Silviu Neguț, profesorul Ioan Ianoș și profesorul Gheorghe Vlăsceanu, toți geografi de renume internațional. De la Timișoara au fost prezenți prof. dr. Remus Crețan, prof. dr. Popa Constantin, conf. dr. Voiculescu Sorina și conf. dr. Constantin Vert.

Din Iași au vizitat satul profesorul Iașu Corneliu, de la Universitatea Al. I. Cuza și profesorul Valentin Bohotereț de la Institutul de Cercetări Economice „Gh. Zane”.

De la Oradea au fost prezenți în sat profesorul Alexandru Ilieș și conf. dr. Stasac Marcu, de la Universitatea de Vest, Departamentul de Geografie. Dintre clujeni, evoc figura eminentilor dascăli în medicină Onac Ioan, Todoran Alina, Todoran Marian, Coman Ioan, Nadim Hajar, Puia Sorin și Khalid Bushra. La acestea se adaugă figurile distinse ale profesorilor politehniști, rectorul Radu Muntean, prorector Petrina Mircea și decanul Petre Berce, rectorul USAMV – Liviu Mărghitaș, prorectorul Ioan Rotar și decanul Cosma Vasile.

Nu pot omite a aminti venirea cu drag în sat a distinșilor mei colaboratori, conf. univ. dr. Zotic Vasile, lector univ. dr. Puiu Viorel, lector univ. dr. Diana Alexandru, asist. univ. dr. Fonogea Silviu și asist. univ. Moldovan Ciprian, cu ocazia memorabilelor zile de practică ale studenților și excursii la Cheile Turzii.

În anul 1994, satul a fost vizitat de către rectorul Andrei Marga, cand s-a decis infiintarea Facultatii de Geografie, iar în 2008 de către rectorul Bocșan Nicolae, ambii la Universitatea „Babeș-Bolyai”.

Cu ocazia conferinței internaționale „Rural Space and Rural Development” din anul 1998, a cântat în sat faimosul taragotist Dumitru Fărcaș, invitat de către subsemnatul.

Dintre personalitățile străine evoc figurile distinșilor profesori Ulrich Glases, Barbara Sponholz și Eberhard Schultz de la Universitatea din Würzburg, Horst Förster, Sebastian Kinder și Lucian Brujan de la Universitatea Tübingen, Christian Vandermotten și Van Moll de la Universitatea Liberă din Bruxelles, Franz Klaus de la Universitatea din Innsbruck, Franz Greif și Jordan Peter de la Universitatea din Viena și Michael Sauberer de la Universitatea din Klagenfurt.

Din țările limitrofe României amintesc pe profesorul Constantin Matei de la Academia de Științe Economice a Republicii Moldova, pe Vesselin Boiadjev și Plamen Patarchanov de la Universitatea din Sofia, Valery Rudenko și Vasile Guțuleac de la Universitatea din Cernăuți.

Din Serbia, unde relațiile mele au fost mai ample (în anul 2000 am fost ales Membru de Onoare al Societății Sârbe de Geografie, la Beograd, în prezența autorităților de stat, politice și academice ale Serbiei) am avut în sat musafiri mai frecvenți pe Marina Todorovič, președinta Societății Sârbe de Geografie, Branka Tosič de la Institutul de Geografie din Belgrad, Pavle Tomić, Sasa Kičosev, Branislav Djurdjev și Jasmina Georgevici de la Universitatea din Novi Sad.

În două rânduri (1998 și 2002) am avut vizite ale geografilor ruși de la Universitatea „I. V. Lomonosov” din Moscova, împreună cu grupuri de studenți, conduși de către profesorii Nikolai Alexeev, Tatiana Tcatcenko și Tatiana Nefedova.

Din Anglia am fost vizitați de către ilustrul profesor David Turnock de la Universitatea Leicester, din Franța de către prof. Jean Luc Mercier de la Universitatea din Strasbourg, din Olanda de către prof. Ian Smit de la Universitatea Nijmegen iar din Suedia de către prof. O.Helldin de la Universitatea din Upsala.

Din Polonia amintesc pe profesoara Jadwiga Warsjinska și pe profesorul Ianusz Spytko.

Din îndepărtata Japonie am avut ca oaspete pe renumitul geograf Koichi Kimoto, de la Universitatea Hiroshima (2011), iar din China pe profesorul Lu Qi de la Institutul de Geografie din Beijing.

În anii 2000 și 2012 am avut vizita geografilor Kobi Zaid și Haim Moyal de la Universitatea din Tel Aviv, iar în 2006 a profesorului Stan Gregor de la Universitatea din Miami (SUA).

În anul 1980 a vizitat satul profesorul A. Singh de la Universitatea Varenasi din India.

Notă: *„În anul 2008, acum 5 ani, am avut ocazia să interfierez cu ministrul de atunci al transporturilor, Borbely Lázsló. Avea un examen cu subsemnatul în cadrul școlii doctorale. La finalul examenului pe care l-am ținut în birou la decanat, l-am rugat să ne ajute în a moderniza drumul dintre Tureni și Micești. În acest sens, i-am propus o întâlnire scurtă de lucru cu primarul din Tureni, pe atunci Todea Vasile, și cu consilierii lui. L-am anunțat telefonic pe primar, și în jurul orei 14⁰⁰ ne-am întâlnit cu toții (primar, consilieri, ministrul și subsemnatul) în parcare de la pensiunea din Tureni. Primarul i-a relatat ministrului Borbely că are un plan (o documentare specifică privind modernizarea drumului în cauză: Tureni-Micești). Atunci ministrul Borbely l-a rugat ca, în termenul cel mai scurt, acea documentare să ajungă la dânsul la birou, la secretara lui (a dat numele secretarei și telefonul acesteia, inclusiv nr. de fax). A promis (ministrul Borbely) că va trimite suma de bani necesară modernizării drumului direct Consiliului Județean Cluj, cu indicație expresă („cu dedicație”). Ne-am despărțit într-o notă de euforie generală, cu promisiunea că a doua zi respectiva documentare va ajunge pe masa ministrului Borbely.*

Micești (Micuș), un sat transilvănean

După cca. o lună am trecut pe la Primăria din Tureni să văd dacă s-a trimis la minister acea documentație la care făcea referire primarul Vasile Todea. L-am întrebat pe politicianul care era situația cu acel plan, cine, când și la cine a fost trimis la București?

Atunci mi-a răspuns într-o notă de vădită nepolitețe, că nu a avut răgazul să se deplaseze la București pentru o asemenea treabă!!!

27. Vatra satului

Aceasta se desfășoară de la nord-nord-vest, de la Pârâul Urmetii, și până la Fasolea, în extremitatea sud-sud-vestică, fiind flancată de versanți împăduriți cu conifere, ce dau satului o notă de pitoresc inconfundabil, și îi asigură o protecție ecologică de netăgăduit, la care se adaugă utilizarea lemnului pentru foc și alte nevoi casnice. Suprafața actuală a intravilanului este de 171,13 hectare. De la Lacul Micești și construcțiile adiacente, aparținătoare familiei ing. Bodea Valer, originar din satul Săliște, și până la Jențoaie – Dioaba, vatra satului se dezvoltă linear, cu o singură utilă. Doar la Ilia Țilii două ulicioare înfundate fac legătura cu gospodăriile de la Maier-Dugu, Augustinu Sandului, Petrea Finichii și Gavrilă Marcu a lui Niculici, azi ginerele acestuia Viorel a Dibănosului. În aval de reperiile mai sus amintite, vatra satului „se desface” în două ulițe distincte: una în dreapta văii, până la Ciurba (cimitirul din extremitatea sudică a satului) și alta în stânga văii, până la Sântea-Vâju, în direcția Tureni.

După 1962, anul în care s-a înființat colectivul în sat, peste pârâul de la Alăstone, în locul numit Dealul Turzii, din proximitatea satului, s-au construit acareturile fostului CAC (gospodărie agricolă colectivă), devenită ulterior CAP (cooperativă agricolă de producție) (4 grajduri, 2 saivane, 2 magazine, iar spre vest, peste drum un atelier de reparat tractoare, două fânare și un atelier de tâmplărie). Între cele două ulițe principale se desfășoară drumuri secundare de conexiune,acompaniate de poduri și punți: Dioaba-Boboș, Boldașu-Precov, Nonu Moașii – Ghiguța Bitangului, Săna-Păsăric, Picuțu-Ilie Pocăitu. Mai recent (2010) s-a amenajat un pod metalic ce face legătura între cele două ulițe principale, la Cârcoșel – Meman Boboș; La Bitangu, la Săna-Păsăric și la Dioaba, carele, căruțele și mijloacele auto trec direct prin vad, punțile fiind ulitizate doar de către trecători

La Cotoc – Ghiga Moașii, din ulița de pe dreapta, se desprinde spre Legheleu, drumul spre Ucu Bii, Pașcu din Deal și Gusti Jerului, folosit iarna pentru schiat și săniuș de către copiii din acest sector de sat. La Precov, la fel se desprinde drumul spre biserică, cu bifurcații la Băbuc, spre Gheorghiița a Hulpii. De la biserică drumul se desfășoară spre Șipotul Mare, conectând gospodăriile de la Nițu Hochii (azi Eva și Tucu Danciu), a lui Ștefan a Ioșcuții (Țănel), a lui Costan a lui Faur, a lui Neoana și Ghiga Șonii, și apoi a lui Gheorghe și Ion a Ciobului. Acest „cot”, cum îl numesc localnicii (drumul mai sus descris), era cel mai intens utilizat iarna, când din deal de la Șonea și până în vale, la Roroam, era plin de copii, cu săniuțele și schiurile. Iarna, toți gospodarii de pe acest drum adăpau vitele la Șipotul Mare, de două ori pe zi. Făcându-se alunecuş, din cauza săniușului, adesea copiii intrau în conflict cu proprietarii animalelor, și alungați temporar de pe mult râvnita pârtie. Unii mai îndărătnici, parazitau derdeluşul (dăuşul) cu mărătoare (apă sărată aflată din belşug la fântâna de la Mărătoare, în hotarul satului) producând copiilor necazuri temporare. După 2-3 zile, gheața și zăpada se refăceau și pârtia își recăpăta funcționalitatea la parametrii optimi.

Al doilea „cot” este cel al Bocășanului (Flinta) care începe de la Ghiga lui Irimie (Huhu) și Arsene și se termină la Bocășanu și gospodăria nouă a familiei Iorga Gicu și Viorica, cu conexiune înspre Bocăș, Nista, Ormeniș și Cherpiniu.

Demne de amintit sunt cele două „laburi” (loburi), compartimentele cele mai noi ale vetrei satului, ocupate în urma cumpărării și / ori a luării cu forța a terenului de la foștii grofi, de unde și denumirea de „grădini forțate”. Acestea (laburile) au intrat în vatra

satului după împrăștierea din 1921. Castelul grofului cu terenul adiacent a fost cumpărat de către Chiorean Vasile (Brigadiru) cu prețul a nouă perechi de boi (informație obținută de la Ciortea Ion (Cantoru) a lui Ciortea Petre a Bradilii, în august 2012). Tocmeala cu terenul de la curte și castelul s-a făcut cu un descendent ori arendaș al fostului grof Iosika, pe nume Rovay, în anul 1938. La fel, a fost cumpărat terenul de către Ciucur și Burcușel, de la pod de la Picuțu și până la Sântea. Apoi a fost divizat în parcele și vândut.

Labul de pe dreapta – de la Ciurba – Pițilie, denumit și labul lui Țighileanu, începe de la Nanea(Tanase), și se desfășoară sub forma unei ulițe drepte, în pantă, până la Ștefanu lui Cârcoșel (Ciucea). În dreptul lui Nuțu lui Mișcoi, respectiv Vasilică a lui Niculici, labul se continuă cu o uliță dreaptă, perpendiculară pe prima, până la cimitirul (timateul) de la Ciurba). Aici gospodăriile sunt mai noi, fiind incluse în vatra satului după primul război mondial. De altfel, aproape toate gospodăriile de aici au fost refăcute după anul 1965, iar după anul 2000 s-au construit o serie de case noi (fam. Buzaș – Casa Verde, Rus Viorel a lui Vesa, Arion Vasile, Arion Gavrilă ș.a.).

Labul din stânga se desfășoară paralel cu drumul principal, între Negruța și Sântea. Cea mai veche casă de aici (1919) este cea a lui Avel, azi locuită de către Miuța Flintii. Apoi, s-au construit și alte case, cum ar fi a lui Marc Vasile (Țicu lui Precov, Rus a Sandichii (Pitiș), Pascu și Ghiga Cuții, Ion a Hulpui, Gheorghe a Nonului (cunoscut și sub numele de Gheorghe de la Roroam unde a stat slugă peste 10 ani), Vasilie a Petrichii, și mai recent casa de vacanță a lui Călugăr Augustin, fiul lui Ion al lui Augustinu Mocidoaie. Intre drumul principal și vale, de la Ciucur (Gogoman) și până la Sântea, terenul cumpărat de la grof și vândut prin parcelare, adăpostește gospodăriile lui Gogoman, Rișcău, Gâscanu, Burcușel și Sântea. Lângă drum, pe stânga, în direcția Tureni, la intersecția cu șicitorul de la Tiutea, la capătul grădinii Negruții a fost amplasată la 1918, după Marea Unire, o bornă din beton înaltă de cca. 3 m, „ferecată” în culorile drapelului național, bornă ce marca la acea vreme capătul dispore sud și sud-est al satului. Borna se păstrează până astăzi și merită a fi reabilitată (fortificarea fundației și vopsirea în tricolor).

Un fel de ulițe aparte sunt „șicatorele” (de la maghiarul sicátor – ulicioară). Acestea pornesc din ulița principală și se „înfundă” în gospodăria persoanei care le-a amenajat, și le utilizează și astăzi pentru acces. Astfel, sunt șicitorul de la Tiutea, ce se lungește în pantă spre Labul lui Avel, până sub brazi, Șicitorul Iulișchii, interpus între Popa Libă și Oșanu (Cherciu), Șicitorul lui Gheorghe a lui Vasilie a lui Simion (bunicul meu dinspre mamă, Călugăr Gheorghe), între Becleanu (Guizu) și Florica Martii, șicitorul lui Ionescu, între Oița și Băieș, șicitorul de la Dica (Orbuțu Dichii), care face legătura între ulița principală din stânga văii Micușului și locul numit Pe Copăcel (lângă sat). Șicatorele sunt unități de acces secundare, cu caracter privat, fiind înregistrate ca atare în documentele cadastral- funciare.

Bunăoară, șicitorul lui Gheorghe a lui Vasile a lui Simion apare în CF Micești nr. 438 cu numerele topografice 308 și 309 iar cel de la Iulișca-Pățoaie cu numerele 334 și 335, fiind astăzi proprietate a lui Ciortea Mihai, ginerele lui Gavrilă a lui Ceanin (vezi 8. Ulița principală). Din nord-nord-vest, de la Ciotu și până în lărgimea de la Meman-Boboș, satul poartă denumirea de Suseni (în susul văii), iar în aval, de Joseni, divizare artificială care genera adesea dispute la „strânsurile publice”. Celor din Suseni li se spuneau și „holani”, adică un fel de oameni mai... sălbatici, „dintre arini”.

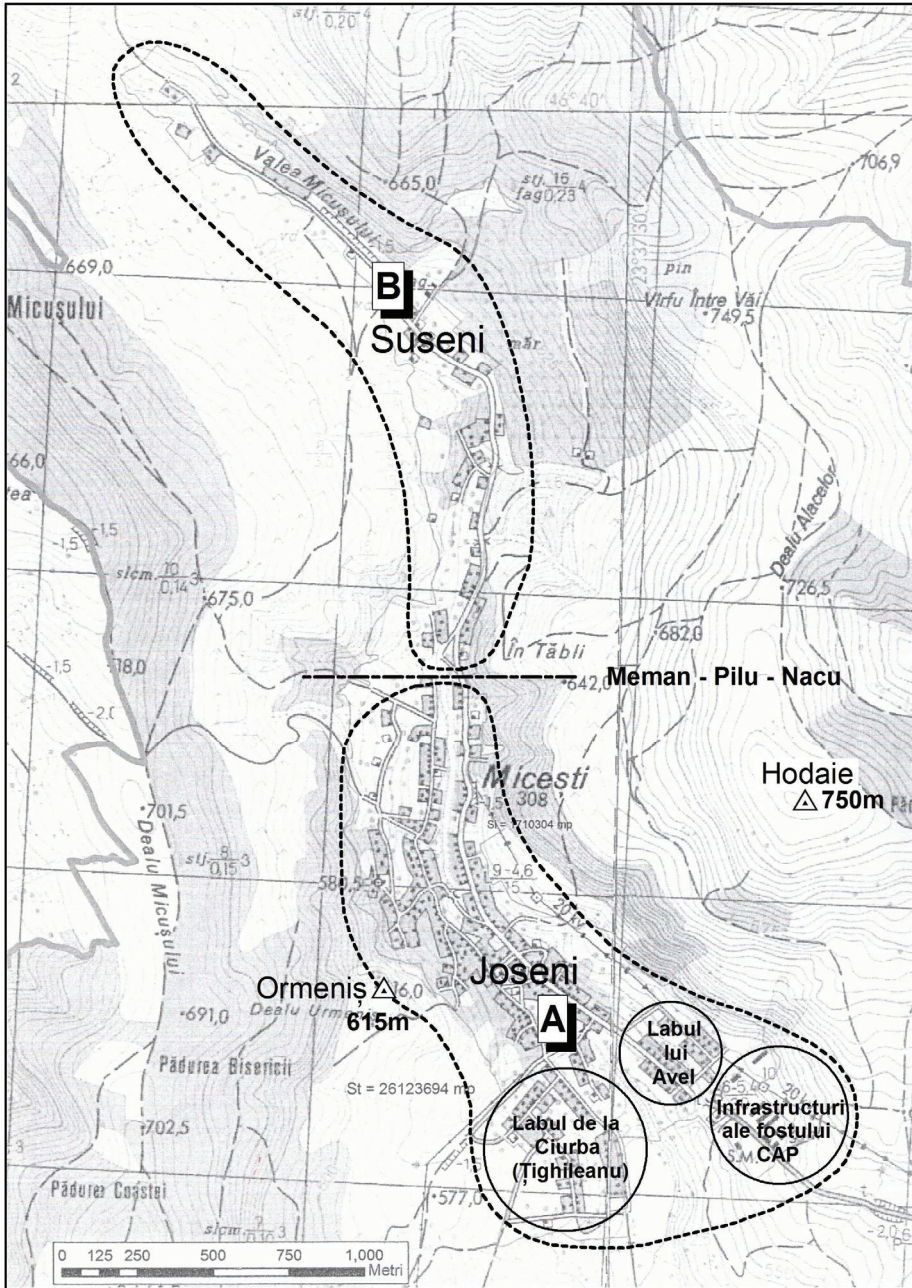

Fig. 27. Vatra satului.

Cea mai mare jelanie a susenilor era aceea că nu puteau organiza niciodată hora (jocul) sătească, numai singuri, fiind în număr prea mic, constrânși la a se „amesteca” cu josenii.

Ulița principală din stânga văii are o altitudine mai mare în raport cu râul, nefiind supusă pericolului de inundabilitate.

În schimb, gospodăriile de pe ulița din dreapta văii, de la Boboș-Meman, Pilu, Dicu, apoi Alexe de la Moară, Roroam, Danea de la Moară, Lia lui Gligoraș, Uța (Pășăric), Binu, Marina Onului, Arteme, Ioani, Dibănosu și Filu, erau supuse inundațiilor la ape mari, până la construcția barajului de pe Cărmidă, care reține viiturile de la confluența celor două văi secundare ce formează Valea Micușului, în locul numit „Trecători” (pe aici traversează valea ciurda de vaci și cea de bivolițe, înspre pășunea de la Vărățici).

În afara vetrei satului erau șase gospodării permanente, care s-au dezafectat în preajma colectivizării (la Morărașu, la Horno, în Priloage, la Grancea (Dina de la Pădure), la culița din Bodeș, la Deneș, la Gligănița (Sub Coaste). Aceasta din urmă a fost funcțională până în 1990, fiind electricată, ca urmare a efortului personal a unuia dintre nepoții proprietarei. După data mai sus menționată „oamenii binefăcători” din sat au distrus fără temeii legal linia electrică, însușindu-și stâlpii și sârma. La Morărașu și la Deneș, în cele două extreme ale satului (nord și sud) au funcționat mori de apă, până la colectivizare.

După toponimul „La Sat” și în virtutea logicii elementare, vatra inițială a satului era situată în stânga văii Micușului, în aval de confluența cu pâraul Alăstone, unde se află grupate o serie de proprietăți mici (1-2 ari) sub denumirea localnică „La Sat”.

În proximitate, pe promotoriu, era castelul grofului care „superviza” cu ușurință masa de iobagi aservită. Desfășurarea în amonte a satului, în lungul văii, este rezultatul constrângerilor de ordin funciar.

„Slobozenia” de la 1869 și dezlegarea de glie a iobagilor, în paralel cu împroprietăririle de grup, au generat migrarea vetrei satului spre nord, unde groful nu avea proprietăți funciare. Terenul agricol compact și pădurea din extremitatea sudică a satului, proprietăți nobiliare aflate în contiguitate teritorială, n-au permis „pălmașilor” avansarea înspre ele. Terenul mai accidentat, mai slab productiv și mai umbros, desfășurat axial, în lungul văii, a constituit „patternul” viitoarei vetre de sat.

După alte opinii, satul a fost distrus în întregime de năvălirea tătară de la 1241-1242, oamenii migrând în amonte, pe vale la adăpostul pădurii. Această susținere ni se pare mai plauzibilă, întrucât niciun document mai recent (după 1800) ori informație cartografică nu pomenesc de existența urmelor unei vetre de sat. La fel, nicio mărturie arheologică nu susține existența unei vetre de sat mai noi în locul numit astăzi „La Sat”.

Cele mai noi porțiuni ale vetrei satului sunt cele două laburi (Avel și Ciurba), rezultate din dezmembrarea proprietății grofului Jozsika, după Marea Unire de la 1918.

28. Drumurile

Cel mai important drum de legătură cu orașul este cel de la Tureni la Micești, lung de 6 km. Acesta a fost „în lunga lui viață”, un drum din pământ, după cum spune și un cântec popular al vremii: „unu-i drumul de pământ, ce-l trec ciobanii cântând și din fluier... fluierând”. Pe ici pe colo, ogașele și gropile erau înfundate (astupate) cu piatră cărată cu carul de către săteni, de la „baia” (cariera) din Tur (Tureni), ori cea de la Sând (Sândulești). Primăvara și la ploii îndelungate, drumul devenea noroios și greoi pentru care, căruțe și la mersul pe jos. Mașinile mici și autocamioanele se împotmoleau pe un astfel de drum, cel mai adesea la Capu Pădurii ori la urcușul de pe Dealul Turzii.

În anul 1968, cu noua reformă administrativă, centrul de comună Micești a fost desființat și mutat la Tureni, ocazie cu care satele Micești, Comșești, Mărtinești și Ceanu Mic au fost arondate noului centru comunal. Astfel, interesul autorităților pentru sat a scăzut considerabil, în condițiile în care se cerea sistematic forță de muncă navetistă pentru șantierele și fabricile de la Turda și Cluj. Pe acest drum, impracticabil la ploaie, a început navetismul rural-urban, deservit la început de camioane cu cobăr (acoperiș de tablă). În locurile dificile, unde autocamionul se împotmolea, sătenii navetiști se dădeau cu toții jos și împingeau pentru scoaterea acestuia, ori era tras cu frânghii (funii).

În vara anilor 1970 și 1973, cu eforturi locale, s-a procedat la pietruirea drumului, astfel că de atunci, cu intervenții reparatorii anuale, drumul se află într-o situație acceptabilă.

Prin sat, cu susținerea primăriei, toate ulițele au fost pietruite. În anul 2010, s-a refăcut din temelii podul Dintre Pâraie, s-a reparat podul din sat de la Roroam, iar în 2011 s-a construit podul metalic de la Meman. S-au reamenajat vechile locuri de traversare a văii de la Aurelu Danii și Săna-Onașa, fiind dotate cu pasarele (punți) din metal.

Drumul către Făgădaie (Crăiești), pe Calea Sâncraului, a fost pietruit până la Grancea, ușurând accesul animalelor la pășune. Din cauza bălțirii apei în sectorul La Ciurba, între Fasolea și Culița din Bodeș, drumul spre Indol (Deleni) este impracticabil cu autoturismul, deși este vorba doar de parcurgerea a 2 km. Drumul către Săliște, pe la Șipotul Mare, este aproape abandonat, precum și cel către Banabic (Vâlcele), pe la Vâlcea, rezultând multe ogașe în urma ploilor și topirii zăpezii. De la Ciotu spre Cluj-Napoca, drumul este impracticabil pentru autoturisme, accesul la lacul Micești dinspre Cluj, realizându-se pe un drum de pământ, pe multe sectoare fiind parazitată de ogașe.

Dezideratul timpului nostru este acela de a asfalta porțiunea de drum Micești-Tureni, lungă de cca. 5500 m, în paralel cu redarea funcționalității drumului dintre Micești și Deleni, spre Cheile Turzii.

Asupra accesului spre Cluj-Napoca, pe drumul de la Văratici, modernizarea acestuia ar deschide o cale de acces mai rapidă spre Cheile Turzii (Casele Micești – Micești – Deleni – Petreștii de Jos), dar sunt imprevizibile consecințele de ordin ecologic și de siguranță publică, un trafic auto intens prin vatra satului punând în pericol siguranța oamenilor și a animalelor, liniștea și igiena de ansamblu a satului. După modelul țărilor cu economie avansată, toate drumurile ar trebui modernizate, inclusiv cele de acces la hotarul satului, după planuri și proiecte bine chibzuite.

Pentru accesul clujenilor la Cheile Turzii și la Cheile Turului, se folosește traseul prin vatra satului (drumul de vale) ori (și) cel de creastă, între Casele Micești și Dealul

Micești (Micuș), un sat transilvănean

Alacelor. De aici un traseu urmează cumpăna de ape până la Tureni, iar un altul coboară în sat, spre Deleni.

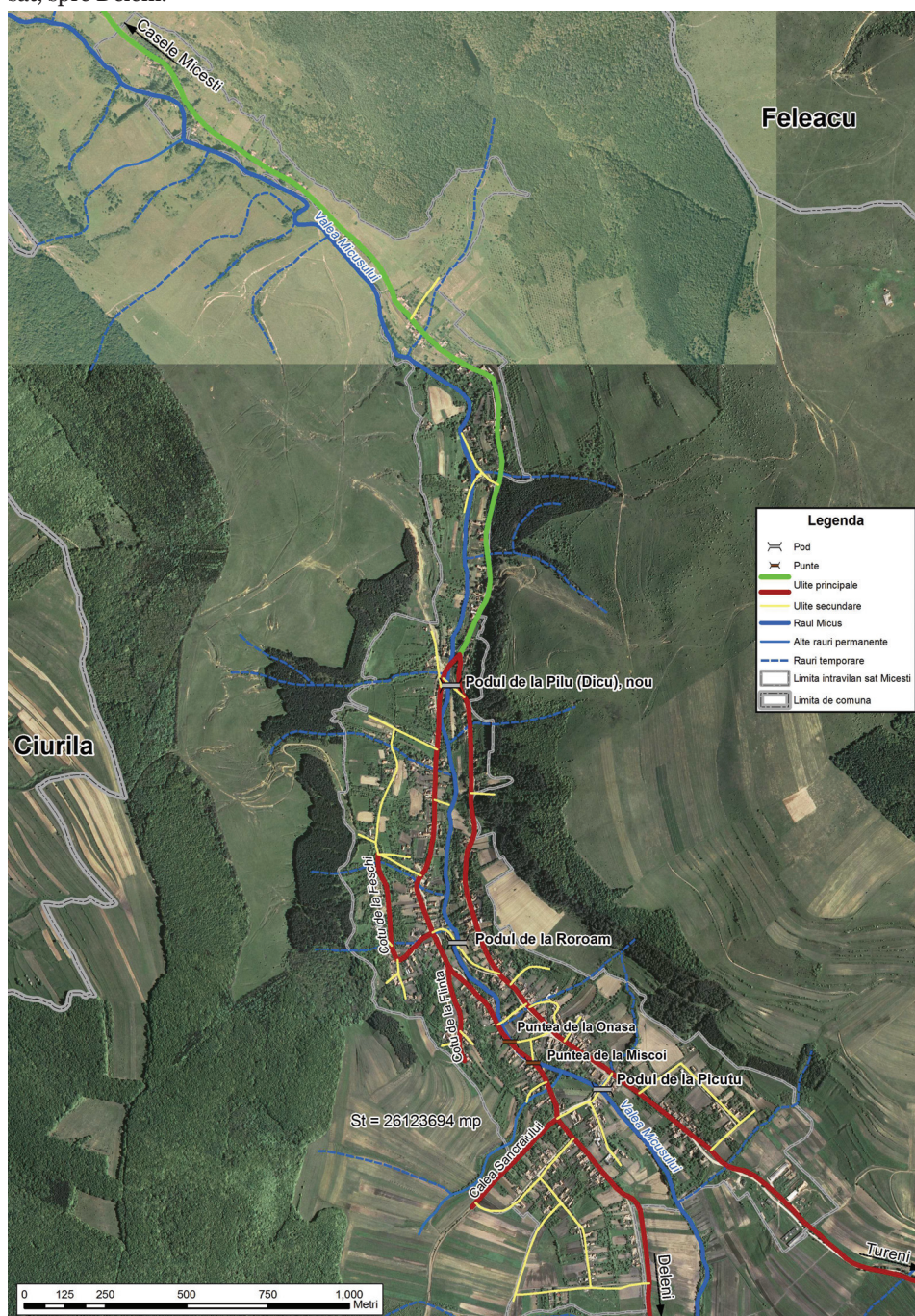

Fig. 28. Ulițele satului.

În anul 1974 s-au introdus primele curse regulate de autobuz, dinspre Turda și Cluj-Napoca. În primii doi ani erau 6 autobuze spre Cluj-Napoca și 8 spre Turda! Din cauză că șoferii nu eliberau frecvent bilete, iar micușenii se complăceau în această stare, cursele au fost considerate ca fiind nerentabile, și treptat, treptat, reduse, până la desființare.

După 1989, odată cu restrângerea drastică a navetismului, s-au păstrat doar două curse pe zi, la Turda, utilizată de către elevii din clasele V-VIII, care făceau naveta la Tureni.

În anii de vârf (1973-1980), numărul navetiștilor era de 89, dintre care era doar o femeie).

29. Captările de apă potabilă

În vara anului 1981, când președintele CAP (Cooperativa Agricolă de Producție) era Crișan Vasile a lui Nașu lui Miron, iar secretar la Primăria Tureni, Surd Gheorghe, la sugestia lor, am luat decizia de a capta apa acestui minunat izvor și a o distribui printr-o conductă principală la toate gospodăriile situate în aval. Am profitat de existența în sat a unui utilaj de săpat șanțuri, exploatat de către Clapa Ioan. Am stabilit suma de 1500 lei / familie, sumă accesibilă pentru oricine la acea vreme. Am adus în sat pentru expertiză la teren pe profesorul Iuliu Buta, hidrolog și conferențiarul Buz Victor, cartograf, de la Facultatea de Biologie, Geografie și Geologie a Universității „Babeș-Bolyai”. Cu aceștia am realizat un nivelment cu teodolitul și am constatat că apa captată lângă izvor... urcă până la nivelul stâlpilor electrici de pe Copăcel. Am decis locul amplasării bazinului, la Vila Hulpii în colțul grădinii, unde substratul de gresie este foarte stabil. Cu banii adunați s-au cumpărat conducte din p.v.c. cu diametrul de 15 cm, iar tractoristul Clapa a săpat șanțul principal (de la șanțul principal până la gospodăria fiecăruia, era treaba celui deservit cu apă). Nașu de la moară a lui Alexe (Drăgan Ionaș) a pozat conductele pe tot traseul, de la Șipot și până la Brigadiru (la Curte). S-a turnat bazinul din beton armat, cu un volum de 80 mc. Munca a durat aproximativ două luni de zile (vara anului 1981).

Fig. 29. Șipotul Mare și rezervorul de apă.

Când primul șuvoi de apă de la captare a curs în bazin era într-o zi de duminică. De bucurie am spart de pereții din beton ai bazinului o sticlă cu un litru de țuică!!!, împreună cu vărul meu, Surd Ioan (Oșanu). Spre după-amiază bazinul s-a umplut până la deversor, spre marea noastră bucurie. Am avut și multe piedici, unii mai cărpănoși, temându-se că le luăm banii și dispărem cu ei. Alții se declarau mulțumiți de apa din fântânile proprii, scoasă manual. S-au înscris pentru apă de la Șipotul Mare 75 de familii. După ce au văzut isprava noastră, ne-au curtat și alții, dar fiind vorba de o acțiune colectivă, nu am subscris „slobozenie la apă” și pentru alte familii. Cu toate acestea, unii nerușinați și defăimători, au săpat noaptea șanțuri la propriile gospodării, fără acceptul colectivității, introducându-și apă în mod fraudulos (exemple Morovan Ștefan, a Ciulii, Surd Ioan a lui Ștefan a Ioșcuții). Am hotărât să sărbătorim evenimentul în chip deosebit. Din banii rămași am pregătit o masă pentru cca. 200 de persoane, dar numai pentru cele 75 de familii care au introdus apa. Cu această ocazie, am invitat în sat ansamblul folcloric studentesc „Mărțișorul” a Casei de Cultură a Studenților din Cluj, condus de către

inimosul director Laurențiu Hodorog. La spectacolul dat în sala căminului cultural a participat tot satul.

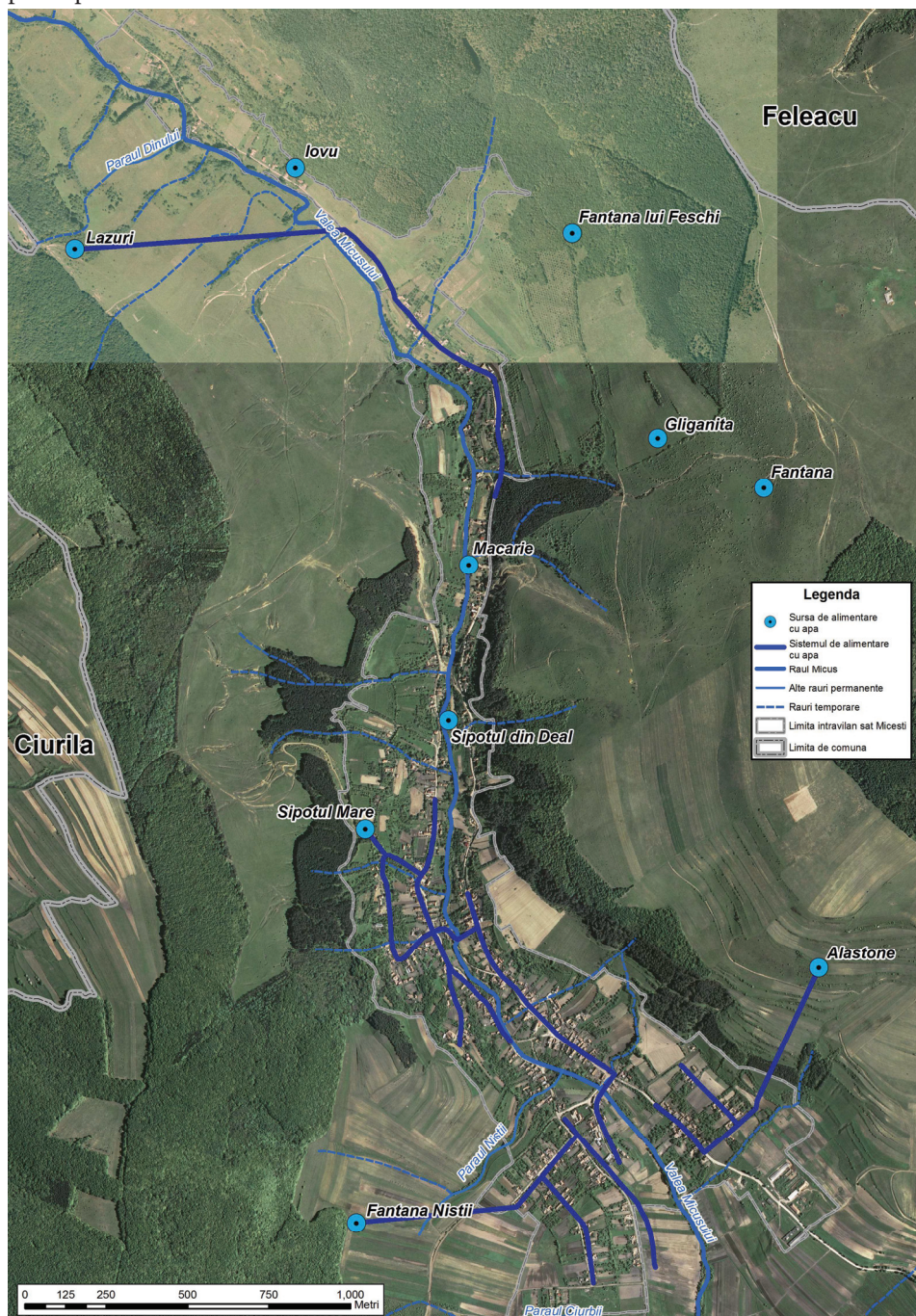

Fig. 30. Aducțiunile de apă.

Pe lângă dansurile renumite ale studenților, a cântat Ion Sotelecan, lansat cu renumita-i doină „Murguleț cu coamă rară” și a spus snoave Ioan Brie. Despre acest eveniment a pomenit talentatul ziarist Ilie Călian în ziarul Făclia (de Cluj).

În multe case s-au amenajat băi și cazane, pentru apă caldă, gestul nostru sporind gradul de civilizație al sătenilor. După 1989, majoritatea acestor dotări sanitare din casele și gospodăriile sătenilor au fost transformate în cămări pentru cereale.

Azi, după aproape 32 de ani de la darea în exploatare a sistemului, apa curge cu îndestulare. Doar că unii lipsiți de cel mai elementar simț civic, lasă robinetele deschise în toiu verii pentru udat straturile cu legume ori iarna, la fel, pentru a nu îngheța propria rețea. Cu toată stăruința verbală ori cu exemple personale, nu s-a reușit curmarea acestor practici, demonstrând încă o dată caracterul civic slab și duplicitar al micușanului, lipsa de coeziune socială și fătărnicia.

După această reușită, s-au făcut aducțiuni de apă de la Fântâna Nistii pentru Labul de la Tighileanu, de la Alăstone pentru Labul lui Avel și de Sub Lazuri, pentru Suseni. În acest din urmă caz, conducta fiind pozată la cca. 60-70 cm adâncime, iarna crapă frecvent. Trebuie să menționăm faptul că majoritatea gospodăriilor din sat dispun de fântâni proprii. Din această perspectivă, a apei în general, și a celei potabile, în special, Micușul se află într-o situație favorizată. Pentru adăpatul cirezilor de vaci, cai și bivolițe, și a turmelor de oi, s-a amenajat izvorul de la Ogrăzele, pentru pășunea de la Tâclă, și un altul la Vâlcea, amonte de Gligănița. La Văratice, izvorul și fântâna asigură apa pentru animale, alături de apa de pe cursul superior al văii Micușului.

Vara, în jurul acestor izvoare, transformate în adăpători, erau aduse ciurzile, „în zăcătoare” (odihnă), la prânz. Ciurdarii scoteau apa din fântâna cu cumpănă și o turnau în halauă pentru animale. Două adăpători cu halauă au fost active multă vreme pe drumul Micești-Tureni (După Dealul Turzii și la Fântâna Turzii), folosite tot timpul anului, dar mai ales vara, când oamenii munceau la câmp cu animalele (arat, căratul recoltei etc.). Apa bună a acestor izvoare o foloseau toți trecătorii pe drumul spre și dinspre Tureni.

În 1990, 1991, halauăle din metal au fost duse „acasă”, că doar au fost ....a colectivului, iar cele două izvoare, prin distrugerea drenurilor, s-au colmatat, fiind astăzi practic distruse.

Același lucru s-a întâmplat cu adăpostul pentru animale și halauăle de la Ogrăzele. Dalele din beton ce acopereau terenul mlăștinos din proximitatea adăpătorii și plăcile de azbociment de la acoperișul ce proteja animalele de ploi, arșiță și grindă, au fost duse „acasă”, bucată cu bucată, și depozitate în ogrăzi, neutilizate, ca simbol al „simțului gospodăresc al „micușanului postdecembrist”, ocoș și cumular.

30. Dotările de interes public

Acestea sunt definite ca fiind amenajări specifice care satisfac nevoi colective (V. Surd, 1983). După specificul lor, pot fi cu caracter administrativ (primărie, poliție), de învățământ (școală, grădiniță), sanitare, culturale, comunale, ecleziastice etc.

Din ansamblul de dotări publice se detașează ca vechime și impozanță biserica, construită aproximativ între anii 1780-1793, cu hramul „Pogorârea Sfântului Duh”.

După 1990 s-au amenajat două case de cult, cea a Martorilor lui Iehova, în fosta casă a lui Vasile a Gonului și cea a cultului penticostal în fosta casă a lui Victor. Școala se află în centrul satului, având în forma inițială două săli de clasă (cea dinspre Viluc și cea dinspre Coratoru). În anul 1957 s-a edificat, în conexiune cu vechea clădire, căminul cultural la parter, două săli de clasă și cancelaria la etaj.

Locul unde se află astăzi școala și căminul cultural a fost cumpărat de la numitul Grancea, care a primit în schimb un teren între Grădina Domnească și Pădurea Bisericii, fiind numit paznic de pădure pe viața (azi locul numit, la Grancea).

În fostul castel al grofului, ce aparține prin cumpărare lui Chiorean Vasile (Brigadiru) a funcționat până în anul 1960 cu două săli de clasă, proprietarul fiind forțat a le da utilitate școlară. Din 1950 până în 1960 în casa lui Ghiga lui Miron a funcționat, într-o cameră, o grădiniță rurală, fiind constrâns la o asemenea ofertă, pe considerentul că a fost declarat chiabur. Tot pe acest „criteriu”, capul de familie, Ghiga lui Miron, a fost deportat 3 sau 5 ani la Canal. Primăria a funcționat în clădirea actuală părăsită din centrul satului, construită după 1918, unde era și un centru de montă pentru bovine și o remiză de pompieri, dotată cu o pompă mobilă, manuală. În mai multe locuri din sat au funcționat magazine mixte și bolzi (făgădaie, birturi). Astfel, era renumit făgădaul de Roroam și cel de la Boldașu. Până la colectivizare, la Boldașu se vindea și carne proaspătă, rezultată din sacrificarea animalelor din sat, în special de oaie și bovine. Cooperative rurale (magazine mixte) au funcționat la Felecanu și apoi la Faur, vizavi de Ghiga lui Faur, astăzi dispărute. Un nou magazin sătesc a fost construit în anul 1973, vizavi de casa învățătorului Ioan Crișan, astăzi neutilizat, fiind proprietate cooperatistă.

Un magazin alimentară și pentru nevoi casnice funcționează astăzi într-o clădire nouă în gospodăria lui Gligănaș, fiind deservit de către nepoata acestuia Adriana și soțul ei, Cosmin Andreica.

Postul de miliție a funcționat până în anul 1968 într-o clădire veche, pe actualul amplasament al casei parohiale, dispunând de două camere, un birou, o anexă și un grajd. Aici au coabitat o vreme familia șefului de post de atunci, Ilieș, cu familia învățătorului Faur Vasile, a lui Toaplec, reîntors în sat după anul 1955.

Lăptăria, cu clădire independentă, a funcționat în două locuri: lângă podul de la Roroam, recunoscut și astăzi ca „Lăptăria”, deși clădirea a dispărut, și la Ioji, lângă casa preotului Eugen Crișan, azi abandonată. Azi laptele se adună la casa lui Surd Ioan (Oșanu) din centrul satului, de unde se duce spre procesare cu autocisterna, la Cluj-Napoca.

Fierăriile (căuăciile) asigurau potcovitul cailor, vacilor și bivolițelor utilizate la tracțiune și arat, precum „legatul” carelor și căruțelor, adică armarea structurilor din lemn a acestor mijloace de transport, cu metal. În sat au funcționat patru fierării (cănăcii), și anume: cea a lui Dondoș Țiganu dintre topili (în coasta de la Cârcoșel, lângă

Micești (Micuș), un sat transilvănean

vale), a lui Ioji, între casa preotului Crișan și gospodăria lui Ghiga Pisichii, a lui Căuaciu Irimie și a lui Căuaciu lui Titeu, în propriile gospodării.

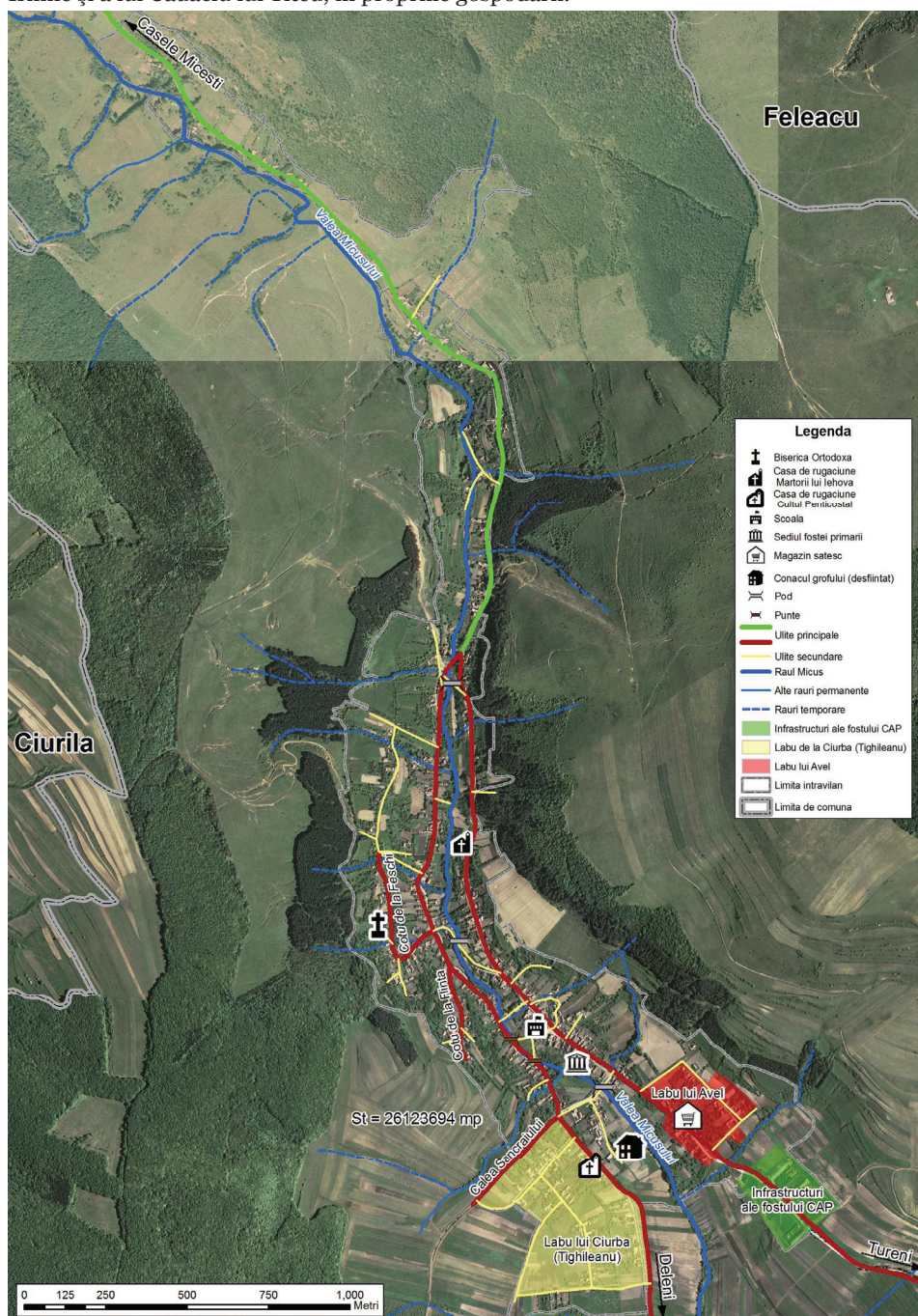

Fig. 31. Dotările publice.

Vasile SURD

În sat au funcționat 13 mori de apă, care asigurau făina pentru micușeni și pentru satele învecinate (Săliște, Vâlcele, Deleni, Crăiești ș.a.).

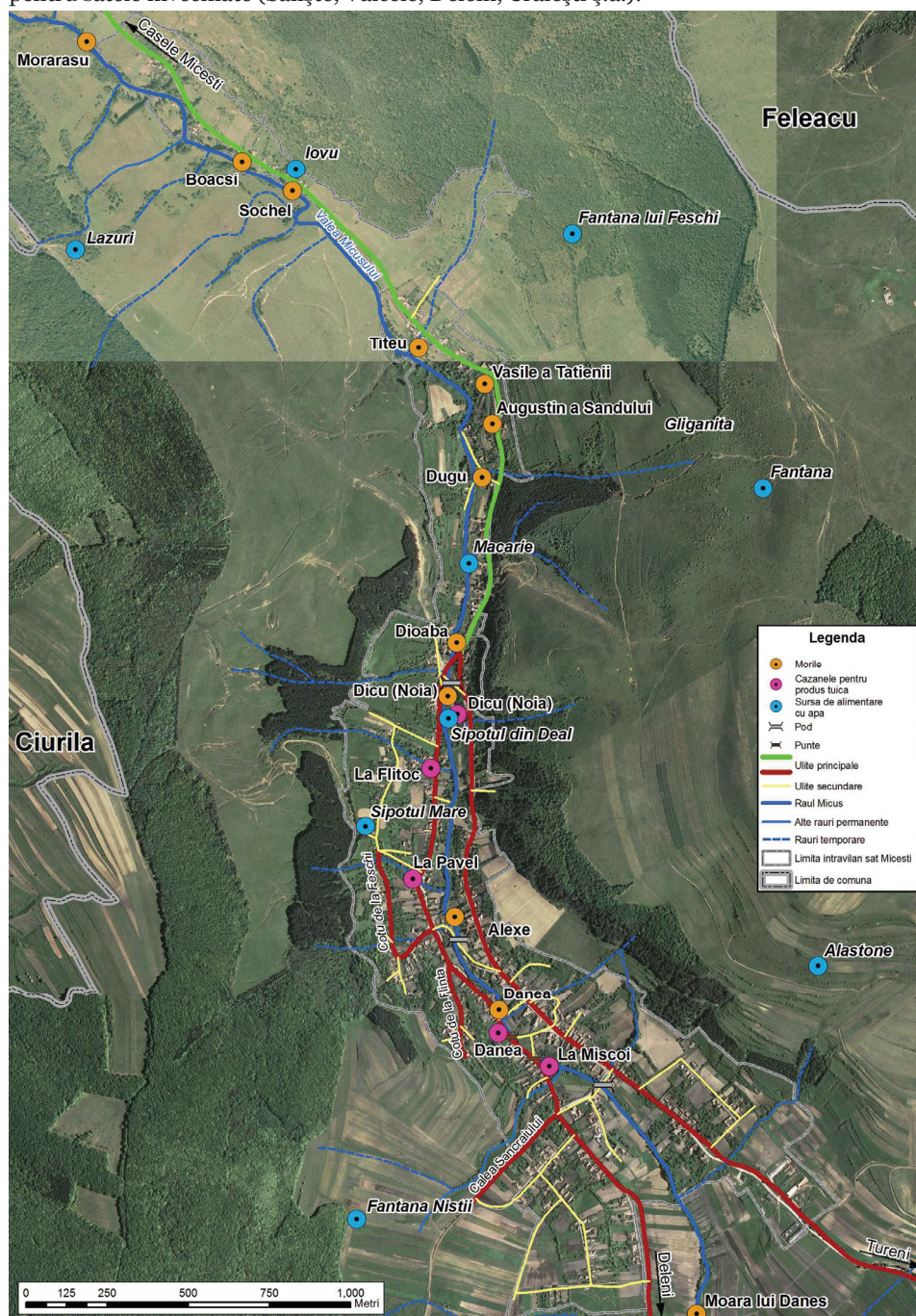

Fig. 32. Morile, izvoarele și locurile de preparare a țuicii.

Acestea erau, din amonte spre aval, următoarele: Morărașu, Boacși, Șochel, Titeu, Vasile a Tătienii, Augustinu Sandului, Dumitru lui Dugu, Pilu Dioabii, Dicu (Noia), Uțu, Alexa de la Moară, Danea de la Moară și Deneș din Bodeș.

Astăzi se mai păstrează în stare de relativă conservare moara de la Dicu (Noia). Fiecare morar avea cal și căruță, cu care cărau sacii cu boabe la moară, pentru măcinat și aduceau acasă la gospodari, făina. Arondarea la o moară sau alta se făcea în funcție de corectitudinea morarului în ceea ce privește luarea uiumului (a taxei de măciniș) și de calitatea făinii (cei care nu „tăiau” la timp pietrele de la moară, produceau o făină foarte fină, asociată cu particule nemăcinate).

Pericolul mare pentru mori intervenea vara la viituri, când derivațiile de apă pentru punerea în mișcare a roții morii, erau complet distruse, ori în iernile grele, geroase, când apa îngheța pe jilip (pe canalul de aducțiune). Pentru reluarea măcinișului trebuiau refăcute derivațiile de apă prin amenajarea de lacuri de retenție a căror baraje se numeau gaturi. Gaturile se realizau din lemn de esență tare și constau dintr-un gard țesut cu nuiele groase și fixate cu pari groși la sol, din lemn de stejar, denumiți țiueci. Facerea gaturii era o treabă costisitoare, grea și ingenioasă, implicând munca a 5 – 6 bărbați puternici și pricepuți.

„Țiuecii” erau bătuți în albie cu „berbeci” speciali, din lemn ori metal, ce obligau la un mare efort fizic. Lacul format în amonte de gat era destul de adânc, numai bun vara pentru scăldat (din păcate, aproape nimeni din sat nu știa să înoate, valea Micușului neavând debite și adâncimi mari, care să oblige la însușirea acestei deprinderi; sătenii foloseau adesea lacurile de la gaturi pentru scăldatul bivolițelor, înotătoare neîntrecute). Pentru baie, vara, copiii realizau mici baraje din piatră și răgălii (iarbă cu rădăcină și sol) pentru a se scălda, motiv de revoltă a morarilor din aval, care nu aveau astfel apă suficientă pentru funcționarea morii. Aceștia interveneau și distrugeau efemera „piscină” a copiilor, spre marea lor dezamăgire.

După 1962 la Danea și la Dicu s-au amenajat două stăvilare (baraje) din piatră și beton, cu caracter antierozional.

După amenajarea barajului de la Trecători (1965), unda de viitură s-a redus din intensitate, neînregistrându-se inundații semnificative în vatra satului, ci doar stadiul de „vale mare”, care asociază debitul mai bogat cu o turbiditate mai accentuată, ca urmare a șiroirilor și spălării solului de pe versanți.

În sat nu au existat, nici în trecut și nici în prezent, dotări cu caracter sanitar. După 1950, venea în sat, odată pe lună, un medic generalist care consulta bolnavii, de regulă în casa în care locuia moașa satului. Astăzi nevoile sanitare curente se rezolvă prin dispenarul uman de la Tureni. Moașa satului, cea mai longevivă, Chicinaș Georgeta, a fost dintotdeauna „ministrul sănătății” pentru micușeni. Ea asista nașterile, asigura asistența sanitară de urgență și făcea injecțiile.

Școala era inspectată, odată pe lună, de medicul generalist de la Tureni ori de la Turda.

În privința asistenței sanitar-veterinare, satul era deservit de către un medic veterinar, care venea periodic în sat, de la Turda. Pe plan local erau 2 – 3 persoane care știau și aplicau tratamente empirice ori semicalificate, animalelor (Șilie a lui Scătui zis Doctoru pentru acest motiv, Surd Gheorghe a lui Feșchi, Rus Ioan a Pisichii, care a frecventat o școală profesională cu profil veterinar, la Turda).

31. Școala

Tradiția orală pomeneste de existența unei școli într-o chilie situată în mijlocul cimitirului actual, din preajma bisericii, compusă din două compartimente, unul cu sală de clasă și celălalt ca locuință pentru învățător.

Prima școală confesională deschisă de către regimul austro-ungar a fost la 1850. Școala, în care se predă și se învăța în limba română, era susținută de către 2 – 3 localnici cu mai multă învățătură. La 1871, se vorbește de existența unei case parohiale și a unei școli din lemn.

Șematismul de la Blaj din anul 1900 pomeneste de o școală zidită din piatră în anul 1874 (citată A. Cristea, 2000). Același șematism, de la 1911, menționează existența în sat a unei școli greco-catolice, ce datează din anul 1909. Se presupune că acea școală a fost construită pe actuala grădină a Chimului, de pe Lab. Numitul Grancea a dat ca loc de școală actualul amplasament din centrul satului, fiind răsplătit cu un teren mai extins în proximitatea Pădurii Bisericii, teren ce-i poartă și astăzi numele.

Actualul local al școlii a fost construit în anul 1903, și se compune din două săli de clasă cu dimensiunile de 10 x 6,5 m, o cancelarie de 5 x 3,5 m și un hol de 4 x 3 m (raport D. Ionașu, 1957).

În anul 1957 se construiește un nou corp de clădire al școlii, atașat celui vechi, care adăpostește la parter căminul cultural. La primul nivel s-au construit încă două săli de clasă și o sală profesorală.

În anul 1981, în clădirea actualei școli, a fost introdusă apa potabilă de la Șipotul Mare.

Între anii 1950-1958, în fosta clădire a grofului, devenită proprietate prin cumpărare, a brigadierului silvic Chiorean Vasile, s-au amenajat două săli de clasă. Proprietarul conacului era Lajos Josjika, cancelar al curții imperiale de la Viena. Conacul avea în proprietate 300 iughere de pământ arabil (168 ha) și 4000 iughere de pădure (2240 ha) care au fost moștenite de fiica acestuia, Elisabeta, căsătorită cu baronul Iosif Zeik. În timpul revoluției de la 1918, Elisabeta Zeik a rămas văduvă, cu trei fete. În anul 1921 moșia baronului (baronesei) a fost expropriată în mare parte, lăsându-se doar conacul, 100 iugăre de pădure (56 ha) și 100 iugăre de teren arabil.

Între anii 1923-1933, baroneasa, care între timp se stabilise la Cluj, prin administratorul moșiei, numitul Ravoy, a vândut pădurea și pământul arabil la sătenii mai înstăriți. Aceștia l-au parcelat și l-au revândut localnicilor (cele două laburi). Conacul a fost vândut brigadierului silvic Chiorean Vasile, zis Creștinu, având obiceiul de a se adresa interlocutorilor cu alocuțiunea: „măi, creștine”. Grădinile din extremitatea sudică a Labului de la Ciurba au fost luate cu forța de la baron și date celor care au luptat pe front în primul război mondial, de unde și denumirea de „*grădini forțate*”.

În casa lui Ghiga lui Miron a funcționat din 1950 și până în 1955 o sală de clasă cu destinația de grădiniță, fiind constrâns de către autoritățile vremii să facă acest gest fortuit, fiind declarat chiabur. Pe acest considerent, mai sus numitul a fost deportat la canal, în Dobrogea.

„Despre cel mai vechi dascăl, tradiția orală pomeneste de un oarecare Marcu, care s-a instruit în ale scrisului și cititului, într-un lung stagiul în armata austro-ungară.

Primul învățător diplomat a fost Siarlia Ioan, din satul Bia, de lângă Blaj.

Micești (Micuș), un sat transilvănean

Până în anul 1830 se pomenește de un alt învățător, pe nume Simion Pârvu, din Ceanu Mare (Câmpia Transilvaniei). Pe la 1882, a fost învățător la școala din sat, timp de aproape șapte ani, preotul Crișan Simion, tatăl viitorului preot de tradiție al satului, Crișan Eugen. Lui Crișan Simion i-a urmat la catedră învățătorul Timbuș Ioan, din Petrești. Acestuia i-a urmat Chicinaș Dumitru din Micești, până în anul 1909. Pe timpul acestuia s-a construit și clădirea veche a actualei școli”.

Accesă! partidă este continuarea partidă No. _____ din matricola No. _____ pag. _____ Pagina 3

Accesă Cx

MATRICOLA No. _____

Elv. George Iord. No. matricular 3 născut la 1916 luna Julie anul 1916
 în căpăni 1 com. Micula jud. Făra, de națio-
 nalitate rom.; de religie ortod.; vaccinat la luna anul anului 1916 pe baza ortod. Inscr. _____
 în școala la 8 luna Sept.

Clasa IV - (în litera rom.)
 Anul școlar 192 1 - - 192 2 -

Model 11.

Obiectele de studiu	TRIMESTRUL			S-a exam.					Media generală (toate anurile)	Media generală (toate anurile) pe grupă	Observații
	I	II	III	Media anului	Media semestrului	Media anului	Media semestrului	Media anului			
Limba română	Scritere și exerc. gram.	10	10	10	10						Părțile <u>lov</u>
	Citire	9	9	9	9						Tăler
	Exerciții de memorie și liberă reproducere	9	9	9	9						Știpen
	Exerciții de compunere	9	9	9	9						Profesia mea
	Exerciții de înțelegere	9	9	9	9						Correspondent
	Matematicile	8	8	8	8						Domiciliul
Cultura altor	Religia	8	8	8	8						Totalul absențelor
	istoria	8	8	8	8						
	Geografia	8	8	8	8						
	Științe fizico-naturale	8	8	8	8						
Dexterități	Caligrafia	8	8	8	8						Motivate
	Desenul	8	8	8	8						Nemotivate
	Cântul	9	9	9	9						Amendate
	Exerciții corporale și jocuri gimnastice	8	8	8	8						Total general
	Lucru manual (la băieți)	8	8	8	8						Câte amenzi s'au aplicat în cursul anului
	Lucrări practice agricole	9	9	9	9						
	Lucru de mână (la fete)										
	Portarea	9	9	9	9						
	Frecvența	10									
Situațiunea la finele anului școlar <u>800 romani</u> Clasificat: <u>Intre</u> elevi promovați. Liberei porfitești No. _____ din _____ Accesă partidă se continuă în matricola No. _____ pag. _____											

Director: Intre

Căpăni: Intre

Fig. 33. Foaie matricolă din
anul școlar 1926-1927.

(„Până în anul 1950, școala din sat a funcționat cu patru clase. Din acest an funcționează cu șapte clase” – informație eronată, întrucât după 1918 s-a generalizat învățământul de șapte clase, primele patru clase fiind obligatorii).

(Informațiile puse între ghilimele le-am preluat din raportul întocmit de către directorul Ionașcu Dionisie la 12 aprilie 1957, intitulat „Contribuția satului Micești la monografia raionului Turda”).

Clădirea actualei școli și căminul cultural sunt astăzi (2013) puse sub „conservare”, datorită lipsei de elevi, pe fondul descreșterii demografice abrupte și galopante de la 1552 de locuitori în 1941 la 294, în anul 2013.

aproape de realitate le deținem ca urmare a consultării registrelor școlare din Arhiva Școlii din Tureni, începând cu anul școlar 1923/1924 și până astăzi (2013), și cele privind salarizarea dascălilor.

Astfel, după Unirea de la 1918, se adoptă o nouă structură a învățământului școlar elementar, axată pe cunoașterea limbii române, a matematicii, a științelor naturii, istoriei și religiei și a „dexterităților”, la care se adăuga lucrul de mână, le fete, purtarea și frecvența.

Anul școlar era divizat în trei semestre și începea în luna septembrie ca în zilele noastre. Notarea elevilor era cea consacrată actualmente, cu note de la 1 (unu) la 10 (zece).

Matricola elaborată mai târziu de către Ministerul Educației Naționale, este una modernă, inspirată din învățământul cu tradiție excepțională pe plan european.

Noua matricolă obliga la o anamneză a stării sociale și materiale a părinților, a mediului de locuit al elevului, a identificării parametrilor fizici, a pasiunilor și intereselor

elevului, și un detaliat examen medical, la care se adaugă profilul psihologic și situația școlară.

[illegible]

Fig. 34. Foaie matricolă din anul școlar 1938-1939.

MINISTERUL ÎNVĂȚĂMÎNTULUI		cl. I.		cl. II.		cl. III.		cl. IV.		Observații	
de 4 ani mixto		anul școlar 1953-1954		anul școlar 1954-1955		anul școlar 1955-1956		anul școlar 1956-1957			
Școala		Noa anuală	Noa în lunge pentru vară	Noa finală	Noa anuală	Noa în lunge pentru vară	Noa finală	Noa anuală	Noa în lunge pentru vară	Noa finală	Mutat la școala _____ din localitatea _____ raionul _____ Director, _____
Localitatea	Micesti										
Raionul	Izida										Eliberat adeverința _____ nr. _____ pentru _____ elementare, la data de _____ Director, _____
Regiunea	cluj										
MATRICOLA		Limba orală română		Limba*) orală		Limba orală rusă		Aritmetică		Științele Naturii	
Nr.		5		5		5		5		5	
Numele	Paul	5		5		5		5		5	
prenumele	Ilavile	5		5		5		5		5	
fiul lui	Ilavile	5		5		5		5		5	
de profesie	agricultor	5		5		5		5		5	
și al	teodorica	5		5		5		5		5	
de profesie	carnică	5		5		5		5		5	
născut la	1946 7 10	5		5		5		5		5	
(anul, luna, ziua)		5		5		5		5		5	
în localitatea	Micesti	5		5		5		5		5	
raionul	Izida	5		5		5		5		5	
regiunea	cluj	5		5		5		5		5	
A fost înscris în școală în ziua	1	5		5		5		5		5	
(luna, săptămânile)	1954	5		5		5		5		5	
pe baza	favorabilă cl. I	5		5		5		5		5	
eliberat de		5		5		5		5		5	
Semnături,		Situția în iunie		Situția în august		Situția în iunie		Situția în august		Situția în iunie	
		Promovat		Promovat		Promovat		Promovat		Promovat	
		Director		Director		Director		Director		Director	
		Secretar		Secretar		Secretar		Secretar		Secretar	

Fig. 35. Foaie matricolă, 1953-1957.

După cum lesne se poate constata din mostra matricolă a anului școlar 1938-1939, parametrii de sănătate, cei sociali și de aptitudini ai elevului, nu sunt înregistrați, fapt ce pune în evidență, în mod indirect, existența unui sistem sanitar anemic și insuficient dezvoltat, în raport cu nevoile societății, în general, și cele ale școlii, în special.

Matricola adoptată după cel de al doilea război mondial, în timpul sistemului politic socialist, acordă importanță egală tuturor disciplinelor, și este văduvită de punerea în evidență a stării psihice a elevilor, ca urmare a decretării științelor sociologice și a celor psihologice ca fiind „reacționare”!

Evoluția numărului de elevi. Aceasta s-a estimat ca urmare a consultării matricolelor școlare, începând cu anul școlar 1923-1924 și până astăzi (2013). Având în vedere unele hiatusuri din foile matricole, precum și faptul că în succesiunea imediată a anilor școlari „starea numerică a populației școlare” nu a suportat modificări cantitative semnificative, am procedat la înregistrarea numerică a elevilor din doi în doi ani. În paralel, am evidențiat grafic variația efectivului de elevi, la nivel de clasă.

Tabel 7. Evoluția numărului de elevi (1923 – 2013).

Nr. crt.	Anul școlar	Nr. de elevi	Nr. crt.	Anul școlar	Nr. de elevi	Nr. crt.	Anul școlar	Nr. de elevi
1	1923-1924	231	17	1955-1956	254	32	1985-1986	63
2	1925-1926	226	18	1957-1958	245	33	1987-1988	45
3	1927-1928	189	19	1959-1960	244	34	1989-1990	45
4	1929-1930	190	20	1961-1962	266	35	1991-1992	36
5	1931-1932	266	21	1963-1964	216	36	1993-1994	28
6	1933-1934	210	22	1965-1966	259	37	1995-1996	26
7	1935-1936	256	23	1967-1968	154	38	1997-1998	17
8	1937-1938	189	24	1969-1970	152	39	1999-2000	17
9	1939-1940	266	25	1971-1972	144	40	2001-2002	19
10	1941-1942	182	26	1973-1974	176	41	2002-2003	12
11	1943-1944	175	27	1975-1976	146	42	2004-2005	13
12	1945-1946	196	28	1977-1978	120	43	2006-2007	12
13	1947-1948	198	29	1979-1980	91	44	2008-2009	13
14	1949-1950	175	30	1981-1982	57	45	2010-2011	14
15	1951-1953	165	31	1983-1984	36	46	2012-2013	12
16	1953-1954	175						

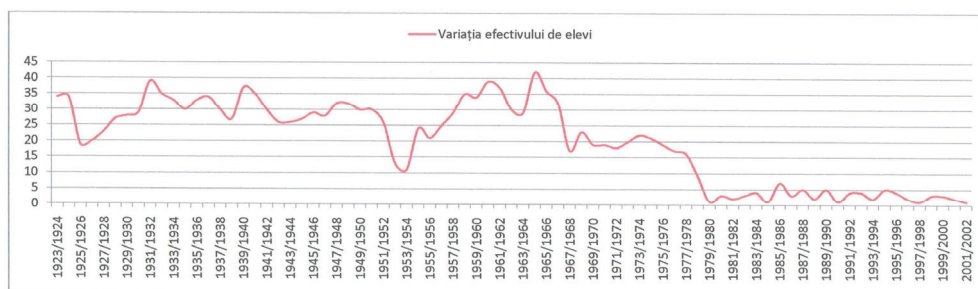

Fig. 36. Evoluția numărului de elevi/clasă (1923-2013).

După cum se poate constata, cel mai mare număr de elevi s-a înregistrat în anii 1931-1932, 1939-1940 și 1961-1962 (266). Anul 1951-1952 poate constitui „o anomalie

statistică, întrucât nu am reușit să punem „cap la cap” întregul șir statistic ce desemnează numărul de elevi din cele șapte clase.

Pragul cel mai eclatant este dat de anii 1977-1978 și 1979-1980, când populația școlară scade alarmant, de la 120 elevi la 57 elevi.

Trebuie menționat faptul că în situația statistică s-au inclus și elevii din satele Săliște, Deleni și Crăești, care o vreme au „gravitat” spre Școala din Micești (1955-1960) (cei din Săliște, până în anul 1968, când satul a fost arondat la noua comună, Ciurila).

Este demn de remarcat faptul că în anul școlar 1956-1957 s-a înregistrat un număr record de elevi în clasa I (69), fapt ce a obligat conducerea școlii la organizarea a două clase paralele.

După Marea Unire de la 1918 a fost numit director al școlii învățătorul Crișan Ioan, care gira și rolul de cantor la biserică. Era un bărbat înalt, uscățiv și calm, cu deprinderi bahice regulate.

La cca. o oră de la începerea programului școlar, le dădea elevilor ceva de lucru la clasă (să facă o „luare” (scădere), de mai multe ori, timp în care trecea drumul la făgădău (cârciumă).

La reîntoarcere, pentru ca finalul zilei de școală să se matrializeze în chip apoteotic, cânta cu elevii, cântecul de mare redundanță națională „Treceți Batalioane Române Carpații”!

Soția acestuia, doamna Malvina, era o femeie tare cumsecade și tandră, ajutând cu modestele ei cunoștințe medicale pe mulți elevi și săteni.

Din anul 1946 până în 1953 a fost director învățătorul Platon Veneamin, apoi din 1953 până în aprilie 1955, numitul Tulai Iuliu, originar din Luna (Câmpia Turzii). Din mai 1955 și până în noiembrie 1955, au girat succesiv, funcția de director profesorii Anițan Gabriela și Lazăr Vasile. Din decembrie 1955 și până în anul 1958 a fost director profesorul Ionașcu Dionisie, refugiat din Basarabia. Din 1959 și până în 1961 a funcționat ca director Tarța Gavril, profesor de științe ale naturii, originar din Fîlea de Jos. Din anul 1962 și până în anul 1978 a fost director al școlii din sat profesorul Chicinaș Ionel, a lui Ghiga Zgprcii, care a locuit în sat în casa părintească, fiind cel mai longeviv din pleiada de directori ai școlii de după al doilea război mondial. Datorită acestui fapt, a rămas în memoria colectivă cu apelativul „Directoru”.

În anul școlar 1978/1979 a fost director numitul Faur Gligor, profesor de geografie. Între 1980-1982, școala a fost condusă de către profesoara de matematică Sălăgean Cornelia, originară din Deleni (Indol). Cu dânsa s-a încheiat seria claselor I-VIII la școala din Micești, clasele I-IV rămânând în sat, iar cele V-VIII au început naveta spre școala din centrul de comună Tureni.

Începând cu anul școlar 2009-2010, elevii din Micești (clasele I-VIII) sunt transportați zilnic la Tureni, cu microbuzul din dotarea școlii.

Din păcate, numărul actual de elevi nu este mai mare de 10, iar la grădinița din sat se adună zilnic câte 3-5 copilași, unii aflați în custodia bunicilor, instruiți de către o educatoare inimoasă, Lupu Niculina, navetistă la Turda, originară din Tureni.

Trebuie menționat faptul că toți învățătorii și profesorii școlii locuiau în gazdă, la săteni. Chiar și învățătorul Faur Vasile a lui Toaplec, revenit în sat prin anul 1955, a locuit cu familia în în casa de serviciu a primăriei, împreună cu șeful de miliție până la strămutarea definitivă la Turda. Directorul Ionașcu Dionisie a locuit cu familia în chirie la

Micești (Micuș), un sat transilvănean

Aurelu Danii, iar Tarța Gavril la Dioga, în casa veche, cea nouă fiind astăzi proprietate a copiilor lui Uțu Danciu (decedat), ginerele lui Todor a lui Gligan.

În gazdă luau frecvent dascăli familia Neagu a lui Burcușel, Vila Gâștii și Onuță a Tomii.

Începând cu anul 1965, când s-a generalizat navetismul rural-urban, n-a mai rămas în sat cu domiciliul niciun profesor, cu excepția lui Faur Gligor, care locuiește în casa părintească. Chiar și preotul Cristea Aurel, deși dispune de o casă parohială confortabilă, a devenit navetist odată cu ajungerea copiilor la vârstă școlară.

Cu același an, 1965, practic, niciun absolvent al școlii din Micești nu a mai rămas în sat. Părinții, deposezați de pământ și tehnică agricolă, își încurajau copiii să urmeze școli în oraș, să devină „domni”. Munca fizică grea din agricultură și retribuția slabă la CAP susțineau exodul rural-urban. În anul școlar 1969-1970 se aflau la studii universitare 26 de tineri din sat, la Cluj-Napoca, Iași, București, Timișoara, Suceava și Oradea (reveneau cca. 300 de studenți la 10 000 locuitori).

Fig. 37. Clădirea școlii din Micești.

Programa școlară de după 1989 a suferit repetare și regretabile schimbări, odată cu schimbarea codurilor politice a celor care au avut și au ca misiune conducerea destinelor învățământului românesc. S-a minimalizat până la hilar, istoria și geografia, limba și literatura română și s-au adoptat sistematic modele „vestice”. Întrât s-a modificat și s-a ajustat învățământul românesc, încât astăzi școala, atât cea primară, cât și cea superioară, produce be bandă rulantă, mii, zeci de mii de analfabeți. Din păcate, mulți dintre aceștia au prins pârgghiile puterii și s-au cocoțat în funcții de decizie.

32. Biserica

Legende preluat de la bătrânii satului (Alexe Crișan – Cantoru) vorbesc de faptul că biserica s-a ridicat de către un tată iubitor, care dorea cu orice preț să-și scape unicul său fiu de la oaste. Acesta s-a rugat lui Dumnezeu și a jurat că dacă fiul său nu va fi luat cu arcanul la oaste, el va ridica o biserică mai mare, în locul celei existente, din lemn. Onul a ridicat biserica împlinindu-și jurământul, dar fiul său a fost prins cu arcanul și dus la oaste. Atunci de necaz, omul în cauză, a blestemat biserica și pe toți aceia care intrau și se rugau în ea: „să nu stea piatră pe piatră...”. Tot tradiția orală (legenda) spune că acest blestem a fost „șters” ca urmare a unei jertfe de sânge adusă de un soldat rus, care a fost împușcat în turla bisericii, în al doilea război mondial. Într-adevăr, militarul rus ce supraveghea din turnul bisericii, linia frontului, în timpul celui de al doilea război mondial (frontul era în sat și împrejurimi), a fost împușcat mortal. Trupul acestuia a fost coborât cu funiile din turnul bisericii și îngropat chiar la temelia acesteia (fapt povestit subsemnatului de către Rus Gheorghe a Cioanii și Faur Vasile – Tica lui Faur, foști clopotari ai bisericii, care au participat direct la acest tragic eveniment).

Tot conform tradiției orale, în mijlocul cimitirului de azi, din preajma actualei biserici, exista înainte de anul 1780 o biserică din lemn care a ars.

Așa cum menționează mai multe surse bibliografice, biserica actuală s-a zidit din piatră și cărămizile ce s-au adus de la vechea biserică, situată în nord-vestul hotarului satului, în locul numit „La Mănăstire”, care la rândul ei a fost înălțată din materialele rezultate de la așa-zisa „citadelă romană” din apropiere, de pe „Căramidă”.

Șematismul de la Blaj consemnează faptul că la 1733, pe vremea episcopului Inochentie Micu Klein erau în sat 315 de credincioși greco-catolici.

Același șematism de la 1835 (MDCCCXXXV) consemnează faptul că în sat era o biserică de rit catolic (Ecclesia ad Descensionem Spiritus Sanctus). La 1871 se pomenește de existența unei biserici din piatră ridicată în onoarea „Descendesei Spiritului Sanctus”, de o casă parohială și de o școală din lemn în care se oficia și se învăța în limba română.

Șematismul de la Blaj din anul 1900 pomenește de o biserică zidită în onoarea Pogorării spiritului Sfânt, de o casă parohială din lemn, construită la 1874. Populația satului la acea vreme era de 1227 locuitori, din care 1200 greco-catolici. Șematismul de la 1911 pomenește despre pictura din actuala biserică, datată la 1793 și existența unei școli greco-catolice din 1909.

Șematismul din anul 1932 atestă existența unei asociații religioase numită „Reuniunea Sfintei Maria”, cu un număr de 73 membri.

Primul recensământ de după unirea de la 1918, cel din 1930, atestă o populație de 1468 locuitori, din care 1458 erau români iar 1434 greco-catolici.

La 4 august 1948 se promulgă Legea pentru regimul general al cultelor, prin care cultul greco-catolic este desființat, începând prigoana asupra preoților și credincioșilor care au aparținut acestuia. La data de 21 octombrie 1948 (din însemnările preotului Crișan Eugen), întreaga comunitate rurală este „transferată din condei” la cultul ortodox.

Despre școala din sat se susține că ar data anterior revoluției de la 1848, pe considerentul că în anul 1850 funcționa în sat o școală confesională cu două chilii, ce era amplasată în actualul cimitir al satului, din preajma bisericii. Preoții au fost recrutați dintre țărani mai isteți și cu știință de carte.

Înainte de anul 1800, sunt pomeniți preoții Popa Voasi, Popa Petru și Popa Ioan.

Între anii 1800-1830 este pomenit preotul Popa Marian. Între 1830-1878 este pomenit preotul Teodor Pop, ajutat de către cantorul – docente Alexandru Popu.

Preotului Teodor Pop i-a urmat părintele Ioan Cristureanu, strămoșul familiei de preoți Crișan, de mai târziu.

Se pomeneste de faptul că ctitorul bisericii din Micești a fost Popa Todea, căruia i-a urmat părintele Simeon Crișan, născut la data de 15 octombrie 1852 și decedat la 17 februarie 1918.

Acesta (Simeon Crișan) a slujit în perioada de început a secolului XX, alături de docentele D. Demetriu Chicinaș, cantorul Alexandru Pop și prim-cantorul Călugăr Ilie, urmași la 1911 de cantorul docente Dionisie Luca, docentele George Ciugudean și curatorul Călugăr Ilie.

„Părintelui Simeon Crișan i-a urmat la cârma bisericii din Micești fiul său, Eugen Crișan, (născut 1880 – decedat 1973); care avea să devină și să rămână pentru posteritate cel mai apreciat și cel mai iubit preot din îndelungata istorie a parohiei Micușului. Sfinția Sa a făcut liceul la Năsăud și teologia la Blaj, slujind ca preot 8 ani de zile la Surducu Ierii. Apoi s-a transferat la biserica din Micești, unde a funcționat peste 50 de ani, până la pensionare în anul 1967. Părintele Eugen Crișan este pomenit în Șematismul de la Blaj de la 1932, alături de curatorul Ionaș Rus și curatorii Ioan Crișan și Alexe Crișan. A fost urmat la conducerea bisericii de către fiul său mai mic, Iuliu Crișan, care, după doi ani, s-a transferat în satul Dumitra, lângă Bistrița” (Maria Bocșe, 1997).

Astfel, preotul Crișan Eugen a fost părintele duhovnicesc cel mai longeviv, păstorind enoriașii din Micești aproape o jumătate de secol (1918-1967).

După anul 1967, se părăndează a biserică o serie de preoți mai tineri, cel mai „statornic” fiind părintele Timiș Dumitru, originar din Borșa-Maramureș și actualul preot Cristea Aurel, aflat la datorie din anul 1994.

Din noiembrie 1967 și până în noiembrie 1970 au mai funcționat la parohia din Micești preoții Pătrăuceanu Constantin, Cădariu Ionel, Pavel Ioan, Faur Augustin și Buda Emil.

Părintele Timiș Dumitru, deși a avut un stagiul scurt (1 XI 1970 – 27 XII 1974), prin hărnicia caracteristică a maramureșenilor, a construit noua casă parohială. I-a urmat pentru intervalul 1975-1990 preotul Vălean Ioan și apoi preoții Tobă Ioan și Ilea Vasile. Așa cum am mai menționat, actualul preot, Cristea Aurel, originar din satul Sâmbărtin, județul Cluj, oficiază din anul 1994, fiind născut la 21.11.1970.

În sat, în afară de credincioși ortodocși, mai sunt două culte neoprotestante, cel al martorilor lui Iehova și cel penticostal.

Casa de rugăciune a cultului penticostal este pe locul fostei gospodării a lui Victor de pe labul lui Țighileanu, iar cea a martorilor lui Iehova, în casa lui Vasile a Gonului, de pe ulița Friguțului.

Între anii 1996 și 2005, s-a pripășit prin sat un american din Ohio, pe nume Elliot Matt, cu rol de misionar religios, care a cumpărat terenul de la Bărcula și și-a construit o casă din lemn. Aici a amenajat, la parter, o cameră pentru rugăciune. În anul 2005 a părăsit țara, lăsând totul în custodia lui Vasilică Călugăr a Onașii, ginerele lui Nonu lui Caici.

Din chestionarul preotului Aurel Cristea de la 2 martie 2009, la acea dată erau în sat 102 familii ortodoxe cu 247 de suflete, la care se adaugă 33 de credincioși penticostali și 47 de martori ai lui Iehova, în total 327 de locuitori cu domiciliul stabil în satul Micești.

La slujba de duminică din 16 iunie 2013, preotul Aurel Cristea anunță cu umilință și lacrimi în ochi că s-a luat cu „japca” terenul bisericii din locul numit „Coasta Popii” și i s-a atribuit, prin sentință judecătorească, numitei Surd Nastasia, cu sprijinul nemijlocit al administrației locale. Ca un gest de ultimă speranță, a anunțat că se va adresa la CEDO Strassbourg, întocmind în acest sens un tabel nominal cu enoriașii care atestă sub semnătură privată, furtul terenului bisericesc.

Spunea cu durere, preotul Cristea, că nici măcar un judecător cu infimă pregătire profesională nu ar fi dat o asemenea sentință!

În final s-a rugat și i-a rugat pe enoriași să-l ierte pe acel slujitor netrebnic al legii!

În sat funcționează astăzi trei cimitire. Cel vechi este cel situat în preajma bisericii. Uremază ca vechime, cel de la Ciurba, de la labul lui Tighileanu, și apoi cel de la Nacu-Tuliș, acest teren devenind loc pentru cimitir după colectivizare (1961), când terenul a fost confiscat și destinat acestui scop.

Având în vedere lipsa unor date certe asupra ființării și evoluției bisericii, consemnăm lapidarele informații istorice notate de către actualul preot Cristea Aurel la 11.09.2000 și interviurile realizate de către Armanca Antoanela și Iuga Liliana (2002).

„Tradiția locală susține că înaintea acestei biserici a existat una din lemn, în mijlocul cimitirului, până în jurul anului 1780. De asemenea, se mai menționa că în sat ar mai fi existat o mănăstire, ridicată pe ruinele unei citadele romane. Această mănăstire a fost sistată și desființată în timpul împăratului Iosif al II-lea, în anul 1782. Călugării prezenți acolo, au coborât în sat, căsătorindu-se cu fete localnice. De aici, probabil, mulțimea numelor de familie Călugăr. Din ruinele acelei mănăstiri s-a pus baza conacului domnesc și a actualei biserici. Pronaosul și câteva blocuri din zidul bisericii sunt din calcar, rocă inexistentă în perimetrul satului, dovadă să s-au adus din ruinele mănăstirii ce a funcționat pe locul citadelei romane. Vestitul arheolog Teglaš Istvan a cercetat acest loc și a constatat întemeiate afirmațiile orașe ale existenței mănăstirii și a citadelei romane (Pe Cărămidă, ș.n.). În acel sit s-a mai găsit un stâlp cioplit din piatră cu inscripții necunoscute. Localnicii l-au dus în sat, l-au scobit, roca fiind moale, și l-au utilizat ca suport pentru hrănirea animalelor (se știe că la Petreștii de Jos există o astfel de rocă calcaroasă moale, pe care localnicii o cioplesc și o utilizează la construcția caselor. Nu este exclus ca o parte din aceste materiale de construcții să provină de aici).

În anul 1933, proprietarul terenului „Pe Cărămidă”, Surd Ilie, a efectuat săpături împreună cu ginerele său, Pop Simion (Sântea), descoperind un sarcofag din piatră în care erau osemintele a două persoane, probabil mama și copilul. În jurul sarcofagului existau mai multe cranii, care au fost luate de către „curioșii” veniți la fața locului. Tot aici s-au găsit cărămizi arse cu inscripția (LVM) (Legiunea a Cincea Macedonica), dovadă că edificiul roman presupus ar fi fost ridicat în jurul anului 100 e.n. Alte opinii conduc la ideea că aceste vestigii romane din care a fost construită ulterior mănăstirea, au fost aduse de la Turda, din locul numit „Cetate” și utilizate în acest scop. Dacă asupra provenienței cărămizilor se poate accepta ipoteza originii lor de la vechea Potaissa, nu există o logică plauzibilă a strămutării elementelor funerare,acompaniate de schelete umane.

Actuala biserică din satul Micești are hramul „Pogorârea Sfântului Duh”, fiind declarată monument istoric, fără a se cunoaște data precisă a construcției. Anul 1793 este singura inscripție ce se găsește pe bolta bisericii, pictată în întregime în frescă.

Fig. 38. Biserica din Micești.

Altarul este pardosit cu cărămidă din ruinele castrului roman, fiecare bucată purtând inscripția „LVM”. Grosimea zidurilor depășește pe alocuri 70 cm. Biserica, în stil gotic, are forma de navă. Turnul înalt de cca 35 m are formă piramidală, fiind străjuit în cele patru colțuri de turnulețe mai mici. Scheletul turnului este din lemn iar noua învelitoare din tablă zincată. Crucea actuală de pe terenul bisericii a fost montată în timpul preotului Vălean Ioan (1987).

Fig. 39. Pictură murală cu datarea execuției (1793).

În anul 2010 biserica a fost dotată cu un iconostas nou, sculptat în lemn, grație eforturilor și străduinței preotului Aurel Cristea (după achitarea sumei, o vreme, meșterul tocmit, a dispărut cu banii).

În anul 2011 s-a montat instalația de încălzire centrală și poarta nouă de la intrarea principală, confecționată din lemn sculptat.

În anul 2012 preotul Aurel Cristea a fost reclamat la Episcopie, la Cluj-Napoca, de către un grup de 2-3 enoriași din satul Săliște pentru activități neconforme cu canoanele bisericești. Cea mai „gravă” acuzație a fost aceea că a „bârfit” o fostă „cătană” a satului

Săliște, chiar în curtea bisericii. Ca urmare a acestei acuzații, episcopia a decis mutarea preotului la altă parohie.

Fig. 40. Pictură veche din cadrul bisericii.

Pe fondul unui astfel de „linșaj reclamantic” au fost în audiență la Sfinția Sa Andrei Andreiut, eposcopul Vadului, Feleacului și Clujului, Popa Martin, prim curator de Micești, Iorga Gheorghe, curator de Micești, Crișan Vasile, președinte al composesoratului Micești, Feneșan Ioan, curator de Săliște și prof. univ. dr. emerit Surd Vasile. În urma acestei audiențe, prim stătătorul bisericii ortodoxe a anulat decizia de

strămutare a preotului Aurel Cristea.

Fig. 41. Planul bisericii din Micești (preluare după A. Cristea, 2009).

În toamna anului 2012 s-a renovat din temelii casa parohială. La eveniment a fost prezent și Preasfinția Sa, episcopul Andrei Andreiut, prilej cu care s-a pregătit în sat o mică sărbătoare.

Dintre cantorii consacrați ai bisericii, îl pomenim pe cantoru Alexe (Tuțu) înmormântat în fața bisericii. I-a urmat apoi Hâlma Gligor (Căntorelu) și Ciorteia Ioan a lui Petre a Bradilii.

Astăzi ocupă locul în strănă Constantin Marta, ginerele lui Valer a lui Meman, originar din zona Huedinului.

Clopotarii au fost „selectați” dintre sătenii din proximitatea bisericii.

Astfel „au girat” acest serviciu Rus Gheorghe a Cioanii, Faur Vasile (Țica lui Faur), Nașa Oniuchii (Surd Ionaș), iar mai recent Marc Ioan (Drajilea, Surd Ioan (a Bârșii) și Trif Daniel (a Oniuchii).

Clopotele bisericii. Acestea au fost fabricate în anii 1920, respectiv 1933, fiind în număr de trei, cumpărate pe vremea preotului Crișan Eugen. Pe clopotul mijlociu se poate citi următoarea inscripție: „vărsat de Pavel Lengyel, Cluj-Micuș-1920”, iar pe cel mare „Fabrica de clopote Oituz – Gheorghe Dumitrescu, București”.

Micești (Micuș), un sat transilvănean

Clopotul cel mare, fabricat în anul 1933 a fost adus de la gara din Turda cu căruța Dioabii, și montat, alături de celelalte două mai mici, în clopotnița bisericii.

Clopoțele au fost botezate, Vasile, Grigor și Ioan, acesta din urmă fiind clopotul cel mare.

După modul cum „trag clopoțele”, satul își dă seama de evenimente.

Astfel, pentru vecernie și slujbă la biserică „se trag” într-un anumit mod, pentru mort, în trei reprize zilnice (dimineața devreme, la ora 10⁰⁰ și la ora 12⁰⁰). Pentru foc ori grindină, clopoțele se trag „într-o ureche”, sacadat, pe o singură parte.

Clopotarii bat și toaca, care constă dintr-un segment metalic arcuit, atârnat cu o frânghie de stâlpul principal al clopotniței. Asupra acestuia se acționează, în chip specific, cu două ciocănele metalice. Era total interzisă „baterea tocii” la vreme de grindină și furtună, în credința locală, zgomotul acesteia putând genera amenințări serioase de grindină și fulgere.

Fig. 42. Clopoțele bisericii (Vasile, Grigore și Ioan).

În sat funcționează trei cimitire și anume: cel central, din preajma actualei biserici, cel de la Ciurba și cel de la Nacu, ultimul cel mai recent (1962), fiind amplasat pe o grădină proprietate privată ce a fost confiscată de stat la vremea respectivă și destinată înhumării morților.

După 1990 se mai practică și înhumarea în grădinile de lângă casă ale

celor decedați.

Între ortodoxie și catholicism. În anul 1054, când s-a produs marea schismă religioasă în Europa. Românii „au ales” ortodoxia. Unirea românilor ardeleni cu biserica Romei s-a produs între anii 1697-1701, când este adoptată religia greco-catolică. În anul 1761, românii transilvăneni au fost divizați la două biserici distincte: cea greco-catolică, unită cu Roma și alta „neunită”, greco-orientală, cea ortodoxă de astăzi.

În anul 1948 (octombrie), după cum menționează preotul Eugen Crișan în Registrul Morților, „întreaga suflare” a satului a fost „transferată” la ortodoxie, prin ordin „de sus”.

33. Administrația

Aceasta era puțin stufoasă, în comparație cu aceea de astăzi, având un singur pilon de bază, notărașul (secretarul). Primarul era ales dintre oamenii de frunte ai satului, harnici, onești și cu știință de carte.

După sosirea din „America” (SUA) (1920) a funcționat ca primar bunicul meu dinspre mamă, Călugăr Gheorghe, poreclit și „Americanu”. Știa bine a scrie și a citi, și „pe deasupra” stăpâna la perfecție „American English”! Dar... la ce i-a folosit? Dimineața, în drum cu atelajele spre câmp, se oprea la primărie să semneze actele ce le punea la dispoziție... notărașul. Duminica dimineața oficia căsătoriile civile, iar în după-mesele cu nunți participa ca garant al oficialităților locale.

Munca istovitoare, ca oțelar, la uzinele din Pittsburg, i-a afectat grav sănătatea. Dintr-un bărbat mândru și voinic, s-a transformat, în scurtă vreme, într-unul gârbovit, cu o durere de stomac permanentă, ca urmare a hranei hipercalorice pe care a consumat-o pe pământul făgăduinței.

Erau obligați ca odată cu intrarea în schimb, să consume pe loc o ceașcă cu grăsimi de porc caldută și sifon la discreție, pentru a face față temperaturilor ridicate de la furnal. Cu bruma de bani agonisiți și-a cumpărat ceva pământ, și a plătit de unul dintre frați (Boldasu), pentru a rămâne proprietar pe grădina părintească din sat, alături de cel de al treilea frate, Călugăr Simion. La revenirea acasă din „America” „s-a lepădat” de hainele și uniforma elegantă de oțelar compensată cu medalii din aur de „very good worker”, și a revenit la cioareci, uios și clop. S-a stins în casa bătrânească de pe Șicator (de la nr. 62), în decembrie 1957, răpus de aceeași nemiloasă boală pe care a contactat-o în America.

Pe durata războiului a funcționat ca primar Crișan Aurel a Danii. Acesta întâmpinând trupele sovietice la intrarea în sat, în toamna anului 1944. El, precum și bunicul meu, în relație cu primarul de la acea vreme din Florești, au organizat o rețea de trecere clandestină a vremelnicei frontiere de la Feleac-Făget, a familiilor de evrei din Cluj, care disperate ca urmare a deportărilor la Auschwitz, din Ungaria hortistă, erau gata de orice sacrificii pentru a-și salva viața. Din spusele bunicului, trecerea frontierei se realiza doar noaptea pe furtună, prin râpele și desișurile pădurii de la Făget. Odată ajunși, cei năpăstuiți de soartă, la cantonul grănicerilor români de la Casele Micești, erau preluați în toiul nopții cu căruțele și duși în sat.

Peste zi erau adăpostiți în gospodăriile oamenilor și hrăniți, iar noaptea următoare erau duși cu căruțele la gara din Câmpia Turzii, de unde luau drumul spre noua patrie, Israel. Nimeni și nicicând nu va ști câte suflete au fost salvate de la moarte sigură, de către acești temerari micușeni, și nici ce simbrile au primit. De aceea este dureros să fim astăzi etichetați „făcători de holocaust”, când vecinii din vest, stăpâni atunci peste Transilvania, se prezintă în fața istoriei „cu mâinile curate”.

Imediat după război (1945/1946) autoritățile comuniste au instalat ca primar pe un oarecare Gaciu, având ca secretar pe numitul Filip, ambii străini de sat.

Aproximativ din anul 1953 și până în 1957 a fost numit primar Scurtu Todorel, care l-a avut „curier rural” pe Porumb Gligor, țigan analfabet. Acesta, rămas văduv, a avut o fată drăguță, pe Otilia, ce știa să cânte foarte frumos. Când Otilia „a dat în pârgă”, prin anul 1968/1970, a rămas însărcinată de către fostul primar, Todorel Scurtu. Acesta, la

Micești (Micuș), un sat transilvănean

aflarea veștii, și-a pus capăt zilelor, împușcându-se în grădina casei cu arma lui de vânătoare.

De prin anul 1957 și până în anul 1960, 1962, a fost primar Rus Vasile (Țilie), care era și un bun tâmplar.

Apoi, până la desființarea comunei, în anul 1968, a fost primar (președinte al Consiliului Comunal) Rus Viorel a Buțului.

Postul de miliție (azi poliție) a funcționat în clădirea, astăzi dispărută, unde până în anul 1950, a fost casa parohială veche. Din 1950 preotul Crișan Eugen s-a mutat în casa părintească de lângă Picuțu, clădirea fiind preluată de către administrația timpului și transformată în post de miliție.

Șeful de post era secondat de către un adjunct. Dintre milițienii care s-au perindat în sat din 1950 și până în 1968, amintesc pe numiții Vomir (originar din satul Șutu), Stanciu și Ilieș.

Poștașul consacrat al timpului (1950-1960), era Ghiga Melienii (Chicinaș Gligor). Acesta, fie vară, fie iarnă, viscol sau arșiță, făcea drumul și oficiile de poștaș între Micești și Tureni, de două ori pe săptămână, cu calul și căruța poștei. Era și un pasionat vânător, dar pentru siguranță, arma de vânătoare nu lipsea din căruța poștei.

În anii din urmă (după 1990) au funcționat ca poștași Crișan Vasile a lui Miron, fostul președinte de CAP și Crișan Gligor, a lui Miron, nepotul fostului chiabur și gospodar neîntrecut, cu același nume, ce a petrecut un dureros stagiul de penitență la canalul Dunăre – Marea Neagră, între anii 1953 – 1958 (?).

Astăzi (2013), serviciul poștal este preluat de către doamna Fărcaș Ana Maria, stabilită în sat în ultima vreme, prin cumpărarea casei de la antecesorii numitului Săliștean Laurean (Tighileanu) de pe labul cu același nume.

34. Telefonie și electrificarea satului

Telefonul a fost introdus, într-o primă fază, printr-o linie cu dublu fir și stâlpi din lemn, de la Crăiești, peste pășunea de la Țâclă și calea Sâncraului, având ca punct terminus clădirea primăriei din centrul satului. Acest fapt s-a petrecut în anul 1961, înaintea colectivizării. Exista, pentru recepție și apel, un singur aparat, acționat cu manivelă. Convorbirile erau deservite prin centrala telefonică de la Tureni.

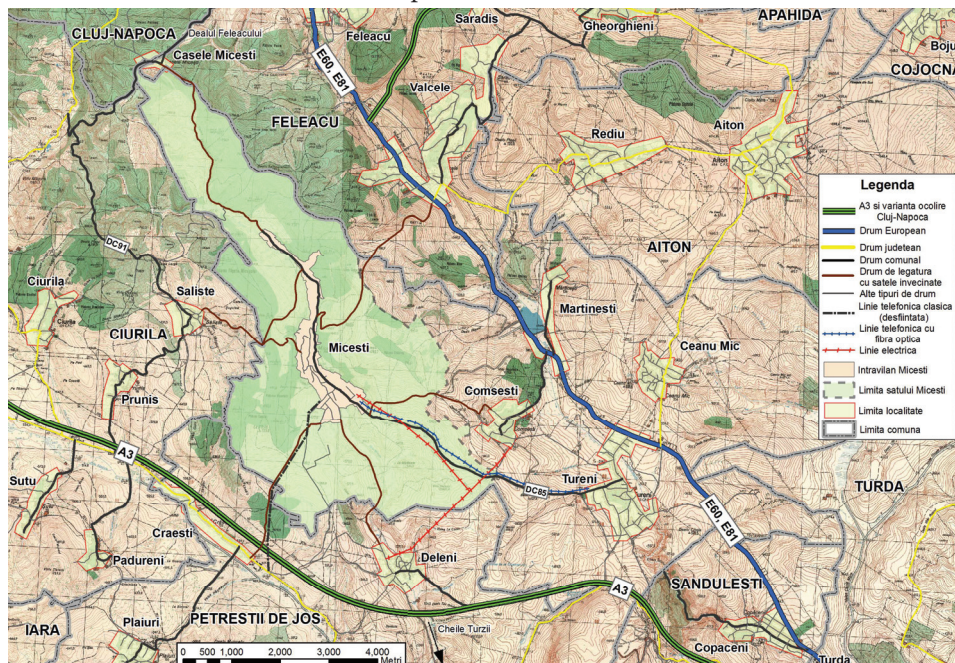

Fig. 43. Liniile de telefonie, energie electrică și drumurile de legătură cu vecinătatea.

În anul 1999 s-a montat noua linie telefonică cu cabluri îngemănate (fibră optică) care urmează traseul drumului comunal dintre Tureni și Micești.

Astăzi, din cele 238 de gospodării locuite, majoritatea sunt dotate cu telefon fix. Telefoanele mobile sunt la îndemâna tuturor!

Electrificarea satului s-a realizat în anul 1961. Linia este susținută de stâlpi din beton precomprimat cu alveole, cu două stații de transformare de joasă tensiune.

Până la introducerea curentului electric, se proiectau filme de către așa-numitele caravane cinematografice, ce dispuneau de generatoare de curent mobile, care funcționau pe bază de motorină. În anul 1955 s-a proiectat în sat de către o asemenea caravana primul film din istoria satului, o comedie gustată la acea vreme, cu titlul „Si Ilie face sport”, în sala de clasă dinspre Viluc a Biliu. Apoi s-a montat în încăperea fostei lăptării de la Pisica un generator autonom, folosit pentru iluminatul de la primărie și de la școală, precum și la proiecția de filme cu un proiector propriu, instalat în căminul cultural. Proiectorul în cauză a fost deservit până la distrugere de către Crișan Ionaș a Macarioaie, poreclit Hepa, și de către Popa Martin de la Piroș.

Micești (Micuș), un sat transilvănean

Prin anul 1958 s-au montat în zona centrală așa-zisele lămpi de stradă ce funcționau cu petrol lampant (un fel de „lampă-n băț”). La vânt și la ploaie aceste „felinare rurale” se stingeau ca la comandă. În timp scurt au dispărut și felinarele și stâlpii de susținere a acestora.

Până la electrificare, în anul 1961, casele erau iluminate cu lămpi de petrol, procurarea cu regularitate a acestui combustibil și a feștilor de ardere fiind o preocupare constantă a fiecărei familii. Pentru iluminatul grajdului în timpul mulsului ori pentru acces în gospodărie pe timp de noapte se utilizau lompășele (lămpășele). Acestea aveau rezervor de metal și protecție din sticlă. Erau frecvent utilizate și atunci când mergeau noaptea la oraș, pe jos, să le lumineze calea până la „drumul țării” (șoseaua națională).

Unele gospodării mai păstrează și astăzi lămpile cu petrol și lămpășele, pe care le aprind atunci când se întrerupe curentul electric de la rețea.

Notă: *La montarea stâlpilor pentru electricitate, muncitorii și maiștri în cauză au vândut cimentul destinat executării fundațiilor, la oameni din sat.*

După cca. 15 ani (1973-1975), la o furtună de iarnă, linia a căzut, constatându-se că stâlpii nu aveau fundație după proiect. S-au operat arestări în rândul a i bvrilor care au vândut cimentul.

35. Utilizarea terenului și proprietățile funciare

În actualele limite administrative, satul are o suprafață de 2638 ha, din care teritoriul intravilan, 171 ha (0,065 % din suprafața totală). (diferența de 26 ha poate deriva din sistemul de măsurare, planimetrarea pe ortofotoplan indicând o suprafață de 2612,7 ha).

Suprafața satului este structurată în următoarele categorii de utilități (2013):

- teren agricol – 1487 ha (56,36 %);
- păduri – 959 ha (36,35 %);
- alte categorii de terenuri – 192 ha (7,2 %).

Terenul agricol are următoarea structură:

- arabil – 770 ha (51,8 %);
- pășuni și fânețe naturale – 707 ha (47,5 %);
- livezi – 10 ha (0,7 %) (doar cele din extravilan).

În anul 1895, suprafața totală a satului de 2638 ha, era structurată în următoarele utilități:

- agricol – 1068 ha (40,6 %);
- păduri – 1525 ha (58,0 %);
- alte categorii de terenuri = 45 ha (1,4 %).

Terenul agricol, la rândul lui, avea următoarea componență (1895):

- arabil – 616 ha (57 %);
- pășuni și fânețe – 393 ha (36,8 %);
- livezi – 59 ha (6,2 %).

Tabel 8. Structura utilizării terenului (1895 și 2013).

Anul	Suprafața totală (m)	Teren agricol (ha)							
		Arabil		Pășuni fânețe		Livezi		Suprafață agricolă	
		ha	(%)	ha	(%)	ha	(%)	ha	(%)
1895	2638	616	57	393	36,8	59	6,2	1068	40,6
2013	2638	770	51,8	707	47,5	10	0,7	1487	56,3
Anul	Suprafața totală (m)	Păduri				Alte terenuri (ha)			
		ha		(%)		ha		(%)	
1895	2638	1525,5		58,1		45,5		1,4	
2013	2638	959		36,3		192		7,2	

Suprafața totală a satului este de 2638 ha, și a rămas neschimbată până în zilele noastre. În fig. 45 sunt înregistrate 2765 ha, fiind incluse cele 127 ha de teren împădurit din Pădurea Cioianș, care aparține administrativ de satele Comșești și Tureni. Conform informației satelitare, după care s-a redactat harta (fig. 35), fânațul de pe Hiș și cel de pe Piculeț au fost incluse la categoria „pășune”, întrucât în anul de referință 2012, acest teren nu a fost cosit. La fel, categoria „livezi” se reduce doar la 10 ha, în Priloage, cele din intravilanul satului nefiind consemnate.

Situația tabelară pune în evidență o stare relativ normală, în sensul creșterii suprafețelor agricole de la 1068 ha în anul 1895, la 1487 ha în anul 2013, pe fondul sporirii numerice a populației și a efectivului de animale.

Micești (Micuș), un sat transilvănean

Cele mai semnificative mutații s-au înregistrat la categoria „păduri”, a căror pondere s-a redus de la 58,1 % în anul 1895 la 36,35 % în anul 2013.

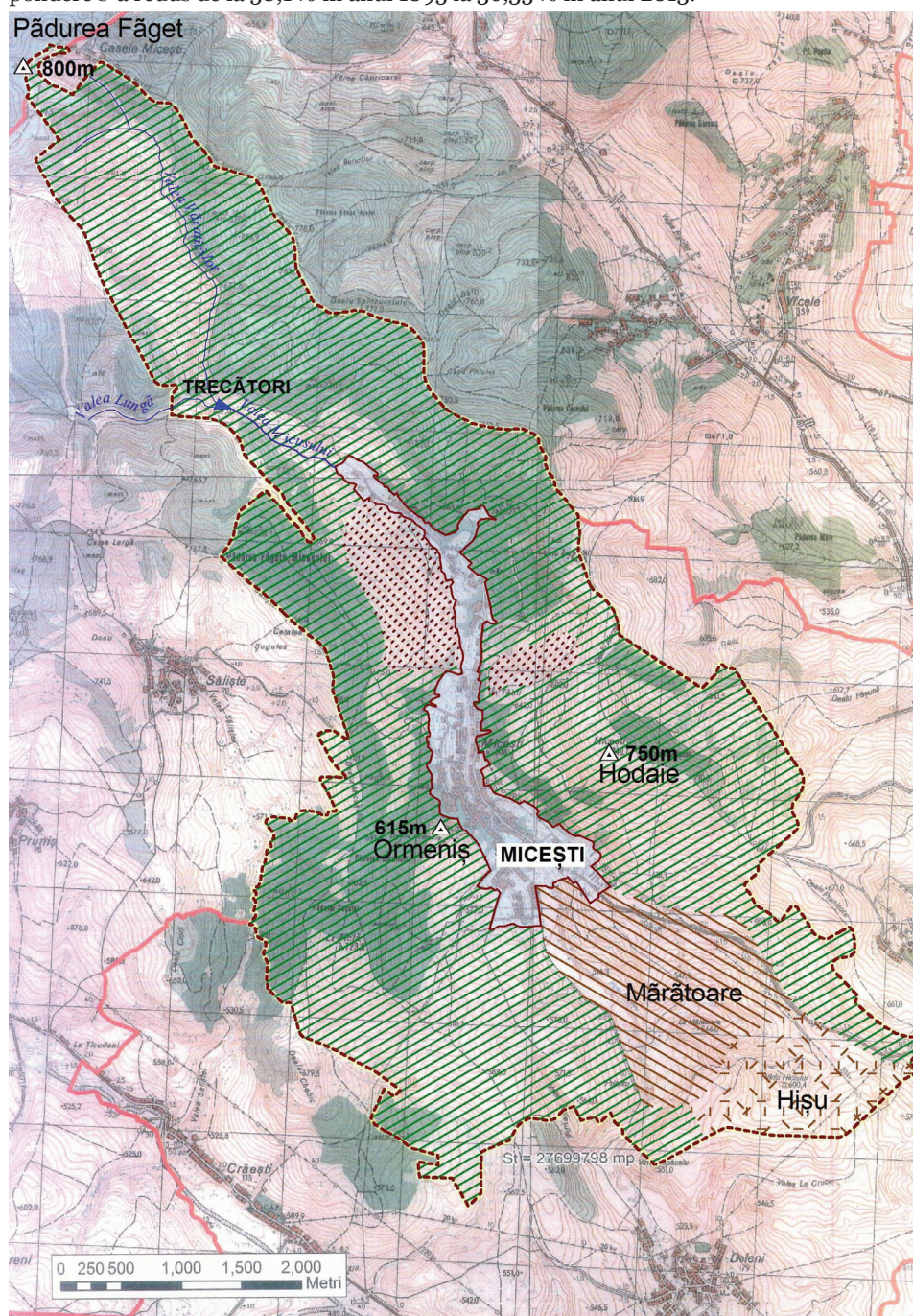

Fig. 44. Harta utilizării terenului (1895).

Creșterea suprafețelor arabile, dar mai ales a pășunilor și fânețelor, s-a realizat pe seama reducerii considerabile a suprafețelor împădurite, de la 1525 de ha în 1895, la 959 ha în 2013 (o scădere cu 566 ha, adică o treime din suprafața fondului forestier existent la începutul secolului XX).

Notă: Diferența de suprafață între cele actuale (2013) și anul 1895 poate să derive din transformarea iugărelor în hectare; noi am adoptat pentru un iugăr suprafața de 0,56 hectare; dacă includem și pădurea Cioianș în limitele administrative ale satului, suprafața acestuia ajunge la 2770 hectare.

La măsurarea actuală s-a utilizat sistemul de planimetrie.

La începutul secolului 20, pădurile „brodau” vatra satului pe toată lungimea lui, de la Văratici și Soc până în Bodeș și la Capu Pădurii.

Deși perimetrul forestier nu s-a restrâns în comparație cu cel existent în anul 1989, starea naturală a pădurii este jalnică. În intervalul 1990-2012 s-a practicat cea mai rapace exploatare silvică din istoria modernă a satului. Pe fondul incertitudinilor legate de retrocedarea pădurilor în proprietate privată s-a declanșat un adevărat jaf forestier. Smulgerea copacilor din rădăcină cu tractorul pentru a nu lăsa „urme” a devenit o practică curentă. Drumurile forestiere s-au transformat în râpe, ca urmare a accesului tractorului în cele mai intime colțuri ale pădurii, care astăzi este foarte rarită, un adevărat bulevard al iresponsabilității civice.

Cele mai elocvente modificări s-au produs după colectivizare, în 1962. Astfel au apărut utilități noi, livezile, în dauna pădurii, pășunii și a terenului arabil.

Pădurea *Tăblii* a fost transformată în teren arabil. Pășunea, pe durata colectivizării, a fost divizată. Cea de la *Văratici* și *Vâlcea* pentru animale particulare ale țăranilor, iar cea de la *Țăclă* și parțial *Legheleu* pentru animalele C.A.P.-ului.

O parte din terenul arabil din apropierea satului (*La Sat*, *La Duroi*) a fost lăsat în proprietate privată ca și grădini ajutoare.

În cadrul hotarului s-au produs importante mutații infrastructurale. Astfel s-au realizat lucrări de drenaj *Între Pâraie*, la *Fântâna Turzii* și *Pe Poduri*. În paralel s-au realizat o serie de poduri și podețe, cum ar fi podul de la *Deneș*, podul de la *Mărtoare* și s-a croit un drum de acces cu tractorul din sectorul *Alace – Sub Coaste* peste *Hodaie* și *Vâlcea*. Au fost modernizate adăpătorile din *Cuiebic* (unde s-a relaiat și un adăpost pentru animale) și de *Sub Lazuri*.

Din păcate, după decembrie 1989, puțurile de drenaj au fost în bună parte distruse (s-au distrus cilindrii din beton de la suprafață, care nu au nicio utilitate individuală), precum și adăpostul pentru animale.

Pădurea a suferit cele mai importante restrângeri până în zilele noastre. În perioada războiului, pădurea a oferit adăpost sătenilor pe durata luptelor care s-au desfășurat în perioada septembrie – octombrie 1944. La *Văratici* și *Gru* trăiau exemplare frumoase de cerb carpatin, care au dispărut odată cu extinderea spațiului pentru pășune în zonă, în 1950.

Trupurile de pășune *Văratici*, *Vâlcea*, *La Țăclă* și *Legheleu* erau deja conturate în anul 1950 și ele nu au suferit modificări esențiale până în zilele noastre.

În anul 1952 a fost tăiată pădurea *Butuci*, care nu s-a mai refăcut, iar în 1962 a fost transformată în teren arabil. În anul 1962 a fost tăiată pădurea *Tăblii*. Terenul

rezultat ca urmare a defrișării s-a transformat în teren arabil. În anii 1982, 1983 s-a trecut la transformarea acestui teren (Butuci) în livadă cu pruni. Tot la acea dată, pășunea de la *Grancea* a fost cultivată cu meri.

Terenul arabil și cel de fâneță din *Priloage* și de *Sub Coaste* a fost transformat în livadă de meri și pruni, în anul 1964.

În intervalul de timp 1950 – 1965 au avut loc deci cele mai importante schimbări în structura utilizării terenului.

Cu tot asaltul asupra pădurii, s-a menținut ca un brâu de protecție a vetrei pădurea de pini din est, de la *Vâlcea* și până pe *Copăcel-Alăstone*. Spațiul forestier de protecție a vetrei s-a mărit prin realizarea în 1970 a brâului din vest de către regretatul pădurar Simion Morovan (Noniță). Acesta se întinde de la *râpa lui Toaplec* și până la *Ormeniș*, rezultând un cadru peisagistic cu o estetică atrăgătoare. Pădurea de stejari *Vedăr* din apropierea satului a fost rasă în 1953, și deși a fost replantată în două rânduri, datorită tăierilor individuale, nu s-a mai refăcut în parametrii anteriori. În est, pădurea a înaintat spre *Tureni*, până la așa-zisul loc *Capătul Pădurii* din proximitatea drumului *Tureni-Micești*. Ultimii doi stejari, rămași peste timp ca simbol al acestei păduri, au fost tăiați în 1990, fiind situați pe teren „privat”.

Conform datelor extrase din Registrul Agricol Micești 1956 – 1958, poziția 36 și 37, vol. I și vol. II, Arhivele Statului, Cluj, s-au evidențiat 371 poziții de proprietate funciară.

În unele situații, la același număr de casă, apar două poziții, după căsătoria unuia dintre fii (fice), care și-au deschis poziții separate. În numeroase cazuri apar proprietăți funciare în afara perimetrului administrativ al satului (La Ploscoș, La Făgădaie, Într-a Turului, La Săliște, La Comițag etc.).

Evidențierea proprietăților sub formă cantitativă într-un document oficial, Registrul Agricol, nu ne absolvă de exactitatea datelor, care se pot evidenția doar prin remăsurători topo adecvate și executate în chip corect și responsabil, ceea ce nu au făcut până acum comisiile de specialitate de la nivel comunal. Oricum, aceste date ne oferă o imagine cât de cât reală asupra stării „de bogăție” a gospodăriei rurale, prin prisma bunului cel mai de preț al acesteia, pământul.

Proprietățile funciare ale țăranilor au oscilat, ca suprafață, între 0,02 ha (Porumb Mihăilă – vezi poziția 176 din tabel) și 11,22 ha, [Călugăr Gligor (Uța), poziția 62]. În total, am identificat 371 poziții funciare în registrul agricol. Trebuie să remarcăm caracterul formal al înregistrării unor suprafețe de teren, cum ar fi curțile și construcțiile, care apar ca suprafețe relativ apropiate, deși în teren situația era una total diferită. La fel ne exprimăm rezerve asupra măsurătorilor terenului agricol și forestier, măsurători care, probabil, nu s-au efectuat niciodată corect după război, ci suprafețe mai mult declarate, sub rezerva diminuării acestora, pentru a se scăpa de povara cotelor ca despăgubire de război. Același lucru era valabil și cu terenurile din vetre, utilizate mai intensiv ca grădini, unde nicăieri și la nimeni suprafețele înscrise în Cartea Funciară nu concordă cu cele reale, fiind de regulă de 3 – 4 ori mai mici.

Acest fapt s-a petrecut pentru a nu se plăti biruri și taxe ce depășeau capacitatea de suportabilitate a unor gospodării bine reprezentate sub aspectul numărului de persoane, și care erau formate frecvent din 2-3 familii.

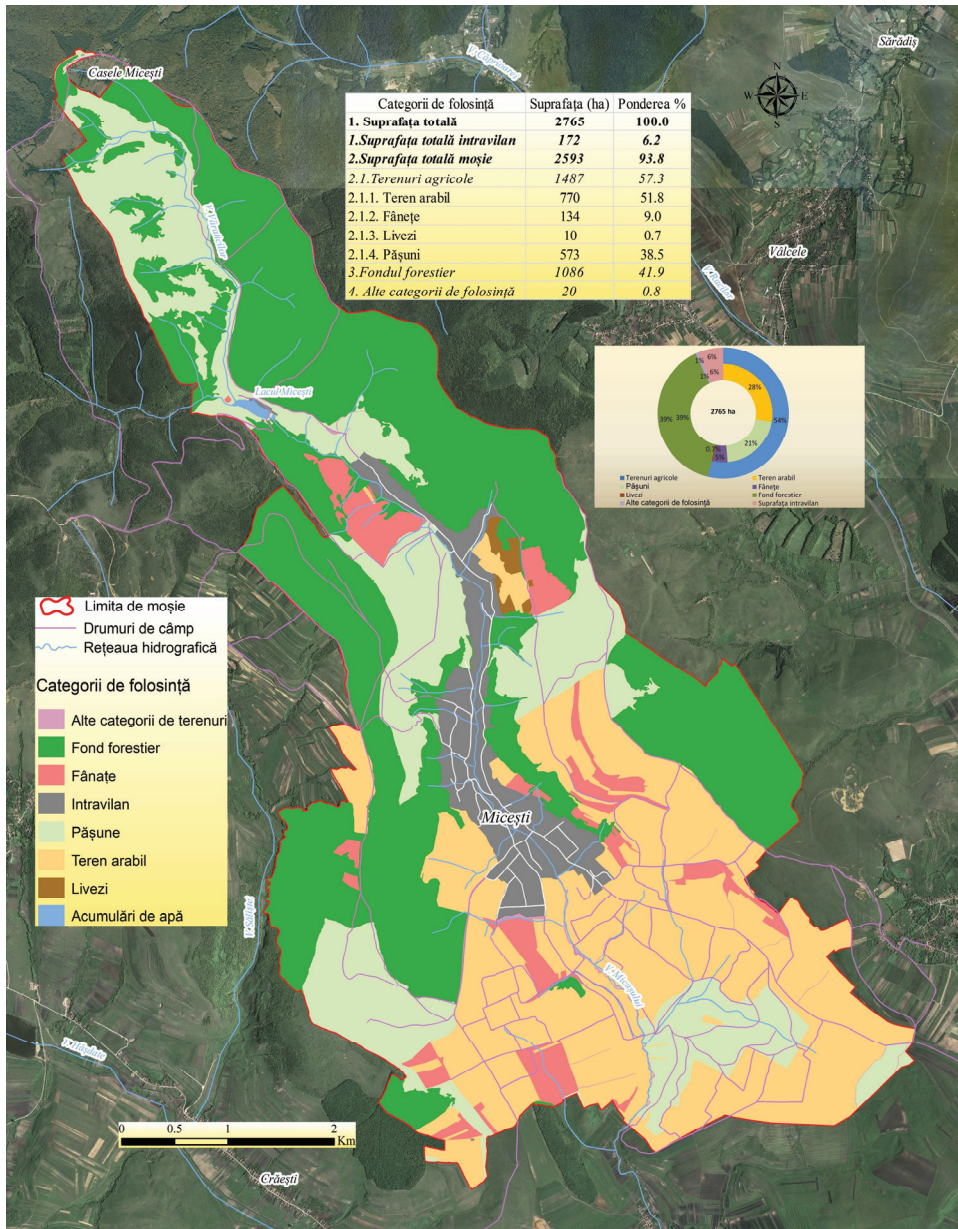

Fig. 45. Harta utilizării terenului (2013).

Așa se explică și faptul că legiuitorul a specificat că poziția topo din cărțile funciare (vezi Legea 18 / 1991) indică doar existența proprietarilor și a posesorilor de pământ, nu și întinderea (suprafața) acestora, suprafețele reale urmând a fi certificate prin măsurători topo de specialitate. Nu putem omite a aminti faptul că nici până astăzi, după 20 de ani, așa-zisele „Comisii locale” de fond funciar, schimbate mai repede decât o

Micești (Micuș), un sat transilvănean

legislatură, n-au făcut lumină în acest domeniu. Ingineri agronomi bețivi, acompaniați de către ofițeri rejectați la termen din armată, însoțiți de către un personal servil, local, desemnat pe criterii politice, adesea ignorant, dar atent cu „noii tovarăși”, n-au finalizat nici astăzi măsurătorile. Și-au luat ei cam ce au vrut și s-au „legalizat”, dar niciun titlu de proprietate nu este corect întocmit, nerezistând în fața probelor judiciare.

Întreg procesul de cadastru trebuie luat de la capăt și refăcut cu rigurozitate și corectitudine!

Redăm în continuare situația tabelară cu fiecare proprietar de pământ și suprafețele aferente fiecărei poziții.

Tabel 9. Proprietățile funciare la nivelul satului (1956-1958) (sursa: *Registrul agricol, vol. I și vol. II. Arhivele Statului, Cluj-Napoca*).

Nr. crt.	Nr. casei	Nume și prenume	Suprafața (ha)	Observații
1	1	Marc Vasile	1,42	-
2	2	Coța Vasile	3,00	(Gârla)
3	3	Hetea Dionisie	0,49	-
4	4	Ciorteza Florica	4,57	(Cuța)
5	5	Rus Alexandru	0,90	-
6	6	Blaga Ioan	0,69	(Avel)
7	7	Rus Dane	0,54	(a Buțului)
8	8	Surdu Ionaș	1,14	-
9	9	Pop Simion	4,91	(Sântea)
10	10	Călugăr Petru	4,22	-
11	11	Călugăr Dane	2,99	(Metu)
12	12	Călugăr Ioan	4,03	(Mociodoaie)
13	13	Neagu Gavrilă	9,08	(Burcușel)
14	14	Călugăr Petrică	3,80	-
15	15	Iorga Gavrilă	4,31	(Gâștii)
16	16	Neag Gavrilă	1,71	(Gligănaș)
17	17	Hiriscău Vasile	3,70	-
18	18	Zoltan Anica	0,50	(Tiutea)
19	19	Rus Gavrilă	2,90	(Negruța)
20	20	Săliștean Vasile	3,97	-
21	21	Fuioara Susana	1,02	(Gurbana)
22	22	Călugăr Ștefan	0,63	(Chereș)
23	22	Săliștean Ionaș	2,46	-
24	23	Călugăr Crucița	3,80	-
25	24	Călugăr Gligor	6,70	-
26	25	Crișan Ioan și Malvina	0,66	(Învățătorul)
27	25	Târța Gavrilă	0,19	(Profesor)
28	26	Crișan Eugen	2,75	(Preotul)
29	27	Rus Maria	4,32	-
30	28	Nemeti Ioji	0,28	(Căuaciul)
31	29	Chicinaș Vasile	3,99	(Chichiri)
32	30	Rusu Gligor	2,39	(Pisica)
33	31	Rus Gavrilă	2,89	(Gabor)
34	31	Rus Gavrilă	2,47	(Gabor)
35	32	Chicinaș Ionaș	3,98	(Niucu)
36	33	Chicinaș Gligor	2,86	(Cătana)
37	34	Todea Marița	1,88	-
38	34	Rusu Gavrilă	1,53	(născut 1874)
39	35	Rusu Vasile	3,91	(Tilea Buțului)
40	36	Sfat Popular (Primăria)	-	-

Vasile SURD

41	37	Săliștean Ioan	5,27	(Oncioc)
42	38	Chicinaș Mihăilă	1,40	-
43	39	Surd Anica	2,52	-
44	39	Surd Ioan	2,03	(Feșchi)
45	40	Călugăr Ilie	1,69	(Pâțoaie)
46	41	Rusu Ana	4,03	(Iulișca)
47	42	Popa Vasile	1,78	(Liba)
48	43	Miclăuș Petru	5,61	(Chitoaie)
49	44	Călugăr Simion	6,84	(Mociodoaie)
50	45	Călugăr Gavrilă	8,16	(Viluc)
51	46	Rusu Simion	4,58	(Nonu)
52	47	Crișan Gligor	2,89	(Bitangu)
53	48	Pop Arsăne	2,68	(Săna)
54	49	Călugăr Dumitru	3,65	(Pilu)
55	50	Coța Ilie	2,03	(Boancă)
56	51	Chicinaș Crăciun	1,56	(născut 1918)
57	52	Școala	-	-
58	53	Rusu Gligor	3,13	(Mihoc)
59	54	Chicinaș Augustin și Georgeta	1,06	-
60	55	Chicinaș Ioan	3,80	(Ciorsoi)
61	56	Călugăr Gheorghe	3,61	(Americanu)
62	56	Călugăr Ileana	1,58	-
63	57	Lupea Vasile	1,02	-
64	58	Rus Simion	1,27	-
65	59	Feneșan Nicolae	6,58	(Guizu)
66	60	Crișan Gavrilă	9,96	(Coratoru)
67	61	Chicinaș Gheorghe	4,99	(Cantoru)
68	62	Călugăr Gligor	11,22	(Uța)
69	63	Călugăr Ilie	2,70	(Gligoraș)
70	64	Popa Vasile	4,07	(Piroș)
71	65	Chicinaș Gligor	4,03	(Zgorcea)
72	66	Săliștean Vasile	4,94	(Oița)
73	67	Călugăr Ioan	4,90	(Dolfină)
74	68	Băieș Gligor	5,68	-
75	69	Călugăr Ionaș	0,33	(Boldașu)
76	69	Călugăr Ionaș	3,61	(Nașa)
77	70	Călugăr Gligor	1,69	(Guțoc)
78	71	Calău Traian	1,88	(Toma)
79	72	Varga Ioan	-	-
80	73	Ciorteș Maria și Ilie	2,15	-
81	73	Chiorean Dane și Anica	3,99	-
82	74	Chicinaș Ioan	anulat	(Ciorsoi)
83	75	Rusu Gligor	4,18	(Petre a Linii)
84	76	Drăgan Nicolae	5,90	(Cofiț)
85	77	Rusu Gligor și Nastasia	3,93	(n. 1891)
86	78	Săliștean Nicolae	4,08	(Iobăju)
87	79	Călugăr Anica	1,80	(născută 1912)
88	80	Crișan Vasile	0,98	(Scâțai)
89	81	Călugăr Augustin	5,99	(Mociodoaie)
90	82	Surdu Vasile	1,58	(Ioscuții)
91	83	Surd Vasile	1,75	(a Bârșii)
92	84	Coța Gheorghe	1,95	(Poali)
93	85	Coța Maria	0,70	(Poali)
94	86	Chicinaș Gheorghe	1,60	(Cearla)
95	87	Hălma Eugen	1,87	(Ghimu)
96	88	Chicinaș Constantin	1,76	(Costan a lui Bormoi)
97	88	Chicinaș Augustin	2,67	(Tinu lui Bormoi)

Micești (Micuș), un sat transilvănean

98	89	Surdu Gligor	4,05	(Cherciu)
99	90	Călugăr Iliuț	0,47	(Uțu)
100	91	Indolean Ioan	2,35	-
101	91	Indolean Gligor	2,23	(Friguțu)
102	92	Bucur Aurel	0,03	(Orbuțu Dichii)
103	93	Călugăr Gavrilă	1,37	-
104	94	Rusu Vasile	0,48	(Țilie)
105	95	Călugăr Ileana	1,84	(a lui Onesie)
106	96	Chicinaș Maria	1,95	(Aniția)
107	97	Scurtu Teodor	1,89	(născut 1887)
108	98	Chiorean Ioan	0,18	Hornaru)
109	99	Letai Anisia	1,62	-
110	100	Rusu Gheorghe	3,48	(Caici)
111	101	Călugăr Nicolae	5,92	(Cioarsa)
112	102	Boar Gheorghe	1,35	(Ciobâlcău)
113	103	Coța Ioan	6,91	(Boacși)
114	104	Drăgan Dumitru	2,66	(Cârcoșel)
115	105	Călugăr Gligor	4,32	(Ghighili)
116	106	Gheran Gavrilă	0,90	(Dioaba)
117	107	Călugăr Gavrilă	3,47	(Gonu)
118	110	Chicinaș Nastasia	2,87	(Ția Noanii)
119	111	Chicinaș Ioan	2,99	(Zgorcea)
120	119	Rusu Dumitru	2,44	-
121	112	Scurt Todorel	1,95	-
122	113	Hâlma Gligor	2,97	(n. 1911, d. 2012)
123	114	Hâlma Macarie	3,91	-
124	115	Chicinaș Ionaș	3,10	(Nășuca)
125	116	Dărbăban Vasile	0,38	(Hornoi)
126	117	Rusu Ilie	1,77	(a Țilii)
127	118	Rusu Ianoș	2,35	(născut 1881)
128	119	Filă parțial distrusă	1,63	-
129	120	Rusu Maier	5,78	-
130	120	Rusu Gavrilă	2,94	-
131	121	Marc Gavrilă	2,43	(Teleguț)
132	122	Cămărășan Petru	3,49	-
133	123	Cămărășan Vasile	2,23	-
134	124	Cămărășan Augustin	2,22	-
135	125	Crișan Vasile	2,95	(David)
136	126	Rusu Ioan	2,58	(Băbuc)
137	127	Pop Constantin	2,17	-
138	127	Pop Viorel	1,84	-
139	128	Neagu Florica	3,18	(Gligănița)
140	129	Crișan Vasile	1,00	(a Țătienii)
141	130	Crișan Petru	2,13	
142	131	Crișan Nicolae	2,93	
143	132	Săliștean Nicolae	1,48	(Aurița)
144	132	Săliștean Vasile	2,04	(Piroș)
145	133	Boar Ilie	0,92	(Rogoz)
146	133	Lupea Gligor	1,34	(Ștenea)
147	134	Coța Ionel	2,20	
148	135	Chicinaș Nicolae	1,33	
149	135	Chicinaș Augustin	1,00	(Titeu)
150	135	Chicinaș Ioan	1,97	
151	136	Mureșan Vasile	2,46	(născut 1902)
152	137	Pavel Ioan	0,75	(Hornoi)
153	138	Drăgan Noe	2,76	-
154	139	Popa Dumitru	0,92	(Maistru)
155	140	Rus Marița	5,46	(Șochel)

Vasile SURD

156	141	Călugăr Ioan	1,99	-
157	142	Coța Ioan	1,11	-
158	143	Coța Simion	2,00	(n. 1907)
159	144	Coța Gheorghe	0,99	-
160	145	Hirișcău Gheorghe	0,99	-
161	146	Coța Petru	5,20	-
162	147	Fodorean Victor	6,85	-
163	148	Popa Ioan	1,91	(Morărașului)
164	148	Popa Vasile	1,87	
165	149	Faur Iosif	11,11	(Toaplec)
166	150	Crișan Gavrilă	4,92	(Pilu)
167	151	Ciortea Gavrilă	3,51	(Boboș)
168	152	Crișan Ștefan	5,50	(Meman)
169	153	Crișan Crucița	2,56	(Nacu)
170	155	Dan Ioan	0,46	(Tuliș)
171	156	Blaga Ștefan	1,67	(Dicu)
172	156	Călugăr Gavrilă	1,60	(Chereș)
173	157	Chiorean Ionaș	1,03	(Șuștăru)
174	158	Iuga Ioan	3,59	(n. 1904)
175	159	Rusu Gligor	2,59	(a Moașii)
176	160	Coța Gavrilă	3,92	(Bia)
177	161	Rusu Lazăr	3,00	(Bornoi)
178	162	Ciortea Pascu	2,99	-
179	162	Ciortea Gligor	2,44	-
180	163	Coța Vasile	1,54	(a Jerului)
181	164	Coța Augustin	2,45	
182	165	Chiorean Gavrilă	3,08	(a Cătușnichii)
183	166	Chiorean Pascu	3,88	(Pantică)
184	167	Drăgan Aurel	-	(Flitoc)
185	168	Coța Gligor	4,90	(Cotoc)
186	169	Coța Ilie	0,90	(Cați)
187	170	Coța Gavrilă	1,90	(Ida Foiului)
188	171	Coța Anișoara	1,21	(n. 1889)
189	172	Rusu Vasile	2,57	(Bornoi)
190	173	Coța Ionaș	2,00	(a Raitii)
191	173	Coța Dumitru	3,70	
192	174	Coța Ilisie	3,03	
193	175	Porumb Gligor	0,61	-
194	176	Porumb Mihăilă	0,02	-
195	177	Drăgan Gligor	0,99	(Filăroaie)
196	178	Călugăr Victoria	0,83	(Toria)
197	179	Popa Gheorghe	1,13	(n. 1884, Bitai)
198	180	Morovan Ilie	0,60	(a Ciulii)
199	180	Morovan Ioan	2,57	(n. 1887)
200	181	Crișan Gligor	6,56	(Brihan)
201	182	Corpodean Ionaș	1,38	-
202	183	Boar Constantin	6,00	(Ceanin)
203	184	Coța Vasile	10,90	(Pavel)
204	185	Coța Lazăr	4,00	-
205	186	Coța Ioan	2,73	(a Hulpuii)
206	187	Coța Gavrilă	3,33	
207	188	Călugăr Ionaș	3,97	(a Boului)
208	189	Călugăr Ilie	1,76	(a lui Totic)
209	189	Călugăr Gavrilă	2,43	
210	190	Faur Gligor	4,49	(Daca)
211	191	Faur Ionaș	3,92	(Roșu)
212	112	Rusu Ioan	2,57	(n. 1902)
213	193	Morovan Ștefan	1,88	(Mitică)

Micești (Micuș), un sat transilvănean

214	193	Surd Victorel	0,82	-
215	193	Ionașcu Dionisie	0,18	(profesor)
216	194	Morovan Vasile	2,93	(Șilie)
217	195	Pop Traian	5,31	(Trăienoc)
218	196	Surd Constantin	1,26	(a Bârșii)
219	196	Surd Ioan	1,85	
220	197	Marc Ioan	1,86	(Precov)
221	197	Marc Gligor	1,96	(Precov)
222	198	Drăgan Alexe	0,50	-
223	199	Rusu Maria	5,14	(Roromoaie)
224	200	Sălăjan Ioan	4,03	(Felecanu)
225	201	Rusa Ioachim	3,07	-
226	202	Dordai Gligor	1,63	(a Ciobului)
227	203	Dordai Gheorghe	1,91	
228	203	Dordai Ioan	1,82	
229	204	Crișan Simion	1,03	
230	205	Crișan Gligor	0,77	(Tranda)
231	206	Surd Ștefan	0,94	(Țănel)
232	207	Faur Constantin	1,84	(Costan a lui Faur)
233	208	Boldijar Iosif	0,94	(Drujli)
234	209	Sandru Ioan	0,82	(Hoca)
235	210	Călugăr Ioan	1,03	(Șuca lui Caici)
236	211	Rusu Gheorghe	1,36	(Sfătu)
237	212	Trif Dane	0,31	-
238	213	Rusu Ionaș	1,48	(a Mocanii)
239	214	Surd Ilie	-	(Rânja Oniuchii)
240	214	Surd Ioan	0,43	(Oniuca)
241	215	Rus Augustin	4,11	(Băbuc)
242	216	Coța Traian	3,35	(a Hulpîi)
243	217	Coța Anisia	3,72	(a Biliî)
244	218	Coța Gheorghită	3,62	(a Hulpîi)
245	219	Rus Constantin	5,64	(Dina Diordichii)
246	220	Rus Teofil	3,71	-
247	221	Surdu Todorica	1,92	(a Ciotrichii)
248	222	Faur Vasile	3,67	(Țicloî)
249	223	Surd Ionaș	3,86	(Șucă a Bârșii)
250	224	Surd Gheorghe	1,93	(a lui Feșchi)
251	225	Coța Constantin	4,97	(a lui Ilisie)
252	225	Coța Ilie	3,42	
253	226	Pop Aurel	3,66	(Poap)
254	227	Popa Ionaș	1,46	(Arsene)
255	228	Blaga Dumitru	1,86	(a Cenanii)
256	229	Chirean Gavrilă	1,92	(Druschi)
257	230	Drăgan Gheorghe	3,04	(Heți)
258	231	Coța Crăciun	7,80	(a Natului)
259	232	Chicinaș Teodor	1,62	(a lui Gligan)
260	233	Iorga Constantin	2,90	(a Flintii)
261	234	Iorga Todorica	3,15	
262	235	Iorga Nicolae	3,37	
263	236	Surdu Augustin	3,57	(a Sierului)
264	234	Coța Nastasia	0,74	(a Flintii)
265	237	Morovan Ioan	1,15	(n. 1914)
266	238	Coța Vasile	2,49	(Bitilă)
267	239	Coța Gligor	2,42	(Huhu)
268	240	Coța Irimie	2,00	(Căuaciu)
269	241	Surdu Vasile	2,24	(Ioșcuța)
270	242	Iorga Ioan	3,59	(Ponea)
271	243	Drăgan Vasile	2,66	

Vasile SURD

272	244	Drăgan Ana	2,74	(a Contrașului)
273	245	Drăgan Gavrilă	2,94	
274	246	Rus Ionaș	6,31	(Nașa de la Moară)
275	247	Călugăr Ionaș	2,41	(Petrica)
276	248	Crișan Sabin	2,68	-
277	249	Crișan Uliana	3,99	-
278	250	Crișan Ioan	2,49	(Arteme)
279	250	Crișan Ioan	2,93	(Ioani)
280	251	Călugăr Ioan	4,44	(n. 1881)
282	252	Călugăr Teofil	1,97	(Filu)
282	253	Călugăr Vasile	2,73	(Onasa)
283	254	Chicinaș Vasile	3,03	(Sicra Melienii)
284	254	Chicinaș Nicolae	2,44	(Culiță a Melienii)
285	255	Gheran Constantin	2,90	(Ninu lui Roman)
286	256	Crișan Ioan	3,79	(Mișcoi)
287	257	Crișan Aurel	4,59	(Aurelu Danii)
288	258	Coța Petru	2,43	(Petruca)
289	259	Crișan Ionaș	4,27	(a lui Miron)
290	263	Crișan Gavrilă	3,36	(a lui Macarie)
291	260	Crișan Măriuca	2,84	
292	261	Crișan Vasile	2,89	(a Pârliei)
293	262	Boar Ilie	1,28	(Gruia)
294	263	Marc Ionaș	1,39	(Nașa lui Niculici)
295	264	Boar Nuțu	1,91	(Marișca Nuțului)
296	265	Boar Maria	3,94	
297	266	Călugăr Ilie	3,57	(Pocăitu)
298	267	Chicinaș Aurelia	1,98	(Țiți)
299	268	Crișan Gligor	6,36	(n. 1904 a lui Miron)
300	269	Hâlma Todorica	1,97	(a Ciulii)
301	270	Ciorteș Petru	3,82	(a Bradilii)
302	270	Ciorteș Ioan	2,76	
303	271	Ciorteș Ștefan	3,81	
304	272	Chiorean Vasile	4,75	(Brigadiru)
305	273	Vitan Viorica, Chelemen Ionaș	0,95	(n. 1898, n. 1885)
306	274	Surd Teodor	4,37	(Pițilie)
307	275	Crișan Aurel	6,58	(Popișca)
308	276	Chicinaș Ioan	3,95	(a Puichii)
309	277	Călugăr Anișoara, Călugăr Nicolae	2,53	(n. 1894; n. 1896, Ciupi)
310	278	Surd Ștefan, Surd Dochia	3,88	-
311	279	Chicinaș Ioan	1,41	-
312	280	Marc Gheorghe	1,84	(a lui Niculici)
313	281	Marc Vasile	0,51	-
314	283	Drăgan Ștefan	3,62	(Ciucea)
315	284	Marc Ștefan	1,37	(a lui Niculici)
316	285	Chicinaș Gheorghe	3,77	(n. 1916)
317	286	Crișan Crăciun	3,88	(Ciunu)
318	287	Crișan Ionaș	5,47	(Hepa)
319	288	Crișan Crucița	1,28	(a Pârliei)
320	289	Crișan Constantin	5,05	(Dina de la Pădure)
321	290	Macavei Aurel	2,27	-
322	291	Blaga Traian	0,64	-
323	292	Blaga Simion	1,25	-
324	293	Săliștean Marin	3,74	(Țighileanu)
325	294	Crișan Nicolae	2,93	(Cotoc)
326	295	Chiorean Vasile	2,19	(Chici)
327	296	Chicinaș Ionaș	1,38	-

Micești (Micuș), un sat transilvănean

328	296	Chicinaș Gavrilă	0,85	(Gogoman)
329	297	Surdu Nastasia	0,85	(a lui Chici)
330	298	Chicinaș Nicolae	3,80	-
331	299	Boldijar Vasile	1,00	(Tilica)
332	300	Rusu Augustin	1,04	(Vesa)
333	301	Arion Toader	0,71	-
334	302	Marc Nicolae	1,28	(Cula lui Niculici)
335	303	Crișan Tănase	6,55	-
336	304	Popa Gavrilă	0,91	(Ciocusu Filiroaie)
337	305	Coța Ioan	2,55	(Lăzăruț)
338	306	Coța Constantin	1,40	-
339	307	Surd Victor	1,16	-
340	308	Marc Ilie	2,0	(Iancu)
341	309	Blaga Ionaș	2,70	(Broscaru)
342	309	Coța Vasile	1,00	(a Hulpîi)
343	310	Drăgan Gligor	2,64	(de la Vale)
344	311	Coța Vasile	0,76	(a lui Ida Foiului)
345	312	Surd Ștefan	3,04	(n. 1896)
346	313	Truța Vasile	2,98	-
347	314	Boar Florica	1,02	-
348	315	Chicinaș Ilie	2,40	(a Fasolii)
349	316	Călugăr Nicolae	1,37	(Culiță din Bodeș)
350	317	Călugăr Petru	0,96	(Deneș)
351	29	Chicinaș Flore	0,75	(Chichiri)
352	200	Blaga Flore	0,71	(n. 1904)
353	16	Călugăr Petru	1,78	(Petrica)
354	100	Rus Petru	0,95	(Tilea)
355	258	Iuga Ion	3,00	-
356	108	Călian Crăciun	1,87	-
357	108	Călian Gligor	2,91	-
358	85	Surdu Anica	0,91	-
359	35	Rusu Viorel	0,70	-
360	36	Morovan Gavrilă	1,93	(n. 1926)
361	109	Rusu Vasile	0,77	(Via)
362	79	Chiorean Măriuca	0,28	-
363	80	Moldovan Nastasia	3,00	?
364	59	Ciorteza Anica	1,19	(n. 1879)
365	9	Popa Nicolae	1,69	(Cucu Săntei)
366	110	Rus Marian	2,98	-
367	100	Rusu Simion	0,99	(n. 1927)
368	100	Rusu Gavrilă	0,66	(n. 1930)
369	23	Călugăr Lucreția	1,71	(n. 1938)
370	183	Crișan Augustin Petru	1,11	(n. 1937)
371	38	Crișan Ioan Nelu	1,94	(n. 1931)
372	104	Corpodean Parasca	0,49	(n. 1887)
373	165	Boar Florea	1,87	-
374	266	Miclăuș Viorel	2,80	-
375	210	Pop Ioan	1,52	(n. 1927)
376	310	Chiorean Anuța	0,73	(n. 1918)
377	205	Morovan Vasile	2,00	(n. 1934)
378	110	Hirișcău Ioan	0,95	(Neicuț)

T O T A L: 964,18 ha la 368 gospodării; suprafață medie / gospodărie = 2,62 hectare

Notă: S-au scăzut 10 poziții, care s-au repetat prin desprinderea de gospodăria matcă a noilor gospodării rezultate în urma căsătoriilor; Au poziție nouă în registrul agricol, dar suprafața de teren, per ansamblu, a rămas aceeași.

În registrele agricole 1956-1958 sunt înscrise doar suprafețele și anul nașterii proprietarului.

Conform parcelării efectuate în anul 1924 (1929), la nivelul satului s-au pus în evidență 3642 unități parcelare (inclusiv cele din vatră) la cele cca. 900 ha de teren (cca. 70 hectare de teren se află în afara hotarului satului), la Comițag, Făgădaie, Tureni, Săliște, Ploscoș). În sat existau 378 de gospodării, inclusiv cele formate din câte două familii.

Rezultă pentru fiecare gospodărie aproape 10 unități parcelare (9,63) ce însumează 2,62 ha teren agricol, aceasta fiind valoarea medie a unei exploatații agricole la nivelul satului (inclusiv terenul situat în alte unități administrative). Întâlnim în registrele agricole ale timpului (1956 – 1958) gospodării cu doar o singură unitate parcelară, de regulă cu o suprafață mai mică de 0,28 ari, și gospodării cu peste 20 de unități parcelare, răspândite în întreg hotarul satului. Acest proces de „pulverizare” a micilor exploatații agricole a fost și rămâne cauza persistenței unei agriculturi de subzistență, de randament redus, imposibil „de racordat” la agricultura modernă, mecanizată, producătoare de marfă.

Cele 964,18 hectare de teren agricol aflate în posesia celor 368 de gospodării (am scăzut cele 10 gospodării care s-au desprins din gospodăriile matcă, după căsătorie) au fost divizate în șapte clase valorice, după suprafața înregistrată, după cum urmează:

- ≤ 1 ha = 64 (17,4 %)
- 1,01 – 2 ha = 104 (28,3 %)
- 2,01 – 3 ha = 81 (22,0 %)
- 3,01 – 4 ha = 58 (15,8 %)
- 4,01 – 5 ha = 28 (7,6 %)
- 5,01 – 10 ha = 30 (8,1 %)
- >10 ha = 3 (0,8 %)

După cum se poate constata din clasificarea de mai sus, aproape 1/5 din gospodăriile satului erau foarte mici, cu suprafețe mai mici sau egale cu 1 ha (17,4 %). Cele mai numeroase ca pondere erau gospodăriile cu suprafețe cuprinse între 1,01 ha și 2,0 ha (104 – 28,3 %). Jumătate dintre gospodăriile satului aveau terenul cuprins între 1 hectar și 3 hectare (50,3 %).

Fără teren agricol au fost în sat două gospodării, și anume cea a lui Porumb Mihăilă și a lui Bucur Aurel, ambele familii de țigani care se întrețineau din munca cu ziua, împletitul coșurilor și al măturoaielor (prima), respectiv cântatul la vioară (a doua)

Cele mai înstărite familii, sub aspectul terenului agricol, au fost cea a lui Uța (Călugăr Gligor – 11,22 ha), Iosif a lui Toaplec (Faur Iosif – 11,11 ha) și Voasi lui Pavel (Coța Vasile – 10,90 ha). Alături de aceștia mai erau 30 de familii cu teren agricol cuprins între 5,01 și 10 hectare. Aceste 33 de gospodării, ce însumau aproape 9 % din totalul gospodăriilor satului, erau și cele mai înstărite... dar și cele mai harnice.

Munca la câmp și în gospodărie începea de cu noapte și se termina seara târziu. Pentru a ajuta la muncă, aceste gospodării își angajau câte o slugă pe care o găzduia în casa lor și o retribuiau.

Este demn de menționat că aceste 33 de gospodării au fost cele mai exploatare și mai hărțuite în perioada cotelor, ca despăgubiri de război. Uța (Călugăr Gligor) și-a agonisit pământul prin cumpărare, după ce s-a reîntors din America (SUA), în 1918, unde

a muncit ca oțelar la uzinele din Pittsburgh, alături de frații Călugăr Ionaș (Boldășu), Călugăr Gheorghe (Americanu) și Boar Petre și Becleanu.

Neavând copii, a înfiat pe Călugăr Vasile (Păsăric), care s-a ocupat de gospodărie până la colectivizare. În preajma colectivizării, văzându-și agoniseala luată cu japca, s-a sinucis prin spânzurare, la marginea Pădurii Bisericii, colțul dinspre Cherpiniu. Iosif a lui Toaplec a început să vândă din pământ, petrecându-și adesea timpul în cărciuma satului de la Roroam. Singur, Voasi lui Pavel, a dus „bătălia cu pământul” până la capăt, fiind și el „înghițit” de „marea agricultură colectivistă”, în anul 1961. Trebuie să sesizăm faptul că nici unul dintre cei trei „mari latifundiați” nu au fost închiși ori deportați la canal. Logica elementară ne îndeamnă să credem că sistemul nu avea niciun interes, ca prin lichidarea lor, să rămână fără produse agricole în visteria statului.

În schimb din categoria celor cu pământ cuprins între 5,01 și 10 ha, s-au „selectat” chiaburii satului, care au ispășit pentru zestrea lor funciară cu ani grei de temniță și muncă la canal (Pop Traian – Trăienoc, Crișan Gligor – Ghiga lui Miron și Rus Constantina – Dina Diordichii). Trebuie menționat că familiile cu zestre funciară mai consistentă purtau denumirea de chiaburi, atribut dat de către conducerea comunistă a timpului. Cei cu suprafețe agricole sub 1 hectar erau declarați țărani săraci, iar cei cu 1 – 3 ha teren, țărani mijlocași. În sat, celor cu pământ mult li se spuneau „gazde”. De menționat faptul că la vremea respectivă celor doi profesori alohtoni, căsătoriți (Ionașcu Dionisie și Tarța Gavril) li s-au dat câte un lot de pământ pentru nevoi familiale, alipit de cel al școlii. Școala avea cca. 2 hectare de teren în centrul satului, în dreapta văii, ocupat astăzi de familiile Boar Florea și Boar Gavrilă, respectiv urmașii acestora. Pe lotul din proximitatea văii a fost amenajat terenul de fotbal. Alt lot al școlii era la Tiutea, fiind cultivat și întreținut de către elevii și profesorii școlii. La colectivizare, lotul școlii din centrul satului a fost acaparat de către cele două familii Boar, iar terenul de fotbal a fost strămutat în Rât, între Ghiga lui Cârcoșel și Valea Micușului. Astăzi terenul în cauză a fost preluat de către vechii proprietari, școala nemaivând bază sportivă.

36. Toponimele și situația parcelară

În perimetrul administrativ al satului, s-au păstrat o serie de tiponime, în relație cu specificul formelor de relief (oronime), al rețelei hidrografice (hidronime), al covorului vegetal, al modului de utilizare al pământului ori al formelor de proprietate funciară etc.

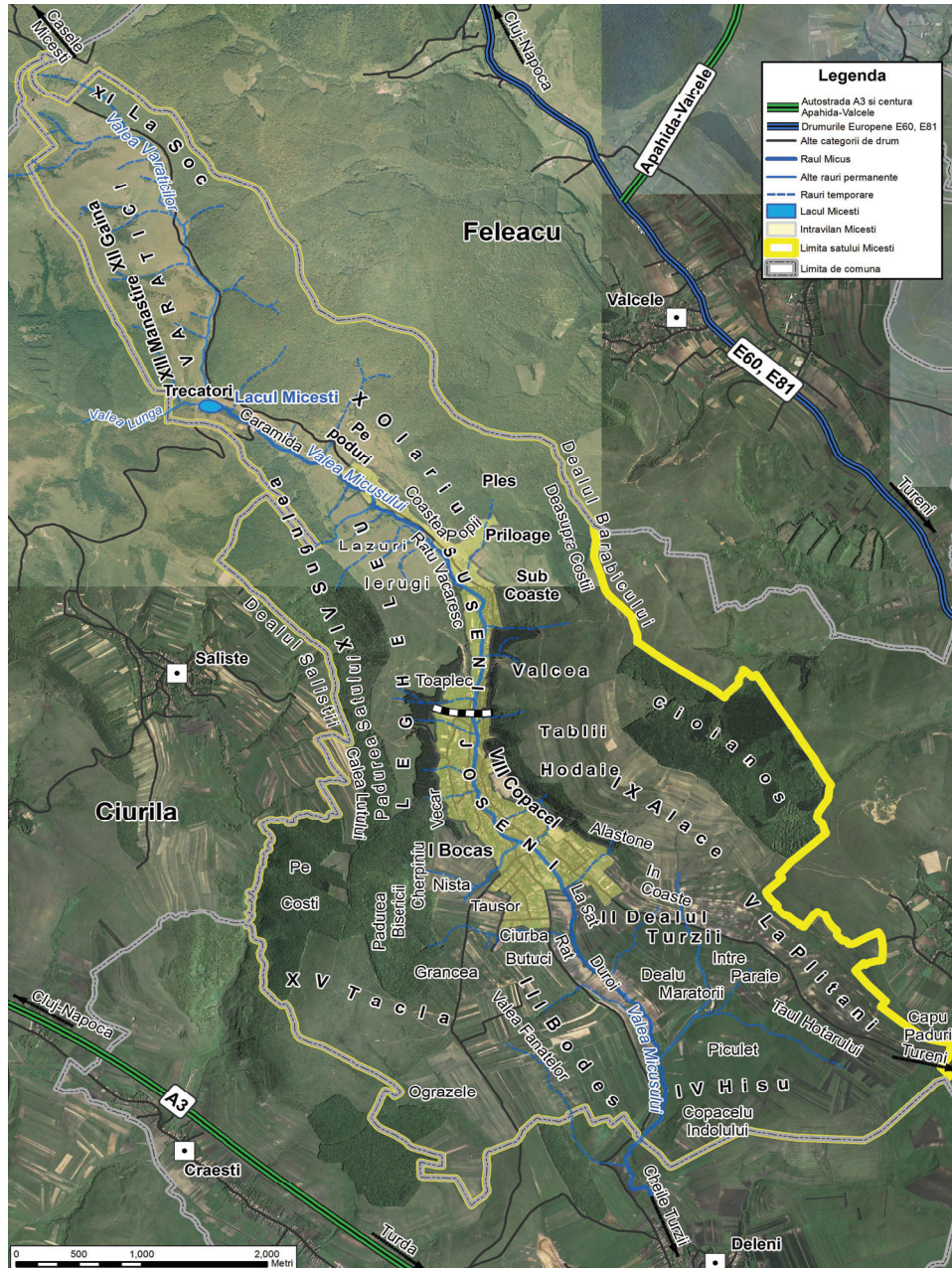

Fig. 46. Toponimele satului.

Micești (Micuș), un sat transilvănean

Redăm în continuare „locurile” din hotarul satului, fiecare cu o rezonanță sentimentală și economică pentru întreaga comunitate rurală. Unele dintre ele sunt terenuri arabile, altele pășuni, altele fânețe ori suprafețe cu păduri.

Văratici, Mănăstire, Gruî, Țaclă, Piculeț, Ormeniș, Merez, Poduri, Lazuri, Ierugi, Copăcel, Bodeș, Spoială, Grancea, Cuiebic, Cherpiniu, Nista, Bocăș, Calea Sâncraului, Ciurba, Butuci, Dealul Turzii, Priloage, Legheleu, Sub Coaste, În Coaste, Alace, Hodaie, Alăstone, Cioionaș, Pe Costi, Valea Fânațelor, Pe Dealul Turzii, Hiș, Stupină, Tăul Hotarului, Plitani, Vedăr, Știubei, Poieniță, Duroi, Vâlcea, Tăblii, Rocoteș, Capu Pădurii, La Sat, Ciurba, Între Păraie, Slatină, Hiș, Tăușor, Trecători, Ogrăzele, Cuiebic, Copăcelu Indolului, Pădurea Satului, Pădurea Bisericii, Pe Căramidă, Pădurea Spânzuratului, Forostău, Cioianoș, Pădurea Rădenilor, Pe Costi, Deasupra Costii, Calea Sâncraului, Șugulea, Spoială, Râtu Văcăresc.

Noțiunile, denumirile de grui, țaclă, piculeț și ormeniș semnifică forme de relief mai proeminente, care domină, prin altitudine, arealele înconjurătoare, din proximitate, Noțiunile de vâlcea, ierugă și laz definesc suprafețe defrișate, poienite.

Celelalte toponime sunt lesne de înțeles, ele exprimând asenea funcționalitatea acelui spațiu ori poziția lui.

Pe harta cadastrală semnată cu numele de Krișan Vasile (schiță de împărțire) cu parcelări efectuate de către Traian Rusu, inginer operator, datată anterior anului 1929 (comuna Micești, jud. Turda) sunt puse în evidență 3642 de unități parcelare, grupate în 15 trupuri teritoriale.

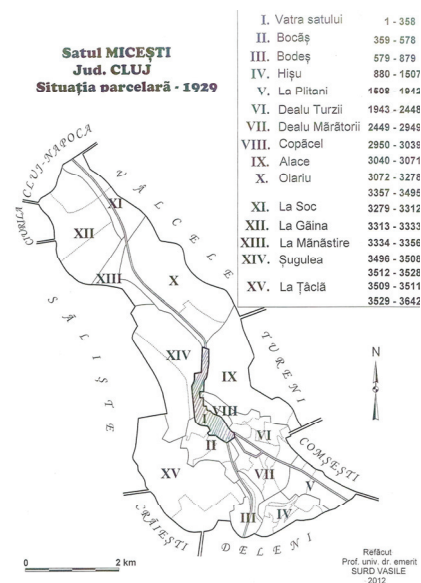

Fig. 47. Situația parcelară (1929) (după schița de împărțire întocmită de Krișan Vasile, inginer operator Rusu Traian, refăcută în anul 2012 de către geograf urbanist, Vasile Surd).

O prezentare a tuturor unităților parcelare nu face obiectul prezentei scrieri, aceasta fiind o treabă și sarcină topografică prin excelență. În cadrul celor 15 trupuri teritoriale, am identificat mai multe subunități, unele corespondente ca denumire cu trupul teritorial principal. În delimitarea subunităților, am consultat persoane în vârstă, autorizate în materie de cunoaștere a satului și a hotarului acestuia (Rus Ananie, Ciortea Ioan, Crișan Vasile, Surd Gheorghe). Cu toate acestea, limitele trasate de către noi îmbracă adesea o notă convențională. Bunăoară, dacă între Cherpiniu și Nista, limita s-a trasat cu ușurință.

Părerile nu sunt unanime în privința limitei dintre Bodeș și Valea Fânațelor. Așa că, în cele mai numeroase cazuri, am luat ca limite drumurile de hotar și formațiuni vegetale perene, care s-au mai păstrat în numeroase situații (între Legheleu și Pădurea Satului, de exemplu). Lucrurile cu limitele se complică în fânețe, neîntrunindu-se unanimitate la delimitarea Hișului, peste Slatină și Știubei. Oricum, harta întocmită de noi se bucură de o suficientă claritate în descifrarea poziției fiecărui loc din hotarul satului.

37. Gospodăria

Aceasta era organizată pe principiul unei vieți autarhice, motiv pentru care nu a atins niciodată performanțele cantitative ale fermelor din vestul continentului, cu economie mai avansată.

Acest gen de practică, a autarhiei economice, a gospodăriei rurale, tindem să credem că își are originea în psihoza indusă populației de perioadele lungi de instabilitate și nesiguranță ale evului mediu timpuriu și a unei izolări fizice aproape perfecte, în raport cu lumea urbană, organizată pentru apărare și comerț (perioada ruralului etnografic – vegetativ – V. Pârvan). În gospodărie se realizau toate trebuințele familiei, ale individului, în general. Curțile erau largi, pentru a permite manevre nestânjenitoare ale carului și căruței. La drum, de regulă, era pusă casa, iar în continuare, dar separate, erau șura și grajdul (poiata), acestea din urmă formând un corp comun.

Între ele se interpun cotețele pentru porcine și păsări (galițe) și prevada (closetul), întreg ansamblul deșeurilor fecaloid-menajere fiind asimilat în masa gunoiului de grajd, singurul tip de îngrășământ natural, alături de „târlirea” terenului cu oile.

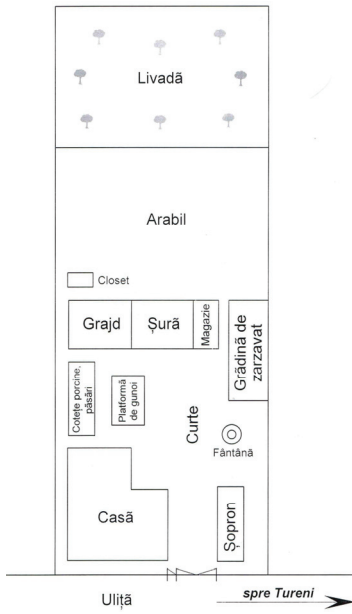

Fig. 48. Model de gospodărie (Popa Martin și Jenica de la Piroș).

Autarhia rurală interbelică excludea deșeurile nonasimilabile și dăunătoare mediului înconjurător! Lângă casă se amenaja „gredinuță” (grădinița) pentru zarzavat. Grădina mare se semăna, jumătate cu porumb și fasole, iar în continuare pomi fructiferi de sub care se recolta iarbă proaspătă ori fânul. Întreaga gamă de alimente de producea pe loc, foarte rar și pe căi discrete, procurându-se doar zahăr.

Singurul produs de fabrică cumpărat sistematic din așa-zisele cooperative (magazine rurale) era fotoghinul (petrolul lampant). Pâinea se cocea la 10-14 zile în cuptoare special amenajate. Toamna, când porumbul dădea în coacere se prepara păsatul, măcinat pe rășnițe manuale, din piatră. Păsatul era un deliciu culinar, consumându-se cald cu lapte rece ori cu brânză. Zahărul era substituit cu silvoită (majun),

care se prepara din prunele de cea mai bună calitate, în căldări speciale din cupru. Grâul și porumbul se măcinau la morile satului, fiecare familie având arondat un morar, în funcție de afinitățile personale și de cinstea dovedită de acesta. Morarii veneau acasă, la porțile gospodarilor, cu căruțele, după măciniș, și după câteva zile se reîntorceau cu făina. Amestecul făină de porumb și orz era numit urlău, și era folosit la hrănirea porcinelor, a vacilor și a bivolițelor cu lapte.

În ograda (curtea) fiecărei gospodării se afla grămada de lemne, având în față tăitorul (tăietorul), pe care se tăiau joardele destinate arderii pentru încălzit. Casele, șurile, poițele și cotețele erau făcute din lemn de stejar, din orizontul local și mai rar din piatră.

Erau acoperite majoritar cu paie, în special de secară, mai lungi, mai groase și mai durabile.

După anul 1920, când începe să producă țiglă fabrica de la Ghiriș (Câmpia Turzii) se adoptă învelitori din acest material.

Casa era compusă din una-două camere și o tindă. Camerele, ocupate nu în puține cazuri de către două familii erau destinate locuirii zilnice. Tinda, un fel de anticameră, era destinată gătitului la foc deschis, pe o vatră de piatră. Fumul era dirijat spre corlan (un fel de hotă împletită din nuiele și tencuită cu lut, să nu se aprindă), și de aici spre horn, și acesta făcut din lemn, muruit (tencuit) cu lut. Sobe (cuptoarele) pentru încălzit și gătit pe timpul iernii erau din categoria celor „mute” (aveau fundații din piatră tencuită cu lut și văruiată, iar în partea superioară o plită din fontă care asigura transmiterea căldurii). În fața casei era amenajată un fel de terasă din piatră, tencuită cu lut și văruiată, iar în partea superioară o plită din fontă care asigura transmiterea căldurii.

În fața casei era amenajată un fel de terasă din piatră, tencuită cu lut, numită polmon, pe care ședeau oamenii în orele de repaus. Unii foloseau vara polmonul și pentru dormit. Astăzi aproape toate casele și anexele sunt construite după anul 1965, cărămizile, țigla și cimentul fiind ieftine și la îndemână. Din perioada interbelică se mai păstrează doar casa Fasoliei din Rât, cu pereții din lut, târnaț și acoperiș cu țiglă.

Aproape fiecare gospodărie avea fântână proprie, apa fiind cărată în casă cu veadra (găleata), din tablă (pleu) ori din lemn. Fântâna, în sine, este protejată de o împrejmuire din lemn ce poartă denumirea de „cotetul fântânii” pe care se sprijină butucul (tamburul) de susținere a lanțului și a găleții pentru scos apă. Butucul era acționat de către o manivelă (cocârlă). Unele fântâni erau deservite de cumpene, un fel de pârghie cu contragreutate, care ușura scosul găleților pline cu apă. Fântâna dispune de o împrejmuire de protecție denumită pe plan local „cotețul fântânii”.

Fântânile erau săpate manual, până la adâncimea care garanta atingerea nivelului freatic, adică erau asigurate cu apă permanentă. Cel mai vestit fântânar din sat și din toată depresiunea Iara-Hășdate era Gligan (Neag Găvrilă), mereu cu țigara lipită în conțul gurii și de un calm imperturbabil.

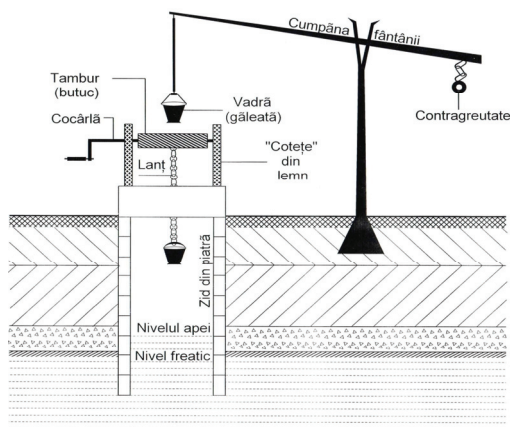

Fig. 49. Fântână cu cumpănă și tambur (sul).

Gospodăriile sunt dispuse perpendicular pe ulița principală, cu casa în față și celelalte componente (grajd, cotețe etc.) spre interior.

Gospodăriile actuale. Pe baza documentației de teren și a observației cartografice, s-au identificat un număr de 371 de gospodării existente după al doilea război mondial. Dintre acestea un număr de 238 sunt locuite, 68 nelocuite și 64 dispărute.

Din cele 371 de gospodării inventariate, 365 se află în cadrul vetrei actuale (intravilan).

Cele care au fost localizate în afara vetrei satului au dispărut în întregime. Este vorba de gospodăria de la Morărașu, de sub Lazuri, a lui Hornoi din Priloage, Gligănița de sub Coaste, Dina de la Pădure, de la Grancea, Culița și Deneș din Bodeș.

Gospodăria de la Morărașu și cea de la Deneș din Bodeș au funcționat ca mori de apă până în anul 1960.

Din totalul gospodăriilor locuite, 47 (19,5 %) sunt case de vacanță noi ori renovate, aparținând localnicilor, iar 15 (2,6 %) case de vacanță noi ori renovate, aparținătoare străinilor. Deci 25% din gospodăriile actuale se află într-o stare de locuire bună și foarte bună, prin prisma gradului de înnoire și modernizare.

Încălzitul se realizează cu lemn, majoritar extras din pădurile satului, neprotejate de jaful silvic local ori cel alohton, „acoperit” de către o administrație coruptă și iresponsabilă.

În anul 1996, conducerea locală de atunci a promis finanțarea introducerii gazului metan în sat, după ce celelalte sate aparținătoare comunei Tureni s-au racordat la această sursă de energie termică. Condiția a fost aceea că sătenii să suporte costul conductelor și al montării acestora în intravilan, cheltuielile de racordare urmând a fi suportate de către stat. În timp record s-a realizat pozarea conductelor din metal în întregul sat. Dar racordarea nu s-a realizat nici până astăzi, după 17 ani de zadarnice așteptări, întreg sistemul distrugându-se treptat, prin furt și uzură la intemperii.

O conducere arbitrară și incompetentă la nivel de comună, acompaniată de condamnabila nepăsare locală, au văduvit satul de acest sprijin prețios. Întreg satul este electrificat printr-o linie de current de 220 volți, ce se bifurcă spre sat la Tăul Hotarului.

Cele mai multe construcții s-au ridicat în intervalul de timp 1965-1985, când veniturile din munca de navetist în construcții și industria urbană se completeau cu cele de la CAP. Mai adăugăm faptul, deloc neglijabil, că cimentul și fierul beton se găseau la discreție, fiind foarte ieftine.

În anul 1910, majoritatea caselor, dar și a anexelor gospodărești (șură, grajduri, cotețe ș.a.) erau durate din lemn (97 %), având în proporție covârșitoare acoperișul cu paie (87 %), urmat de șindrilă și țiglă (doar 38 case din totalul de 286).

Tabel 10. Gospodăriile și numărul de locuitori (1850-2013).

Nr. crt.	Anul	Nr. gospodării (case)	Nr. locuitori	Locuitori / gospodărie
1	1850	160	986	6,2
2	1869	196	1034	5,3
3	1880	219	1068	4,9
4	1900	247	1214	4,9
5	1910	286	1350	4,7
6	1941	330	1552	4,7
7	2013	238*	294	1,2

După 1960, practic încetează construcția caselor din lemn, folosindu-se „cărămidă de țigan” din orizontul local și cea de fabrică, asociată cu betonul armat din lemn. Toate casele și construcțiile actuale au acoperișul din țiglă, mai nou utilizându-se pe scară largă plăcile ondulate din azbest, mai ușoare și mai rezistente la șocuri termice.

În anul 1850 erau 160 de case la o populație de 986 locuitori, revenind 6,2 locuitori/gospodărie. În anul 1869 erau 196 case la 1034 locuitori (5,31 persoane/casă),

Micești (Micuș), un sat transilvănean

iar în anul 1880, 219 case la 1068 locuitori (4,9 persoane/casă). La 1900 erau 247 gospodării (case) și 1214 locuitori, revenind 4,9 persoane gospodărie.

În anul 1910, la o populație de 1350 locuitori erau 286 case (4,7 persoane casă.

În 1941 la 330 de gospodării erau 1552 locuitori/4,7 persoane/gospodărie. În anul 2013, la 238 de gospodării sunt 294 locuitori (1,2 locuitori/gospodărie).

Fiecare gospodărie, pe lângă casă dispune de grajd cu șură, cotețe pentru păsări și porci și anexe. În proximitatea casei se află livada cu pomi fructiferi și o mică grădină pentru zarzavat. Majoritatea caselor actuale construite după anul 1960 până în 1990, au planuri aproape identice :un hol, o sufragerie, un dormitor, o bucatărie și o baie cu acoperișul în patru ape.

Fiecare gospodărie a fost localizată pe hartă și numerotată cu valori de la 1 la 352. Unele gospodării, cum sunt cele de la Vasilică a Mociodoaie, Poali, Cearla și Cherciul, dar și altele, s-au numerotat cu 89', 89'', 89''', 89''''', pentru a nu reface cadrul cartografic. Nu am adoptat numelere poștale pe considerentul că acele gospodării care au dispărut nu mai sunt înregistrate, după cum codurile și numerele poștale se schimbă odată cu mutațiile de ordin administrativ-teritorial. Oricum, fiecare familie ce a locuit în sat după 1945 și până în prezent se regăsește și în situația tabelară și în cea cartografică.

Tabel 11. Gospodăriile identificate după anul 1945 și numele de poreclă.

Nr. crt.	Nr. pe hartă	Identificarea gospodăriei după ciufală (poreclă)	Numele de familie	Starea actuală			Proprietarul (custodele) actual și poziția, observații
				locuită	nelocuită	dispărută	
1	1	Sântea (Ion)	Pop	x			Pop Maria, nora
2	2	Sântea (Cucu)	Pop	x			Pop Cucu, fiu, cu soția
3	3	Burcușel	Neag	x			Neag Ioan, fiu
4	4	Vila Căștii	Iorga	x			Iorgu Simion, fiu
5	5	Rișcău (lui Rișcău)	Hirișcău	x			Hirișcău Valer, fiu
6	6	Petre a Dolfinii	Călugăr		x		Călugăr Lucia, nora, Scurtu Ana, fiica, în paragină
7	7	Metu (Moș Dane)	Călugăr		x		în paragină
8	8	Nuțu Marișchii Nuțului	Boar	x			fiica (fosta casă a lui Onu Mociocoaie)
9	9	Ungurașu Petrichii	Călugăr	x			Ileana, soția
10	10	Gligan	Neag	x			Adriana, strănepoata, cu soțul Cosmin
11	11	Căuaciu lui Titeu	Chicinaș	x			Chicinaș Valentin, fiu
12	12	Moașa Georgeta	Chicinaș	x			Chicinaș Georgeta
13	13	Ștefan a lui Chereș	Călugăr	x			Călugăr Ana, soție
14	14	Vasilie a Petrichii	Călugăr	x			Călugăr Vasile cu soția
15	15	Pașcu Cuții	Ciortea	x			Ciortea Pascu cu soția
16	16	Pțis a Sandichii și Anuca	Rus	x			Marc Ioan, nepot
17	17	Beleni a Pisichii (Ținu)	Rus	x			Rus Augustin
18	18	Rus Anuța	Rus	x			fată a lui Ciortea Petre
19	19	Iorga Miuța	Iorga	x			Iorga Miuța

20	20	Ciortea Gligor a Cuții	Ciortea			x	Ciortea Pascu, frate, în paragină
21	21	Coța Aurica	Coța	x			Cota Aurica, fata lui Țică lui Faur
22	22	Cota Daniel (a lui Voasi Gârlui)	Coța	x			Coța Daniel
23	23	Țica lui Precov (Marc Vasile)	Marc	x			Marc Vasile
24	24	Rus Gheorghe (a Nonului)	Rus	x			fiul, de la Cluj
25	25	Călugăr Augustin	Călugăr	x			Călugăr Augustin, casă de vacanță
26	26	Tiutea	Zoltan			x	?
27	27	Negruța	Rus	x			Călugăr, Eugen a lui Lia lui Gligoraș
28	28	Ianoș a lui Buric	Săliștean	x			Călugăr Ioan (Ovăs) - ginere
29	29	Gurbana (Călugăr) a lui Chereș	Călugăr			x	fiul acesteia, Gheorghită, emigrat în Suedia
30	30	Ianoș a Andreichii	Cota	x			Coța Ioan, fiu
31	31	Magazin Sătesc	-				construit după 1970
32	32	Valentin a lui Gligoraș	Călugăr	x			casă nouă, Valentin Călugăr, cu soția Ileana
33	33	Sandica	Rus			x	Rus, nepot, Turda, în paragină
34	34	Chichiri (Jenu)	Chicinaș	x			Chicinaș Eugen, fiu
35	35	Șuca Niucului	Chicinaș			x	folosește a Cătanii
36	36	A Cătanii	Chicinaș	x			Ioan Chicinaș, fiu
37	37	Bila Rochii	Todea	x			Maria, noră
38	38	Buțu (Țilea)	Rus	x			Rozalia Rus, noră
39	39	Anica Chereului	Surd	x			Surd Ioan (Oșanu), nepot
40	40	Păpoaie	Călugăr	x			Faur Lenuța
41	41	Iulișca	Crișan	x			Ciortea Mihai, cu soția, nepoată, renovată
42	42	Popa Libă	Popa	x			Popa Aurel, casă renovată, fiu

43	43	Chitoaie (Petre și Marina)	Miclăuș	x				Surd Vasile, a lui Ilie, a Vântoasii, renovată
44	44	Pilu Mitrutului	Călugăr	x				copiii
45	45	Lia Boanchii	Cota	x				fiica, cu soțul Drăgan Arel
46	46	Mihoc (Riuca și Ninu)	Popa	x				fiul, Popa Constantin cu soția Rița
47	47	Florica Martii	● ?				x	-
48	48	Ciorsoi a lui Mihai (Onu)	Chicinaș	x				Dorhoi Elena, fiică, casă de vacanță, renovată
49	49	Călugăr Simion	Călugăr				x	Surd Marița, nepoată de unchi
50	50	Călugăr Gheorghe (Americanu)	Călugăr	x				Surd Vasile, nepot, casă de vacanță, nouă
51	51	Călugăr Ionaș (Boldășu)	Călugăr				x	Surd Marița, nepoată de unchi
52	52	Ciucur (Gogoman)	Călugăr	x				soții, Gavrilă și Mănuța Călugăr
53	53	Picuțu (Plutonieru)	Călugăr	x				soția Marina și fiul Nițucu
54	54	Învățătorul Crișan	Crișan	x				cumpărată de Valentin Călugăr a lui Gligoraș
55	55	Părintele Crișan	Crișan				x	cumpărată, și apoi demolată de către Călugăr Valentin
56	56	Ioji căuaciul	Zoltan				x	amenajare părăsită a fostei lăptării
57	57	Ghiga Pisichii	Rus			x		fiul, Rus Ioan, în paragină
58	58	Gabor	Rusu	x				Feher I, prin cumpărare, casă nouă
59	59	Primărie				x		închisă după 1968, în paragină
60	60	Oncioc	Săliștean	x				cumpărat, Kender, Cluj, casă nouă
61	61	Mihăilă	Chicinaș	x				Chicinaș Ion, fiu
62	62	Mociodoie (Simion)	Călugăr	x				fiul, Tinu și copii
63	63	Viluc a Bilii	Călugăr	x				Eugenia și Maria, casă renovată
64	64	Nonu Moașii	Rus	x				Rus Maria, fiică
65	65	Ghiguta Bitangului	Crișan				x	fiii Valentin, Relu și Remus

66	66	Săna lui Arsene	Pop				x	Bărbian Surd, Stanca Dacia, Turda
67	67	Școala Generală	Școală și cămin cultural, ultimul ridicat în 1957					
68	68	Vila Coratorului	Crișan	x				casă de vacanță, nepoata Mare
69	69	Tuțu Cantoru	Crișan	x				fiica Mîluca și soțul Gheorghe Chicinaș
70	70	Uța (Păsărie)	Călugăr	x				nora, Jenica
71	71	Lia lui Gligoraș	Călugăr				x	copiii
72	72	Guizu și Becleanu	Feneșan	x				nepotul, Viorel
73	73	Piroș(Martin)	Popa	x				Popa Martin, nepot, cu Jenica soție
74	74	Ghiga Zgorcii (Directoru)	Chicinaș	x				nora, Cornelia cu fiul Cristian
75	75	Oita (Miclăuș)	Săliștean		x			Miclăuș, casă de vacanță a strănepoților, renovată
76	76	Ionescu (învățător)	Ionescu				x	Vasile a Culiții Melienii (Chicinaș)
77	77	Băieș (Iorga Nonu)	Băieș	x				fiica Lenuța, cu soțul ei, Nonu
78	78	Danea Pocăitu	Rus	x				casă vacanță, dr. Rotaru, Cluj, renovată
79	79	Voasi lui Șilie Morovan	Morovan	x				Morovan Vasile cu fiul
80	80	Niculae a lui Cofiț	Coța					„Copilaș” Coța Nicolae
81	81	Ion a Petri Limii	Rus				x	folosește Morovan Vasile
82	82	Ghiga Petri Limii (Danea Buțului)	Rus	x				locuită de fiica lui Danea Buțului - Cheța
83	83	Lăptărie					x	
84	84	Toma Chichii (Ceterașu)	Calău		x			azi, proprietate a lui Crișan Nelu a Iulișchii, Turda
85	85	Guțoc (Florica lui Guțoc)	Călugăr		x			azi, proprietară Călugăr Eugenia de la Boldă
86	86	Boldașu (Călugăr Ionaș)	Călugăr	x				nora, Călugăr Eugenia cu copiii
87	87	Dolfina (Ion)	Călugăr	x				fiica, Georgina
88	88	Niculae a Iobajului	Săliștean	x				soția Lucreția și fiul Gligor, casă renovată

89	89	Gheorgheoi (Anica)	Călugăr	x				fiul Luțu, cu soția
90	89'	Călugăr Augustin	Călugăr	x				Călugăr Vasile cu soția, nepot
91	89"	Cota Gheorghe a lui Poalii	Cota	x				fiica Ana
92	89'''	Gheorghe a Ciarlii	Chicinaș	x		x		fiul, Gavrilă din Turda
93	89''''	Chicinaș Gavrilă a lui Găvrilăuț	Chicinaș	x		Cherciu		fiul Chicinaș Ionel, casă vacanță renovată
94	90	Scătai (Șilie Doctoru)	Crișan	x				fiul Ion, cu soția Măriuca
95	91	Voasi Ioșcuții	Surd	x				soția și fiii
96	92	Șilie a Bârșii	Surd			x		nora, Florica, fiul Vasile
97	93	Ghimu lui Ciocodel	● Hălma				x	ceteraș
98	94	Tinu lui Costan	Chicinaș			x		vândută de către nora Carolina și nepoți
99	95	Moara lui Uțu	Călugăr				x	
100	96	Friguțu	Indolean			x		fiii, Vasile și Ion
101	97	Vasile a Gonului	Călugăr	x				Casă de rugăciune a cultului Martorii lui Iehova, renovată
102	98	Nașa lui Druschi	Crișan	x				Crișan Ionaș cu soția actuală, moașa
103	99	Ion Hornaru	Chiorean	x				fiul
104	100	Culiță a lui Chereș	Călugăr	x				Călugăr Nicolae și soția
105	101	Orbutu Dichii	? ●				x	ceteraș
106	102	Nonu lui Caici	Rus	x				Rus Simion cu soția
107	103	Casa Americanului Elliot Matt	Călugăr	x				Călugăr Vasilică a Onasii, casă nouă
108	104	Bărcula	Călugăr	x				Călugăr Vasilică a Onasii, casă renovată
109	105	Țilie	Rus			x		nepot
110	106	Cioarsa (Vișchi)	Călugăr				x	copiii

111	107	Ciobălcau (Gheorghe)	Boar	x			azi fam. Cherecheș, din Cluj, cumpărare, casă nouă, vacanță
112	108	Boacși - Culița Ciorsii	Șerban		x		cumpărată fam. Șerban, Cluj
113	109	Mitru lui Cârcoșel	Drăgan	x			azi, Boar Vasile și Marinela, casă nouă
114	110	Ghiga Dibănosului (Ghighili)	Crîșan	x			fiica, căsătorită Rus
115	111	Gavrila a Gonului	Călugăr		x		(Vasilică a lui Hornoi)
116	112	Jentoaie	Călian	x			casă de vacanță nouă, nepot Călian Ciprian
117	113	Pilu Dioabii	Gheran			x	fostă moară
118	114	Lenuța Dioabii	Călugăr	x			Lenuța și Relu Călugăr, casă nouă de vacanță
119	115	Rus Gavrila (a lui Maier)	Rus	x			fam. Sabău
120	116	Țăia lui Noana	Chicinaș	x			Ghizi a lui Ionel a Ștenii
121	117	Ion a Zgorcii	Chicinaș	x			fiica
122	118	Todorel - Pilu Dioabii	Scurtu + Gheran	x			azi, nepotul lui Gheran, Oltean Gheorghe
123	119	Hălma Gligor	Hălma	x			decedat la 105 ani, în 17.XI.2012
124	120	Hălma Macarie	Hălma	x			casă nouă de vacanță, italianul Sergio și Monica
125	121	Lia lui Ianoș	Rus		x		fiica, din Turda
126	122	Nășuca și Părăscoi	Chicinaș	x			Boar Gheorghe a Piticului
127	123	Ilie a Țilii	Rus		x		fiica, din Crăiești, în paragină
128	124	Liutu a lui Dinu Uțului	Popa	x			copiii
129	125	Viorel a lui Dinu Uțului	Popa	x			copiii
130	126	Petre a Finichii	Cămărășan	x			fiul, Petru
131	127	Lică a Sandului	Cămărășan	x			nepoata
132	128	Augustinu Sandului	Cămărășan		x		nepotul

133	128'	Rus Gavrilă (Telegut)	Chiorean Viorel	x			gintere
134	128"	Rus Maier	Rus		x		nepoții din Turda
135	128"	Rus Dumitru (Dugu)	Rus		x		vândut după 1990, casă nouă
136	129	Săliștean (Goanga)	Săliștean		x		copiii (Goanga Auriții)
137	130	Piticu lui Rogoz	Boar	x	x		copiii
138	131	Vasile a lui Piroș	Săliștean	x			nora
139	131'	Vasilică a lui Horno	Pavel		x		fiul
140	132	Gusti lui Titeu	Chicinaș	x			Chicinaș Augustin
141	133	Vasilică a lui Lazar	Rusu	x			Rus Vasile a lui Lazar
142	134	Chicinaș Petru a Noanei	Chicinaș	x			soția Tica, casă nouă, vacanță
143	135	Chiorean Gheorghe a Cătușnicii	Chiorean	x			Lelița a Cătușnicii
144	136	Onu a lui Chereș	Călugăr	x			fiul, Ionel
145	137	Ilie a lui Caț	Crișan	x			Crișan Ilie cu soția
146	138	Ghiga Șonii (Tranda)	Crișan		x		copiii
147	139	Nașu lui David	Crișan	x			soția
148	140	Voasi lui Titeu	Chicinaș	x			Todea Vasile, casă vacanță, nouă
149	141	Nicolae a lui Titeu	Chicinaș			x	vândut
150	142	Ionel a Șeniei	Coța	x			copiii
151	143	Nicolae a Tătenii	Crișan	x			Vândut, casă nouă I
152	144	Petre a Tătenii	Crișan	x			vândut, proprietari noi din Cluj, casă nouă
153	145	Vasile a Tătenii	Crișan	x			fica Margareta, casă de vacanță (nouă)
154	145'	Onu lui Băbuc	Rus	x			Surd Ioan cu soția Măruța

155	145"	Vasilie a lui David	Crișan				x	Surd Ioan cu soția Măriuța
156	146	Drăgan Noe - Alexe a Părlui	Drăgan Crișan	x				soția lui Alexe a Părlui, Ileana
157	147	Berinde Gheorghe	Berinde	x				venit dupa 1990, Cluj, casă nouă
158	148	Popa Iov	Popa	x				Popa Iov cu soția
159	149	Popa Dumitru	Popa	x				casă vacanță nouă, dr. Rancea, Cluj
160	150	Călugăr Gavrilă a Mociodoie	Calugăr	x				baracă de vară
161	150'	Călugăr Gavrilă a Mociodoie	Calugăr	x				casă de vacanță nouă, Călugăr
162	150"	Pașca	Pașca	x				casă nouă, pădurea Pașca cu familia
163	151	Hirișcău Gheorghe (Neica)	Hirișcău	x				casă de vacanță nouă, Sord Băraian Stanca Dacia și Călin
164	152	Pop Traian	Pop	x		Trăienoc		casă de vacanță nouă, Cluj (dupa 1990)
165	153	Irimie Mircea	Irimie	x				casă de vacanță nouă, Turda (dupa 1990), Irimie Mircea
166	154	Andea Avram	Andea	x				casă de vacanță nouă, Cluj (dupa 1990)
167	155	Gheorghe a Lupii	Coța			x		fii, în paragină
168	156	Hirișcău Gheorghe (Neica)	Hirișcău				x	fii
169	157	Mengheri (Valeria)	Coța				x	?
170	158	Ciotu	Fodorean	x				fiul Fodorean Vasile
171	159	Ilie a Petrii	Coța	x				fiul și nepoata Liana de la Turda
172	160	Boacsi	Coța				x	fostă moară, casă de vacanță nouă, fiul
173	161	Șochel	Rus	x				nora, copiii, fostă moară
174	162	Boboș	Ciortea	x				casă de vacanță dr. Măgherușan, renovată după 1990
175	163	Toaplec	Faur			x		nepoții
176	164	Meman	Crișan	x				ginerele Marta Costică, cantorul actual al bisericii și fiii

177	165	Pilu	Crișan	x				Săliștean Nastasia, nora
178	166	Nacu (Crucița)	Crișan				x	Marta Costică
179	167	Dicu (Blaga)	Blaga	x				Drăgan Maria, soția lui Noe, moară în paragină
180	168	Tulis (Gordonașul)	Dan				x	azi cimitir
181	169	Vila lui Chereș	Călugăr	x				Mândruțiu Stelian, Cluj, casă de vacanță, renovată
182	170	Chiorean (Suștăru)	Chiorean			x		nepotul Silviu
183	171	Moș Iuga	Iuga				x	nepoții
184	172	Ghiga Moașii	Rus	x				nora si nepotul Liviu
185	173	Căușnica	Chiorean				x	?
186	174	Vasilie a Todorii	Chiorean	x				Chiorean Pascu (Pantica)
187	175	Flitoc	Drăgan	x				sălișteanca, Trif Victoria
188	176	Cotoc	Coța			x		copiii Ștefan si Rica
189	177	Ueu Bii	Popa	x				soția și copiii
190	178	Lazar a lui Bornoi	Rus	x				Damian Ștefan si Leana, casa de vacanță nouă
191	179	Pașcu din Deal	Ciorteza	x				casa de vacanță , fiica si fiul Pașcu Ciorteza, renovată
192	180	Nelu lui Filțoc	Drăgan	x				casa de vacanță nouă, Nelu și Ana Drăgan
193	181	Lia Jerului (Măriasa)	Coța			x		Coța Maria, soție
194	182	Gusti Jerului	Coța	x				Petre a lui Gruia (Boar Petru)
195	183	Ida Foiului	Coța	x				fiica și strănepotul Felician
196	184	Caț	Crișan			x		fiul, Ilie Crișan, în paragină
197	185	Pilea lui Rogoz	Boar			x		copiii
198	186	Niculae a Raitii	Coța				x	Remus a Raitii
199	187	Mitru Raitii	Coța	x				Remus a Raitii

200	188	Ilieșe a Raitii (Măruca Butii)	Coța	x			Ec. Cota Valer, casă de vacanță, renovată, fiu
201	189	Voasi lui Bornoii	Rus		x		Viorel Surdu, fiul lui Voasi Ioșcuții, casă vacanță
202	190	Porumb Gligor	Porumb		x		Crișan Valentin a Ghiguții Bitangului, în paragină
203	191	Ghiga Filăroaie	Drăgan			x	?
204	192	Toria lui Ieronim	Călugăr			x	?
205	193	Cărlon	Porumb			x	?
206	194	Bitai (Mitrui)	Popa			x	ceteraș
207	195	Lia Ciulii	Morovan	x			ceteraș, tâmplar, azi Hirișău Viorel + fam. Matei
208	196	Ștefan a Ciulii	Morovan	x			Morovan Ștefan cu soția
209	197	Brihan (Gligor)	Crișan	x			ginerele și copiii, casă de vacanță
210	198	Nașa Bocului	Corpodean		x		Crișan Maria a lui Roman
211	199	Ceanin	Boar		x		azi, casă muzeu, Mureșan, Cluj
212	200	Pavel (Coța Vasile)	Coța	x			fiul Aurel cu soția Susana
213	201	Cofăscu (Coța Gavrilă)	Coța	x			nora, nepoții
214	202	Oniță a Hulpîi	Coța	x			nepotul, casa de vacanță
215	203	Vilă a Hulpîi	Coța		x		copiii casa de vacanță
216	204	Nașu Boului	Călugăr	x			fiul, Călugăr Ionaș cu soția Viorica
217	205	Totic (Ilie, Gavrilă)	Călugăr	x			Ilie, ginere, Măruca fică
218	206	Magazin Sătesc				x	fostă și locuință a moașei Chicinaș
219	207	Ghiga lui Faur	Faur	x			fiul Gligor
220	208	Roșu lui Faur	Faur	x			fiul Vasile și nepotul Sorin
221	209	Trăienoc	Pop	x			nepoata Ileana
222	210	Bârșă (Nuțu)	Surd	x			Surd Valeriu, casa de vacanță, renovată

223	211	Găvriliuț	Chicinaș				x	azi Rus Maria a Mocanii
224	212	Briciu (Bărlă)	Briciu				x	Banabiceana
225	213	Feschi (Gheorghe)	Surd	x				fiul, Gheorghe
226	214	Suca Bârșii	Surd	x				fiul Ion cu soția Crucița
227	215	Petre a Ciotrichii	Surd				x	proprietate la Șuca Bârșii, fiul Surd Ioan
228	216	Oniuca (Ion)	Surd	x				Trif Daniel, ginere, cu soția Nastasia
229	217	Onu Ciobului	Dordai		x			fiii, nepoții, casa de vacanță
230	218	Gheorghe a Ciobului	Dordai		x			fiii, nepoții, casa de vacanță
231	219	Costan a lui Faur cu Lelița	Faur				x	Faur Gligor
232	220	Ghiga Șonii	Crișan				x	fiul Gligor
233	221	Neoana Șonii	Crișan		x			fiul, Gavrilă
234	222	Șoara Șonii (Țănel) + Ștefan	Surd		x			fiul, Tarfin
235	223	Iosif a lui Drujli	Boldijar				x	ciznar
236	224	Nițu Hochii	Șandru	x				ceteraș, azi familie din Turda de romi (Eva și Tuciu Danciu)
237	225	Biserica Ortodoxă		Monument arhitectonic, pictură murală, 1793				
238	226	Arion Toader	Arion				x	Chicinaș Doru
239	227	Suca lui Caicii	Calugăr	x				Chicinaș Doru, Cluj, casa de vacanță, nouă
240	228	Gheorghe a Cioanii	Rus	x				Rus Maria Nașii Mocanii
241	229	Nașa Mocanii	Rus				x	Rus Maria, fiică
242	230	Tinu lui Băbuc	Rus	x				soția și copiii
243	231	Traian a Hulpîi	Coța	x				fiul, Coța Ion și soția Ana
244	232	Anisia Bili	Coța				x	nepoții

245	233	Matei Gheorghe	Matei	x				ginerel lui Ion Crișan, casa de vacanță nouă
246	234	Crișan Ion (Băbălu)	Crișan	x				fiul, casă de vacanță renovată
247	235	Gheorghiță a Hulpii	Coța		x			fiii, casă de vacanță
248	236	Gârloaie	Coța				x	folosește Surd Ioan a Bărsii
249	237	Ciortea Petre a Bradilii	Ciortea				x	folosește Coța Ioan, a Hulpii
250	238	Dina Gheorghichii (Căntorelu)	Hălma		x			nepot, Eugen, casă de vacanță
251	239	Tofil	Rus		x			nepotul Fodorean, casă de vacanță nouă
252	240	Bornoi					x	proprietate a Aureliei Faur
253	241	Nana(Tica lui Faur)	Faur		x			nepotul Marin, flica Aurica
254	241'	Casa Parohială (nouă)	cea veche, fostă sediu de miliție și spațiu locativ					
255	242	Onuța Tomii	Rus		x			flica, Drăgan Ana, în paragină
256	243	Ștefan a Mitichii	Morovan		x			nepot, Vasile Surd, casă de vacanță în paragină
257	244	Știe Morovan	Morovan	x				nora, Ileana
258	245	Precov	Marc	x				fiul, Marc Ioan si nepotul Ioan
259	246	Alexe de la Moară	Drăgan		x			fiul, Ionaș
260	247	Roroam	Rus				x	fostă cărciumă (făgădu), azi grădină Drăgan Ionaș
261	248	Ion Felecanu	Sălăjan	x				fiul Ionică
262	249	Melinton	Călugăr				x	folosește Sălăjan Ionică
263	250	Chimu Piscului	Rus				x	folosește Nașu Drăgan de la moară
264	251	Vasile a lui Ilisie	Coța	x				fiul Coța C-tin, casă vacanță, renovată
265	252	Ilie a lui Ilisie	Coța	x				soția Măriuca
266	253	Arsene (Pop Aurel)	Pop		x			fiul, Pop Mircea
267	254	Arsene (Pop Ionaș)	Pop				x	folosește Pop Mircea

268	255	Voasi Dioghii (Uflu Danciu)	Danciu	x			azi, copii lui Uflu Danciu
269	256	Ciumu Natului (Baronu)	Coța Crișan		x		nepoții, Mărioara și Aurel
270	257	Bitiță	Coța			x	în paragină
271	258	Sicru (Timu)	Surd			x	azi, Todor a lui Gligan cu ginerele Sas
272	259	Bocășanu (Bazil)+Goanga	Morovan + Săliștean				azi, soția lui Goanga Aurii + casă nouă de vacanță
273	260	Flinta (Iorga Gheorghe)	Iorga	x			Iorga Gheorghe cu soția Viorica, casă nouă
274	261	Flinta (Ciortea Gavrilă)	Ciortea	x			Ciortea Nela, soție
275	262	Flinta (Iorga Ninu)	Iorga			x	folosește Iorga Liviu (Vuțu)
276	263,264	Flinta (Coța Nastasia)	Iorga +Coța	x			Iorga Liviu, cu soția
277	265	Gheorghe a lui Heții	Drăgan	x			fiica, Drăgan Ana
278	266	Druschi	Chiorean		x		fiica, Cărcioaie, în paragină
279	267	Mitru Cenanii	Coța		x		fiul, Mitruț, în paragină
280	268	Huhu Cenanii și fiul Irimie	Coța	x			nora
281	269	Căuaciu Cenanii	Coța		x		fiicele și fiul
282	270	Ioscuta	Surd	x			azi, Rus Ionaș a lui Ghiga Petru Linii
283	271	Ponea	Iorga		x		copiii
284	272	Contrașu (Vasile)	Drăgan	x			fiica, Lenuța
285	273	Contrașu-Mișcoi	Drăgan		x		nepoata, Crișan Marioara
286	274	Danea și Nașa de la Moară	Rus				fiul Eugen
287	274'	A Petrichii	Călugăr	x			Călugăr Petru cu soția
288	275	Binu	Crișan	x			Bogatean Alexandru
289	276	Marina Onului	Crișan		x		copiii, în paragină

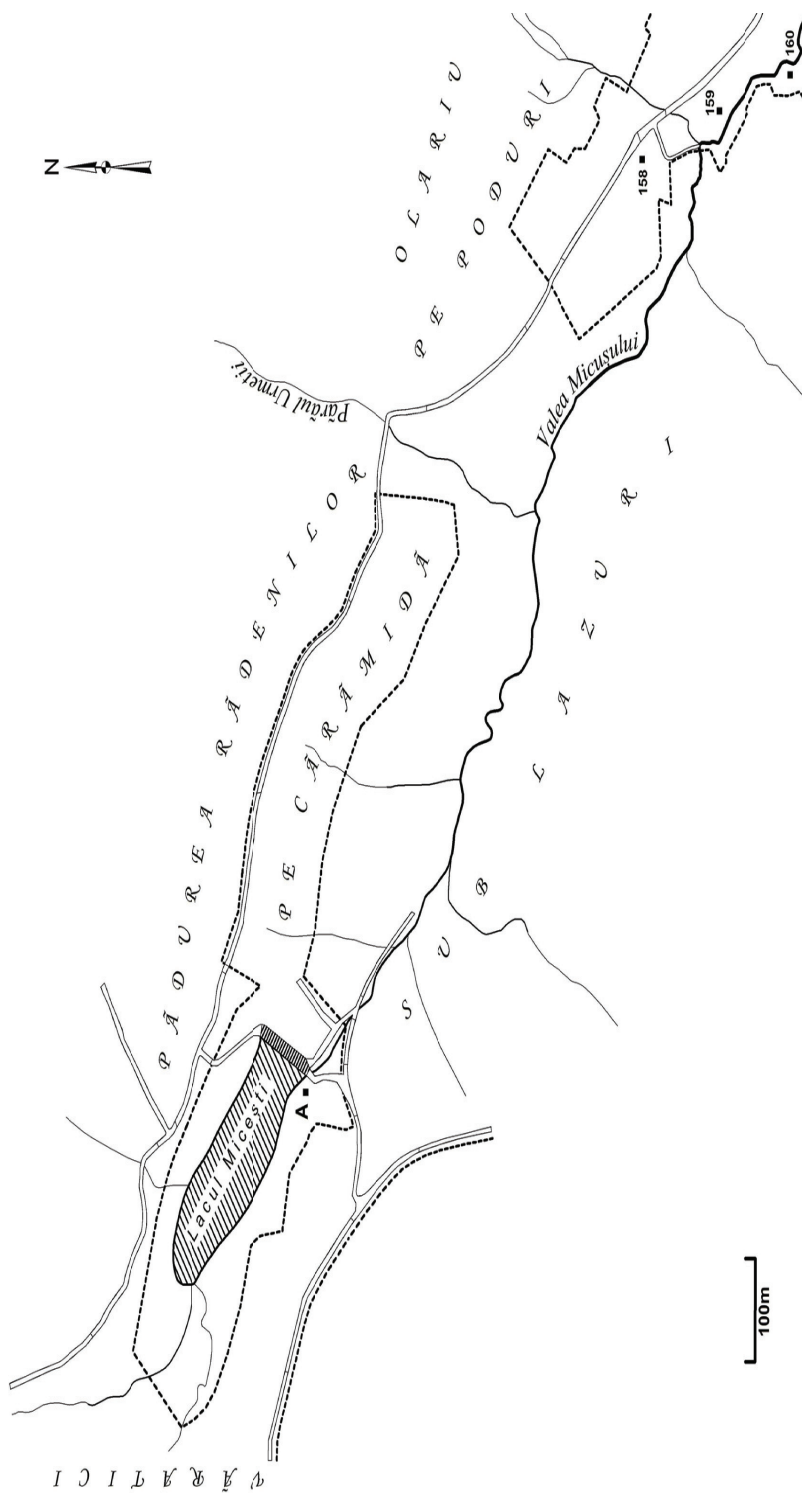

290	277	Ioani + Arteme	Crișan	x				fiul, casă de vacanță
291	278	Filu	Crișan				x	?
292	279	Dibănosu	Chiorean				x	?
293	280	Onasa	Călugăr	x				nepoții din Turda
294	281	Culița Melienii	Chicinaș	x				copiii, casa de vacanță, renovată
295	282	Ninu lui Roman	Gheran			x		copiii
296	283	Ion a lui Miscoi (Nasu)	Crișan			x		copiii
297	284	Aurelu Dani	Crișan	x				nepoții, casă de vacanță, renovată
298	285	Petre a Cenanii (Alba)	Coța	x				soția și fiul Traian
299	286	Nașu lui Miron	Crișan	x				fiul Nelu
300	287	Rica Ciulii	Hălma				x	?
301	288	Gruia	Boar	x				nepotul Marin
302	289	Macarioaie	Crișan	x				nepoții Crișan Vîluca + Crișan Macarie
303	290	Pârlea	Crișan			x		nepotul Bogatean Valer
304	291	Nasa lui Niculici (cioban)	Marc	x				ffica (a avut ginere pe Onecu lui Iuga)
305	292	Marișca Nuțului (Nuțu, Vasilică)	Boar	x				Boar Vasile
306	293	Florea Marișchii Nuțului	Boar	x				soția Mîluca
307	294	Vîlucă a Marișchii Nuțului	Boar	x				soția Lenuța
308	295	Ilie Pocăitu	Rus	x				Valeruț Drăghici
309	296	Țiți (Iorga)	Iorga	x				ffica Virica
310	297	Miron	Crișan (Ghișga și Timu)	x				fiul Ghișuță

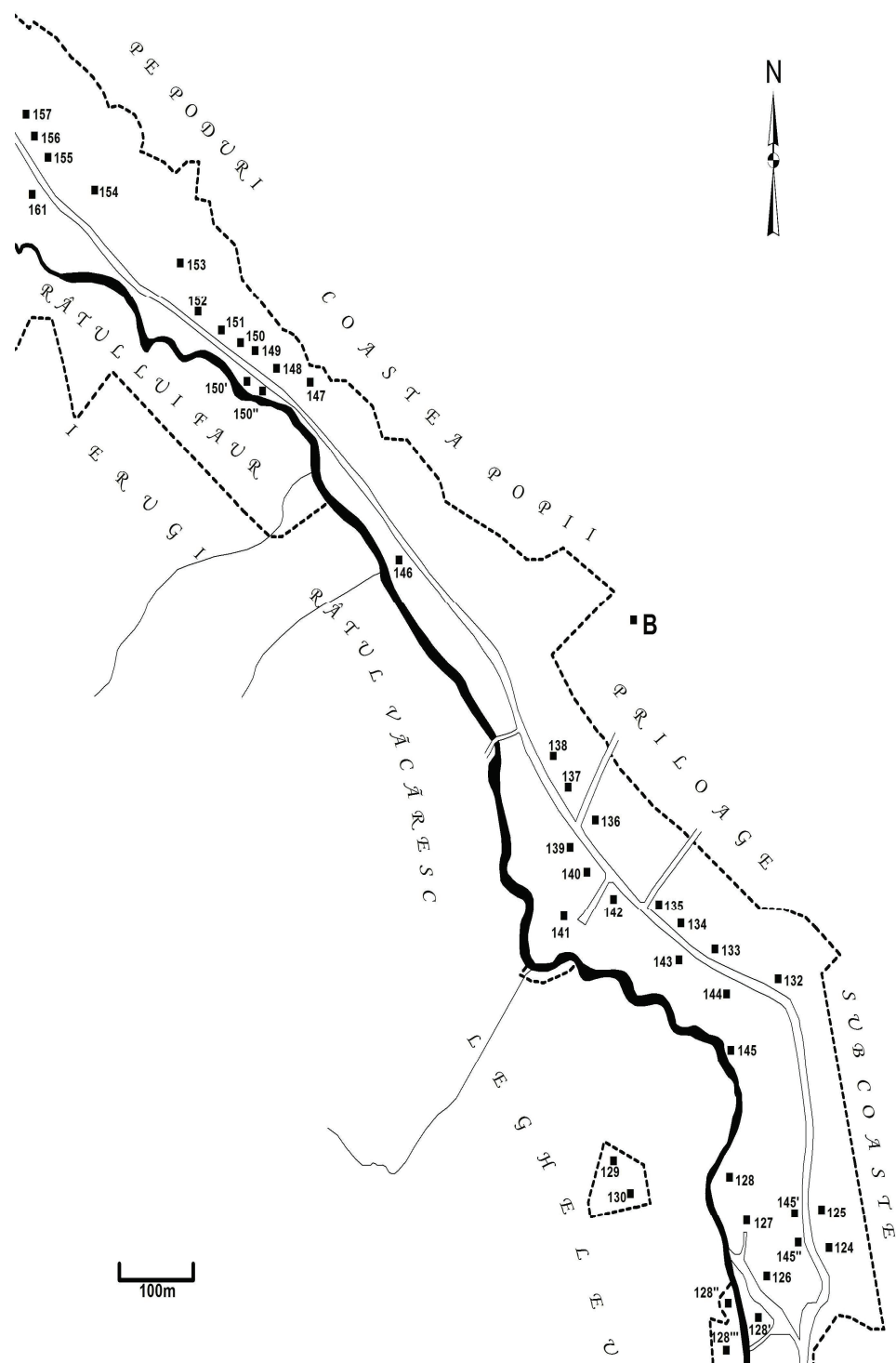
311	298	Crișan Vasile (Miron)	Crișan	x			Crișan Vasile cu soția Aurica
312	299	Marc (Margareta)	Marc	x			fata lui Tinu de la Miron, casă nouă
313	300	Ciortea Ion (Cantoni)	Ciortea	x			fiul lui Ciorteza Petre a Bradilii
314	301	Ciorteza Ștefan+ Gheorge a Lupii	Lupea	x			copiii
315	302	Chiorean Brigadiru	Chiorean	x			fiica Tuța si nepotul Ilie
316	303	Kelemen Ianoș (ceteraș)	Kelemen		x		fostă la Vila lui Maier, azi părăsită
317	304	Rus Ioachim (Chimu)	Rus		x		copiii
318	305	Pîrîlie (Todor a lui Feschi)	Surd	x			fiul Vasile cu soția
319	306	Mitru Puichii	Chicinaș		x		copiii
320	307	Ciupi + Filăroaie	Călugăr	x			nepot de a Filăroaie, Marian
321	308	Vasilică a lui Niculici (Sâmbăta)	Marc	x			fiul (fost cioban)
322	309	Onuță a Puichii (Ghiță a lui Heșii)	Chicinaș	x			ginerele, Drăgan Gheorghe
323	310	Ștefan + Gheorghe a lui Niculici	Marc	x			fiul cu soția (foști ciobani)
324	311	Drăgan Ștefan (Ciucea)	Drăgan	x			fiica
325	312	Nuțu lui Ciorsoi	Chicinaș	x			soția din a doua căsătorie
326	313	Ciunu Mărinii Onului	Crișan	x			Crișan Crăciun
327	314	Lupea Vasile	Lupea	x			Lupea Vasile cu soția
328	315	Macavei	Macavei		x		fiul Gavrilă
329	316	Nonu Babii	Blaga		x		fiii
330	317	Chici	Chiorean			x	nepotul Dinuță
331	318	Tilica (Boldijar)	Boldijar		x		fiicele, în paragină
332	319	Gusti Lui Vesa	Rusu	x			soția Valeria
333	320	Marc Nicolae (a lui Cula)	Marc	x			Marc Nicolae, casă nouă

334	321	Rusu Viorel a lui Vesa	Rusu	x				Rus Viorel cu soția Zoîța, casă nouă
335	322	Arion Vasile a lui Toader	Arion	x				Arion Vasile cu soția, casă nouă
336	323	Arion Gavrilă a lui Toader	Arion	x				Arion Gavrilă cu soția, casă nouă
337	324	Culis (Hudrea)	Chicinaș	x				Hudrea Maria, fiică, renovată
338	325	Chicinaș Dinuța	Chicinaș		x			casa de vacanță nouă, nepotul lui Chici
339	326	Chicinaș Gavrilă (Buxi)	Chicinaș	x				Chicinaș Gavrilă, fiu, cu soția
340	327	Arion Artila	Arion		x			casa de vacanță nouă, soția
341	328	Rus Augustin a Petri Linii	Rus	x				casa de vacanță renovată
342	329	Săliștean Laurean (Tighileanu)	Săliștean	x				Fărcaș Anca, a cumparat de la nepoții lui Săliștean, renovată
343	330	Tinu Sierului	Surd	x				Popa Mariana
344	331	Buzas Mihai	Buzas	x				„casa verde”, nouă
345	332	Onuța a lui Feșchii (Ioan)	Surd		x			fiul Surd Ioan și nepoții (Oșanu) (în paragină)
346	333	Surd Victorel	Surd	x				fiul Surd Aurel (Picu)
347	334	Dina și Todor de la Padure	Crîșan	x				nora Ana, nepotul Vasile
348	335	Ionaș a lui Macarie (Hepa)	Crîșan		x			copiii
349	336	Ion a Popișehii	Crîșan		x			ficele
350	337	Onuta Puținicu	Chicinaș	x				Chicinaș Ioan si soția Marioara
351	338	Nanea lui Șochel (Tănase)	Rus	x				Rus Ananie, cu soția Anișoara
352	339	Ciocușu Filăroaie (Gavrilă)	Popa	x				Coța Ioan (Nelu Raitii) și soția Mariuca
353	340	Ninu lui Lazar	Coța	x				fiul Augustin
354	341	Casa de rugăciune a cultului penticostal, fostă gospodărie a lui Surd Victor						
355	342	Petrea Coratorului (a Iancului)	Crîșan	x				copiii

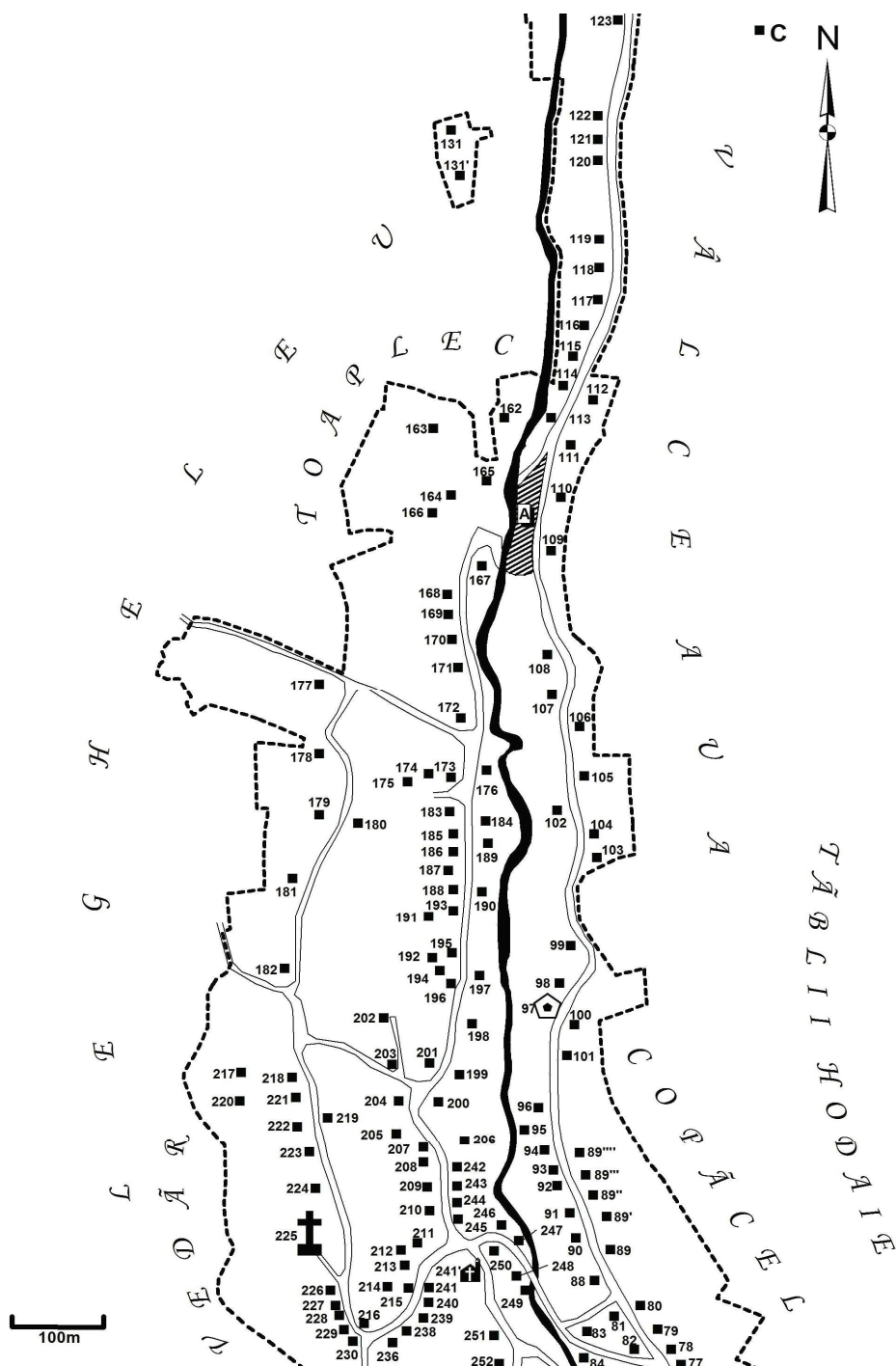
356	343	Broscau (Blaga)	Coța + Trif	x			pădurarul Trif
357	344	Rus (Cârcoșel)	Rus	x			fiul Rus Vasile si soția
358	345	Viorel a lui Gligoraș	Călugăr	x			Călugăr Viorel cu soția, casă vacanță, nouă
359	346	Surd Ștefan a Ioșcuții	Surd	x			gimerele, Călugăr Ioan (Teșferi)
360	347	Voasi a lui Ida	Coța	x			frica, casă vacanță, renovată
361	348	Pilea Băreului	Chicinaș	x			soția și fiul Viorel
362	349	Iorga Ilie	Iorga	x			soția Lenuta și fiul Valentin
363	350	Anisia Fasolii (Vila Ciulii)	Morovan	x			Morovan Anisia, soție
364	351	Fasolea	Chicinaș		x		Morovan Anisia, în paragină
365	352	Văju Ștefan	Văju	x			casă nouă, pe locul atelierului de reparat tractoare

Micești (Micuș), un sat transilvănean

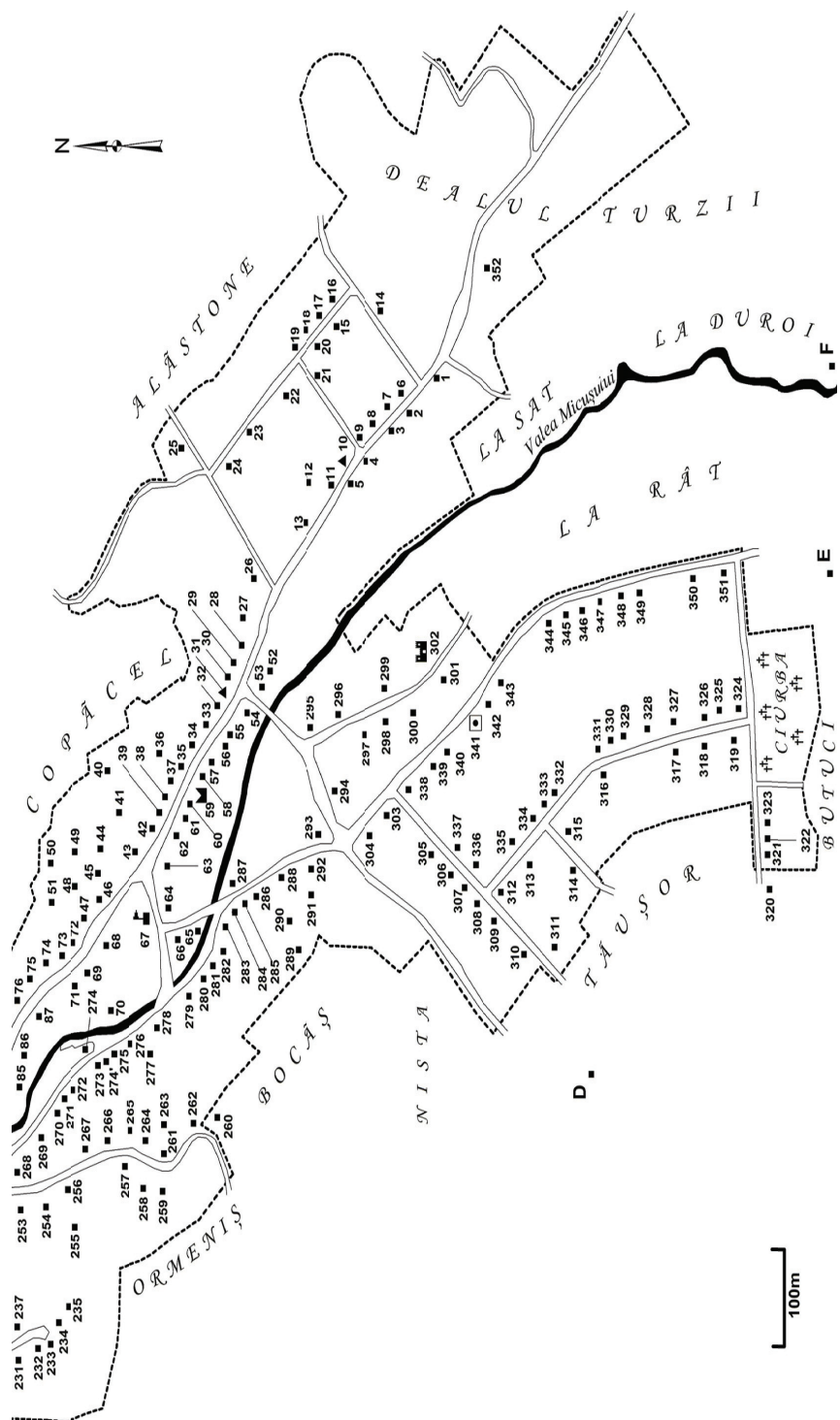

Fig. 50. Localizarea gospodăriilor identificate după 1945 și până azi (2013).

38. Creșterea animalelor

Fiecare gospodărie, în funcție de suprafața de teren agricol, ținea în bățatură 1 – 2 porci, 10 – 20 găini și câte 5 – 15 oi, la care se adăuga 1 – 2 vaci ori bivolițe cu lapte și unul sau doi cai pentru arat și tracțiune (transport). Unul dintre porci era destinat consumului propriu de carne și untură, iar cel de al doilea pentru vânzare, fiind unul dintre puținele moduri de a face bani pentru nevoile gospodăriei, ale familiei, în general.

Porcii se vindeau la oboarele de la Iara, Turda și Cluj-Napoca, iar în vremea colectivului și la Petroșani, în valea Jiului, unde minerii plăteau bine carnea de porc. Transportul se realiza cu autocamionul colectivului, contra cost. Din mai până în septembrie se scotea la pășune turma de porci, de către porcarul satului, la Râtul Văcăresc, unde porcii pășteau iarba de luncă și se scăldau în bălțile adiacente văii.

Ciurzile (cirezile) erau de două feluri: pentru vaci și pentru bivolițe. De regulă, vacile pășteau pe pășunea de la Vâlcea și din Cuiebic, în vreme ce bivolițele pe cea de la Văratici. Animalele tinere ori cele sterpe erau ținute toată vara pe pășunea de la Văratici. Doar odată pe lună erau aduse în sat, să se obișnuiască cu stăpânii și gospodăria. Duminica dimineața fiecare gospodar mergea în pășune cu un troc (albie din lemn) ori o veadră (găleată) umplute cu *urlău* (făină obținută dintr-un amestec de grâu, porumb, orz și secară, și stropită cu mățătoare) ce se dădea ca supliment pentru săruri minerale, acestor animale, rămase peste vară mult timp sub cerul liber. Era o mare bucurie pentru stăpân când acolo, în câmp, era recunoscut de către propriile-i animale, după o absență îndelungată.

La începutul lunii mai era vremea împreunatului oilor. La înțelegere, între săteni, se formau turme de câte 250-300 de oi, care aveau fiecare câte un păcurar (păstor). Păcurarul era tocmît de cu iarnă, când i se stabilea nivelul și formele de răsplată pentru serviciile aduse comunității. De cele mai multe ori era plătit în natură (porumb și / ori grâu). Înainte cu câteva zile de împreunat se alegeau mieii. O parte dintre aceștia formau turme de tineret iar o parte erau vânduți pentru sacrificare. Apoi oile erau duse la turmă, de fiecare gospodar, și se stabilea cu 2 – 3 zile înainte data împreunatului, care consta în măsuritul laptelui. Turma de oi era adusă de către cioban în sat, și se adăpostea în curtea unuia dintre gospodarii de frunte. La ora anunțată veneau proprietarii oilor și se proceda la mulsul acestora în găleți din lemn, cu *cupșoare*, acestea din urmă din lut prinse cu ață la găleți să nu se stropească cu lapte cel care mulge.

După muls, fiecare gospodar asista, alături de întreaga comunitate a turmei, la măsuratul laptelui, în recipienti de tablă, gradați.

Cea mai mare unitate era *cupa* (1 ½ litri), iar cea mai mică, *ponteriul* (1/4 litri). Cine avea patru cupe însemna că are „un lapte” și mergea la fiecare rând după laptele de la oi. Cei cu lapte mai puțin „săreau” peste rând. Gospodarul care avea muls cel mai mult lapte de la propriile-i oi era numit *turmaș gazdă*, și era bun de plată.

După muls și măsuratul laptelui, de regulă se organiza pe loc câte o petrecere, cu ceterași, jinars (țuică), *găluște* (sarmale) și pită cu slănină. Oile erau duse de către cioban în pășune (pe legheleu), unde pe durata nopții și în timpul mulsului erau adăpostite în strungi. Adesea strungile se amplasau pe terenul arabil, rămas imas, pentru a îngrășa locul viitoarelor culturi de grâu ori porumb.

Strunga oilor are două compartimente: unul în care se adună oile cu lapte înainte de muls și unul după muls.

În lunile iunie și iulie, în plin proces de lactație, oile se mulg de câte trei ori pe zi (dimineața, la prânz și seara). Apoi, de câte două ori, iar în septembrie, spre final, erau la discreția ciobanului. Laptele cel mai mult se obține dimineața, oile fiind odihnite. Acesta (laptele) era adus acasă cu carul ori căruța, în ciubere din lemn, unde se prepara cașul și celelalte derivate specifice (jintița, urda ș.a.). Spre toamnă se mergea după laptele de la oi doar cu *candirele*, în desagi, acesta împuținându-se considerabil. Porțile strungilor erau făcute din leături de plop, fiind susținute de pari din lemn, bătuți în pământ cu *măiugul* (ciocan din lemn).

Porțile se legau de pari cu „*gânjuri*” de mesteacăn (crenguțe de mesteacăn, care prin răsucire deveneau elastice, ca o frânghie).

În cele patru colțuri ale strungii se puneau așternuturi din paie pentru câini, paznicii de bază împotriva lupilor. Ciobanii dormeau noaptea în colibă, pe bondă (bundă) ori în *comarnic* (adăpost în două ape, acoperit cu hârtie gudronată).

Coliba și comernicul erau plasate în locuri strategice, în raport cu strunga, pentru a se putea interveni eficient la atacul lupilor.

În primele două luni de la formarea turmei, *păcurarul* (ciobanul) era ajutat de un *mulgar* angajat dintre săteni. Pentru paza oilor pe durata zilei, pe pășune, se angaja câte o slugă (*ciorâng*), de regulă copii proveniți din familii nevoiașе, care primeau hrană zilnică și li se confecționau haine din pănură, la venirea iernii. Oile rămâneau la pășunat până la sosirea iernii. Cu cât prima zăpadă cădea mai repede, cu atât ciobanii erau nai norocoși. La prima zăpadă mare, oile erau aduse în sat și se proceda la „alesul” acestora de către fiecare gospodar, fiind duse la el acasă.

În anii cei mai buni erau în sat 6 – 7 turme cu un număr total de 2500 – 3000 oi. Dintre păcurarii renumiți și statornici, amintim pe cei cinci frați ai lui Niculici (Cula, Ștefan, Nașa, Gheorghe și Vasilică), la care se adaugă Piticu și Pilea lui Rogoz, Onuța lui Feșchi, Ciortea Ioan a Bradilii și Ciortea Gavrilă a lui Boboș. Toți știau să cânte la fluier și purtau chimir, ce mai, „ciobani cu patalama”! Onuța lui Feșchi, fiind pocăit, nu avea asemenea îndeletnicire „păcătoasă” (cântatul la fluier).

Astăzi duce tradiția familiei de ciobani Boar Vasile a lui Piticu lui Rogoz, ajutat de către harnica lui soție, Marinela, și de cei doi feciori, Vasilică și Adrian.

Ciurdarii la vaci, bivoli, cai și porci erau tocmiți, de regulă, dintre țiganii stabiliți în sat pe durata verii. Trecerea cirezilor de animale spre pășune era acompaniată de sunetul *bucinului* (cornului), fiecare ciurdar acând „instrumentul” lui. Ultima pleca din sat la pășune turma de porci. Seara, după ojină (aproape de apusul soarelui) sosea în sat tot turma de porci, de data aceasta toate animalele alergând spre gospodării, fiind flămânde. Urmau apoi caii, vacile și bivolițele.

Hrana porcilor consta de regulă în lături preparate din tărațe și urlău, opărite cu urzici, pe durata verii. Spre toamnă se trecea la hrănirea cu porumb și cartofi pentru îngrășare. Sacrificarea porcilor se făcea, de regulă, înainte de Crăciun, și începea dis-de-dimineață, pentru a putea avea timp suficient pentru tranșarea și prepararea cărnii.

Părlitul porcului se făcea cu paie curate, bine uscate. Spre prânz, porcul tranșat, în mare, era dus în casă pentru preparare, treabă care era, de regulă, a *misarășului* (măcelarului) ajutat de către femei.

Misarășul era răsplătit cu carne din porcul tăiat, pe care o alegea la timpul potrivit și o arăta gazdei. Masa porcului, pregătită în ziua sacrificării, consta din carne prăjită cu mămligă și murătură.

Micești (Micuș), un sat transilvănean

Copiii care stăteau în preajma porcului când acesta era pârlit de către misarăș în curte, se alegeau cu bucățele din coadă ori din ureche, trecute prin mățătoare, adevărat deliciu culinar pentru cei mici, și nu numai. Nu se obișnuia să se prepare și să se consume șoricul.

În anul 1850 în sat existau 623 de bovine și 37 de cai. În anul 1895 erau 716 bovine, 9 bivolițe și 84 de cai, la 228 gospodării.

Colectivul a avut în vremea lui de apogeu (1980/1985), 350 de bovine și 1200 ovine. În proprietatea sătenilor erau atunci 221 bovine, 87 bivolițe, 750 de oi și 228 porcine.

Astăzi (2013), „averea zootehnică” a satului se compune din 120 vaci cu lapte și 10 bivolițe, la care se adaugă cca. 200 porcine pentru carne și 14 cabaline pentru tracțiune.

În sat sunt două turme de oi private, cea a lui Vasilică a lui Piticu lui Rogoz și cea a lui Ropotin, stabilit temporar în sat, din Tureni, cu un efectiv total de cca. 600 capete. Ei pășunează oile prin arendarea terenului de la primărie.

În anul 1895, statistica consemnează existența în livezile satului a 5631 de pomi fructiferi, dintre care dominau prunii (4755 – 84,4 %), urmați de meri (633), peri (186) și nuci (31). Statistica actuală nu mai consemnează realitatea pomicolă.

39. Recoltatul

Principalele culturi erau cele de grâu și porumb, la care se adăuga cartoful, acestea constituind suportul alimentar de bază. Grâul se secera normal, cu secerea, și pe alocuri cu coasa adaptată special cu o paletă din nuiiele. Snopii de grâu erau adunați în *clăi*, o claie fiind formată din două jumătăți, ce însumau 32 de snopi.

Cei care aveau mai mult de secerat organizau în acest scop clacă. Duminica dimineața invitau mai mulți săteni, rude și vecini, care se delpasau în hotar la holdă, în grup, acompaniați de ceterași care cântau, în timp ce grupul de clăcași secera grâul.

La final, „*clăcana*” (grupul de secerători) se reîntorcea în sat, cântând alături de ceterași, fiind serviți cu jinars (țuică) din oiagă. Acasă, la gazdă, se servea o masă comună, după care „clăcașii” se reîntorceau la casele lor, spre marea mulțumire a gazdei.

Grâul strâns în clăi era dus la „*arie*” cu carul și/ori cu căruța și clădit în *stoguri*.

Locul ales pentru „*arie*” era Dealul Turzii (din jos și din sus de drum), fiind aproape de sat. Stogurile erau aliniate simetric, pentru ca printre ele să poată pătrunde *batoza* (mașina de treierat grâul). Forța motrice pentru batoză era indusă de la un tractor printr-o curea de transmisie, care puneă în funcțiune întreg sistemul. Oamenii care încărcău batoza cu snopi se numeau „*moșinari*”, iar mecanicul ce asigura funcționarea tractorului și a batozei se numea „*ghepes*”. Sistemul depozitării recoltelor de grâu pe arie s-a practicat doar după război (al doilea), în relație cu plata „datoriilor” de război către URSS (Rusia de azi). Astfel, recolta de grâu a fiecărui țăran era vămuită pe loc, acasă, în lădoaie (hambare), aducându-se puține grâne. Acesta era sistemul de „*cote*” impus la aproape toate produsele agricole, inclusiv animaliere (cotă de grâu, de lapte, de carne, de lână, de ouă, de fasole etc.). Într-un singur an, 1957, oamenii, în înțelegere mutuală, au depozitat grâul acasă, în șuri. Ulterior, intervenția energetică a partidului și securității a stopat brusc această practică, de teama ca grâul treierat în gospodăria fiecărui țăran să nu poată fi îndosir. La arie, pe Dealul Turzii, asista la treierat tot timpul un delegat de la... raion.

Sloganul afișat în proximitatea ariei de treierat, repudiate de țărani, era: „*nici - un bob risipit*” (se spunea că dacă oamenii își treieră grâul acasă, se risipește din recoltă). După această dată, doar Căuaciul Irimie a mai adus grâul acasă, în șură (anul următor a fost constrâns de către miliție să-l ducă în arie, pe Dealul Turzii).

Porumbul cules în câmp cu pănușa pe știuleți era adus acasă în șură, unde era desfăcat (îndepărtarea pănușii), mai ales noaptea, când se organizau, de asemenea, clăci în acest scop.

Apoi, era urcat în podul casei, lipit în prealabil cu lut proaspăt, asigurându-se astfel păstrarea acestui produs, în condiții optime, pe durata unui an.

Cânepa era singura plantă textilă ce se cultiva pentru nevoile populației. Din cânepă se confecționau cămăși, nădragi de vară (pantaloni), tindee, străiți, merindări, obiele, izmene, poale, lepedee etc. Cânepa smulsă cu rădăcină, în faza verde, se așeza la topit în vale ori în topile special amenajate (gropi adânci de cca. 1 m de formă circulară sau dreptunghiulară, cu diametrul de cca. 4 – 5 m, care se umpleau cu apă din vale). Procesul de topire era de cca. trei săptămâni. Topitul, direct în vale, era mai rapid, deoarece apa era tot timpul oxigenată, dar era riscul ca la viitură, cânepa să fie dislocată și cărată de curentul puternic de apă. Pentru a se fixa bine în apă, *mănușile* (snopii) de cânepă erau prinse cu *cociumbi* din lemn (pari de lemn cu o ramură lăsată la capătul gros,

care ancora cânepa). Pe la mijlocul lunii august, începutul lunii septembrie, cânepa era scoasă de la topit. Aceasta era spălată la fața locului, cu apă din vale, operațiune prin care femeile și bărbații ce participau nemijlocit, se udau pe tot corpul. Cânepa spălată era dusă acasă cu carele sau căruțele și întinsă la uscat, pe lângă gardurile din gospodărie. Atunci satul arăta extreme de pitoresc, cu albul mânușilor de cânepă și mirosul specific, pătrunzător, al acestei plante. După uscare, cânepa se melița și se transforma în fuior. *Pozdării* (resturile de tulpini uscate rezultate în urma melițatului) erau arși în cuptorul pentru pâine, fiind substituit lemnul. Fuioarele de cânepă se îngemănau în caiere și toarse cu mâna de către femei și fete. Apoi, firele se țeseau la război, rezultând pânza. Aceasta se fierbea apoi în vase cu leșie pentru a se înălbi (albi), se limpezea în vale și se croia, cu foarfeca, după nevoi. Același lucru se întâmpla și cu lâna, cu deosebire că după țesut, pânura era dusă la *ștează* (piuă) pentru a deveni mai mițoasă (pufoasă).

Ștezele (pielele) se aflau pe valea Ierii, la Băișoara și la Iara. Ștezarii (piuarii) veneau la timpul potrivit în sat pentru preluarea pânurilor de lână de la fiecare gospodărie, fiind adăpostiți cu caii și căruțele lor la Ianoșu Indreichii, la Picuțu ori la Ianoșu lui Buric.

După operațiunea de ștezure, pânura (țesătura din lână) era transformată în îmbrăcămintă de către croitorul din sat (Culița Melienii) și cel din Săliște, satul vecin (Vasilica Ilenii).

Din pânura sură ori feștită (vopsită) se făceau *nădragi* (pantaloni) și *uioșe* (sumane), iar din cea albă, cioareci (pantaloni strânși pe corp și pe picior). Tot din lână se confecționau *țoalele* (cergile) pentru acoperit. Din fuioarele de cânepă se confecționau funii (frânghii) pentru legatul animalelor, ori al fânului, pe durata transportului de la câmp, acasă. O „mașinărie” de acest fel era la Țuțu al Cantorului, care adesea era ajutat la confecționarea funiilor de către părintele Crișan Eugen. Din tulpinile de cânepă pentru sămânță (*halduri*), prin desprinderea țesutului fibros de pe tulpina lemnoasă, se obțineau *șfășii*. Din acestea, prin împletire, se confecționau bice (*zdice*), împletite în patru ori în opt (asociere a numărului de corzi) folosite la mânatul animalelor. *Codoriștea* (coada de care se agăța biciul) era făcută, de regulă, din lemn de alun sculptat. Copiii utilizau biciul și la „zbângăit”. Atârnau o pietricică în *pleasna* biciului (extremitatea acestuia), și prin rotire deasupra capului și lansare în față, piatra se desprindea cu șuier specific, similar cu cel al ghiulelelor de la pușcă, căzând la distanțe relative mari. Prin acest procedeu (al zbângăitului), copiii se răzbunau pe gospodarii care i-au bătut ori i-au certat din careva pricini, zbângăind pe ciripurile (țiglele) de la casa ori șura lor, care, de regulă, se spărgeau la impactul cu „ghiuleaua” lansată din bici. Din cauza distanțelor mari de la care se acționa (50-100 m), copiii reușeau să fugă și să scape de furia gospodarului păgubit.

40. Practici agricole

Principalele culturi erau cele de grâu, de porumb și de cartof. Sistemul agricol era cel bienal, cu alternanță între cultura grâului, a porumbului ori a cartofului.

După porumb, recoltat în octombrie, se ara imediat după degajarea terenului și se semăna grâu de toamnă. După cartof ori mazăre și trifoi, se semăna tot grâu de toamnă.

Grâul de primăvară se semăna în aprilie, pe fostele suprafețe cultivate în anul anterior cu porumb. *Cucuruzaștina* (porumbiștea) rămasa nearată după recoltatul de toamnă era apoi îngrășată cu gunoi fermentat de grajd, ori vara următoare, prin târlire (punerea strungilor de oi pe terenul de urma a fi arat și semănat). Strunga cu oi nu se lăsa mai mult de două nopți în același loc, pe aceeași suprafață, deoarece excesul de uree și de dejecții de la ovine duceau la compromiterea recoltei viitoare de grâu (paiul se supraînălța, iar la formarea spicelor, holda era culcată la pământ din cauza greutății acestora). Pentru tasarea terenului proaspăt semănat, se utiliza „*mângalăul*”, un trunchi cilindric din lemn de stejar (cu densitate mare), tras de cai, boi ori vaci și bivolițe, ce se rostogolea peste terenul reavăn, proaspăt arat și semănat. Astfel, semințele încolțeau la timp.

Muncile agricole erau în grija fiecărei gospodării, capul de familie fiind decidentul fiecărei acțiuni. Aratul se realiza cu plugul tras de animale, neexistând în sat niciun tractor, până în anul 1962. Fânațele satului erau cosite sistematic pentru rezerva de furaje pe timpul iernii. Dacă iarba cosită se usca repede, nefiind ploi cca. 3 – 4 zile consecutive, se obținea un fân de bună calitate. În anii mai favorabili din punct de vedere climatic (mai ploioși) se obținea și o a doua recoltă de fân, numită *otavă*. Pentru uscarea mai rapidă a plantelor furajere (trifoi, lucernă, ovăz), acestea, proaspăt cosite, se atârnavă pe „*prepeleci*”, un soi de tulpini din arbori mai scunzi, cu ramurile ascuțite. Fânul uscat era adunat în *rudași*, un fel de căpițe mai mici ce erau cărate cu rudițele (pârghii din lemn ascuțite la ambele capete, ce se introduceau sub rudaș) de către două persoane. Rudașii adunați în număr de 5 – 6 ori 10 la un loc, pe un teren mai plan, se clădeau în căpițe mai mari, numite *bozi* (singular boade). Bozile rămăneau în fânațe o vreme, până când gospodarul găsea timpul potrivit și animalele de tracțiune pentru a le duce, acasă în sat.

Câmpul cu bozi și rudași făcea parte integrantă din peisajul rural estival atractiv. Miresma fânului proaspăt cosit îmbia pe oricine la plimbări de seară pe câmp, mai ales că după ploi apăreau și ciupercile de rouă. Fânul din hotar, boade cu boade, era dus acasă și adăpostit, fie în podul șurii, fie în clădit în *jireadă* (șiră) separată, dacă nu mai încăpea în pod. Tot în jirezi se clădeau și paie, acestea fiind utilizate majoritar ca asternut curat pentru animale. De asemenea, paie, cele mai curate erau utilizate la căptușirea saltelelor (*părnăjelor*) pentru dormit, fiind schimbate sistematic, după ce acestea se fărâmițau sub greutatea corpului uman. Pleava rezultată de la îmblătitul grâului (treierat) era utilizată, în amestec cu sfecla furajeră (napii), la hrănirea animalelor pe durata iernii. Pentru furajarea vacilor și bivolițelor utilizate la tracțiune și la plug pe durata verii, se utiliza ca hrană suplimentară suculentă *ciolomada* (porumb timpuriu, semănat des și tăiat la nevoie, mai ales în luna august, și servit pe loc animalelor de tracțiune).

În anii cu fân mai puțin, pentru hrănirea bovinelor pe durata iernii se utiliza amestecul fân-paie (mestecături). Resturile rămase în ieslea animalelor după mestecături,

se numeau *ogrinji*. Ogrinji se păstrau pentru siguranță până la ieșirea animalelor la pășune, primăvara, de regulă la mijlocul lunii mai.

Cele mai grele munci la câmp erau în ordine, cositul, prășitul (săpatul) și plivitul, toate efectuate manual. Unde porumbul se semăna cu semănătoarea trasă de cai, prășitul era mai ușor, deoarece printre rânduri se utiliza săpătoarea trasă de către un cal. Cositul se efectua exclusiv de către bărbați. În schimb, la sapă (prășit) și la plivitul holdelor, participa întreaga familie. Când în câmp erau mai multe persoane din familie, la muncă, ori erau ajutoare, femeia mai vârstnică din familie rămânea acasă și pregătea amiaza (prânzul) pentru lucrători. Meniul consta dintr-o ciorbă ori supă fierbinte, dusă în câmp în oala de lut, în *peteică* (plasă), la care se mai adăugau, de regulă, plăcintele subțiri (clătitele) ori *pancovele* (gogoșii). La cosași li se puneau în straiță (traistă), de regulă, pită cu slănină și o *uiagă* cu jinars (țuică). Până după colectivizare, vinul și berea erau rarități în structura băuturilor alcoolice ale localnicilor. Toamna, din merele coapte și căzute pe jos se făcea cidir (cidru). Merele coapte, tăiate în felii și prunele uscate, uneori și perele, se transformau, prin uscare la soare pe lese (singular leasă) din răchită, în *corobețe* (fructe uscate). Perele se uscau de regulă „forțat” pe vatra cuptorului de făcut pită (pâine). Acestea, fierte iarna și lăsate să se răcească, se consumau cu mămăligă caldă, fiind un deliciu culinar incontestabil. Sucul roșietic ce rezulta în urma fierberii perelor se numea „*lapte de bou*”, fiind mai sănătos decât toate surogatele actuale de răcoritoare din supermarketuri.

După colectivizare s-a generalizat munca mecanizată a pământului, cu excepția prășitului și cositului. Astăzi, ca urmare a reducerii drastice a numărului de locuitori (de la 1552 în 1941 la 297 în 2013), a îmbătrânirii excesive a populației, hotarul satului este nelucrat, în cea mai mare parte. Foștii țărani ceapiști (colectiviști) și foștii lucrători industriali, retrași la vatra de origine „se sprijină” pe bruma de pensie de la stat. Ei îngroașă rândurile, și așa destul de numaroase, ale unei populații întreținute, la care statul actual face față din ce în ce mai greu. Bogații României devin mai bogați iar lumea satelor îngroașă rândurile pauperilor acestei țări. Până când!

Notă: În anul 1997 existau în sat 37 de tractoare particulare, cumpărate după 1990, 3 autocamioane și 4 combine. Unii posesori de tractoare lucrau pământul „în parte”. Odată cu invazia produselor alimentare în supermarketuri, „afacerea agricolă” a devenit nerentabilă. Din păcate, tractoarele au fost și sunt și astăzi utilizate mai mult la furtul lemnului din pădure.

41. Prepararea țuicii (*a jinarsului*)

Acesta se prepara exclusiv din prune foarte coapte și căzute pe jos. Cele rămase pe prun se scuturau, și din ele se prepara *silvoița* (majunul). Prunele pentru țuică se păstrau la fermentat în buți (butoaie), de regulă în pivnițe. Buțile erau confecționate din lemn de stejar ori de salcâm (acăț) de către *mocanii* (moșii) ciubărari, care veneau vara și toamna în satele de la șes, în acest scop (Neagra-Poiana Vadului, Săcătura – Vadul Moșilor, de pe Arieșul Mare). Cazanele pentru țuică se instalau la Șipotul Mare, apoi mai în aval, pe pârâu, la Pavel, la Flitoc, la Noia, la Dioaba, la Nașa de la Moară, și mai recent lângă vale, la Aurelu Danii. Focul trebuia să fie „*molcom*” și continuu, pentru a obține o țuică de calitate. Prima curgere de alcool se numea „*vodcă*”. Apoi vodca era reintrodusă în alambic, a doua curgere constituind adevărata țuică (în limbajul local, întoarsă de două ori).

La curgerea a doua, primii 2-3 litri aveau un conținut ridicat de alcool (peste 60 grade) și produsul se numea „*rezeș*”. Acesta (rezeșul) se colecta separat și se păstra ca spirt medicinal. Nu se făcea țuică din mere, ca astăzi. Acestea erau utilizate pentru consum proaspete ori conservate prin uscare și consumate sub formă de „*corobețe*” fierte. De regulă, fiecare familie producea câte 20-50 litri de țuică, *uiumul* (cota) la cazan fiind adesea prohibitiv (cazanele erau ale .... statului). Țuica era destinată exclusiv consumului familial, pe toată durata anului. Rare erau cazurile când se înregistra vânzare de țuică. Aceasta era adesea folosită în cazuri de excepție, cum ar fi cel de boală, când se făcea cadou medicilor de la oraș. Nefiind rotor acționat electric, învârtitul manivelei la cazan pe toată durata procesării țuicii era o treabă nu tocmai agreabilă.

Peste tot, la toți sătenii, țuica era de calitate excepțională. Nu se practica falsificarea acestui produs ori substituirea lui. Azi se produce țuică din toate categoriile de fructe de pe plan local (prune, mere, pere, vișine, cireșe, corcodușe etc.), adunate și păstrate pentru fermentare în butoaie din metal și/ori plastic. Cea mai aromată este țuica de pere. După modul în care se păstrează fructele pentru fermentare, de gradul lor de maturare (coacere) și vasele în care se păstrează, depinde în mod decisiv calitatea țuicii.

42. Colectivizarea și colectivul

Acest proces de depozitare a țăranilor de pământ, animale și atelaje a început, în sat, în anul 1960, prin înființarea așa-zisei întovărășiri. S-a comasat o suprafață de câteva hectare de teren arabil în Dealul Turzii, unde aratul s-a efectuat în comun cu plugurile trase de boi și/ori cai. În acest interval de timp (1960-1962) s-a dus o febrilă companie de „lămurire” a țăranilor pentru a se înscrie în colectiv. Echipelor de „lămuritori” de la oraș (activiști de partid și securiști, făcuți peste noapte din muncitori industriali, cărora nu le prea plăcea munca în fabrici) li s-au alăturat, la comandă politică, și dascălii satului. Cei care au fost pe front în Est și au văzut cu proprii lor ochi cum arată colectivele din fosta Uniune Sovietică, au cedat cu greu în fața presiunilor de colectivizare. Echipele de „lămuritori” se deplasau din casă în casă, iar acolo unde capul de familie nu consimțea la „noua ordine” (de fapt, majoritatea sătenilor), era chemat la sfatul popular, în camera din spate, unde ultimul cuvânt îl avea activistul și securistul trimis în acest scop.

N-au fost puține cazurile în care, pe lângă presiunea psihică (ținutul, ore întregi în picioare, după ușă, fără apă și mâncare) se aplicau frecvent și „corecții fizice” (bătăi).

În unele situații se aplica regula șantajului pentru cei care aveau copii de școală ce urmau să învețe în oraș, la licee ori școli profesionale, condiționându-li-se înscrierea copiilor la școlile din oraș, de acceptul necondiționat al semnării adeziunii de înscriere în colectiv. Așa-ziii chiaburi, cei mai harnici țărani, cu teren agricol de regulă între 5 ha și 10 ha, au cedat după multe constrângeri de ordin psihic și fizic. Toți, fără excepție, au fost bătuți cu bestialitate la primul refuz de a se înscrie în colectiv!

În primăvara anului 1962 a avut loc inaugurarea festivă a gospodăriei agricole colective (GAC) din sat, președinte fiind Rus Gavrila a lui Maier.

Țăranilor li s-a luat întreaga suprafață agricolă din extravilan, lăsându-li-se în proprietate așa-zisa grădină ajutătoare de pe lângă casă (20-25 ari). La fel, fiecare familie avea voie să țină o vacă pentru lapte, un porc, păsări și un cal pentru tracțiune. Cei care aveau cal și căruță puteau mai ușor să fure, din câmp, din „averea colectivului”.

Vila lui Maier a funcționat ca președinte la colectiv până în anul 1964.

Din 1965 și până în anul 1980 a fost numit președinte Chicinaș Augustin, printre puținii care nu au ținut niciodată de coarnele plugului și nici n-a avut anterior car și căruță, adică nu a avut practica profesiei de agricultor.

Din 1980 și până în decembrie 1989 a funcționat ca președinte Crișan Vasile a lui Nașu lui Miron, căsătorit cu Aurica lui Voasi lui Pavel. Acesta, ca și soția lui, provin din familii cu o remarcabilă tradiție pozitivă de agricultori, buni cunoscători ai treburilor și nevoilor rurale.

Din 21 decembrie 1989 și până în iulie – august 1990 a fost președinte al defunctului CAP (Cooperativa Agricolă de Producție) tehnicianul veterinar Morovan Vasile. În acest interval de timp s-au vândut bunurile imobile ale colectivului (grajduri, fânare, ateliere, lacul de la Trecători ș.a.) și s-a distrus, cam tot ce se putea distruge, din fosta avere ceapistă!

Inginerii agronomi ai CAP-ului au fost în ordine cronologică, din 1962 și până în 1989 următorii: Călugăr Iuliu, Rațiu Constantin, Belu Horea, Zăhan Mircea și Rusu Mihai.

Medici veterinari, așa-zișii șefi de ferme au fost Györy Istvan, Koloszvári Peter, Cordoș Dan și Corșeu Ioan.

Suprafața agricolă a CAP-ului a fost de 1100 hectare, dintre care 750 teren arabil.

În anul 1965 s-a înființat livada din Priloage și de Sub Coaste.

În anul 1985 a luat ființă livada de la Țăclă cu o suprafață de 20 hectare iar în 1987 cea de la Butuci-Spoială cu o suprafață de 45 hectare.

Colectivul a dispus de un număr de 350 de bovine și 1200 ovine.

În 1980 erau trei grajduri, iar în 1986 s-a construit încă unul, în total patru grajduri. În anul 1984 s-a refăcut saivanul pentru ovine Sub Alăstone, de forma literei „U”.

CAP-ul a dispus de două fânare, construite în anul 1984, amplasate pe Dealul Turzii (din jos de drum), ambele incendiate în decembrie 1989, cu „autori necunoscuți”, și de două magazii pentru cereale.

În cadrul CAP-ului, președintele Vasile Crișan a înființat trei ateliere pentru mică industrie, după modelul celor de la Scornicești, unde a fost participant în schimb de experiență.

Astfel, a fost înființat un atelier de tâmplărie, deservit de către Chicinaș Augustin (Pilea Bărcului) și Surd Ioan (Oșanu), altul pentru produs potcoave, deservit de către frații Șpan (Dumitru și Grigore) originari din Certeze (Țara Oașului) și o miniinstalație pentru produs sărățele. Atelierul de tâmplărie a fost amplasat pe Dealul Turzii, pe când potcovăria și instalația pentru sărățele au funcționat în spațiile fostei primării. Secția de mecanizare a agriculturii a fost înființată în anul 1975, aceasta fiind condusă de către maestrul local Boar Gavril (Vilucă a lui Nuțu Marișchii Nuțului). Astăzi atelierul acesteia a fost transformat într-o modernă structură rezidențială de către noul proprietar, medicul veterinar I. Văju, originar de prin părțile Hațegului. CAP-ul a avut în proprietate trei autocamioane de fabricație românească deservite de către șoferii Crișan Ilie (Caț), Călugăr Vasile (a Mociodoaie) și Cămărășan Ilie (Verdeț). În anul 1985 a fost cumpărat de la uzina din Câmpulung un autoturism de teren de tip „Aro”. CAP-ul a mai dispus de un tractor și două remorci, utilizat în principal la transportul furajelor, patru perechi de boi pentru tracțiune și cinci căruțe, fiecare cu câte o pereche de cai.

La atelajele cu boi s-au remarcat prin longevitate Chicinaș Ioan (a lui Ciorsoi) și Chicinaș Constantin (a Dolfinii) iar la cele de cai Drăgan Ștefan (Ciucea), Surd Ioan (Onuță a lui Feșchi), Chicinaș Gheorghe (Nuțu lui Ciorsoi), Boar Vasile (Vasilică a Marișchii Nuțului, Rus Ilie (Lia lui Ianoș) și Gheran Constantin (Gherman).

Îngrijitori și mulgători la vacile colectivului a fost Călugăr Ionaș (a Boului), Ciortea Gavrilă (a lui Boboș), Iuga Ioan (Onecu), Hălma Gligor (Căntorelu), Morovan Gavrilă (Ciulic) și Boar Constantin (Ceanin). La oile colectivului au păstorit Călugăr Augustin (a lui Gheorgheoi), Călugăr Ioan (Teșferi) și Coța Ioan (a Hulpuii), după ce țiganii și sibieni care au lucrat în acest sector, au fost „substituiți” cu localnici.

Din 1962 și până în 1964, colectivștii din sat au fost grupați în cinci brigăzi, fiecare cu câte un brigadier. Brigăzile erau formate din 2-4 echipe.

Cei cinci brigadieri (brigadiri, în vorbirea locală) au fost Călugăr Ioan (Ovăs), Indolean Ioan (Friguțu), Crișan Ioan (Băbălău), Hălma Gligor (Căntorelu) și Crișan Vasile (a lui Miron).

După 1964 au funcționat doar două brigăzi, având ca brigadieri pe Crișan Ioan (Băbălău) și Crișan Ionaș (Țapu lui David).

Micești (Micuș), un sat transilvănean

Sediul CAP-ului a funcționat în clădirea din centrul satului, fost sediu de primărie până în anul 1968.

Astăzi din zestrea fostului CAP se mai pun în evidență cele două grajduri, fânarele distruse și cele două magazii, toate pe Dealul Turzii la ieșirea din sat spre Tureni.

„Casa cântarului” pentru furaje este utilizată azi ca adăpost pentru ciurdarii actuali, veniți de prin alte sate.

Grajdul dinspre Dealul Turzii a fost cumpărat de către Nonu Gâștii (Iorga Simion), care adăpostște în el cele 20 – 30 de vaci ale dânsului, de slabă productivitate de lapte și neglijent întreținute.

În anul 2010, ginerele lui Valentin a Boldasului, Petreanu Vasile Cosmin (Coco) a înființat o fermă de vaci pentru lapte ce număra 50 capete, profitând în mod inteligent de rezerva de teren agricol rămas multă vreme nelucrat după anul 1990!

Grajdul dinspre sat a fost cumpărat de către Voasi lui Șilie (Morovan Vasile), fiind utilizat ca spațiu de depozitare a diverselor acareturi. Sediul fostului CAP, fost sediu al fostei primării până în anul 1968, când Miceștiul a fost desființat ca unitate administrativă (Legea 16/1968) se află într-o stare avansată de degradare.

Grajdul aferent pentru taurii comunali, cotețele pentru vieri de prăsilă și alte anexe, au dispărut... fără urmă!

43. Cutumele colectivului

Deși la înființare se stipula generalizarea muncii în comun, desființarea răzoarelor între proprietari, etc., etc., în final i s-a dat fiecărei familii câte o parcelă pentru muncile de întreținere a culturilor (prășit, plivit) și pentru cosit, parcele ce erau cuantificate prin normare de către unul dintre cei doi brigadieri, Crișan Ioan ori Crișan Ionaș. Crișan Ioan, poreclit Băbălău, și Crișan Ionaș, poreclit Țapu lui David, erau personajele omniprezente, dimineața și spre seară, pe ulițele satului, „îndemnînd” oamenii la muncă, la câmp. Aveau câte o traistă din mușama în spate, în care țineau caietul de pontaj și o „capră” în mână, cu care măsurau suprafețele lucrate (capra era compasul din șipcă, cu deschidere de 2 m, cu care se efectua măsurarea normată a suprafețelor de teren). Erau destul de îndoctrinați, neadmițând abateri „de la linia partidului”.

Le fel, tot ei au adus, pe cale orală, de la școlile de partid, sloganul „*cât partidul e-n floare nicăirea nu ne doare*”, unii utilizând direct sensul vulgar al cuvântului „nicăirea” (niciunde).

De la ei am auzit, pentru prima dată, sloganul „*noi numcim, nu gândim*”, devenit emblematic în anii 1990, 1991, odata cu revoltele sociale din București

Erau chemați sistematic la acțiuni de instruire, la Turda ori la Cluj, ori la vreo „cocoțarie” (școală) de partid unde, tovarășii de la județ ori agronomii prezenți, le dădeau lecții de „acțiune în teren”. Bunăoară, fostul președinte de CAP, Chicinaș Augustin, după o astfel de stagiatură în școala de partid, s-a reîntors în sat cu un singur tic verbal, cu care a rămas poreclit pentru totdeauna, și anume „*eficiență economică*”. La cca două, trei vorbe intercala sintagma „eficiență economică”. Tot la școlile partidului se „înnobilau” cu neologisme în ale înjuratului.

Bunăoară, la una dintre ședințele de dare de seamă ce avea loc în sala căminului cultural, Călugăr Ionaș (a Boului) care era atunci îngrijitor la un lot de vaci ale CAP-ului, l-a întrebat pe tovarășul de la județ ce înseamnă cuvintele „*escroc*” și „*sifilitic*”. Tovarășul, în fața sălii arhipline, i-a spus că sunt niște cuvinte urâte, josnice. Apoi l-a întrebat pe interlocutor de ce a pus această întrebare. La rându-i, acesta îi răspunde: „*pentru că de câțiva vreme tovarășul președinte, de câte ori vine la mine la mine la grajd, îmi zic numai escroc și sifilitic, și eu care credeam că sunt vorbe de laudă...!*”

O altă ispravă demnă de avocat, a fostului președinte Chicinaș Augustin, se referă la protecția împotriva rozătoarelor a livezii nou înființate din Priloge. În loc să se procedeze la legarea tulpinilor cu material corespunzător (tulpini de floarea soarelui, etc.), președintele a adus câteva butoaie pline cu sânge de la abatorul din Turda. A dat ordin ca tulpinile pomilor să fie „badijonate” cu sânge de animal.

La câteva zile întraga livadă a fost roasă de câinii flămânziți, care s-au hrănit cu sângele și coaja tulpinilor tinere! S-a aplicat în practică principiul „eficienței economice”!

În timpul colectivului s-au amenajat adăpătorile cu halauă de la Fântâna Turzii, de la Ogrăzele, de la Văratici și de la Vâlcea. În vara anului 1990, halauăle au fost dislocate și duse acasă de către „oamenii strângători” și lăsate să ruginească. În anul 2000 eu am cumpărat două halauă, din curțile „noilor proprietari”, Măriasa lui Lia Jerului și Ileana de la Traian. Erau acoperite cu gunoi și în stare avansată de degradare. S-a distrus apoi adăpătoarea de la Ogrăzele, dalele, structura metalică și învelitoarea din ondulat, fiind duse „acasă” bucată cu bucată. Azi, biete animale suferă de sete cu apa lângă ele! Cu

susținerea directă a inginerului agronom Todea Augustin, fost șef al Direcției Agricole a Județului Cluj, și fost ministru adjunct al agriculturii pe vremea lui Ceaușescu, s-a realizat un sistem de drenuri „Pe Poduri” și pe terenul cu exces de umiditate de la Comițag – Fântâna Turzii, și s-au efectuat podețe din beton la drumurile din câmp, inclusiv la trecerea văii, la Deneș. Prin anul 1975 s-a decolmatat albia minoră a Văii Micușului, aval de podul de la Picuțu, în paralel cu „tăierea meandrelor”. Podul de la Roroam, construit inițial din lemn, a fost refăcut din beton armat, cu sprijinul meșterului fierar Coța Irimie (Căuaciu Irimie).

Merită a fi reținută pentru posteritate amploarea și diversitatea modurilor de furt din „avutul obștesc”. Primii „la bucate” erau cei din conducerea CAP-ului și rudele acestora. Tovarășii de la partid... își primeau și ei porția lor. Atunci s-au uns roțile fine ale angrenajului tovarășesc, „rural-urban”, care, din păcate, mai dăinuie și astăzi!

Sectorul cu cel mai eclatant impact relațional, cel al ovinelor, era în mâna neamului președintelui. Brânza, cașul, urda și mieii se vindeau, pe sub mână, la piața liberă, de către cei care nu au avut niciodată animale în ogradă. La fel, cazanul de țuică al CAP-ului era „întreținut” de către aceleași „personagii”. Atunci s-au pus bazele „agoniseliilor de o viață”, adică au făcut în 5 – 10 ani cât n-au făcut alții, gospodari de frunte, într-un secol! Pe de altă parte, nici ciobanii nu se dădeau în lături de la „dedulceala ceapistă” în contextul în care furtul, din așa-zisul „avut obștesc” devenise sport național.

Îmi amintesc, de parcă s-ar fi întâmplat ieri, faptul că la înființarea CAP-ului, în primăvara anului 1962, aveam semănat cu secară pământul de la Cherpiniu, aproape de sat și de casa noastră. În august, holda de secară era coaptă și arăta minunat. Acasă nu mai aveam o lingură de făină de grâu, urmînd să așteptăm recompensa de la CAP, din toamnă. Într-o seară tata „ne-a convocat”, pe mine și pe fratele meu, și ne-a spus că trebuie să cărăm cu spatele snopi de secară de la holda de la Cherpiniu, până acasă, pe fața șurii. Așa se face că tata tăia holda, în toiul nopții cu coasa, iar noi cărăm în cărcă, cu *lepedeul* (boccea mai mare, făcută dintr-un pled din pânză de cânepă) prețioasa recoltă.

A doua zi tata a îmblătit (treierat manual, cu îmblăciul) secara și ne-am ales cu două litre (banițe) de grâne, care ne-au ajuns pentru pâine, până toamna.

În timp ce făceam noaptea acest furțișag din „noua avere obștească”, tata a spus, așa din senin: „*să trăiască ceapeul, să-l cărăm cu lepedeul!*”

La recoltatul cartofilor ori cel al porumbului, la intrarea în sat se postau milițienii, cautând pe fiecare în straiță și buzunare, ce mai, ca la îmbarcarea în avion, din considerente... antitero. Cei prinși cu 2-3 ciucălăi (știuleți de porumb) erau deposezați de loc de „prețioasa captură”.

Cei cu încărcătură mai serioasă evitau drumurile principale de intrare în sat, mergând pe ocolite, pe la pădure. Unii sfărâmau în câmp boabele de pe știuleți și le puneau în canistrele pentru apă, scăpând astfel de vigilența milițienilor. Noaptea, lanurile cu porumb se atacau „în taină”, din toate părțile. Femeile se „echipau” cu budigăi (chiloți mari, din monton), în care se introduceau ciucălăii de cucuruz (știuleții de porumb). Cei care aveau cal și căruță erau mai „avantajați”.

În toamna anului 1981 a fost recolta de cartofi record, la Alace (cca. 22 000 – 25 000 kg/ha). Pentru recoltat s-au adus echipe de militari, care încărcau direct în autocamioanele armatei și duceau acest aliment în depozitele de la cantine și în magazii, la Turda ori la Cluj-Napoca.

Pe lângă militari, „a roit” o adevărată faună de orășeni, care se aprovizionau direct de la sursă cu cartofi, transportați cu” celebrele „autoturisme Dacia 1300.

În primăvara anului 1990, conform „indicațiilor, s-a format o comisie locală de valorificare a activelor CAP-ului, care a procedat la vânzarea acestora. Primul a fost vândut lacul de la Trecători, fără o documentare cadastrală prealabilă. Cel care a cumpărat lacul a fost Bodea Ion a Boșchii din Săliște, fiul cel mijlociu a lui Ion a Boșchii.

Acesta decedând, lacul a rămas în proprietatea fiului mai mic, Bodea Valer. Ca urmare a lipsei unei departajări pe principii ingineresti și cu respectarea legilor, și astăzi se perpetuează stările conflictuale dintre noul proprietar și cei care au terenuri în proximitatea lacului.

Ansamblul acțiunilor de restituire și valorificare a activelor fostului CAP, inclusiv retrocedarea pământurilor foștilor proprietari, s-a realizat prin inducerea și întronarea unui spirit voluntarist, cu încălcarea flagrantă a Legii 18 / 1991, fără o documentație cadastrală adecvată, fapt ce a generat și menținut stări confuze și conflictuale până în zilele noastre. În aceste „ape tulburi” au pescuit rechini imobiliari locali, și nu numai, care s-au „autoservit” cu terenuri unde au vrut, profitând de naivitatea sătenilor îmbătrâniți, și fără un exercițiu civic adecvat noilor realități.

În cei 23 de ani care s-au petecut de la schimbarea codurilor politice în România (decembrie 1989), nicio comisie și nicio autoritate locală nu a finalizat procesul de retrocedare a pământurilor către proprietarii de drept! Acolo, unde s-au înmănat râvnitele titluri de proprietate, se pun în evidență, în toate cazurile, neconcordanțe flagrante între starea scriptică și cea reală, din teren.

Aceste comisii, care s-au bucurat de către susținerea unor așa-ziși specialiști topografi (agronomi, ofițeri pensionați ș.a.), pe lângă faptul că n-au produs decât haos și nelegiuiri, au fost plătite cu sume considerabile din banul public.

După modul cum au lucrat, se lasă impresia că au fost sfătuiți doar să încurce lucrurile, în condițiile în care, astăzi tehnica topo excelează prin performanța măsurătorilor.

La ora actuală, niciun titlu de proprietate de la Micești nu corespunde cu situația din teren! De aceea se amână întăbularile, care, de altfel, sunt destul de scumpe. Pe fondul acesta de incertitudine, se comit noi mișelii, cu terenul, cu acordul tacit al administrației, de jos până sus! Nimeni nu cutează să ia „taurul de coarne”, lăsând acest proces să... mocnească!

44. Etapele principale ale evoluției satului după al doilea război mondial

În evoluția satului, a ruralului din România, după al doilea război mondial se disting trei etape principale, și anume:

- etapa cotelor (plata despăgubirilor de război către fosta URSS) – 1945-1961;
- etapa colectivizării 1962-1989;
- etapa dezintegrării sistemului de proprietate colectivă și revenirea la proprietatea privată (decembrie 1989 – actual).

Etapa cotelor. Reluarea vieții normale a satului s-a realizat relativ repede, după terminarea războiului. Doar mamele și tații rămași în viață și-au plăns feciorii căzuți pe front! S-a refăcut efectivul de animale, s-a reluat munca câmpului și cutumele consacrate ale satului. Numai că, România, fiind numită parte beligerantă de către Aliați, deși a participat pe Frontul de Vest cu aproape 300 000 de ostași, a fost obligată la plata unor imense datorii de război către fosta URSS, datorii achitate majoritar în produse agricole. Astfel, pentru fiecare familie, în funcție de suprafața de teren agricol și numărul de animale, s-au stabilit părți de contribuție la stat (cote) cu majoritatea produselor agricole (lapte, carne, lână, cereale, fasole, cartofi etc.). Datorită randamentului slab al pământului, lucrat doar cu animalele și forța umană, nu de puține ori țărani rămăneau toamna aproape cu nimic din truda lor. Produsele erau predate la așa-zisa „bază” la Turda, de unde fiecare producător primea un bon de justificare a predării cantităților impuse. Celor care, din varii motive, nu reușeau să-și achite întreaga cantitate, li se sechestrău din bunurile casnice cele mai utile, cum ar fi cojoacele, pe timp de iarnă, țoalele cu care se înveleau (cergile), cizmele din piele naturală, lepedele de pe pat (pledurile), pernele cu puf etc., fiind astfel constrânși la sacrificii inmensurabile. Sloganul la modă, la acea vreme, rostit doar cu jumătate de gură, era: „*arde-l pe țaran cu cota, dă-i pământ și ia-i recolta!*”.

Urma apoi colectarea impozitelor către stat de către agentul fiscal local (arjent), care practica aceleași cutume ale propriilor de bunuri, pentru a scoate sumele de bani pentru impozitare. În sat a funcționat ca „arjent” tovarășul Iorga, zis Țiți. Acesta colecta bunurile confiscate cu temuta lui căruță cu un cal murg (cafeniu). Cei cu pământ ceva mai mult (peste 5 ha de teren agricol) au fost declarați... chiaburi, un fel de moșieri, în accepțiunea regulilor comuniste. Aceștia reprezentau fruntea comunității rurale, prin hărnicie și modul de organizare a muncilor agricole, fiind cel mai puternic loviți de tăvălugul cotelor comuniste. În sat au fost declarați chiaburi Crișan Gligor a lui Miron, Coța Vasile a lui Pavel, Pop Traian (Trăenoi) și Faur Iosif a lui Toaplec și Călugăr Gligor (Uța). Aceștia dispuneau de teren mai mult și mai multe animale în ogradă, dar erau obligați de către „sistem” la cele mai grele impuneri (cote), pregătindu-se cadrul pentru colectivizare, prin intimidarea întregii comunități sătești. Crișan Gligor, Rus Gheorghe și Pop Traian au fost „ridicați” noaptea și duși la canal (este vorba despre începutul lucrărilor la canalul Dunăre-Marea Neagră, de către liderul comunist Gheorghe Gheorghiu-Dej, la ordinul lui Stalin, cu scopul de a decima realii ori imaginarii dușmani ai regimului). Acești oameni cu familiile lor, munceau fără odihnă, zi de zi, până în seară, pentru a face față provocărilor sistemului, fiind tot timpul amenințați cu privarea de libertate.

Aceste fapte s-au întâmplat în iarna și primăvara anului 1954/1955. Tot în acest timp a fost „ridicat” și Rus Augustin (Tinu lui Băbuc), pe considerentul că face

propagandă anticomunistă, fiind învinuit că a primit clandestin cărți de rugăciune americane, el și familia lui făcând parte din gruparea religioasă „Martorii lui Iehova”. Începând cu anul 1960 a început, în forță, acțiunea de colectivizare. La început s-a constituit așa-zisa întovărire (uniune de camaraderie, cum ar spune americanii de azi), formându-se grupuri de gospodării care lucrau în comun pământul, cel puțin lucrările de bază, aratul și semănatul. În intervalul de timp 1960-1962, s-a dus o febrilă muncă de „lămurire” a țăranilor de a se înscrie în colectiv, de fapt un adevărat front psihologic, acompaniat de constrângeri economice și fizice. În sat era prezentă o „comisie de lămurire”. Aceasta planifica zilnic un număr oarecare de țărani care urmau să vină în fața acestei comisii pentru a li se prezenta avantajele muncii în colectiv. Comisia era instalată în sediul fostei primării, în sala dinspre vale ori într-o sală de clasă, la școală. Din comisie făcea parte și unui, doi săteni, cum ar fi țăganu Ghiga lui Porumb ori Todorel a Scurtului, aceștia fiind deja „lămurii”, (cel de al doilea a „cedat” la prima provocare).

Discuțiile cu comisia erau individuale. După asemenea „dialoguri”, cel în cauză (capul de familie) era îndemnat să semneze adeziunea de intrare în colectiv. La început, majoritatea au ezitat, văzând că li se confiscă pământul, atelajele și animalele. Astfel, erau trimiși într-o sală alăturată să se ... mai gândească. Procesul de lămurire continua acasă, prin implicarea întregului corp profesoral de la școală, obligat de către sistem la o asemenea „muncă didactică”. După un asemenea „linșaj psihologic”, unii au cedat și au semnat adeziunile de înscriere în colectivă. Celor care au refuzat li s-au aplicat „corecții fizice”, fiind bătuți de regulă de către milițienii prezenți și ei la locul cu pricina. Cei care își mai potoleau năduful, înjurând seara pe la bolda lui Roroam, erau bătuți cumplit de către milițienii satului, doi la număr.

Îmi amintesc foarte bine bătaia pe care au primit-o într-o seară la fâgădăul lui Roroam, bătrânul lui Flitoc și Iosif a lui Toaplec, care după ce au luat un deț de jiners (100 ml) au comentat munca de lămurire în auzul mai multor săteni. Asemenea fapte s-au petrecut și cu Călugăr Gligor, zis Uța. Acesta, după ce a agonisit pământ, ca urmare a emigrării în America, a fost bătut și batjocorit, spânzurându-se într-o zi de duminică în Pădurea Bisericii.

Postul de miliție era situat pe actuală grădină a casei parohiale, dispunând de 2-3 camere, una pentru familia șefului de post și un grajd în care erau ținute caii, infrastructură moștenită de la jandarmeria sistemului opresiv interbelic. Dintre milițienii șefi de post până la colectivizare îi amintesc pe Vomir, Stanciu și Ilieș.

Din când în când apăreau în sat și oamenii securității, unii dintre ei originari din sat. Dintre aceștia era de temut Onu lui Cionic (Rus Ioan) care după ce a lucrat o vreme muncitor la Silica Turda (fabrica de cărămizi refractare) a fost încadrat în organele de securitate ale acelei vremi (i se mai spunea și soldatul lui Cionic, apărând în sat în uniformă kaki cu cizme de piele, ale securității).

În primăvara anului 1953, a murit liderul sovietic I.V. Stalin. În sat s-au tras clopoțele trei zile la rând, iar la școală elevii cântau cântări de jelanie după „tătucul” decedat, cântări pe care învățătorii au fost obligați să și le însușească.

Frica domina întreaga comunitate rurală!

În toamna anului 1955, au fost lansate din avion afișe anticomuniste; (se zvonea că a fost un avion sârbesc, atunci comunismul moscovit fiind la cuțite cu comunismul sârbesc a lui I. B. Tito). Afișele s-au aruncat într-o noapte de sâmbătă spre duminică. Dimineața hotarul satului, pe Copăcel, era alb de asemenea afișe. Oamenii care cărau

gunoi în câmp, la reîntoarcele acasă, umpleau carele cu aceste afișe ,pe care le utilizau, nu ca propagandă, ci mai degrabă la ațâțatul (aprinsul) focului în sobe. Pe fiecare afiș, de dimensiunile unei coli actuale „A4” era gravat un tren care ducea mărfuri și oameni spre URSS, acompaniat de următorul text:

„Dar de cându-i rusu-n țară...
cară frate și iar cară.
Trăiască România Independentă!”

Pe fața a doua a afișului erau capetele unite, gât în gât, ale lui Gh. Gh. Dej și Gheorghe Malencov.

Lunea au apărut în sat trupele speciale de securitate, însoțite de câini, care au obligat oamenii să predea aceste afișe defăimătoare, fiind ulterior arse.

Mijloacele de locomoție auto veneau în sat foarte rar. Când copiii auzeau zgomotul unui autocamion, autoturism ori a unei motociclete, alergau de zor să vadă aceste minuni ale tehnicii. În vacanțele de primăvară și de vară se organizau grupuri clandestine de copii care mergeau la „drumul țării” la Rocoteș (șoseaua națională E60), să vadă „motoarele” (autocamioane și autoturisme). Atunci au apărut primele autocamioane „Steagul Roșu”, fabricate la Brașov (Orașul Stalin).

Autoturismele erau cele sovietice, marca Pobeda (Victoria). Dintre motociclete au apărut mărcile Mz și Simson, de fabricație est-germană, iar mai apoi „Java”, de fabricație cehoslovacă. Tractoarele erau tot sovietice, majoritatea pe șenile. La ploi și la topirea zăpezilor, ulițele satului erau desfundate, fapt ce contribuia din plin la degradarea și distrugerea încălțăminte. Seara, păpușii (bocancii) se curățau de noroi, se puneau sub cuptor la uscare, alături de obiele, iar dimineața următoare se ungeau cu slănină, untură de porc ori smântână dulce, pentru a le lungi viața de exploatare. Când păpușii cedau, era jale-n casă! Până când aceștia se reparau, copiii stăteau 2-3 zile în casă, absentând de la școală. Unii copii și bărbații utilizau bocancii cu talpă din lemn, confecționată pe loc, din lemn de mesteacăn. Erau foarte buni la derdeluș (dăuș), dar foarte periculoși (alunecau foarte ușor pe drumul înghețat ori cu zăpadă).

Doi oameni din sat purtau în vremea aceea opinci, și anume, Mitica (Morovan Ștefan) și Rus Gheorghe (Gheorghe a lui Caici). Erau opinci din cauciuc, cu *gurgoaiele* (vârfurile) foarte proeminente. De primăvara, de la prima încălzire a vremii și până în toamnă, oamenii umblau desculți, și acasă, și pe uliță, și la câmp.

„Lămuririle” care au durat aproape doi ani „s-au lăsat” cu înscrierea „benevolă” a întregului sat în colectiv. Numai Gligan (Fântânarul) – Neag Gavrila nu a cedat, fiind o fire dârză și tenace. Ulterior i s-au pregătit tot felul de șicane, cum ar fi închiderea animalelor, pe motiv că pasc pe terenul colectivului, impozite mari etc. Dar.... n-a cedat!

Etapa colectivizării. În primăvara anului 1962 (martie) s-a anunțat, cu surle și trâmbițe, terminarea acțiunii de colectivizare, ce semnifica în logica politicii comuniste a vremii, mântuirea economică a țăranilor.

Atelajele, animalele și pământul au trecut în proprietate colectivă..., deși era clar pentru oricine că era vorba de o etatizare a întregului fond funciar. Țăranilor li s-au lăsat grădinile de pe lângă casă sub forma așa-zisului „*lot ajutător*”.

Munca în colectiv era organizată pe echipe și brigăzi. Până la urmă s-au impus două brigăzi, cea a Susenilor, având ca brigadir (brigadier) pe Nașu lui David (Crișan Ianoș) și cu a Josenilor, cu Crișan Ioan a Mărinii Onului (Băbălău). Primul președinte

„ales” a fost Vila lui Maier (Rus Gavrilă), care a fost echipat în straie naționale și trimis la București, la „marea sărbătoare a depozitării țărănilor de pământ”.

Lui Rus Gavrilă i-au succedat la conducerea CAP-ului, Chicinaș Augustin a lui Titeu și Crișan Vasile a lui Nașu lui Miron. Din decembrie 1989 și până în primăvara anului a fost „președinte de lichidare” Morovan Vasile a lui Voasi lui Șilie.

Pe durata colectivului s-a realizat mecanizarea principalelor munci agricole, aratul, semănatul și recoltatul, rămânând ca munci fizice exclusive prășitul și cositul fânului. Pentru a cointeresa țăranii, cositul, această muncă manuală istovitoare, se realiza prin partajarea furajelor după recoltare, cca. 1/5 din acestea revenind celui care cosea și aduna fânul.

În acest scop, la intrarea în sat, a fost amenajat un cântar special (lângă drum, pe Dealul Turzii, sectorul dinspre Alace, la cca. 200 m de la podul de la Sântea).

Retribuția era exclusiv în natură. Cei care cumulau zile multe de muncă în colectiv, aduceau acasă toamna cantități însemnate de bucate (grâu, porumb) și cartofi. În unii ani, ca urmare a timpului favorabil și a ierbicidării, recolte de cartofi au ajuns la valori record de 20.000 – 35.000 kg/hectar. La recoltatul cartofilor erau aduși frecvent grupe de soldați, însoțite de către un gradat. Cartofii erau transportați din câmp, direct către utilizatorii din oraș (cantine, spitale, internate etc.).

Unii orășeni din sat veneau noaptea în câmp și se „autoserveau” cu cartofi. Cei care au fost prinși au fost deferiți justiției, după ce au fost bătuți „măr”.

Sectorul zootehnic a fost veriga slabă în aceste două „zale” ale lanțului (cultura plantelor și creșterea animalelor). Grajdurile nesistematizate, supraaglomerarea și lipsa acută de furaje, acompaniate de sustragerea sistematică a laptelui de către îngrijitori și staff-ul colectivului, au fost factori catalizatori ai dezastrului acestui sector. Producția de lapte /cap de vacă furajată era modestă, iar avorturile erau la ordinea zilei. Îngrijitorii și-au făcut un titlu de glorie din slaba întreținere a animalelor, lozinka „*apă, paie și bătaie*” fiind pe buzele tuturor. Starea devenea dramatică la sfârșitul iernii și începutul primăverii, până la ieșirea animalelor la păscut, datorită epuizării furajelor! Animalele slăbite și adăpostite în cele patru grajduri, umede și reci, înțărcau și mureau pe capete.

La ovine situația era mai roză!

Pentru că aici aproape întreaga producție de brânză era la discreția „lăptarului” și a ciobanilor. „Lăptarul” valorifica brânza pentru propriul interes, dar neomițând a înzestra sistematic pe tovarășii de la partid, cu „dedulceală” de la oi (miei, urdă, caș și brânză). Așa a reușit, „după munca de o viață”, să-și ridice casa și acareturile (pentru detalii, vezi ziarul „Ziua de Cluj” din 12 septembrie 2012). Completarea retribuției de la colectiv se realiza prin furt, generalizat la întreaga colectivitate rurală. Toamna, în timpul recoltatului, „toată suflarea” ieșea la „câmpul mare”, mai ales noaptea cu saci, cu sacoșe, cu desagi și... cu căruțe. Așa erau aduși acasă ciucalăii de cucuruz (șiuleții) și cartofii.

Femeile mai lacheme îndesau ciucalăii în budigăi (chiloți supradimensionați) pentru a nu fi recunoscute. În perioada de recoltat, la intrarea în sat se postau milițienii, care verificau fiecare straiță ori căruță. Cum se însera, însă, se ieșea cu mic cu mare să dea „marea lovitură”. Sloganul de atunci era următorul: „*să trăiască ceapeul, să-l cărăm cu lepedeul*”. Această practică a jucat un rol nefast în „înnobilarea” caracterului populației, și așa „înzestrată genetic” cu obiceiul șterpelitului.

Acest fapt s-a răsfânt și s-a generalizat la noua clasă muncitoare, care prin furtul sistematic din întreprinderi, acoperea cât se poate de bine zicala: „*aici muncim, de aici trăim!*”.

Vecinul meu de apartament era muncitor instalator la o fabrică de produse ceramice din oraș. Zilnic, sustrăgea în buzunarele halatului 10-20 de plăci ceramice pentru baie. Într-o săptămână, aducea suficiente piese pentru a echipa o baie. Duminica, ajutat de un confrate de breslă, dădeau o baie „la cheie” pe o sumă foarte tentantă, la acea vreme. Apoi, săptămâna următoare, „cerea odihnă”... și petreceau... cu bere, mici și muzică populară! În apartamentul de la etajul II, din când în când, se deslușea din larma iscată, vocea autoritară a vecinului, care la fiecare ridicare de pahar exclama: „*Cât partidul e în floare... nici-n ....lă nu mă doare!!! Uraa!!!*” Era și el băiat de la țară... dar a devenit „domn”!

În timpul colectivizării s-au produs mutații radicale și în structura utilizării terenului. Astfel, s-au defrișat pădurile din Tăbli și din Butuci, fiind transformate în terenuri arabile. Sub Coaste și în Priloage s-au realizat două plantații de meri, iar la Grancea și ulterior la Butuci, plantații de meri și pruni. La Trecători, s-a amenajat un lac de acumulare, cu rol de tampon pentru preluarea undelor de viitură și pentru piscicultură. Tot în această perioadă, când la șefia agriculturii județului Cluj a fost inginerul localnic Augustin Todea, s-au făcut lucrări de drenaj Pe Poduri și La Fântâna Turzii. În anul 1990 s-a montat linia telefonică digitală ce flanchează drumul comunal spre Tureni. În 1961 s-a introdus curentul electric.

În vara anului 1981, ca urmare a inițiativei unui grup de săteni (Crișan Vasile, președinte CAP, Surd Gheorghe – secretar și Surd Ioan-Oșanu) s-a introdus apa potabilă de la Șipotul Mare, în 75 gospodării.

Infrastructura colectivului a constat în patru grajduri, două saivane, două magazine și un cântar, plasate pe Dealul Turzii, Sub Alăstone (din sus de drum), completate cu o magazie, un atelier mecanic și trei fânare, tot pe Dealul Turzii (din jos de drum). Grajdurile au fost alimentate cu apă din captarea izvorului de sub Alăstone.

Din punct de vedere demografic, în această etapă sunt demne de reținut două aspecte, și anume:

- generalizarea navetismului rural-urban, muncile de bază ale colectivei fiind susținute de acești „*uriași ai muncii*”, țărani – muncitori (muncitori-țărani).

- declinul demografic rapid și pierderea drastică a contingentului uman de vârstă tânără (după 1965, niciun tânăr nu a mai rămas în sat după absolvirea școlii generale). Părinții își îndemnau copiii să urmeze o școală la oraș, să-și făurească o meserie, într-un cuvânt să devină „domni” (apelativul de „domn” era utilizat pentru toți cei care locuiau în oraș și purtau veșminte urbane (costum, pantofi, palton, bască, în locul uioșului, a cioarecilor, a bocancilor și a clopului).

„Slobozenia” la școală a generat cei mai mulți intelectuali ai satului din întreaga lui existență!

Etapă postdecembristă (după 25 Decembrie 1989). În 25 Decembrie 1989 liderul comunist Nicolae Ceaușescu a fost executat de către armată într-o cazarmă din Târgoviște, fapt ce a atras din nou atenția Lumii asupra caracterului poporului român. Pe lângă eticheta de „vampiri ai lui Dracula”, „vesticii” ne-au etichetat ca „bloody people” (popor sângeros), pentru că am ucis un om ce ne-a fost lider, chiar în ziua de Sfântul Crăciun, zi interzisă „de lege și de datini” în a ucide.

Vom reitiera succinct ce s-a petrecut în acele zile în sat.

La anunțarea zborului elicopterului lui Ceașescu de pe acoperișul Palatului din București, membra de partid X.Y. alerga bezmetică prin curte și striga cât o ținea gura: „tulai!, tulai!, tulai!. Tatăl meu, cu care tăiam lemne cu firezul în fața casei din sat, de la nr. 62, s-a oprit și a exclamat: „Măi copile, de amu ne așteapta vremuri grele!” Diversiunea cu teroristii (teleoriști.. pentru micușeni) a prins de minune peste tot! Ghiga Cuții (Cior-tea Gligor) venind de la navetă pe cărarea de la Comitâg spre Fântâna Turzii, „îmbrăcat în straie negre”, pe albul zăpezii, a fost zărit de șoferul ce ducea laptele cu cisterna spre Turda. Acesta a anunțat armata, și în scurt timp a apărut în zonă un TAB să-l aresteze pe primul terorist din Micuș!

Apoi, pentru ca ura împotriva propriei munci să fie de bun augur, s-au aprins cele două fânare pline cu furaje, pe fondul în care animalele sătenilor și cele ale colectivului sufereau de foame (focul a fost pus noaptea, iar miliția fiind timorată, nu s-au făcut cercetări pentru reținerea și pedepsirea făptașilor). S-a format ad-hoc o comisie de lichidare a bunurilor fostului CAP, în frunte cu directorul de atunci al școlii, Ionel Chicinaș. Așa cum am mai menționat, s-a ales și un președinte de CAP interimar, în persoana tânărului de atunci, Morovan Vasile a lui Vasi lui Șilie, care a funcționat ca tehnician veterinar.

Saivanele au fost dărâmate, împreună cu două dintre grajduri. Celelalte două mămase în picioare s-au vândut la prețuri modice, unul la Nonu Găștii și unul la Voasi lui Șilie. La fel s-a vândut lacul de la Trecători, către Bodea Ioan din Săliște. În paralel s-au distrus adăpătorile și adăposturile din hotar, ... despre care am relatat în capitolul „hidrografie”.

S-a organizat apoi acțiunea de restituire a fondului funciar privat (Legea 18/1991), înființându-se comisii locale de fond funciar. Datorită voluntarismului, ignoranței și dorinței de a acapara cât mai mult teren, aceste comisii au adus cele mai mari deservicii comunității rurale.

În fruntea acestor comisii au stat multă vreme două figure malefice emblematic, foștii primari Ruța Gheoroghe și Todea Vasile. Măsurătorile se făceau pe sprânceană și pe... jinars, aproape tot timpul, această haită de trântori fiind „murată”! Așa se explică faptul că nici până astăzi punerea în posesie a majorității sătenilor este incorectă, necesitând luarea întregii munci de la capăt, după 23 de ani de falsuri și golănie. Unii, care nu figurează în registrele agricole cu nicio palmă de pământ, dar au făcut parte din comisii, „s-au trezit” cu zeci de hectare de teren agricol și de pădure, luat cu japca de la săteni, și din composorate. De aceea, acțiunile actuale în instanțe se doresc a fi un act reparatoriu pentru cei care au fost furați de terenuri la lumina zilei! Parcul de tractoare a fost desființat prin vânzare, iar atelierul pentru reparații agricole și suprafața adiacentă a acestuia s-au vândut numitului Sas Gheorghe, ginerele lui Todor a lui Gligan. Acesta l-a revândut medicului veterinar Vâju Ioan care, din fostul atelier mecanic, și-a amenajat o casă modernă.

În lipsa mijloacelor mecanice și a forței de muncă, terenul agricol a fost lăsat în paragină. Ici colo, câte un gospodar cu tractor (Marc Ioan a lui Drajilea, Chicinaș Gavrilă a lui Olințe, Viorel a Dibănosului) au lucrat pământul, în parte, la înțelegere cu proprietarii. Dar au abandonat și ei această practică datorită invaziei de produse agroalimentare din import în toate supermarketurile României. Cele două livezi, de Sub

Coaste, Priloage și de la Grancea-Butuci, au fost și ele abandonate, sălbăticiindu-se prin invazia de arbuști spinoși.

În ultima vreme (2012), o firmă cu profil agricol, cu sediul în Alba Iulia (Transavia) a preluat pământul în cultură, de la cei care au binevoit a-l preda, practicând o agricultură modernă, de mare randament, și asigurând cu produse agricole specifice (grâu, porumb) ori bani, pe proprietarii în cauză.

După 2008, odată cu schimbarea „codurilor politice” de la Primăria Tureni, prin alegerea ca primar a subinginerii Mănăilă Elena Daniela, s-a trecut la repararea și întreținerea drumului comunal și a ulițelor din sat, s-a refăcut podul „Dintre Poduri”, s-au refăcut punțile de la Onașa și Aurelu Danii și s-a amenajat un pod nou din tablă metalică, la Meman-Pilu. La fel, s-a redat în funcțiune Calea Sâncraului, unde „glodul” instalat a obturat accesul animalelor și mijloacelor hipo și auto spre pășunea de la Tâclă-Cuiebic. Rămâne în stare critică porțiunea de drum de la Fasolea și până la Pârâul Ciurbii, bălțită cu apă meteorică și noroi... peren! Cu puțină bunăvoință, acest drum ce leagă Miceștiul de Deleni (cca. 2 km) ar putea suporta minime intervenții reparatorii pentru a înlesni accesul auto și al bicicletelor spre Cheile Turzii. Școala și căminul cultural au fost renovate, acoperite și supuse procesului de conservare.

Astăzi, satul, ca întreaga țară, este populat de către o „armată” de asistați social, adevărați pomanagii la ușa protipendadei de ciocoi autohtoni și a unei Europe care acceptă noua democrație (slugărnice) dâmbovițeană.

Prezentăm, în continuare, printr-o statistică succintă, tabloul demografic și social actual.

Din totalul de 297 persoane, 76 sunt pensionari de stat, din care 57 sunt bărbați (75 %) și 19 sunt femei (25 %). Salariații sunt în număr de 27, din care 18 (66,6 %) sunt bărbați și 9 sunt femei (33,4 %). În sat sunt doi salariați pe cont propriu, Andreica Cosmin, cu soția sa Adriana, care au propriul lor magazin alimentar. Salariați din domeniul agricol sunt 3 persoane, bărbați, iar din alte activități 22 persoane (14 bărbați – 63,6% și 8 femei (36,4 %).

În agricultură, pe cont propriu, lucrează 13 persoane (10 bărbați – 76,9 % și 3 femei – 24,1 %). Din totalul celor 76 de pensionari de stat, 53 dintre ei (69,7 %) lucrează și în agricultură, dintre care bărbați sunt în număr de 39 (73,6 %), iar femeile de 14 (26,4%).

Numărul pensionarilor CAP (din agricultură) este de 104, din care 86 (82,7 %) sunt femei și 18 bărbați (17,3 %). Din totalul pensionarilor CAP (104), 35 dintre ei (33,6 %) lucrează și în agricultură. Dintre aceștia 29 sunt femei (82,1 %) și 6 bărbați (27,9 %).

Pensionarii de boală sunt în număr de 10, din care 6 (60 %) sunt bărbați și 4 (40 %) sunt femei.

În sat se află 14 persoane asistate social, din care 8 (57,1 %) sunt femei și 6 (44,9 %) bărbați.

Numărul persoanelor fără venit este de 22, din care 17 (77,3 %) sunt bărbați și 5 (22,7 %) sunt femei.

În sat se află un singur infractor condamnat.

Satul dispune de 120 de vaci cu lapte, 10 bivolițe și 14 cai pentru tracțiune.

În sat sunt 20 de tractoare fizice și 26 de autoturisme, acestea din urmă majoritar de marcă străină. Din totalul de 238 case locuite, 60 dintre ele (25,2 %) dispun de baie și apă curentă.

Această informație statistică „tradusă” în termeni mai bombastici, arată faptul că din cei 297 de locuitori, 203 (70 %), într-o formă sau alta, sunt pomanagii ai noului sistem social-economic, în condițiile în care satul dispune de un potențial agroecologic, capabil a susține o populație de cca. 10 000 de persoane, la un nivel agrotehnic mediu.

Zilnic, aceleași personaje, de vârstă medie, nedepinse cu munca sistematică, populează de la primele ore, târnațul magazinului alimentar la „un cafei și o bere”, la care „sug” ziua întreagă. Toți, fără excepție, au o repulsie organică față de muncă și apă cu săpun!

După 1989 s-a declanșat cea mai sălbatică exploatare forestieră din istoria modernă a satului. „Tot natul” cu acces la drujbă și tractor cu remorcă s-a repezit la pădure, sub oblăduirea contemplativă și cârdășia administrației locale, abilitate prin „fișa postului” să aperse de acest flagel, nu numai satul nostru, dar și pe cele din preajmă. Micușul este singurul sat care mai dispune de un fond forestier compact și continuu din toată zona colinară a județului Cluj. Aici sunt ațintite acum antenele faunei locale și a celei administrativ-silvice județene.

De circa 20 de ani nimeni nu mai plantează un pom, un puiet! Toată lumea... taie!!! Nicio inițiativă locală ori centrală nu are ca scop reîmprospătarea și întreținerea fondului forestier al satului! Se spera, la vremea aceea (1996) că introducerea gazului metan în sat ar reduce considerabil presiunea asupra pădurii. Se spera.....!!!

De la frumoasele plantații de conifere realizate pe Ormeniș, la Toaplec, la Gligănița și la drumul Săliștii, sub oblăduirea inimosului brigadier silvic Morovan Simion (Noniță), în anii 1960-1965, nimeni nu a mai ieșit la plantat de pădure. În pofida acestor evidențe triste, poporului român, micușanului de rînd, îi place să fie etichetat ca fiind „iubitor de pădure și de... iarbă verde”.

Zilnic sunt abonate la alcool, țigări și cafea un număr de cca. 10 persoane care-și duc veacul în târnațul dinspre uliță a magazinului sătesc. Aceștia au fost muncitori... industriali. Starea lor este jalnică (dedenție, haine rele, nespălați din cap până-n picioare și nebărbieriți!!!) Ei întregesc în chip specific tabloul sumbru al peisajului rural actual!

45. Micuș sau Micești?

Numele de Micești i-a fost atribuit satului în anul 1923, în ideea de a elimina conotațiile lingvistice cu „substrat” maghiar din denumirile de localități. De altfel, autoritățile (administrația) maghiare au făcut la vremea respectivă eforturi disperate de a maghiariza tot ce aparține Transilvaniei (de la nume de persoane, locuri și până la localități). S-au și realizat „capodopere livrești”, adevărate „îndreptare” de maghiarizare a numelor românești!

Nici administrația românească de după 1918 nu a fost școlită suficient în a utiliza corect limba română în instituțiile de bază ale statului. Așa se explică faptul că unele nume de familie (Marc, Rus, Neag, Surd ș.a.) nu sunt articulate, după regulile noastre gramaticale, în documentele oficiale de după 1918 (certificate de naștere, acte de identitate etc.) ca rezultat al unei „inerții de sistem”. Nu lipsesc din aceste demersuri fortuite, atât de o parte cât și de cealaltă, aspectele de ordin hilar. Bunăoară, aceeași denumire în limba română și în limba maghiară, apare scrisă astăzi de două ori pe indicatoarele unor localități cu populație mixtă (de exemplu, Tușnad limba română, Tusnád, în limba maghiară).

De mutații similare (schimbare de nume) au suferit și unele sate limitrofe. Petridul a devenit Petrești, Indolul- Deleni, Hășmaș – Plaiuri, Tur – Tureni, Comițag – Comșești, Banabic – Vâlcele, Sând – Săndulești, Copand – Copăceni, Făgădaie – Crăești ș.a. „Au rezistat” satele Săliște, Feleac și Șutu!

Așa cum am mai relevat, înainte de 1918, satul purta denumirea de Micuș, înscrisurile maghiare fiind dominate de denumirea de Mikes. Urmărind structura etnică a populației de la 1850 și până în prezent, în nicio ipostază temporală, alohtonii n-au avut o pondere mai mare de 1 % din populația totală a satului (vezi structura etnică a populației).

Atât denumirea oficială actuală, cea de Micești, și cea veche, de Micuș, trădează un conținut de diminutivizare (micșorare) (micești = micșorezi). Însă, niciodată, nici în înscrisurile oficiale și nici în vorbirea curentă nu s-a utilizat apelativul de ... miceșteni, ci doar cel de ... micușeni!

Cu atât mai mult, cu cât numele de Micești mai apare în câteva cazuri în România (Micești – jud. Alba, Miceștii de Câmpie – jud. Bistrița Năsăud, Micești – jud. Argeș, ș.a.) denumirea de micușan și micușeni este oportună și dezirabilă. Deci, ne-am născut, trăim și locuim în Micești, ...dar suntem MICUȘENI!

46. Glosar de termeni

alcămos – povestitor
asăntare – recrutare la armată
boade – căpiță
bazon – cârpeală peste găurile de la haină și pantaloni
berbeci – ciocane uriașe din lemn ori metal cu care se fixau țuieci în albia râului
boldă – magazin sătesc, profilat majoritar pe băuturi alcoolice
făgădău – cârciumă (magh. fagado)
canapei – ladă de ținut zestrea
cociumb – par scurt, lin lemn, pentru marcat limite ori pentru fixarea cânepii în topili
contralău – violonist de acompaniament
cinste – dar de nuntă
cănaci – pomponei
ciufală – poreclă
coșer – hambar exterior, din nuiele ori leaturi, pentru păstratul porumbului
cocoradă – plăcintă coaptă pe vatră
curechi – varză
cufăr – valiză din lemn pentru mersul la armată
ceteraș – violonist
căuaci – fierar (magh. kovacs)
ciurdar – păstorul turmelor de cornute mari
cigă – macara aflată în dotarea morilor cu care se ridica piatra de la moară pentru a fi bătută după tocire
dobaș – toboșar
druț – umflătură rezultată în timpul coacerii pâinii în cuptorul cu vatră
drumul țării – șoseaua asfaltată de interes național
fotoghîn – petrol lampant
fedeleş – vas oval din lemn pentru păstrarea apei la muncile din câmp
gat – dig înălțat pentru captarea apei la morile de măcinat
găluște – sarmale
gânj – ramură subțire de mesteacăm bătută cu toporul pentru a-i asigura elasticitatea, fiind utilizată la prinderea porților la strungile oilor, în lipsa frânghiilor textile
gordon – violoncel
gordonaș – cântărețul la gordon
grui – vârf de formă conică
gurgoi – vârful ascuțit al opincii
hogluit – operație de remorcare a carelor și căruțelor supraîncărcate
Indol – Deleni, sat vecin
ierugă – poiană alungită, în mijlocul pădurii, utilizată pentru cosit
judecani – peșitori
jilip – canal de aducțiune a apei pe roata morii
lab – porțiune mai nouă din vatra satului atașată celei vechi
laptă – minge
lădoi – hambar
leveșe – supă de pasăre (magh. – leves)

Micești (Micuș), un sat transilvănean

lompăș – felinar cu petrol
lepedeu – cearceaf
merindare – bucată de pânză din cânepă, de formă pătrată, în care se învelea pâinea, se păstra
merindea
meseleu – bidinea
mierâială – albăstreală (oxid albastru de pus în var înainte de vărut)
mărătoare – saramură, apă sărată
nănaș – nașu mare (de cununie și botez)
ocoș – deștept
ogradă – curte
palaneț – plăcintă coaptă pe vatră din aluatul de pâine
parchet – parcelă dintr-o pădure delimitată pentru exploatare
păcurar – cioban la oi
pănură – stofă din lână, țesută în casă
pupeze – figurine împletite din aluat și coapte pe vatră ce se ofereau la colindat fetițelor
polmon – laviță din piatră, tencuită cu argilă, în fața casei
pozdări – tulpinile de cânepă zdrobite, rămase de la melițatul cânepii
primaș – violonistul prim
răgălie – calup din iarbă cu sol desprins din masa înierbată
răgută – recrut
rezeș – alcool foarte concentrat, obținut la începutul celei de a doua fierberi, la cazanul de țuică
rude – pârgii din lemn cu care era dus ciubărul cu rufe la vale, ori cu apă și lapte de la oi
rudiță – pârgii din lemn șlefuite, cu care se aduna fânul la un loc (rudașii) pentru a se clădi apoi o căpiță (boade)
rudaș – minicăpiță de fân ori paie
sămătișe – brânză de vaci, proaspătă
șfășii – fibre de pe tulpinile de cânepă lăsată pentru semințe
sechereș – transportator de marfă la piață, în oraș, cu căruța
socăciță – bucătăreasă la nunți
silvoiță – majun
sotioarcă – pungă mai mare, din material textil, folosită în principal la căratul alimentelor
șipot – izvor
ștează – piuă
șuștâr – pantofar
ticlazău – fier de călcat
tindeu – prosop
taroste – omul tocmărit pentru a conduce desfășurarea nunții
tortată – tort făcut la nunți la care se utilizau multe ouă, având culoare gălbuie
topilă – groapă de formă circulară ori dreptunghiulară în care se așeza cânepa la topit
a țapa – a arunca
țârfa – nisip grosier, roșietic, utilizat la diseminarea pe fața casei (a camerei), arină
țol – cergă

Vasile SURD

țuieci – pari mari, groși, de esență tare, utilizați la zăgăzuirea (bararea) cursului văii, la facerea gaturilor

uioș – suman

uium – cotă parte din bunul produs, taxă în natură

ospăț – nuntă

zamă – supă, ciorbă

zolit – frecatul cu mâna a hainelor murdare, înmuiate anterior în leșie

Bibliografie

1. **Armancio, Antoanela, Iuga Liliana** (2002), *File de istorie locală. Biserica și satul Micești*, Colegiul Național „George Coșbuc”, Cluj-Napoca (fără editură).
2. **Coța, A.** (1990), *Amintiri din celula 13. Confesiune*, Editura „Ciprian” Co.
3. **Cristea, A.** (2009), *Satul Micești – vatră de istorie, cultură și artă romană*, Lucrare pentru gradul I în preoție, Mitropolia Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului.
4. **Crișan, I. H., Bărbulescu, M., Chirilă, E., Vasilescu, V., Winkler Iudita** (1992), *Repertoriul arheologic al județului Cluj*, Muzeul de Istorie al Transilvaniei, Cluj-Napoca, p. 272-275.
5. **Dejeu, Z.** (2011), *Monografia etnologică a județului Cluj*, III, Zona Câmpiei Transilvaniei, Editura Fundației pentru Studii Europene, Cluj-Napoca.
6. **Drăgan, V.** (2012), *Incursiuni în memorie*, Editura „Focus”, Petroșani.
7. **Gergely, E.** (2002), *Tureni. Studiu monografic*, Editura Casei Cărții de Știință, Cluj-Napoca.
8. **Gusti, G.** (1974), *Forme noi de așezare*, Editura Tehnică, București.
9. **Ionașcu, D.** (1957), *Contribuția satului Micești la monografia raionului turda* (raport de două pagini, Micești, la 12 aprilie 1957, litografiat).
10. **Moga, O.** (2011), *Ghidul toponimic al satului Mesentea*, jud. Alba, Editura Mirton, Timișoara.
11. **Pop, I-A, Năgler Th.** (2003), *Istoria Transilvaniei*, vol. I, Institutul Cultural român, Centrul de Studii Transilvane, Cluj-Napoca.
12. **Posteucă, V.** (2012), *Poeme prigonite*, Grupul editorial „Cuvântul”, Herța.
13. **Rotar, T., Semeniuc, Maria, Mezei, E.** (2004), *Recensământul din 1950. Transilvania*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
14. **Sicoe, M. S.** (2012), *Satul Ciuruleusa. Trecut, prezent și viitor*, Editura CD Press, București.
15. **Suciu, C.** (1967), *Dicționar istoric al localităților din Transilvania*, Editura Academiei Române, București.
16. **Surd, V., Bocșe, Maria, Faur, G., Surd, Gh.** (1997), *Micești, jud. Cluj. Schiță monografică* (fără editură).
17. **Surd, V.** (2001), *Geodemografie*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
18. **Surd, V.** (2001), *Introducere în geografia spațiului rural*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
19. **Surd, V., Bold, I., Zotic, V., Chira, Carmen** (2005), *Amenajarea teritoriului și infrastructurii tehnice*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
20. **Surd, V.** (2009), *Geography of Settlements*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
21. **Surd, Gh.** (1997), *Discurs tipărit cu ocazia împlinirii a 700 ani de atestare documentară a satului Micești*.
22. *** (1972), *Județele României socialiste*, Editura politică, București.
23. *** Matricola botezurilor Parohiei Ortodoxe Române, Micești, 1941 – 1971.
24. *** Matricolele școlare, Arhiva Școlii din Tureni, jud. Cluj.
25. *** Protocolul morților parohiei ortodoxe Micești, Protopopiatul Turda, Episcopia Ortodoxă Română, Cluj 1929-1974.
26. *** Registrul agricol, 1956 – 1958, vol. I și vol. II, Arhivele statului, Cluj-Napoca.
27. *** (1975) Atlasul hidrologic al României.

Persoane intervievate

1. Dr. Maria Bocșe, cercetător, Institutul de Istorie, Cluj-Napoca, nepoata preotului Eugen Crișan;
2. Cristea Aurel, preot paroh, satul Micești, comuna Tureni, județul Cluj;
3. Ciorteza Ioan, fost cantor al bisericii din Micești;
4. Crișan Vasile, fost președinte al CAP Micești;
5. Drăgan Noe, veteran al celui de al doilea război mondial;
6. Iuga Ioan, veteran al celui de al doilea război mondial;
7. Profesor universitar dr. emerit Ioan Pisso, 8 martie 2013, în sediul Centrului de Studii Romane, str. Napoca, Cluj-Napoca;
8. Surd Gheorghe, fost secretar al primăriei Tureni;
9. Surd Marița, nonagenară, satul Micești, nr. 214.

Notă: *Șematismele de la Blaj sunt preluate și citate după Cristea A. (2009).*

ANEXA 1. Imagini reprezentative despre satul Micești

Clădiri publice

Fig. 1. Sediul fostei primării (până în 1968).

Fig. 2. Casa parohială.

Fig. 3. Magazinul sătesc în paragină.

Fig. 4. Casa cultului "Martorii lui Iehova".

Fig. 5. Casa cultului pentecostal.

Fig. 6. Casa preotului Eugen Crișan.

Micești (Micuș), un sat transilvănean

Fig. 7. Casa fostului învățător Crișan.

Fig. 8. Fosta lăptărie.

Chipuri umane

Fig. 9. Onu Cătanii pe ulița mare.

Fig. 10. Gicu Iorga lângă ...ultima casă.

Fig. 11. Xenia și Doru Chicinaș.

Fig. 12. Preotul Aurel Cristea.

Fig. 13. La poarta bisericii.

Fig. 14. Nana Rița.

Fig. 15. Mormântul cantorului.

Fig. 16. Surd Marius...

Fig. 17. La mormântul lui Marius.

Fig. 18. Mormântul lui Marius.

Micești (Micuș), un sat transilvănean

Fig. 19. Ionaș, Viorel , Ilie, Vasilică și Nelu.

Fig. 20. ieșirea de la biserică.

Fig. 21. Mariuța, mama Jeni ...și... Teșferi.

Fig. 22. Vasile Crișan, D-na Matei și Trif Dane.

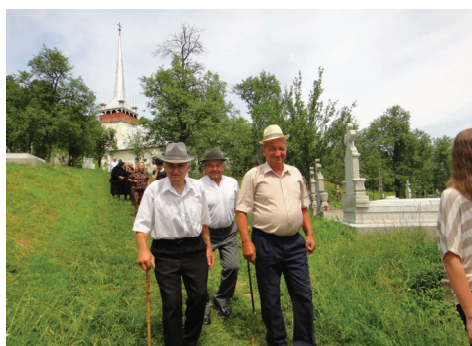

Fig. 23. Beleni, Nelu și Bator.

Fig. 24. Onu Cătănii.

Fig. 25. Viorel.

Fig. 26. Gicu Iorga.

Fig. 27. Măriucăța și Anisia.

Fig. 28. Todorel Surdu.

Fig. 29. La taifas.

Fig. 30. Preotul Cristea la cimitirul de la Ciurba.

Micești (Micuș), un sat transilvănean

Fig. 31. Nana Marie...la pomană.

Fig. 32. Beleni.

Fig. 33. Preotul Cristea și cantorul Marta.

Fig. 34. Drajilea, sfânt al bisericii.

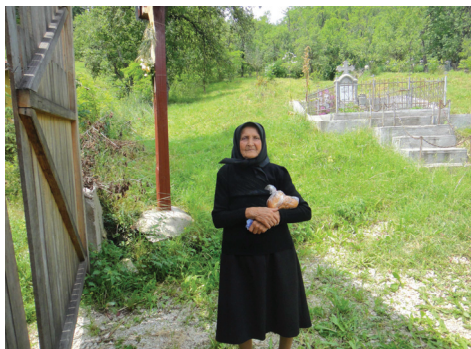

Fig. 35. Nana Miluca, a Cantorului.

Fig. 36. Mormintele Coțăștilor lui Pavel.

Fig. 37. Zoîța la mormintele părinților.

Fig. 38. Tetea Ciunu.

Fig. 39. Unchiul Taie.

Fig. 40. Teșferi.

Fig. 41. Odihnă...la suprafață.

Fig. 42. Nenea Aurel, D-na Matei și Salișteanca.

Micești (Micuș), un sat transilvănean

Fig. 43. La ...pomană.

Fig. 44. Oaspeți dragi (Otilia), și gazda (Silvia).

Fig. 45. Pe prispa casei (Viorica și Gicu).

Case vechi

Fig. 46. La Pisica.

Fig. 47. La Țicloi.

Fig. 48. La Feschi.

Fig. 49. Șura Feschi.

Fig. 50. Casa Feschi.

Fig. 51. La Hoca.

Fig. 52. Onuța Latului.

Fig. 53. Ceanin.

Micești (Micuș), un sat transilvănean

Fig. 54. Caț.

Fig. 55. Moara de la Dicu-Noia.

Fig. 56. Gospodaria lui Vasilică a Mociodoaie.

Fig. 57. Casa de la Filăroaie (pe Lab).

Fig. 58. Cămaruța de la Onuță a lui Feșchi (pe Lab).

Fig. 59. Casa lui Tesferi (Ștefan a Ioșcuții).

Fig. 60. Casa lui Moș Dane (Metu) cu cocoșu roșu. Fig. 61. Pe uliță.

Fig. 62. Casa lui Moș Mihăilă.

Case noi și renovate

Fig. 63. Vila Irimie.

Fig. 64. Vila Călugăr.

Micești (Micuș), un sat transilvănean

Fig. 65. Casa Băraienilor.

Fig. 66. Casa Dr. Rancea.

Fig. 67. Casa Pădurarului.

Fig. 68. Casa lui Ghiță.

Fig. 69. Casa lui Sergio (Italianul) și a Monicăi.

Fig. 70. Casa Ec. Cherecheș.

Fig. 71. Casa Americanului (Matt), de la Bărcula.

Fig. 72. Casa Buțului.

Fig. 73. Casa Feher.

Fig. 74. Casa Marinelei.

Fig. 75. Casa Verde (Fam. Buzași).

Fig. 76. Casa Hudrea.

Micești (Micuș), un sat transilvănean

Fig. 77. Gospodăria lui Buxi.

Fig. 78. Casa profesor Surd.

Fig. 79. Casa Iorga.

Fig. 80. Casa lui Oșanu.

Fig. 81. Casa profesor Chicinaș.

Imagini....amalgamate

Fig. 82. Valea Micușului la Pilu-Boboș.

Fig. 83. Casa lui Ciucur (Gogoman și Mănuța).

Fig. 84. Delul Turzii.

Fig. 85. Cimitirul de la Ciurba.

Fig. 86. Casa Țilichii.

Fig. 87. Pe aici nu se intră...

Micești (Micuș), un sat transilvănean

Fig. 88. Poarta cea nouă a bisericii.

Fig. 89. Alăstonele și Dealul Turzii.

Fig. 90. Biserica și cimitirul.

Fig. 91. Butucii și Cheile Turzii.

Fig. 92. Casa Dr. Vâju.

Fig. 93. Magazinul de la Gligan.

Fig. 94. Halăul de la Sântea-Vâju.

Fig. 95. Grajdul lui Iorga Simion.

Fig. 96. Fânarele arse in decembrie 1989.

Fig. 97. Mărătoarea și Piculețul.

Fig. 98. Casa Brihan.

Fig. 99. Cuptorul de pită a Danii Oniuchii.

Micești (Micuș), un sat transilvănean

Fig. 100. La taifas.

Fig. 101. Noniță....pădurarul.

Fig. 102. Cotu de la Tofil-Feșchi.

Fig. 103. La margine de sat.

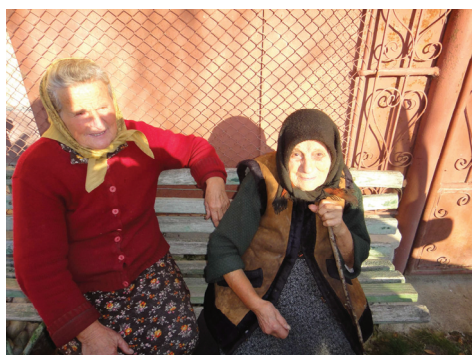

Fig. 104. Vecinele.

Fig. 105. Hramul bisericii.

Fig. 106. Casa Mitichii.

Fig. 107. La poartă.

Fig. 108. In ogradă.

Fig. 109. Nana Miluca.

Fig. 110. Nea Niculiță.

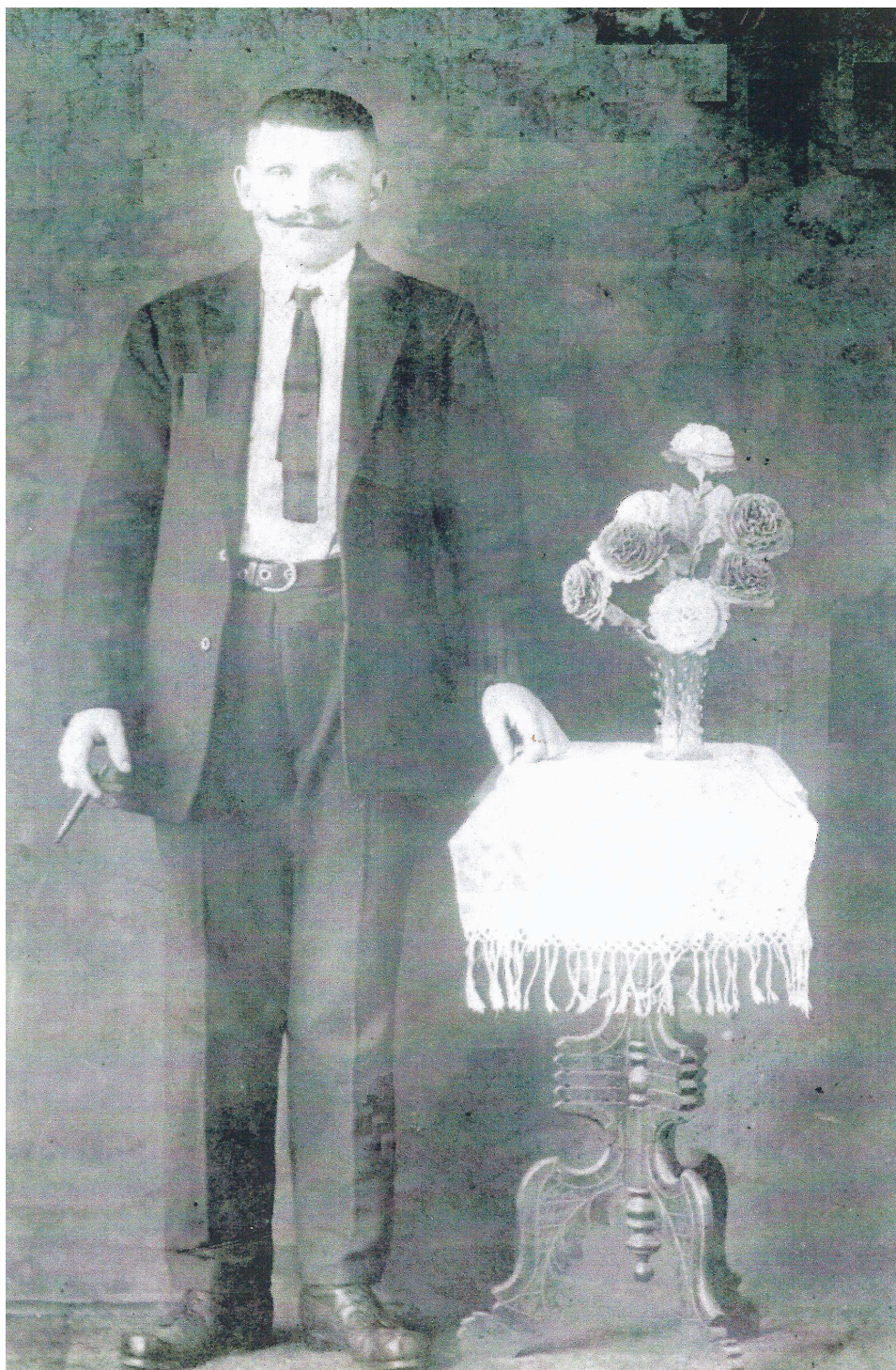

Fig. 111. Călugăr Gheorghe (Americanul).

Fig. 112. Călugăr Măriuca.

Fig. 113. Surd Marița.

Fig. 114. Prof. univ. dr. Vasile SURD.

Fig. 115. Tăușorul și Pădurea Bisericii.

Fig. 116. De aici începe și aici se termină...

Satul reprezintă locul sacru al plămădirii noastre ca neam, acel spațiu inconfundabil și încărcat deopotrivă de infinită bunătate și căldură, unde ne-am deprins să prețuim din fragedă pruncie, ca nimeni alții, gustul dulce al strujelei de pâine, durată din mâinile butucănoase și crăpate de prea multă trudă a taților și mamelor noastre, locul deselor reîntoarceri după repetate rătăcirii ori înfrângerii.

Pentru noi satul este locul de îngropăciune și al bucuriei revederii, locul de împăcare, de liniște, de muncă neobosită, de reîmprospătare, de reculegere, de dreptate și de putere.

Pentru noi satul este locul sacru de proprietate. Pentru noi patria se confundă cu satul!

Prin satul nostru am făcut, facem și vom face mereu pași drepecți și hotărâți spre lume, întru demnitate și eternă recunoaștere a neamului în constelația civilizațiilor planetare. De aceea, cuvine-se să-l cinstim, la zile alese ca aceasta, să-l sprijinim cu toată ființa noastră și să nu uităm niciodată că numai aici suntem acasă.

Despre viața și locurile unei comunități poate să scrie oricine, dacă le are puțin cu deprinderea utilizării penelului. Dar numai aceia care sunt legați organic de glia satului natal pot scrie cu patos și obiectivitate, numai ei pot readuce în arena timpului actual o lume mirifică pe care o invocăm și o evocăm mai des, odată cu trecerea timpului. Fiecare ființă umană este ancorată în două coordonate majore: timpul și locul. Noi ne-am născut într-un timp și într-un loc anume, inexistent în altă parte pe mapamond, satul Micești (Micuș) pe care îl evocăm, atât cât ne pricepem, în prezenta scriere. Cu timpul și cu locul nostru sacru de naștere suntem logodiți, până facem transferul în veșnicie. Chiar și după aceea! Suntem legați cu invizibile și trainice fire, suntem pironiți, de voie ori de nevoie, de matricea locurilor natale, de la Văratici și de la Soc și până pe Hiș, de la Cherpiniu și până la Alace, și-n tot lungul văii Micușului, pe care curge de milenii, fără încetare, fiorul neamului nostru micușenesc.

Prin prezenta scriere, facem cuvenita restituire a memoriei celor care s-au petrecut prin vreme și s-au jertfit pentru satul natal. Ce dovadă mai peremptorie putem aduce, de iubire față de glia străbună, decât reîntoarcerea acasă a celor cinci „fii rătăcitori” ai Micușului de pe „pământul făgăduinței”, unde sperau în mântuirea lor economică?! (cei care au emigrat în Statele Unite între anii 1914-1920).

Pentru noi satul natal se confundă cu Patria. Îngemănarea sinergică a iubirilor mai multor „patrii”, satele și orașele noastre, generează iubirea de Marea Patrie, supusă astăzi, la nemeritate și grele încercări de către neadecvații națiunii.

Pe aceia care și-au bătut joc de satul natal, de oamenii locului, și nu numai, de pe poziția funcțiilor vremelnice pe care le-au ocupat și le ocupă în jilțurile instituționale, decându-se la furtul pământurilor celor nevoiași, la falsuri și la prinderea în horă turbată a jafului local și național, acuzând răul sprijiniți în pungă, cuvine-se să le ștergem numele și urma neamului de pe aceste file. Ei fac parte din tagma mișeilor națiunii, a cărăr rost și loc este hărăzit a fi în latrina spurcată a istoriei noastre.

Ei se află în afara timpului și a locurilor natale.

I-am înserat în prezenta scriere și pe cei care și-au găsit rostul existențial în satul nostru adoptiv, zicându-le binemeritul „Bun Venit!” Dorim cu ardoare să se înscrie și ei în acest „melting-pot” rural”, întru bunăstarea lor, a familiilor lor, și a întregii suflări rurale de pe mândra vale a Micușului.

Micești (Micuș), 22 iulie 2013

Prof. univ. dr. emerit SURD VASILE